

تازى عربية ازالة جلبى

1

جانان قياسى بودركه جانك جمعى اوله مبالغه طريقيله كوياكه جميع عشاقك جانيدر مصراع
همان بن حسته نك جانى دكلسن جان عالمسن ياخود مضاف محذوف اوله اصلنده جان جانان
اوله صكره غلبۀ استعمال ايله مضافى حذف ايدوب مضاف اليه تحلينه اقامت ايلمش اوله لر
سودى على الحافظ.

قاعده
بر كلمه نك آخرى الف اوله كرك يا شكلنده كرك الف شكلنده عجم ما قبلنى مكسور ايدر يايه منقلب
اولمق ايچون مثلا موسى وعيسى ومعنى يى يايله اوقورلر وكاه اولوركه آخرى يا اولان كلمه نك
يانك ما قبلنى مفتوح ايدرلر يا الفه منقلب اولمق ايچون مثلا تجنى وترجى وتقاضى تمنا و
ترجا اوقورلر سودى.

معلوم اوله كه لغت فارسيده آخر كلمه يه لاحق اولان يا اوچ جنسدر برجنسى حروف
مبانيدركه كلمات انلردن تركيب اولنور انلر ايچون وضع مستقل ودلالت مستقله اولمز
نائى ونى كبى كه قامشك اسميدر وبرجنسى حروف معانيدركه هر برينك مستقل وضعى وبالشغه
دلالتى اولوب برمعنا مقابله سنده وضع اولنمشدر باء زينت كبى حرفلر كبيدر برجنسى دخى حروف
زوائددر كه انلردن غرض معنايه دلالت اولميوب بلكه ازدياد تحسين لفظ وسهولت تلفظدر
جنسى اولوب وجنس ثانيده اولان يانك اصول معناسى طقوزدر خطاب وصفيت
نسبت وحدت ابهام تعليق حال تمنى افراد معناى اولى افاده ايدر يا كاه آخر فعل
ماضيه لاحق اولوب ضمير متصل مرفوع معناسنه اولور مثلا عرب اوردى ودوردى ديه جك
يرده ضربت وقمت ديرعجم زدى وايستادى دير وكاه آخر فعل مضارعه لاحق اولوب واو
فعل ترخيم اولنوب مى كنى ديرلر كنيد نونك دال حذف اولنمشدر معناسى شمدى اشترمسن ديمكدر
وكاه اولور رابط واسطه سيله آخر فعله لاحق اولور كردستى وداستى كبى كردى وداد نك
معنيلرى ايتدك وويردك در اما كردستى وداستى نك معنيلرى ايتمشسن در كفه.

1454

مفاتيح الدرية

بسم الله الرحمن الرحيم

سبحان الذي اخلص الانسان بالنطق من عالم الجماد والعجماء وحمدا للذي علمه البيان مع تنزيل الفرقان من ارم السماء وصلوة على من انجانا من غيابات سجن الاهواء وسلاما على من هدانا الى جنات عدن المشحونة بالنعماء وترضية على من صاحبه ولو ساعة ومن تبعه بالاحسان ولو لحظة وتعطفا على توابع متبعيهم الى يوم القيمة بهذا الفيرام وبعد فلما كان غالب اسرار الحق على كلمات مصوغة على السن العارفين باللغة الفارسية وكانت ضوابطها مفاتيح معاني الفاظهم البهية لاجرم جرى على ذوي الهمة العلية ان يتعلم اولا قواعد الفرس وان يطالع ثانيا في كتبهم بالقراءة والدرس حتى وقف على تمام مراداتهم بلا اخطاء ولا خطل وعلم اقصى اشاراتهم بلا زيغ ولا ازلال و رسالتنا هذه ان شاء الله تعالى متكفلة ببيان جميع ضوابطها ومتضمنة بقاطبة قواعدها وسميتها مفاتيح الدرية في اثبات القوانين الدرية وهذه فريدة لم تكتب الى الان فلله الحمد في كل حين و آن

باب المصدر وهو اسم آخره نون بعد دال او تاء مفتوحتين ساكن ما قبلهما قياسا مطردا وانه على قسمين دالي وتائي القسم الاول على خمسة انواع لان ما قبل الدال اما حرف مد او راء او نون ساكنة بجمعها حروف يرنو فاستون مخفف من ستادن لان ماضيه ستاد لا استد وآما مثل آمدن وشدن وزدن وكردن فشاذ ومنه وجوه الاول تحرك ما قبل الدال في الماضي والثاني عدم وقوع ما قبل الدال حرفا من حروف يرنو والثالث في المضارع يجيء منفصلا في بحثه النوع الاول الذي قبل الدال يا اما رباعي مثل دويدن او خماسي مثل پرسيدن او سداسي مثل آرميدن او سباعي مثل پرسيدن او ثماني مثل آراميدن النوع الثاني الدالي الواوي اما رباعي نحو بودن او خماسي نحو ربودن او سداسي نحو فرمودن او سباعي نحو آزمودن النوع الثالث الدالي الالفي مثل دادن وستادن وافتادن وفرستادن ومردن وآوردن النوع الرابع الدالي الرائي مثل بردن وسپردن واسپردن النوع الخامس الدالي النوني مثل كندن وراندن وآكندن ونشاندن القسم الثاني على اربعة انواع لان ما قبل التاء اما خاء او سين او شين او فاء فالتائي الخائي ما قبلها حرف مد مثل باختن وريختن وآموختن فاما پختن فشاذ والتائي السيني مثل جستن وخاستن ونوشتن ودانستن وآراستن والتائي الشيني مثل كشتن وگذشتن وگذاشتن وانگاشتن والتائي الفائي مثل رفتن وبافتن وفريفتن ودريافتن و المصدر مطلق اما مفرد نحو بردن وداشتن واما مركب نحو در آغوش كردن وبر هم بستن فيكون

مصدر دالي ٤

مصدر تائي ٤

وبعد التركيب يكون مصدرا ويؤيده استعمالهم في مقام المدح

الجزء الاول اسما والثاني من مصادر افعال العامة مثل كردن وشدن وزدن وبستن ونحوها والتركيب فيه قياسي ويدخل الباء على الجزء الثاني من المركب والمفرد وتنقلب الالفات يا نحو بيامدن وبياموختن ودر آغوش بكردن وزود بيامدن وهذه الباء مكسورة الا ان اكثر اولها مضموما او يا او يا فتضم الباء الزائدة نحو بخوردن وبپردن وبكشيدن وقد يحصل المعنى المصدري بالياء نحو نيكي وبدي وبالشين المعجمة المكسورة ما قبلها المزيدة في اخر صيغة الامر نحو ارزش وروش و هي ليست بضمير وقيل قد يؤخذ المعنى المصدري بزيادة الالف والراء موضع النون المصدري مثل گفتار ورفتار وقد يكون لفظا مثل خريدار وخواستار وقيل مثل رفتار من قبيل الوصف التركيبي بجعل الجزء الاول صيغة الماضي والثاني صيغة الامر المخففة من آوردن فيكون معناه الذهاب اللطيف **باب الماضي** هو صيغة المصدر بحذف نونه واسكان داله او تائه مع سكون ما قبلهما نحو دانست وپرید وقد يجتمع ثلث سواكن نحو انداخت وگذاشت في الذي قبل تائه خاء نحو انداخت وانگیخت الا بخت وتجمع ايضا في الاسماء نحو جانشت ودوست وبيست فيجب ان يكون اول السواكن حرف مد اما سبب عدم السكون في آمد فلكون الميم بدلا من الياء لان اصله آيدن ويعضده آيد وآي وامثاله وقيل آيد لغة اخرى وهما اصلان فيكون آمدن شاذا وسبب عدم السكون في شدن وزدن فتعسر الابتداء بالساكن والابتداء به ممكن لا متعذر قال به البيضاوي والزمخشري والسكاكي في تصريف المفتاح حيث قال منه رأيتهم انه يبتدأ به وما اشبهه قال ابن الجني في المواقف لا ابتداء بالساكن كثير في الفارسي مثل شير وريش بمعنى الاسد واللحية واما شير وريش بالكسرة الصريحة بمعنى اللبن والجبهة وفي المعنى الاول يسمى السكون بالكسرة المجهولة اي شبه الكسرة وليس بكسرة قال نجم الدين الرضي مثل هذا الساكن يتجمع قبل حرف قريب من الهمزة المكسورة و للطف لا اعتماد عليه لا يتبين وقيل انه كسرة بالاختلاس ويؤيده الضمة المجهولة نحو شور وهي حركة بالاتفاق اعلم انه اكتفى الحكاية في العربية من الافعال بلفظين كذلك في الفارسية وكذا في الخطاب والغيبة في الفارسية فيصير جملة صيغها ست وعلامة الجمع في غيبتها وجود النون والدال الساكنين بفتح ما قبل النون وعلامة مفرد الخطاب وجود الياء المكسورة ما قبلها وعلامة جمعه لحاق الدال بعد الياء ساكنين وعلامة المتكلم وحده الحاق الميم الساكنة المفتوح ما قبلها وعلامة المتكلم مع الغير لحوق الياء والميم الساكنين مع كسرة ما قبل الياء واعلم ان التثنية والجمع الفارسي مشتركان في الكل كالمذكر والمؤنث وتدخل عليه الباء كالمصدر بلا فرق نحو بدانست واذا اريد الحكاية عن حال الماضي زيدت لفظ مي عليه نحو مي دانست واذا اريد نفيه تزيد عليه النون المفتوحة في المفرد وعلى الجزء الثاني في المركب بتقليب الالفات ياء نحو نياموخت ودر نگشت نكرد ويسمى الجحد المطلق

وصف تركيبي

مطلب اسم المصدر

گفتار رفتار

علامة مفرد الخطاب والتكلم

والضابطة للمجهول ان يجي بكلمة من باب شدن ملتبسة بهيئة الباب الاول اردت ان تجعل مبنيا
للمفعول متاخرة عن اسم مفعول ذلك الباب مثلا تغول مجهول مصدر دانسته شدن **باب المضارع**
وهو مشتق من المصدر بحذف نونه وجعل اخره دالا ساكنة اصلية او منقلبة من التاء مع فتح ما قبل
الدال واشتقاقه اما من المصدر الدالي او التائي اما المشتق من الدالي فلا يخلو من ان يكون ما قبل الدال حرفا من
حروف يار نون فان كان قبل داله ياء حذف نحو جرد من جريدن اما آفريند من آفريدن جنبد من جنبيدن
وبيند من ديدن وگزيند من گزيدن المجهولة فعلا بتقديم نون المصدر على الدال وشنود من شنيدن بقلب
الياء واوا بعد حذف النون المصدري فشواذ وان كان ما قبل الدال الفا حذفت ايضا نحو ايستد من
ايستادن اما كشايد مشتق من كشوده لا كشادن او منه بمخالفة القياس لوقع الالتباس بكشد
من كشيدن واما دهد من دادن فشاذ وقيل دهيدن لغة فيه فيكون من قبيل حذف الياء فلا يكون شاذا
واما زايد من زادن بزيادة الياء فشاذ وقيل زاييدن لغة فيه وان كان ما قبل الدال واوا حذفت و
عوضت عنها الالف والياء معا نحو آزمايد من آزمودن واما بود من بودن فشاذ وقيل للفرار من
الالتباس بيايد من بايستن وان كان ما قبل الدال راء ونونا فتحتهما نحو برد من بردن
وراند من راندن واما فتح با برد من بردن فلا يلتبس بمضارع بريدن بريد واما ميرد من مردن بزيادة
الياء وكسر الميم لاجلها نادر لا حكم له واما كند من كردن فشاذ واما آورد من آوردن فجار على القياس وكذا ما
يقال آرد بحذف الواو واما زند من زدن وشنود من شنودن بقلب مكان النون مكان الدال وآيد من آمدن بقلب
الميم ياء وشود من شدن بزيادة الواو فهي اربع كلمات مضارعها سماعي نوادر لا حكم لها واما المشتق
من التائي فلا يخلو من ان يكون ما قبل التاء حرفا من حروف خشيف بتبدل التاء دالا في الكل اما اذا كان
ما قبل الدال المقلوبة من التاء خاء فتبدل زاء نحو آموزد من آموختن وفتح الياء في پزد من پختن اكثر واصح
مع جواز الضم واما شناسد من شناختن وفروشد من فروختن وگسلد من گسيختن فشواذ عن القياس
واما اذا كان ما قبلها سينا مهملة فلها احوال ثلث حذفها وتبديلها ياء او هاء مثال الحذف نحو داند من
دانستن ومثال التبديل ياء نحو پيرايد من پيراستن وتجوز زيادة الواو قبل الياء اذا كان ما قبلها مضموما
باشباع الضمة حتى يحصل منها الواو وهو في ثلث كلمات وهي جويد من جستن وروید من رستن و
شويد من شستن ومثال تبديلها هاء نحو خواهد من خواستن واما نشيند من نشستن فشاذ وقيل نشيستن
لغة فيه فيكون من حذف التاء فلا يكون شاذا واما پيوندد من پيوستن وشكند من شكستن ورشتد
من رشتن ونويسد من نوشتن وورغند من خستن فشواذ واما اذا كان ما قبلها شينا معجمة فتبدل
راء نحو انبارد من انباشتن وزيادة الالف في انگارد من انگاشتن خلاف القياس اما گردد من گشتن
بفتح الكاف الفارسية فشاذ وقيل گرديدن لغة فيه بل كثير الاستعمال واما كشد من كشتن بضم الكاف

العربية ورشد من رشتن بالشين المعجمة او المهملة ودبيرشد من پرشتن بكسر الباء الفارسية والراء
المهملتين فشواذ عن القياس واما اذا كان قبلها فاء فتبدل باء موحدة نحو تابد من تافتن وقد جاء
بافد من بافتن وشكافد من شكافتن وشكوفد من شكفتن بضم الشين المعجمة فعلى الاصل بتحريك
الفاء في الكل وجاء شكوفد بزيادة الواو واما كوبد من كوفتن وروبد من رفتن بفتح الراء وخفتد
من خفتن وگيرد من گرفتن وپذيرد من پذيرفتن فشواذ اعلم انه اذا دخل الباء على المضارع خلص للاستقبال
واذا دخل لفظ مي للحال نحو بداند ومي داند وهذه الباء مكسورة الا اذا كان اوله مضموما او ياء فيما
كما سبق في المصدر نهو الجزو واما المركب فتدخل على الجزء الثاني نحو در اغوش بگيرد ومي كند وقد يكسر
ما بعد الباء رعاية الوزن نحو بشتابد ومگر زد **باب باقي الاسماء** والافعال نفي الحال ونفي الاستقبال
مضارع دخل عليه النون المفتوحة فتقلب الفات الاوائل ياء نحو نمي داند ونيآموزد ودرنگ
نكند ونكند تاكيد نفي الحال ونفي الاستقبال مضارع دخل عليه لفظ هرگز اينه نحو هرگز اينه نمي داند
وهرگز اينه نداند **امر الغايب** صيغة المضارع بعينه لكن يفرق بينهما بالقرائن نحو بداند ويجي ايضا
بزيادة الالف قبل دال المضارع نحو كناد ويستعمل في الدعاء ويجي ايضا على صيغة امر الحاضر بزيادة
لفظ گو نحو گو براند وبالزيادة على اول صيغة المضارع نحو گو بگند لكنه نادر وقد يجي بزيادة
لفظ بايد كه على المضارع بايد كه بداند **نهي الغايب** صيغة امر الغايب اذا دخل عليه الميم المفتوحة
او النون المفتوحة نحو مداند ونداند ومكناد ونحو گو مراند ومران گو وبايد كه نراند **امر الحاضر**
صيغة المضارع بحذف الدال من اخره واسكان ما قبلها وتدخل عليه الباء وهي على وفق ما سبق
نحو بران وبجوي وبنجش وبمال ومي دان وبا و بكن وميكن ويجوز اسقاط الباء من اخر الامر اذا كان
ما قبلها الفا او واوا نحو بيا في بيائي وبجو في بجوئي **نهي الحاضر** صيغة امر الحاضر بزيادة الميم المفتوحة
في اوله نحو مدان ودرنگ مكن ومپا **اسم الفاعل** صيغة المضارع زيدت قبل داله نون ساكنة وبعد
الدال هاء غير ملفوظ نحو داننده وتدخل عليه الباء ومي تدل على الحال والاستقبال بقرينة داله عليه نحو
بجوينده وبخشنده وبانده ومي راننده اعلم ان الضمير كما يضمر في اسم الفاعل في العربي يضمر في الفارسي
ويضمر مع داننده مدلول هو هي انت انا وفي جمع داننده كان مدلول هما هم انتما انتم انتن
نحن وكذا في المفعول وعلامة جميع اسم الفاعل والمفعول ونحوهما الحاق لفظ گان باخره بالكاف الفارسي
نحو دانندگان ودانستگان اعلم ان الالفاظ الفارسية من الاسماء والافعال ساكنة الاواخر الا ما
ندر والمتحرك مفتوح الاخير مثل اسم الفاعل والمفعول لا لفظ كه لذي العقل وچه لغيره **الصفة المشبهة** بر
صيغة امر الحاضر بزيادة الف في اخره مثل دانا وشنا... مع النون مثل گويان وخندان وفي غير
المشتق بزيادة لفظ گر وبان وور نحو كفشگر وباغبان وسكوران ومنها الوصف التركيبي

تاكيد نفي الحال والاستقبال

مطلب الصفة المشبهة والوصف التركيبي

صيغة امر الحاضر المركب بالمفعول المقدم مثل فرمان بردار ودلبر ودو ربايي وقيل اصلها اسم الفاعل
المضاف الى المفعول مثل بردارنده فرمان فحذف علامة اسم الفاعل اعني لفظ نده ثم اخر عنه المفعول
وهو اوفق معنى من الاول والاول ايسر ضبطا ومنه المعطوف عليه والمعطوف مثل خوناب اصله خون وآب
حذف العطف وجعلت كلمة واحدة ومنه المضاف اليه المقدم على المضاف وهو في الفرس شايع مثل
دولت خانه وپادشاه عالم پناه وشهنشاه اصله خانه دولت وپادشاه پناه عالم وشاه شهان
اسم المفعول صيغة الماضي بفتح اخره وكتب الهاء الغير الملفوظة فما قبل الهاء دال او تاء مفتوحتان
اسم الزمان والمكان كلمة في اخرها لفظ گاه نحو دانستنگاه وبارگاه وآرامگاه وچراگاه وگاه
اوكان في اولها لفظ هنگام للزمان وجاي وستان للمكان نحو هنگام دانستن وجاي دانستن
وگلستان وقيل اذا زيدت الياء بعد نون المصدر يكون مناطا لاسم الزمان والمكان مثل خواندني
وقت وغنودني جاي اسم الالة كلمة يضاف اليها لفظ اله نحو اله دانستن بناء المرة والنوع مصدران
يتركبان مع ما يفيد المرة والنوع مثل يكبار دانستن وديگرگونه دانستن اسم التصغير كلمة في اخرها كاف
عربية ساكنة نحو پسرك ودخترك وان كان اخرها هاء غير ملفوظة تقلب الهاء ياء نحو دانندیك و
خواجيك وقد يقلب كافا عربية نحو دانندگك وخواجگك او جيم فارسية مفتوحة وهاء غير
ملفوظة نحو غلامچه اسم المنسوب كلمة في اخرها ياء ساكنة نحو دانستني وشيرازي او في اخرها لفظ
ناك او مند او ور او بان نحو بيشناك وخردمند وهنرور ودشتبان ومن ادوات النسبة كلمة سا مثل عنبر
سا ومشك سا وقيل هي من ادوات التشبيه اخر يكون امر الحاضر سا ديدن او سايدن كان اصل سا ساو
ساي كلاهما بالة كرى از مشك اسم التفضيل كلمة في اخرها لفظ تر مثل داناتر ودانشمندتر فعل التعجب
كلمة زيدت في اولها زهي او چه عجب او آيا او آبا نحو زهي دانستن وچه عجب دانستن وزهي
داننده وچه عجب داننده وآيا دانست وآبا دانست باب حروف المعاني الالف تجي للتنبيه
بخواري چو جرم اگر كشتي ظلم وجور كني لاجرم مرترا چو دور الالف تجي للنداء مثل خدايا وللتوسل
بين المركبات مثل سراپاي وسرابسر ودوستادست وللزيادة مثل گفتا وقد يكون زايدة في قوافي
الاشعار وقد يزيد الالف الممدودة في اوائل المصادر والافعال للتنبيه مثل آوريدن وآوار بدو الآن
من آمدن الف ممدودة مثل بياز او الغالب في الامر الفارسي ان تزاد في اوله باء مثل بران وآن
زيد الباء في اول امر آمدن تقلب الهمزة ياء فيقال بيا ومن وهم ان اصل بيا آبي فقلب القلب المكاني
بين الالف والهمزة فصار بيا فقد وهم لانه يلزم حذف الالف مع القلب المكاني وهو تكلف مستبع
من عند نفسه بل الحق ان اصل بيا آبي فحذفت الياء فصار آ فقلبت الهمزة ياء فصار بيا كما في آموختن نحو بياموختن
وحروف النداء في الفارسي حرفان الاول اي والثاني آ وحرف التعجب حرفان وهما آيا وآبا واسماء

بيت: زهجران برلب آمد جان غمناك • الا يا ليت شعري اين الفاك •

ترجمه: هجريله اغزيمه گلدي جان غمناكم بنم • باري بلسم قنده آلدي روزگار اي هم سني •

صلاحي سلمه

وبها زهي وچه عجب الباء المفتوحة تجي للالصاق مثل عاشق گشته يا وبجانشي نظر كردي
خواجه در رنيست وگرنه طبيب هست وللمصاحبة مثل بهست ويبست مرا بجان صبر يا وللقسم
مثل بخداي وللظرفية مثل كس بدور نرگست طرفي نبست از عافيت وللتحسين اللفظ مثل
بدريا در منافع بيشمارست وبشكرانه رش والمكسورة تدخل المشتقات وهي للاستقبال اذا دخلت
على المضارع مثل بداند وللتاكيد اذا دخلت على غيره مثل بدانستن وبدانست وبداننده والمضمومة
ما كان اوله مضموما او بابا ويمامثل بخوردن وبپژمردن وبگيد على ما سبق التاء علامة الخطاب
مثل عمرت وجمعه تان مثل عمرتان واذا دخلت التاء في مثل تا يتال تات بمعنى اليك وتجي بعد
الواو الساكنة مثل گيسوت ويجوز ان يفتح الواو مثل ابروت ويجوز ان يزاد الياء نحو گيسويت
وقد يزاد الياء بعد الياء المصدرية مثل آشتيت وبعد هاء العلامة يزاد همزة مفتوحة مثل بنده ات
وداننده ات وقد يحذف الهاء والهمزة مثل بندت في بنده ات الزاء بمعنى من وعن وهي مكسورة
اذا كان ما بعده حرف صحيح او حرف علة متحركة مثل زمن وزين وزان واذا كان ما بعده حرف علة
ساكنة فيكون الزاء مفتوحة اذا كان قبل الالف مثل زانكه كه ترا بر من مسكين نظر است آثارم
از آفتاب مشهورتر است ومضمومة اذا كان قبل الواو الساكنة مثل زوست ومكسورة اذا كان قبل
الياء الساكنة مثل زين الشين ضمير غايب واحكامها اذا دخل على الاسم او الفعل مثل احكام التاء على
التفصيل المذكور مثل عمرش وزيباش وناش وعصاش وابروش وگيسويش وآشتيش وبنده اش
وبندش على الضرورة وقد يكون علامة المصدر مثل دانش فيكون ما قبل الشين مكسورا ابدا ويكون ما قبل الضمير
مفتوحا ابدا ان لم يكن بعد حرف علة ساكنة مثل ابروش وگيسوش الا لضرورة الشعر فيكون ساكنا
مثل وقت خرمتش خوش بايد چيد الكاف العربي علامة التصغير بفتح ما قبله مثل جانك وان كان
ما قبله هاء العلامة تقلب الهاء ياء مثل خواجيك ويجوز ان تقلب كافا عربيا مثل خواجگك وبندگك
الميم ان زاد على الاخر يكون ضمير المتكلم مثل جانم ودانستم وان زاد على الاول يكون علامة النهي مثل مدان
النون ان زاد على اخر الماضي يكون علامة المصدر مثل دانستن وان زاد على الاول يكون علامة للنفي مثل
ندانست ونداند وقد يزاد على الالف فيدخل المشتق وغيره فيكون وصفا تركيبيا مثل نادان ونامرد
الواو وهو حرف غير ملفوظة للاكتفاء بضمة ما قبلها الا اذا كان بعد حرف لم يضم الواو مثل باهو
دو چه يارت در نصوصي ظريف ابرو وچشم وقد يشبع ضمة ما قبل الواو ويمد ولا يضم الواو
وقد يفتح الواو للضرورة وعند اهل خراسان قد يكون الواو الساكنة علامة التصغير مثل پسرو
بمعنى پسرك وقد يزاد للجر والاشباع الهاء قد يكون للنسبة واللياقة مثل هر كار او ست شايانه
وبيان المقدار والقدر مثل يكش ساله وچندمرده هلاجيت وقد يكون علامة لفتح ما قبلها

معاني الباء

مثل واننده وخونده وهو غير ملفوظ فلا يكون من حروف المعاني الباء قد يكون للمصدر مثل شوري
وللخطاب مثل نوئي وللوحدة مثل باي وشاهي وللنسبة مثل رومي وللحكاية حال الماضي مثل وانستي
وقد يكون للوصف مثل پارسائي وقد يكون لمجرد الاتصال والربط في اخر الادوات او لمجرد الاشباع
في اخر الكلمة اعلم ان لفظ است علامة كون الكلمة خبرا واذا كان اخر الكلمة مفتوحا يجب اثبات الالف
في الخط وما يلزم في اللفظ مثل واننده است واذا كان آخرها ساكنا يجب حذفه في الخط والتلفظ
مثل قريب است وكل كلمة في اخرها با فالعلامة فتحة ما قبلها يرادفه جمعها لفظ كان بالكاف الفارسي فيقال
خواجگان وواننده كان اعلم ان لفظ تا حرف تعليل بمعنى اللام الجارة مثل آمدم تا ترا ببينم ويجيء
لانتهاء الغاية مثل رفتم تا بمكة وللشرط مثل تا تواني مي نبايم وقيل للدوام مثل تا درين كليه
كوشيدي هست نه نشيدي تا اجل رسيد وبمعنى الضعف مثل يكتا ودوتا وسه تا الجيم الساكن
في اخر الكلمة علامة التعريب مثل سفيج في سفيد وبابونج في بابونه وقد يكون مطلقا مثل جام في الكام و
بيج في پيك وقد يبدل القاف من الهاء للتعريب مثل بيدق في پياده ويكتب واو رسمي بعد الخاء
المفتوحة والمكسورة لكن لا دخل له في التلفظ لانه يخرج من مخرج ضم الضم فيه الى الحلق فيجيء الواو
لاشعار هذا الانضمام مثل خواست وخويش وكلمة را يجيء بمعنى اللام الجارة وعلامة المفعول و
للقسم مثل خدا را وللزيادة كانها من اسباب التعدية مثل ترا ايزد وكلمة با للالصاق وللخطاب
وللتعديد مثل يا خدا ويا زيد امدست يا عمرو باب قواعد شتى اعلم انه لا يظهر الاعراب الثلثة في الفارسية
الا في محلين المضاف والمعطوف عليه فالمضاف مجرور كما ان المضاف اليه مجرور في العربية جان من
الا اذا اضيف الى المضمر المتصل فلا يظهر الجر في اللفظ بل يفتح حرف حو جانت جانم جانت والمعطوف عليه
ان احتمل اخره الحركة يرفع اخره ويكتب الواو للدلالة على الضمة والعطف بالضمة واما الواو فعلامة
لتلاوة الضمة لان الضمة تلفظ والعطف بالملفوظ احرى والواو لا يتلفظ وهو بخلاف العربي لان
العطف فيه بالواو وقيل العطف بالواو موافقا للعربي والضمة الملفوظة علامة للواو العاطفة
الغير الملفوظة والاول اولى والثاني انسب للعربي مثاله جان وتن بضم النون وان لم يحتمل الضمة
بان كان اخره حرف مد او هاء وقف غير ملفوظة فيضم الواو فقط نحو دانا وبينا وآينده ورونده
اعلم ان المصدر كما لا يستترفيه الضمائر في العربي ويضاف اليه كذلك في الفارسي نحو دانستني و
دانستنت ودانستنم فصل اذا اردت ان تجعل المصدر متعديا فزد في اخره الكاف منه الفاء نونا
مكسورة وياء ساكنة ودالا مفتوحة ونونا ساكنة مرتبة نحو دانانيدن واذا حذفت النون من
اخره يكون ماضيا متعديا مثل دانانيد ومع حذف الياء وفتح النون يكون مضارعا متعديا مثل داناند
ومع حذف الدال منه واسكان النون يكون امرا متعديا مثل داناني واذا زدت في اخر الامر علامة الفاعل

قطعه

هشت حرفست انكه اندر فارسي نايد همي •
تا نياموزي نباشي اندرين معني معاف •

الفاعل اعني لفظ نده يكون اسم الفاعل المتعدي مثل داناننده واذا حركت من الماضي المتعدي مع زيادة
الهاء يكون اسم المفعول مثل دانانيده وقس عليه الجحد والنفي والنهي مثل نداناند وندانانيد ومداناني
فصل كل كلمة اخرها ياء وما قبلها الف او واو يجوز حذف يائه نحو پاو وجاني پايي وجايي ورو و
موي وبوي نحو پايي وروي وموي وبوي وكذا اذا كان ما قبل الهاء الف يجوز حذف
الفه نحو مه وشه في ماه وشاه فصل كل دال ما قبله ساكن غير حرف مد فهو دال مهملة مثل
كردن وكندن وما سواه ذال معجمة مثل خذا وبذر وما قبله حرف مد كبوذ وبراذر وصنذت وامبذ وبوذن وكوذ
ويجمع هذه القاعدة بيت بعض الفضلاء بيت كل ما قبله ساكن بلا واي فهو دال وما سواه
ذال معجم • وبيت بعضهم بيش ازو در لفظ مفرد كه صحيح وساكنست • دال خوانش آنرا وباقي جمله
ذال معجمست • ويصحان يقرأ بالمهملة في جميع مواضع المعجمة بل ينبغي ان يجتنب البليغ من التكلم بالمعجمة
لان الصحيح ان المعجمة لا توجد في الكلام الفصيح فصل لا يوجد في الفارسية ثمانية احرف من حروف التهجي
وهي الثاء المثلثة والحاء المهملة والصاد المهملة والضاد المعجمة والطاء المهملة والظاء المعجمة والعين المهملة
والقاف تجمعها هذا البيت بشنو از من اين حروف را كه ايشان از جنسند ثا وحا وصاد وضاد وطاء
وظا وعين وقاف فصل المضمرات الشين للغيبة والتاء للخطاب والميم للتكلم وحده وهذه
الثلثة مضمرات متصلة دائما نحو دانستش وجانت وسرم ودي واو للغايب المفرد وايشان
لجمعه وتو للخطاب وشما لجمعه ومن للتكلم وحده وما له مع الغير فصل اسماء الاشارات اين للتقريب وايشان
واينها لجمعه وآن للبعيد وآنان وآنها لجمعه فصل اسم الموصول انكه للعاقل وآنچه لغيره وانكه للمفرد
وانانكه لجمعه وادكه للمفرد وايشانكه لجمعه فصل اسم الاستفهام كيست وچيست بمعنى ما وكدام وكو
وچه وچيز بمعنى ايش واصله اي شي فصل في حروف رامر باتا بر تر در اندر از نه مي مگر
اگر ازانك ور مثل فصل في الاعداد شمار رشمارها طاق جفت يك دو سه چهار پنج شش
هفت هشت نه ده يازده دوازده سيزده چهارده پانزده شانزده هفده هژده
نوزده بيست وبيست ويك بيست ودو بيست وسه بيست وچهار بيست وپنج بيست وشش بيست وهفت
بيست وهشت بيست ونه سي چهل پنجاه شصت هفتاد هشتاد نود صد هزار
دو هزار سه هزار چهار هزار يازده هزار دوازده هزار سيزده هزار الى اخر بيست هزار سي
هزار چهل هزار الى صد هزار دو صد هزار سه صد هزار چهار صد هزار الى هزار هزار دو هزار هزار
الى ده هزار هزار يازده هزار هزار الى بيست هزار هزار سي هزار هزار الى صد هزار هزار دو صد هزار بار هزار
صد هزار هزار الى هزار هزار هزار اعلم ايها الصاحب قولا وفعلا ان خلاصة ما حقق في
علم الهندسة وعلم الحساب ان مراتب الاعداد اثنى عشر الا والى آحاد والثانية عشرات والثالثة

پنج بيست ٢٥

مائت والرابعة الوف والخامسة عشرات الوف والسادسة مائت الوف والسابعة
الوف الوف والثامنة عشرات الوف الوف والتاسعة مات الوف الوف والعاشرة
الوف الوف الوف والحادية عشر عشرات الوف الوف الوف والثانية عشر مآت الوف
الوف الوف ثم شيئا فشيئا بعدها وقال بعض اهل الحساب مراتب الاعداد اربعة فقط وهي
آحاد وعشرات ومآت والوف وان زيد العدد عليها يستأنف اعلم انه يبدأ الاحاد من
الواحد الى تسعة والعشرات من العشرة الى تسعين والمات من مائة الى تسعمائة والالوف
من الالف الى تسعة الف وعشرات الوف من عشرة الاف الى تسعين الفا ومات الوف من مائة
الف الى تسعمائة الف والوف الوف من الف الف الى تسعة آلاف الف وعشرات الوف
الوف من عشرة الاف الف الى تسعين الف الف ومآت الوف الوف من مائة الف الف
الى تسعمائة الف الف وعلى هذا القياس في سائرها واعلم انه كما لا نهاية لمعلومات الله تعالى
ومقدوراته كذلك لا نهاية للاعداد ولا يحصيها بتفصيلها الا الله الحكيم العليم لكن اصول الاعداد
اثنى عشر سواء كانت في العربي او الفارسي او غيرهما وهي الآحاد التسع وعشرة ومائة والف
ومبدؤها واحد وآخرها الالف واذا ركبت بعضها ببعض يبدأ من احد عشر ولا ينتهي الى شيء ابدا
فتثبت بما آتيتك تبلغ معارج العلا آمنا ولا تلتفت الى مقالة غير المعقول من الكبراء لانه كلامه
كخيال بقلاة يحسبه الظمآن ماء وفحوى الفاظه لا يروي الغليل ولا يشفي العليل كلا بل لم يخلص
من ربقة التقليد ولا يحطى الى من فضل الله قليلا بفضل الله وعونه انتهت مفاتيح الفرسي
على طبق نهج الاقدم ورتبتها رتبت اشكلة الفرسي على وفق الطبع الاقوم ليكونا هديتين
لاولي الالباب جعلهما الله تعالى لهم مفتاح كلمات الاقطاب ⁘ من الفقير من خادم الفقراء
ابن ابي بكر السيواسي مصطفى
لله الحمد في الاولى والآخرة و
على رسوله الصلوة وآله الطاهرة
م م م

عت
قابلت وصححت بقدر الامكان
سنه ١١٤٦

بسم الله الرحمن الرحيم

اعلم كما ان الصرفيين جعلوا الفعل وما يشتق منه ميزانا ووزنوا غيره به كذلك جعلنا ما يراد في الفارسي اعني كردن وما يخرج منه ميزانا وبينا فيه القواعد والامثلة ليقاس عليه غيره مهما امكن وانما بينا بالعربية لان تفسير الفارسي بالفارسي لا ينفع لغير العجم زيادة نفع ⁘

الامثلة المختلفة

كرد فعل ماض ايلدى — كند فعل مضارع — كردن مصدر — كننده

كرده اسم مفعول — نكرد — هنوز نكرد — نمى كند — نكند

هر آينه نكند — بكند امر غائب ايلسون — مكند نهي غائب ايلمسون — بكن امر حاضر — مكن

كردنگاه — آلت كردن — يك بار كردن — يك گونه كردن

كننده تر — ذهي كرد — كننده يك

المطردات من الماضي المعلوم

كرد — كردند — كردى — كرديد — كردم

كرديم

اعلم انه لا فرق في الصيغ الفارسية بين المذكر والمؤنث والتثنية والجمع لفظا بل يمتاز كل منها عن الآخر بحسب القرائن فلذلك انحصرت الامثلة في الستة وكيفية اشتقاق كرد والبواقي ظاهر للمتوجه ادنى توجه

الماضي المجهول

كرده شد — كرده شدند — كرده شدى — كرده شديد

كرده شدم — كرده شديم

باظهار الضمائر في ماضي شدن المنضم الى لفظ اسم المفعول الحكاية عن الحال الماضية

من المعلوم

مى كرد — مى كردند — مى كردى — مى كرديد

مى كردم — مى كرديم — ومن المجهول — كرده مى شد

مطلب لا فرق في الصيغ الفارسية بين المذكر والمؤنث والتثنية والجمع

كرده مى شدند كرده مى شدى كرده مى شديد كرده مى شدم
كرده مى شديم بزيادة كلمة مى على الماضى الاصلى فى المعلوم وعلى النوعى اعنى شد فى المجهول
ثم ههنا امثلة أخر يفيد كل منها نوعا من الاخبار عن الماضى منها نحو كرده است
كرده اند كرده ى للمفرد المخاطب كرده ايد لجمع المخاطب
كرده ام لنفس المتكلم وحده كرده ايم لنفس المتكلم مع الغير لفظ است رابطة يفيد الثبوت اذا اتصلت
بكلمة مفتوحة الاخر يجب اثبات الفها خطا و
اما لفظا فيجوز حذفها واثباتها كما هنا واذا اتصلت بكلمة الاخر يجب حذفها خطا ولفظا
نحو نيكست وبدست وغيرهما وقد يحذف تاؤه لفظا وقد يحذف هى بالكلية وتلتقى بكسر
اخر الكلمة نحو اين دلكرست وآن دلكر بكسر الراء ولفظ اند كلمة تفيد الجمعية وحال الفها
كحال الفها است على ما لا يخفى وكثيرا ما يحذف داله والظاهر انها هى لفظا است
ولكن قلبت سينه نونا وتاؤه دالا فعلى هذا الهمزة فى المتكلم والمخاطب مختصر منها
واختلاف حركتها بملايمة ما بعدها ومنها كرده بود كرده بودند كرده بودى للمفرد المخاطب
كرده بوديد لجمع المخاطب كرده بودم لنفس المتكلم كرده بوديم بابراز الضماير فى
ماضى بودن المنضم الى لفظ اسم المفعول ومنها كرده بوده است لمفرد الغائب
كرده بوده اند لجمع الغائب كرده بوده ى للمفرد المخاطب كرده بوده ايد لجمع المخاطب
كرده بوده ام للمتكلم وحده كرده بوده ايم باظهار الرابط مفردا وجمعا ومنها
مى خواست كردن للمفرد الغائب مى خواستند كردن لجمعه مى خواستى كردن للمفرد المخاطب مى خواستيد كردن لجمعه
مى خواستم كردن للمتكلم مى خواستيم كردن بضم ما يفيد الحكاية عن الحال الماضية المشتقة
من خواستن الى المصدر والحاق الضماير بالاول ومنها توانيست كردن للمفرد
توانيستند كردن لجمعه الى اخره باظهار الضماير فى الجزء الاول الذى هو ماضى توانستن
ومنها مى توانيست كردن للمفرد مى توانيستند كردن الى اخره بزيادة ما يفيد
الحكاية عن الحال الماضية لتوانستن على المصدر باظهار الضماير فى المزيد ومنها
بايست كردن للمفرد بايستند كردن لجمعه الى اخره بزيادة ماضى بايستن مع ضمايره على المصدر
ومنها مى بايست كردن للمفرد مى بايستند كردن الى آخره بزيادة ما يفيد الحكاية مع ضمايره و

ومنها بايسته است كردن للمفرد بايسته اند كردن لجمعه بالرابطة كما مر مرارا ومنها
شايست كردن للمفرد شايستند كردن لجمعه شايستى كردن بزيادة ماضى شايستن
مع الضماير ومنها شايسته است كردن للمفرد شايسته اند كردن لجمعه شايسته ى كردن للمخاطب
اه بالرابط ومنها مى شايست كردن للمفرد مى شايستند كردن لجمعه الى اخره بما يفيد الحكاية
مع الضماير ومنها كرده شده بود للمفرد كرده شده بودند لجمعه كرده شده بودى آه
بزيادة اسم مفعول شدن وماضى بودن بعد مفعول الاصل بايصال الضماير الى الثالث
ومنها كرده شده بوده است للمفرد كرده شده بوده اند لجمعه اه بالرابطة كما عرفت
وهذا المقدار مما يتعلق بالماضى كاف للمبتدى واذا اردت تعدية هذه القواعد الى غير هذا
المصدر من المصادر فاحذف فيها ما حذفنا فيه وزد هناك عين ما زدنا ههنا حتى يفيد كل
تلك هذه المعانى ولكن لا تغفل ان ما ذكرنا تحت كل منها من القيود هو ما يشمل كل طائفة فيه
عرفا لا عين ما يفيد مفرداته فى الاصل ثم اعلم انه قد ظهر من المذكورات ان الياء المثناة بالتحتانيتين
المكسور ما قبلها يفيد للخطاب وقد يجئ للمصدرية اما وحدها كما فى ساكن الاخر نحو مردى اى
الرجولية او مع الكاف الفارسية كما فى متحرك الاخر نحو زندكى اى الحيوة وللتنكير نحو
مردى ايضا اى رجل من الرجال وللنسبة كما فى لغة العرب وهو ظاهر **المضارع المعلوم**
كند للمفرد الغائب كنند لجمعه كنى للمفرد المخاطب كنيد لجمعه
كنم كنيم للمتكلم مع الغير بحذف نون كردن وقلب رائه نونا قلبا
ابداليا وليس اشتقاق المضارع فى الفارسية من المصدر قياسيا بل سماعى الا يرى ان الخاء
من ساختن ينقلب الى الزاء نحو سازد ومن شناختن الى السين نحو شناسد ومن
فروختن الى الشين نحو فروشد ولكن انقلابه الى اكثر وكذا لا ينضبط حال كل مصدر
فى اشتقاق مضارعه منه فمن اراد ان يتكلم بالفارسية فعليه ان يستحضر المصادر ويضبط
مضارع كل منها من الافواه ويقيس غيره على ما فى هذا الكتاب ثم يمارس ثم اعلم كما
ان المضارع فى العربية يحتمل الحال والاستقبال لكن بدخول السين او سوف يختص للاستقبال
وبدخول اللام للحال كذلك فى الفارسية يحتملهما لكن بدخول كلمة مى يختص للحال نحو مى كند
وبدخول كلمة الباء يختص للاستقبال نحو بكند وهذا الباء يجوز مضموما اذا كان اول الفعل
مضموما كما هنا وكذا اذا كان باء او ميما وان لم يكونا مضمومين نحو ببرد وبميرد بفتح
الثانى فى الثانى وبميرد وأما اذا كان مفتوحا او مكسورا نحو ببند وبشناسد وأما اذا كان

اول المضارع همزة ينقلب بعد دخول هذا الباء والنون والميم النافيتين ياء نحو بيفتد
وبيفتند ومبيفت من افتادن وكذا من غيره وما في اوله الهمزة المضارع المجهول
كرده شود للمفرد الغائب كرده شوند لجمعه كرده شوى للمفرد المخاطب كرده شويد لجمعه
كرده شوم لنفس المتكلم وحده كرده شويم لنفس المتكلم مع الغير بزيادة مضارع شدن بعد اسم
المفعول ويجوز زيادة الباء وكلمة مى المذكورين في اول هذا المضارع ايضا ليختص لاحد
المحتملين وهذه امثلة اخر يفيد كل منها نوعا من الاخبار عن المضارع اولا كما كانت
في جانب الماضي كذلك منها خواهد كردن للمفرد خواهند كردن لجمعه خواهى كردن للمخاطب
خواهيد كردن لجمعه خواهم كردن لنفس المتكلم وحده خواهيم كردن له مع غيره
ومنها تواند كردن للمفرد توانند كردن لجمعه توانى كردن للمخاطب الى اخره ومنها
بايد كردن للمفرد بايند كردن لجمعه الى آخره ومنها شايد كردن للمفرد شايند كردن
الى اخره بايصال الضماير في الكل الى الزوائد التي هي مضارع خواستن ومضارع
توانستن ومضارع بايستن ومضارع شايستن ويجوز ادخال المذكورين
في اولها ايضا للاختصاص المذكور ويجوز حذف الدال من تواند في المفرد فقط ويفيد
معنى مجهوليا نحو توان كردن مى توان كردن ثم اعلم انه يجئ الاستفهام في كلها
يجرى فيه الخبر بلفظه بعينه لكن يفرق بينهما بحركة المتكلم عند التكلم كما لا يخفى **المصدر**
اعلم ان المصدر يجئ على المشهور نحو كردن مفردا وكردنها بزيادة الهاء والالف فقط
جمعا واما ما يذكر مثالا للجمع في الكتب المدونات المتداولة اعني كردنيها وما يلي على
وزنه من سائر المصادر فليس بجمع للمصدر بل لما يدل على المعنى يدل عليه المصدر
يعني كردنيها جمع كردني اي المعد للفعل وخوردنيها جمع خوردني اى المعد للاكل
وپوشيدنيها جمع پوشيدني اى المعد للبس وكذا في الجميع وقد يذكر الماضي والامر ويراد
بهما المصدر نحو گفت گوى وزد گير للتكلم والضرب والاخذ ومن ثم يجوز في كل ما
يركب مع المصدر مما مضى حذف النون واستعمال الباقي على صيغة الماضي نحو
بايست كرد وبايد كرد وقس عليهما غيرهما وقد يؤخذ المعنى المصدرى باليا كما مر
وبايصال الشين المعجمة الى اخر صيغة الامر نحو دانش وپرورش وروش للعلم و
التربية والذهاب واذا اريد ان يجعل المصدر مجهولا يجئ بلفظ شدن بعد لفظ اسم المفعول
نحو كرده شدن وكذا في غيره ثم ان المصدر كما لا يحتمل الضماير في الوجه ولكن يضاف اليها

اليها نحو فعله فعلهما الى آخره كذلك في الفارسية نحو كردنش كردن او كردن ايشان
كردنشان كردنت كردن تو كردنتان كردن شما
كردنم كردن من كرديم كردن ما فظهر ان
الشين المعجمة ضمير الغائب والتاء ضمير المخاطب والميم ضمير المتكلم ولا يبعد ان يكون كردنت
مختصرا من كردن تو وكردنتان من كردن توآن وكردنم من كردن من
والحذف والاختصار في الفارسية كثير جدا **فصل** في اسم الفاعل كننده بزيادة النون
الساكنة والهاء الغير الملفوظة على لفظ المضارع للمفرد وقد يفيد هذه الهاء مع الاسماء
المركبة المفتوح الاواخر الدالة على العدد معنى آخر نحو يك ساله ودو ساله وچهار مرده
وغيرها وهذا معنى كلي وقياسي في مثل هذا التركيب كنندگان بزيادة لفظ گان
على المفرد والقاعدة في اخذ جمع الاسم في الفارسية ان الاسم لا يخلو اما ان يطلق على الحيوان
او على الجماد فالاول بالالف والنون ان كان اخره ساكنا نحو آدميان وجانوران
وبالكاف الفارسية قبل زيادة الالف والنون ان كان متحركا نحو كنندگان وفرشتگان
وخواجگان واما الثاني فبالالف والهاء غالبا نحو آسمانها وزمينها وقد يؤخذ معنى اسم الفاعل
من غير المشتق بمقارنة لفظ گر نحو زرگر وكفشگر وغيرهما او لفظ بان نحو باغبان و
كشتيبان او لفظ دار نحو باجدار وعلمدار او مشتق مختصر مناسب لما يراد منه
الفاعل نحو جوهرشناس واتش بز اصلهما جوهرشناسنده وآتش بزنده **فصل**
واما طريقة الصفة المشبهة فبزيادة الالف في اخر صيغة الامر نحو دانا وشنوا وتوانا
في المفرد للراسخ في صفة العلم والسمع والطاقة وبزيادة الياء والالف في الاخر والنون
في الجمع نحو دانايان **اسم المفعول** كرده بزيادة الهاء الغير الملفوظة في اخر الماضي بعد
فتحه للمفرد كردگان بزيادة لفظ گان كما في اسم الفاعل للجمع ولا استواء المذكر والمؤنث
والتثنية والجمع في الفارسية لا يجئ من اسم الفاعل واسم المفعول والصفة المشبهة الا
لفظان واما نحو كننده است كننده اند للجمع كننده ئى للمخاطب كننده ايد للجمع كننده ام للمتكلم …
فغير مختص بها بل يجرى في كل اسم يحمل على الآخر نحو به است به اند الى وخوبست
خوبند الى وبدست بدند الى وغيرها **الجحد المطلق** نكرد للمفرد الغائب نكردند للجمع نكردى
نكرديد نكردم لنفس نكرديم بزيادة النون المفتوحة في اول الماضي **الجحد المجهول**

كرده نشد للمفرد كرده نشدند للجمع آه بزيادة تلك النون في اول الجزء الثاني ويجوز زيادتها في
اول الاول **معلوم** مبالغة الجحد هنوز نكرد للمفرد هنوز نكردند للجمع بزيادة لفظ هنوز
في اول الجحد **مجهول** مبالغة الجحد هنوز نكرده نشد للمفرد هنوز نكرده نشدند
الى آخره بزيادته ايضا **معلوم** نفي الحال نمى كند للمفرد نمى كنند للجمع نمى كنى الى آخره
بزيادة تلك النون المذكورة في اول كلمة مى المفيدة للحال **مجهول** نفي الحال كرده نمى شود
كرده نمى شوند للجمع بزيادة ما يفيد نفي الحال من شدن ما بعد صيغة اسم المفعول **معلوم** نفي
المستقبل نكند للمفرد نكنند للجمع نكنى الى آخره بزيادة النون المذكورة في اول المضارع
مجهول نفي المستقبل كرده نشود للمفرد كرده نشوند للجمع كرده نشوى للمخاطب بزيادة ما
يفيد نفي المستقبل من شدن فيما بعد اسم المفعول **معلوم** تأكيد نفي المستقبل
هرآينه نكند للمفرد هرآينه نكنند للجمع هرآينه نكنى آه بزيادة لفظ هرآينه
في اول المستقبل **مجهول** تأكيد نفي المستقبل هرآينه كرده نشود للمفرد هرآينه كرده نشوند
بزيادة ما يفيد نفي المستقبل **اعلم** ان هذه النون النافية يزاد في نفي كل ما ذكرنا في فصل الماضي
والمضارع في اول المزيدات وان كان يجوز زيادتها في البعض في اول المزيد عليه وهذا ظاهر
عند من يتوجه اليه ادنى توجه غير محتاج الى تعداده وكذا تزاد في اول المصدر واسمي الفاعل
والمفعول وغيرهما من الاسماء مشتقا او جامدا اذا اريد منها النفي وقد يلحق باخره الالف نحو
نادان ونامرد للابله والمخنث والهاء الغير الملفوظ نحو اين نه آنست وقد يذكر
مثلا اذا قيل لك هل فعلت الامر الفلاني تقول انت في الجواب نه لفهم المخاطب مرادك
بواسطة القرائن وقد يذكر في مثل هذا المقام بالياء مقام الهاء لكن الياء تلوها ملفوظة وهي
تلوها مكسورة وقد يلحق باخرها رابطة بحذف الف است وكذا يجوز كسرها في كل محل يجيء بعده
ياء نحو نيامد وغيره **معلوم الحاضر** بكن بكنيد بحذف دال المستقبل وتسكين النون في
الاول وبزيادة الباء بين النون والدال في الثاني **اعلم** انه كما يدخل في اول المضارع حرف الباء
ليختص للاستقبال كذلك يدخل في اول الامر والنهي بل الماضي والمصدر ايضا للتأكيد كما يدخل
لاجل دَر وبَر وفرا وان كان يفيد بعضها معنى آخر في البعض وحال حركة تلك الباء
وحال ما بعدها كما مر في المستقبل بعينه فلا حاجة الى الاعادة وقد يجيء مفتوحة للقسم
نحو بخدا وللاستعطاف نحو بسرتو وللتعدية والمصاحبة بالالف وبدونه كما مر
مجهول الامر الحاضر كرده شو للمفرد كرده شويد للجمع كرده شوم للمتكلم كرده شويم له مع الغير
آه بزيادة لفظ معلوم امر الحاضر من شدن مع الضمائر في آخر اسم المفعول في الاوليين و

ويجيء اصل الاخيرين ويجوز بالياء في لفظ الامر المذكور كما مر **معلوم** نهي الحاضر مكن مكنيد للجمع
مجهول نهي الحاضر كرده مشو للمفرد كرده مشويد للجمع كرده مشوم للمتكلم الواحد كرده مشويم له مع الغير
بزيادة الميم على لفظ الامر فيهما **معلوم** امر الغائب بكند للمفرد بكنند للجمع بكنم للمتكلم بكنيم له مع الغير
بزيادة الباء على لفظ المضارع بعينه ولكن يفرق بينهما بالقرائن وقيل يزاد بين النون
والدال الف نحو كناد وهو غير مستعمل الا نادرا وقد يجيء بزيادة لفظ گو على اول امر الحاضر
او آخره نحو گو بكن گو بكنيد او بكن گو بكنيد گو وهو قليل ايضا **مجهول امر الغائب**
كرده شود للمفرد كرده شوند للجمع كرده شوم للمتكلم كرده شويم له مع الغير بزيادة لفظ المعلوم
من شدن في آخر اسم المفعول ويجوز بالياء كما مر والمتكلمان منه كالمتكلمان من مجهول الحاضر
بلا فرق لان مآلهما واحد ولذا جاء منه مع انهما لا يجيئان من معلومه الا نادرا لما بين
في الوجه **معلوم** نهي الغائب مكند مكنند مكنم مكنيم بزيادة الميم
في اول امره ويجوز بزيادة النون ايضا بل هي اكثر استعمالا **مجهول** نهي الغائب كرده مشو للمفرد
كرده مشوند للجمع كرده مشوم للمتكلم كرده مشويم له مع الغير بزيادة الميم في اول ما زيد في مجهول
امره ويجوز هنا ايضا بالنون وللاستواء المذكور غير مرة انحصرت الاوامر والنواهي
فيما انحصرت من الصيغ **اسم الزمان** والمكان كردن گاه كردن گاهها
هذا بحسب الاصل واما في اكثر الاستعمال فينفرد كل منهما عن الآخر ثم ان اسم الزمان
غالبا يجيء في الجوامد بلفظ گاه نحو صبحگاه وچاشتگاه وشبانگاه **واما** اسم المكان
فيجيء به في الجوامد نحو نمازگاه وكارگاه ومن المشتقات ايضا نحو گريزگاه
وچراگاه ويجيء من الجوامد بلفظ زار نحو لاله زار وخربزه زار وبلفظ دان
نحو قلمدان وجامدان **واما اسم الآلة** وبناء المرة وبناء النوع فليس لها في
الفارسي صيغ مخصوصة بل يستعمل في اسم الآلة باضافة لفظ الآلة الى ما يراد الآلة
نحو آلت كردن وآلت نوشتن وآلت خوردن او يذكر اسم كل آلة مخصوصة
نحو قلم وقلمتراش وغيرهما **واما** بناء المرة والنوع فيضم الى الفعل ما يفيد الوحدة
والنوعية نحو يكبار كردن وبارى كردن ويك گونه كردن وكذا افعل التعجب
ليس له فعل مخصوص بل يستعمل بما يفيد معنى التعجب نحو زهى كردن وزهى كنند
وچه عجب كردن است وچه عجب كننده است وغيرهما **اسم التفضيل**
كننده تر كننده تران بلفظ تر المفيد معنى التفضيل في كل ما يلحق به مشتقا
او جامدا **التصغير** كننده يك كننده يكان بقلب الهاء الذي في آخر اسم الفاعل

10

يا وزيادة الكاف وكذا في كل ما ينتهي في اخرها هاء غير ملفوظة خواجه‌يك وزنده‌يك و...

وغيرهما واما في الاسماء ان كانت الاواخر فبزيادة الكاف فقط

نحو بسرك دخترك وغيرهما وقدمت

بسبب الانحصار في الصيغتين مرادا فرجعت

١١٤٦

في الربيع الاخر

رسالة مسماة بقواعد الفرس

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذي منحني من تواتر نعمائه • تدوين قواعد الفرس بكرام الطائفة • والصلوة والسلام
على رسوله محمد سيد العجم والعرب • وعلى آله واصحابه البانين مباني الادب **وبعد**
فهذه رسالة مشتملة على القواعد الفارسية ومكتفية لمن احفظها بمعرفة لسان
الفارسية قد سلكت في بيانها فرائد من قواعد نالها اذني مستمعا من كلام البلغاء و
نظمت في نظام قوانينها عدرا من درر غاص لها ذهني مستشهدا بابيات الفصحاء •
وافرغت في قالب البيان اكثر ما هو من معضلات الفرس وسميتها لاحتوائها على بيان
قواعده قواعد الفرس اسئل الله الفتاح ان ينفع بها ويفيض كثيرا على صاحبها وطالبها
وجعلتها على اربعة ابواب مع خاتمة • لا اله الا هو ربي توكلت عليه وهو حسبي
الباب الاول في احوال الاسم الباب الثاني في احوال الفعل الباب الثالث في احوال
الحرف الباب الرابع في تعداد الاسم وترجمته بالعربية سواء كان عينا او معنى الباب الاول
في احوال الاسم وهو ما جاز ان يخبر عنه اما بفعل مجرد عن الضمير البارز او بغيره فان كان الاول
فلا حاجة في الاخبار الى رابطة لفظا بل هي مقدرة فيه نحو زيد آمد فان الرابطة فيه مستترة
دالة على الرابطة الحقيقية التي هي النسبة بين الجزء والمخبر عنه كما قال الحافظ الشيرازي **بيت**
عمر بگذشت به بی حاصلی و بوالهوسی • ای پسر جام میم ده که بپیری برسی • ای بگذشت
او وان كان الثاني فالرابطة فيه لازمة لفظا وهو لا يخلو اما ان يكون اسما او فعلا غير مجرد فان
كان الاول فرابطته بود وگرد وهست واست ونيست والكسرة والضمائر البارزة
مثال الاول زيد آينده بود ومثال الثاني كقولك زيد خبر دارد ومثال الثالث كقولك زيد
آينده هست كقولك ومثال الرابع نحو زيد موجود است ومثال الخامس نحو زيد قائم نيست
ولكل واحد منها يجوز اتصال الضمائر البارزة وهو آند وآى وآيد وآم وآيم بعد حذف
همزتها مثل بوبند وبودى وبوديد وبودم وبوديم وقس الباقي عليه ومثال
السادس نحو زيد دبيرِ بكسر الراء ويجوز بالياء لبيان الكسرة والاشباع كما قال الشيخ
نجم الدين كرديد بكس مى نكرد من چه كنم • از خود كله كن كه روشنايش توئى •
فان روشنايش توئى خبره فالكسرة رابطة والياء لبيانها ومثال السابع نحو
قوم استاده اند وتو استادى وشما استاده ايد ومن استاده ام وما استاده ايم
وكقوله **بيت** ديرينه ياران من اندای بند كو اندوه غم • در ذات غمی مشمار هم زيشان
مراتبها مكن • فان انده مبتدا وغم معطوف عليه وديرينه ياران من خبر مقدم عليه
واند ضمير بارز رابطة للاخبار • فان كان الثاني فالرابطة فيه الضمائر المتصلة البارزة

البارزة نحو مردمان رفتند فمردمان مبتدا ورفت خبره واند رابطة الاخبار وقس عليه
ضمير المتكلم والمخاطب وقد يحذف الجزء ويقام الرابطة مقامه لقيام قرينة كقوله **بيت** اميد هست كه
بر بستنده كان مخلص را • كه نا اميد نكرد در آستانه آل • اى اميد حاصل فحذف حاصل لانه
من الافعال العامة يدل عليه سوق الكلام وقد يقدم الرابطة على المبتدا كما قال **بيت** هستا اميد
دل بيچاره كه توفيق رفيق • كند الله كه الله ولى التوفيق • يعني اميد دل بيچاره حاصل هست
فقدم عليه للاهتمام بحصول التوفيق **واعلم** ان العربية كما يخلطونه بالفارسي ويجعلون
اسلوبه كاسلوبه في جميع الاحكام كقول منشي المترسل • مبارزان ميدان مجاهده مجاهدان
ايوان مشاهده عامل كارگاه هدايت كامل بارگاه عنايت • ومثل هذا كثير في كلامهم
كذلك الفارسي بالعربي ايضا ويونونه ويجعلون اسلوبه كاسلوبه في جريان الاعراب و
ادخال التنوين وغير ذلك كقوله **بيت** ناظر چشمي الى ديدارکم في كل روز • حاضر گوشي
على گفتار کم في كل حال • **فصل** اعلم ان احوال المضاف في الفارسي مكسورا ابدا والمضاف اليه
ساكن بخلاف العربية مثل جانِ مَنْ وسِرّ عشقْ بكسر المضاف وسكون المضاف اليه كما قال
مولانا جامي **بيت** جامي كشيده دار زبان را كه سِرّ عشق • رمزيست كس مگو و حديثيست
كس مدان • فان سرّ عشق بالكسر مكسور مضاف وعشق بالسكون مضاف اليه والمعطوف عليه
مضموم والمعطوف ساكن ايضا اذا لم يتلفظ الواو العاطفة واذا تلفظت فهو ساكن
ايضا لكن الاول افصح مثل زيدُ و عمرو امدن كقوله **بيت** هر چند در نهان وعيان نيست
غير او • في حد ذاته نه نهانست ونه عيان • والموصوف ساكن ايضا اذا لم يلحق باخره الياء
الافرادية زيدكه آمد فانه ساكن بسكون الموصوف وهو زيد واذا لحقت بكسر صيانة
للياء كقول الشاعر • با قامتي كه سرو سهي گر ببيند شش • بر پا ستاده تا بقيامت كند قيام •
واخر الصفة ايضا ساكنة اذا وقعت فعلا مجردا نحو مردى كه گفت بالسكون وشرطها
اتيان لفظ كه في بينهما رابطة من الروابط المذكورة معها اذا لم تكن فعلا مجردا مثال الاول **بيت**
قارون هلاك شد كه چهل خانه گنج داشت • نوشروان نمرد كه نام نكو گذاشت • لان
داشت وگذاشت صفتان لقارون ونوشروان لا رابطة حين بغير لفظ كه تقديرهما
قارون كه داشت چهل خانه گنج • ونوشروان كه گذاشت نام نكو • فالرابطة هنا كه
فقط وانما اخرت الصفة فيهما لضرورة الشعر ومثال الثاني كما قال الحافظ الشيرازي • من كه
سرد رنياورم بدو كون • گردنم زير بار منت اوست • فمن مبتدا موصوف وكه اخمت
رابطة للموصوف والصفة وسر مبتدا ثان ودر حرف للمجاة ونياورم فعل النفي وميم المتكلم

ترجمه
زير بار منت للمفاجاة بيان

علامة لفا عله والباء حرف من حروف التعدية متعلق ببنيادرم ودو اسم من اسماء العدد وهو
تمييز له لابهامه وهذه الجملة اعني الفعل والفاعل جملة فعلية خبر للمبتدأ الثاني وهو مع خبره
جملة اسمية صفة للمبتدأ الاول وكردن مضاف الى ضمير المتكلم مكسورة تقديرا وان كان مفتوحا
لفظا لاتصاله به اي كردن من بالكسر مبتدأ وزير مضاف الى يار مكسور ويار مضاف
الى منت مكسور ومنت مضاف الى ضمير الغائب مكسور وهو راجع الى الله تعالى وهذه
المجموع خبر للمبتدأ وهذا كردم واست رابطة حذف الفه لاتصاله الى ما قبله وهذه
الجملة اعني المبتدأ والخبر خبر للمبتدأ الاول وهو من والاستشهاد فيه ان الصفة ههنا
وقعت غير الفعل المجرد فذكر الرابطتان احدهما كه في قوله من كه سر در بنيادرم والآخر ميم المتكلم
وانما احتيج الى حل تركيبه لان الرابطة ههنا اعني الميم في بنيادرم علامة لثلاثة اشياء الاول رابطة
للخبر والثاني رابطة للصفة والثالث علامة للفاعل فلزم توضيحها وتبيينها وبيان الباقي استطرادي
واما قولهم نوشين روان عادل گفت ومردى بجرد آمد وغيرهما بغير اتمام لفظ كه بينهما وغير
الحاق رابطة من الروابط المذكورة وبغير بيت الموصوف بل بكسره فمتأول بتقدير اتمام كه
بينهما والحاق رابطة من الروابط المذكورة فان تقديرهما نوشين روان كه عادلست گفت و
مردى كه جو مردست آمد فحذفتا لظهورهما اولان عادل وجو مرد صفتان فاليهما نوشين
روان ومردى لا صفة من قبيل خاتم فضة ويجوز حذف الموصوف للعلم به ومثل هذا كثير في كلامهم
كما قال بيوند شيرازى بيت راحو كه مى بيند روان جان ميان دارد به بيش لعل جان
بخشش هزاران جان دارد • يعنى هر كس كه مى بيند فان كس موصوف بمى بيند حذف
للعلم به **فصل** الاسماء المتضمنة يعني حروف الاستفهام سبعة كه و چه و چون
و كدام و كى و چند و كى مثال الاول كيست اين مرد وقد يجيء الاستفهام به للانكار
كقوله • كه گويد كه هست اين صورة از گل • همه لطف وهمه جان وهمه دل وقد يجيء
رابطة للوصف كما مر وقد يجيء للتعليل كما قال فخر الدين • من از ان نرگس بيمار زمينم
اوليستر • كه بتر كست وهمه بلمز كه تير اندر كمان دارد • وقد يجيء زائدة كقوله • گفتم كه ما
هى ديده ام گفتا كه مه روى منست • گفتم كه هلال تو ببينم گفتا كه ابروى منست •
ومثال الثاني چه بود كما في قول مولانا جامي • برنتنى باى او سازم بهانه سجده را
تا نپرسد كس كه رخ بر خاك ماليدن چه بود • وقد يجيء للاستفهام به للنفي مثل چه كار دارد
كما في قول خسرو بيت بخدا كه سينه ام را بشكاف وجان برون كن • كه درون خانه تو ديگرى
چه كار دارد • وقد يجيء للتعجب في المدح كقوله بيت چه خوش گفت بكتاش با خيل تاش

تاش • چو دشمن خراشيد ايمن مباش • وقد يجيء في الذم كقوله • بنياد كرده كه كين خانمان
خراب • اى خانمان خراب چه بنياد كرده • ومثال الثالث مثل چون كما في قول ان ع
بادل گفتم اى دل شيدا چونى • بى ما بر ان دلبر رعنا چونى • وقد يجيء الاستفهام به للنفي
ايضا كما قال مولانا جامي • من چون گذرم از سر كوى تو كه تا آنجا • تا راه گذشتن نبود
باد صبا را • وقد يجيء للتشبيه مثل چون تو يكى في قول خسرو • گفتم ز جهود چون تو يكى
زنار بندم گفت نه • دركفر چون صادق نه زنار وسو مكن • وقد يجيء للتفريع كما قال
الشيخ كمال الخجندي • چو نيست كه بدر كعبه گهى بر در دير • چون گداى تو شدم از تو شدن نيست
در بدرى • وقد يتركب چو فى التي للتشبيه باين وقد يحذف واوه والف اين ويقال
چنين كقوله • نوشتم من چنين حرفى بخوانيد • كه بر ديوانه عاشق قلم نيست • وقد
ينقلب ياؤه الفا ويقال چنان وفي الاستعمال يختلفان قربا وبعدا والاول بمنزلة هذا
والثاني بمنزلة ذلك ومثال الرابع ان كدام مرد ست كما قال الشيخ العطار •
از چه كشتى رنجه چون آمدى • از كدامين شغل بيرون آمدى • اصله كدام اين فحذف
الالف لتركيبهما فقيل كدامين ويطلق لذوي العلم وغيره كما عرفت من المثال ومثال الخامس
كقولك كى نست كقوله • سائلى دى مى گذشت كان ماه را خانه كجاست • من بغيرت
سوختم كان خانه پرسيدن چه بود • ومثال السادس كقولك دارهيت چند ست
وقد يفيد الاستفهام به للنفي كما قال السنائي • تراد را استغاثت چند جويم • اجيبي
ساعتى واسمع دعائى • وقد يراد به التكثير كقول ان ع • كه زلف بيش رخ نهى كه
خال بيش لب كشى • جان دارد هر كسى چندين بلا يكى مكن • ومثال السابع كقولك
كى مى رود وقد يراد باستفهامه نفي كقول الشيخ العطار • هر كه بى معشوق نگيرد قرار
كى تواند صبر كردن اختيار ويجوز ان يجمع منها غير چون وچند وكى كليان وچهار
وكدامان وكى ها **اعلم** ان جمع الاسماء في الفارسية على طريقين احدهما بالالف والنون ان كان
لذوي العلم كدوستان في قوله • تو بنده كله از دوستان مكن حافظ • كه شرط نباشد
شكايت از كم بيش • والالف والهاء ان كان لغيره كسنگها ودرختها في قوله عشق
درون خرقه خود كعبه سنگها دارد • گرار شيشه شكستى چو مى زدى بحجاز • واما
الجمع بالالف والنون في غير ذوي العلم نحو ابروان في قول ان ع • محراب ابروان بنما تا سحر
گهى • دست دعا برارم تا گردن آرمت • فلتنزيل الجزء مكان الكل فان ابروان جزء
من الشخص الذي هو من ذوي العلم واما مثل بحران فهو شاذ فلا يقاس عليه **فصل**

البترخيم في الفارسي من حروف الكلمة سواء كانت اولا واخرا بخلاف العرب فان فيه لا يجوز الا
اذا كان منادى الا في ضرورة الشعر ولا يجوز فيه الا في اخرها • مثل فتاده من افتاده وبا من باى
وكه ومه من كهتر ومهتر وغير ذلك مثل آمن آى كقوله • در جانم از بلاى تو آتش فتاده
است • اين آتش بلا چه بلا خوش فتاده است • وكقوله • خوش انكه زمى مست
شوى بى خبر افتى • پنهان ز تو من بوسه زنم آن كف پا را • وكقول السعدى • جواز
قومى يكى بى دانشى شد • نه كه را منزلت ماند نه مهرا • وقد يرخم الفعل كفتاد من
افتادن وبكو من بكوى وبجو من بجوى وغير ذلك كقوله • چاره چه كويى يا بكو يا چاره
خود بجو • يا بعد ازين اى بى وفا غارت مكن دلراز كس • وقد يرخم الحرف
كز من از كقوله ع • زهر موبسته زنارى وهى كويى مسلمانم • بكو بيدا اى مسلمانان
مسلمانى همين باشد **فصل** ويصغر الاسم بالحاق الكاف الى اخره كمردك و
دخترك واينك وغير ذلك كقول السعدى • مردك سنك دل جانان بكمر بند • لب دخترك
خون از و بچكيد • پير مردى لطيف در بغداد • دخترك بكفش دوزى داد
الرخود روز را كويد شست اين • بيايد كفت اينك ما بروين • وقد يلحق اخر الاسم
النون والالف والكاف كمناك يفيد معنى الوصفية كدردناك وغمناك يقال زيد دردناك
است يعنى متصف بدرد كما قال مولانا جامى • ز هجران بر لب آمد جان غمناك •
الا يا ليت شعرى اين الفاك • وقد يلحق باخر الاسم لفظ آسا بمعنى التشبيه كشان آسا
ومهر آسا وسپهر آسا وغير ذلك يقال مژكان سنان آسا يعنى مژكانش مثل سنانست
كقوله • نكار ترك تاجيلم طريق تركمان دارد • ز مژكان سنان آسا ندانم قصد جان
دارد • **فصل** في المضمرات منها من اى انا وما اى نحن وتو اى انت وشما
اى انتم واو اى هو ووى بمعناه وايشان اى هم وتسمى هذه الضمائر ضمائر الفاعل
المنفصلة لان اكثر احوالها وقوعها مبتدأ واكثر المبتدأ في المعنى فاعل فسميت
بها واذا اتصلت في اوائلها مر او في اخرها او كلاهما يسمى ضمير المفعول المنفصل لجواز
وقوع كل منها مفعولا ح مثل مرا اصله من را بحذف النون لكثرة استعماله بر فصار
مرا باتصالهما كقوله • اكر دولت دهد يارى امير مرا بينم من • اكر آيد مرا آن دم
سر اندازم بزير او • وقس الباقي عليه واذا اتصلت باو يقال مر ورا بحذف الفه
ومنها اند للجمع الغائب واى للمفرد المخاطب وايد للجمع المخاطب وام للمتكلم وحده وايم
للمتكلم مع غيره وهذه كلها اذا اتصلت بالفعل تسمى ضمائر الفاعل المنصلة ويجوز ان

مصغر

غمناك

آسا

مضمرات

مرا

انند آيد

ضمائر الفاعل

ان يكون كما مر وام وايم اذا اتصلت بغيره يجوز ان يكون كل واحد منهما مضافا اليه مثل نانم
ونانيم اى نان من ونان ما كقوله • عشق آمد بر شد بيرون و درونم • در سر همه
سودا شد در دل خونم • اى درون من و درد من خون فان دل اضيف الى ضمير المتكلم
وحده وهو الميم في خونم وجه خون فصل بين المضاف والمضاف اليه وذلك جائز في
الشعر لانقطاعها وقد يجوز ان يكون مفعولا مقدما كقوله • هنوزم چند خواهى سوختن
اى چرخ • بكش با دوست را پهلوى من دارد • فان ام اذا اتصلت بهنوز
وهو غير فعل وحذفت همزتها للاتصال وقد جعلت مفعولا لتخواهى اى خواهى
سوختن هنوز مرا وقد يكون مبتدأ كقوله • اكر اين جان برم زغمت • دكرم عاشق
هوس نكند • فان اذا اتصلت وجعلت مبتدأ وعاشق هوس نكند خبرها
وقس حكم ايم عليها ومنها اش للغائب المفرد مثل كفتمش وايشان للجمع مثل كفتيشان
وات للمخاطب مثل بردمت واتان للجمع مثل بردمتان كما سيجيء تفصيله ان شاء الله
في الفعل وتسمى هذه الضمائر ضمائر المفعول المتصلة اذا اتصلت بالفعل كما عرفت واذا
اتصلت بغيره يكون مضافا اليه مثل جانش اى جان او وكقوله • نه بلبل بر كلش
تسبيح خوانست • كه هر خارى بتسبيحش زبانست • اى بر كل او وبر تسبيح او
وجانت اى جان تو وجانتان اى جان تو كقوله • من بودم ودل تو
بر دان نيز • تو كو غمت بى نشيند • اى غم تو وجان تان اى جان شما ويجب حذف همزتها
عند اتصال شيء وليس في اخره الهاء الزائدة سواء كان المضمر فاعلا او مفعولا او مضافا
اليه كما عرفت من الامثلة للتخفيف لانه حصل الثقيل لتركيبه به وكذلك همزة است وان
كان في اخرها الهاء الزائدة كاسم الفاعل والمفعول وغيرها يجوز اثباتها وحذفها مع اسقاط
الهاء وقد يتصل بعضها بعضا اى بعض ضمائر المفعول ببعض ضمائر الفاعل كقول السعدى
درين كفتن جهان بر وا شفت • شنيدنش كه جان مى داد ومى كفت • فان اش
اتصل باند في قوله شنيدش وزيادة التفصيل يجيء في باب الفعل لكن الاثبات اكثر
كننده اند وكرده شده اند وغير ذلك ومثال الحذف نحو كردست وشنيدست كقول الشيخ السعدى
شنيدستى كه كاوى در علف زار • بيالايد همه كاوان ده را • اى شنيدستى **فصل**
اعلم ان الاسماء على قسمين احدهما اسم عين وهو الذى يقوم بنفسه كمرد واسب وغير ذلك
واسم معنى وهو الذى لا يقوم بنفسه كدانستن وآمدن لانهما لا يقومان الا بدانند ه و
اينده • مطلب المصدر على قسمين احدهما ما كان في اخره تاء ونون كبستن والاخر ما

ضمائر المفعول

ايم

ش

ت

يش

مطلب المصدر

ترجمه المدن كلمز عشقكده كه بوكوكلم بوى اتمك
كه زيرا سنده ختم اولدى طريق دلبرى اتمك

كان في اخره دال ونون كشدن كما عرفت مثالها وكل منهما اما ان يفيد المعنى المقصود من غير ضم كلمة اخرى اليه كداشتن وبردن وغيرهما ويسمى مفردا او لم يفده الا به ويسمى مركبا كباس داشتن وخم دادن و دريافتن ودر آمدن وذكر انه اذا كان المقصود بالتركي بلمك فداشتن لا يفيده الا بضم كلمة پاس في اوله بخلاف ما اذا كان المقصود من داشتن دوتمق فانه يفيده من غير ضم ويجوز ان يجعل الاسم مصدرا بالحاق اليا في اخره كدلبرى في قول الشاعر • زدستم بر نمى خيزد ز عشقت دلبرى كردن • كه بر تو ختم توجانا طريق دلبرى كردن • فان دلبرى هنا بمعنى المصدر بزيادة اليا في اخره فاذا اردت ان تجعل المصدر منفيا تزيد في اوله النون النافية مثل نداشتن ونباس داشتن ونه دريافتن ونباس نداشتن ودرنيافتن وكل مصدر في اوله همزة ممدودة فهي تبدل ياء عند دخول هذه النون وح يجوز كسر النون وفتحها لكن الكسر اولى لاجل اليا كنيا موختن ويجوز جمع المصدر اذا قصدت الانواع لانه موضوع في الحقيقة المشتركة والكثرة فيها بل في افراد فلا يجمع الا بقصدها به مثل آموختها اذا قصد تعلم اللغة والحرف والنحو مثلا وقد يضم في اوله لفظ مي مثل مى توان في الاثبات ليتبين وجود القدرة ونمى توان آموختن يعنى قدرت تعلم نيست وقد يضم في اوله خواست وحده بالحاق الضمائر لتخصيصه الى المعنى المضى نحو خواست دانستن وخواستند دانستن وخواستى دانستن وخواستيد دانستن وخواستم دانستن وخواستيم دانستن واذا اريد تخصيصه الى معنى الاستقبال يضم مستقبله مثل ما مر تقول خواهد دانستن وخواهند دانستن وخواهى دانستن وخواهيد دانستن وخواهم دانستن وخواهيم دانستن وقد يضم في اوله مى بايد بتقييد معنى التحريض في الاثبات ولفظ نمى بايد في النفي مثل مى بايد برون ونمى بايد برون وكل مصدر في اخره لفظ دن فتعديته بزيادة الالف والنون في وسط غالبا مثل رسانيدن في رسيدن وجشانيدن في جشيدن وبوشانيدن من بوشيدن وغيره ذلك وانما قلت غالبا لانه قد يكون التعدية بغيرهما مثل توانا كردانيدن ومرده كردن من توانيدن ومردن اللذين في اخرهما دن وفي اخرهما بالحاق كردن او كردانيدن او دادن باخره بعد ابدال الهاء من نونه تقول بذيرفته كردن وبخته كردانيدن وريخته دادن في بذيرفتن ويختن وريختن

الباب الثاني في احوال الفعل

وهو الذي دل على معنى مستقل مقترن باحد الازمنة الثلثة فمنه الماضي وهو ما دل على زمان قبل زمانك وهو مشتق من المصدر بحذف نونه من آخره واتيان الباقي بساكن كآموخت من آموختن وبرد من بردن وغير ذلك وتقول بالحاق ضمائر الفاعل آموختند وآموختى وآموختيد وآموختم وآموختيم بزاد كونكر وقد يحذف ضمير الخطاب من المفرد والمخاطب لوجود القرينة الدالة عليه كقول الشاعر • عاقبت

عاقبت باذاغ هجرم مبتلا ماندى ورفت • سوختى دلرا و درجانم بلا ماندى ورفت • اى ماندى ورفتى فحذفت علامة الخطاب من رفت لدلالة ماندى عليه وبالحاق ضمائر المفعول كما مر في المضمرات ويجوز اتصال كل واحد من ضمائر الفاعل نحو كفتندش وكفتيش وكفتيدش وكفتمش وكفتيمش كقول الكاتبي • كفتمش بوشيد رخ مكذار آه كاتبى • كفت هرجا باد باشد شمع را بنهان بركن • وفي اتصاله جمعا مخاطبا نحو كفتندتان وكفتيتا وكفتيدتان وكفتمتان ثم الماضي على نوعين مطلق وهو الذي لم يقيد معناه بشيء من القرب والبعد ومثاله ما مر في الامثلة ومقيد وهو على ثلثة اضرب احدها مقيد بالقرب الذي فتح اخره وزيد بعده الهاء لبيان فتحته مثل كرده ويلحق به الضمائر ايضا لكن لا يسقط همزتها كما مر نحو كرده اند وكرده اى اه كقول الشاعر • باى درديده ها كرجه نهادى بخيال • باخبر باش قدم برسر دريا زده • فان اصله زده فتح اخره لتقريب الماضي الى الحال وزيد بعده الهاء كما مر ثم اتصل به ضمير الخطاب فصار زده اى ثم اسقط ياؤه لكثرة استعماله ثم كتبت همزته فوق الهاء لاظهارها فصار زده وقد يجوز بالياء وثانيها مقيد بالبعد وهو الذي زيد في اوله مى مثل مى آموخت كما قال عماد كاتبى • نبود لوح وقلم را نشان كه منشى عشق • نقوش مهر تو برلوح دل علم مى زد • يعنى علم مى زد در زمان كذشته بعيد وقيل زيادة مى في اوله لبيان القافية لا لقصد البعد وهو غير مرضى لانه لا يفهم من قوله الابعد فقط لم له ادنى دراية وثالثها مقيد بالتوسط وهو الذي زيد في اخر الماضي الذي قيد بالهاء البعدى نحو مى آموخته ومى آموخته اند فان مى يدل على البعد وفتح الاخر يدل على القرب فاختير معنى التوسط بينهما منهما وقد يزاد في اول مى الهاء المفتوحة مثل همى لتأكيد معنى البعد كقوله • همى كفتم چو بوكشتى كه محبوب بدر كيرم • بسند دل نمى افتد كسى ديكر چه تدبيرم • فاذا زدت في اخر الماضي المطلق الغير المخاطب ياء بلا امالة افاد معنى التمنى لوجود المعدوم او معنى فرضه وذلك لا يستعمل الا بعد كر واكر وكاشكى مثال الاول كقول الشاعر • كر ترا ذره وفا بودى • مثل تو در جهان كجا بودى • ومثال الثاني كقوله • غم از جور رقيبا نيست در عشق • اكر از يار بودى غم نبودى • ومثال الثالث كقوله • كاشكى هر جا مى مست بودى بجومى • وانكهى اندر جهان بيهوده مى هشيار كيست • وقد يزاد في غير الماضي لافادة هذا المعنى كقول الشيخ السعدى • سود دريا نيك بودى كر نبودى بيم موج • صحبت كل خوش بدى كر نيستى تشويش خار • ويلحق هذه الياء باخر الماضي الغائب للاخبار عن زمان المضى نفيا كقول السعدى • درويش بجز بوى طعامش نشنيدى • مرغ از پس فانه خوردن ديزه بچيدى •

اودانه بخیری • وفي الجمع والمتكلم تزاد بعد الضمائر كاموختندی واموختم واذا الحقت بآخر
الماضي المقيد معناه بالقرب كان ماضي بودن افاده معناه اليقيني تقول برده بود وبرده
بودند آه كقول خسرو • كفته بودم چو بيايى غم دل با تو بكويم • چه مى كويم غم از دل
برود چون تو بيايى • يعني كفتم يقين وپيمان واذا فتح آخر ماضيه بعد لحاقه اليه يراد منه
معنى الظن مثل كرده بود وكرده بودند آه وقد يزاد في اول الماضي الباء المكسورة
للتاكيد ويقال لها باء الفصاحة مثل بيامد وبيامده بود الخ وقد يزاد في اول
الماضي بر ودر للمفاجاة مثل برآمد ودرآمد كقوله • چو خواستم كه روزه كشايم
نماز شام • سر برزد آفتاب جهان سوز من زبام • يعني ناكاه سر بيرون
كرد وكقوله • از در درآمد نو ومن از خود بدر شدم • رفتم ازين جهان بجهان
دكر شدم • يعني ناكاه اندرون آمد تو واذا ضم في اوله لفظ مى توان يفيد
معنى المصدر نحو مى توان دانست ومى توان آورد وكذلك اذا اخذ المستقبل مثل مى
تواند دانست الخ وكذلك اذا ضم في اوله بايد وببايد ومى بايد وخواست وخواهد و
امثلتها ظاهرة وقد يجيء الماضي وحده بمعنى المصدر كما يقال كفت مشت وخورد
مشت كما قال مولانا جامى • فرمايد جامى در سخن دهن از كفت وكو ببند •
كاينجا نواى بلبل وصوت زغن يكيست • وكقول السعدي • خوش خفت زير
مغيلان براه باديه خفت • شب رحيل ولى ترك جان ببايد كفت • واذا الحقت
باخر الماضي بعد زيادة الهاء فيه ماضي شدن يصير مجهوله مثل كرده شد في مجهول
كرد وكرده شدند في مجهول كردند واذا زيد في اوله النون النافية يصير جحدا لدلالته
على الانكار مثل نياموخت ونياموخته شد وقس الباقي من اقسام الماضي عليهما
فصل الامر ما يدل على طلب الفعل وهو على ضربين احدهما امر الحاضر والثاني امر الغائب
كما سيجيء وامر الحاضر وهو مشتق من المصدر بحذف نون من آخره وحذف الباء قبله
اذا كان بزيادة الباء في اوله تقول من خسبيدن بخسب وخاريدن بخار ودوشيدن
بدوش وغير ذلك وقد يحذف الباء من اوله كقوله • دين زدرويشان طلب زيرا كه شاهان را
مقيم • رسم باشد كنجها در جاى ويران يافتن • اى بطلب واذا كان في آخره تاء او يكون
قبل دن باء فالامر منه مقصور على السماع ولا يقاس عليه فلذلك ذكر مع مصدره في فصل
المصدر تقول من فروختن بفروش وخواستن بخواه ودادن بده وفرمودن بفرماى
وغير ذلك وتقول في تصريفه بخسب بخسبيد بخسبم بخسبيم وعلى هذا القياس تصاريف

تصاريف الجمع وقد يزاد في اوله مى بعد حذف بائه لتاكيد معنى الطلب كما يقال معذور مى دارد وكقوله
في ترجمة يقول العبد بو عثمان دار زين شان تفاوت • چنين مى دان اكر فرخنده فالى •
واذا زدت في اوله مكان الميم المفتوحة يصير نهيا له لدلالته على ترك طلب الفعل مثل مخسب و
مخواه ومده وغير ذلك وتصريفه كتصريفه ومجهولهما يجيء على طريقة خسبيده شو وخسبيده
شو الخ فصل المستقبل وهو الذي يدل على الاخبار عن الزمان الآتي وهو مشتق من
الامر بزيادة الدال الساكنة المفتوح ما قبلها في آخره تقول من بخسب بخسبد ومن بخواه
خواهد ومن بفروش فروشد وغير ذلك وقياس تصاريفه بالحاق الضمائر هكذا بخسبند
بخسبي بخسبيد بخسبم بخسبيم ويستوي لفظ الامر والمستقبل كما ترى حدث من مثالها
في الجمع المخاطب والمتكلم وحده ومعه لكن يعرف من المحل وسوق الكلام وقد يحذف الباء من
اوله كما يحذف من اول الامر • اكر اين بار جان برم ز غمت • دكرم عاشقى هوس نكند •
اي نبرم وقد يزاد في اول المستقبل مكان الباء مى للارادة الحال منه او للتقريب من الحال كقوله
در فراقت مى نويسم نامه واز دست مى خاك • خون ميچكيد وخط خال بر سر مى كند •
او معهما كما قال الشيخ العطار • مال وملكت مى ببايد سوختن • پادشاهى از مت
آموختن • وقد يقدم الباء على مى ويقال بمى رود وبمى آيد وغير ذلك وقد يزاد في
اوله الهاء المفتوحة لتاكيد معنى الحال كقوله • كه شمع جفا بر من سر اندر باى
او دارم • همى دارم كه آن دلبر هنوزم امتحان دارد • واذا زدت في اوله النون
النافية تصير نفيا لدلالته على اخبار عدم وقوع الفعل في الزمان الآتي مثل نخسبند ونمى
خسبند ونمى خسبيد وغير ذلك وتصريفه كتصريفه ومجهولهما على طريقة خسبيده شود
خسبيده نمى شود الخ وقس عليه الباقي فصل امر الغائب وهو الذي يدل على طلب الفعل
عن الغائب وهو يجيء بضم بايد كه على الفعل المستقبل تقول بايد كه بكند وبايد كه بخواهد
وبايد كه بپوشد وغير ذلك واذا زدت قبل آخر المستقبل الفا يصير امر الغائب مخصوصا
الدعاء مثل رحمت كناد وكقول ابن عم • زدست فاقه بجان آمدم طريق وصال •
خداى عز وجل قريب سهل كناد • واذا زدت ها في آخره يصير مخصوصا لغير الدعاء
مثل انكار بكناد وزيد بيايد وغير ذلك واذا زدت في اوله النون النافية تصير نهيا
غائبا سواء كان مخصوصا للدعاء او غيره تقول نبايد كه كند ومحروم نكناد وزيد نيايد
او غير ذلك فصل اسم الفاعل هو الذي يدل على الحدث والذات غير دال على احد الازمنة
الثلاثة وهو مشتق من الامر الحاضر بحذف الباء من اوله وزيادة النون الساكنة المفتوحة

تاج الروس
مفتاح الادب

ماقبلها والدال المفتوحة والهاء الساكنة في اخره نحو كننده من كُنْ وخواهنده من خواه كذا في تاج الروس وهذا ليس بجيد لكثرة التغييرات قال في مفتاح الادب هو مشتق من المصدر الذي قبل داله ياء مثلا باسقاط النون من آموزيدن حتى يصير ماضيا مثل اموزيدم بتصحيف يائه نونا حتى يصير جمعا غائبا للمستقبل مثل اموزندم ثم بزيادة الهاء في اخره حتى يصير اسم الفاعل مثل اموزنده ثم وفيه ايضا تغييرات كثيرة وتكلفات قبيحة ومسافة طويلة للنيل الى المطلوب ولو سلم فاسم الفاعل يلزم ان لا يستقيم الا من المصدر الذي قبل داله ياء حال وهو يجئ منه وغيره فلا يتم جميعه اقول الاولى ان يقال انه مشتق من المضارع بجعل اخره مفتوحا وزيادة النون قبله وكتابة الهاء في اخره لبيان فتحته بل من جمعه بفتح اخره مثل كننده من كنند او كند في تقليل التغييرات وتقصير المسافة ويعم جميعه ويجمع بزيادة الكاف والنون كننده كان وتقول بالحاق الضمائر به كننده اند وكننده وكننده ايد وكننده ام وكننده ايم ولا يلحق منها بجمعه الا اند وايد وايم بعد حذف همزتها واعلم ان الكلم اذا ركب مع الامر بعد حذف الباء من اوله افاد معنى اسم الفاعل مثل فريادرس وپيمان شكن اي فريادرسنده وپيمان شكننده وغير ذلك كقول ان ٦

كه اين آه جگرسوز از دل پيمان شكن دارم • چرا از ديگري نالم جو درد از خويشتن دارم • واذا الحق في اخره الالف والنون يفيد معنى المصدرية بالمعية مثل غمزه زنان و ستايش كنان ويجيء بفتح آخره لاجتماع الساكنين كقوله ٦ ماه هلال ابروي من غمزه زنان تيغ ابرو شيدا مكن • غمزه زنان بيرون ميا آهنگ جان ما مكن • وكقول الشيخ سعدي ببينم كه پيش خداوند جاه • ستايش كنان دست بر سر نهند • بمعنى غمزه زننده كي وستايش كننده واذا لم يكن الجزء الثاني امرا يصير صفة مشبهة مثل كان ابرو واذا زدت في اخره الفا بعد حذف الباء من اوله يصير بمعنى اسم الفاعل كما قال مولانا جامي قدس سره • دانا بهر بصيرت وبينا بهر بصر • گويا بهر زبان وتوانا بهر توان فصل اسم المفعول هو الذي دل على ذات من وقع عليه الفعل وهو مشتق من الماضي بجعل اخره مفتوحا مع زيادة الهاء في اخره لبيان الفتحة كما مر مثل كرده وخواسته وغير ذلك فحينئذ لا فرق بينه وبين الماضي المقيد بالوقت لفظا لكن يفرق بمعنى الكلام وسوق المقام وحكمه في لحاق الضمائر حكمه اذا اريد بها المصدر لحق في اخرها الكاف المكسورة مع الياء مثل آموزنده كي وآموخته كي كقول السعدي ٤ دوست مشمار آنكه در نعمت زند لاف ياري وبرادر خواندكي • وكذلك كل ما كان في اخرها لبيان فتحته • كما قال مولانا شاه حي

٤ ترجمه
صاحب دوست اول كمسه يه كه وقت نعمتده سكا
يارلق قرداشلق لافن اوروب ايلر ريا •

16

ترجمه
كسه عالمده اولدي بي سر و پا ...
صلاحي •

شاهي قدس سره • اي ز عشقت عالمي را روي در آوارگي • ديده مت يكباره از ان شد كار دل يكبارگي • ويجوز ان يدخل في اوله الباء المفتوحة مثل بدهنده وبپسنده وغير ذلك ويجوز ادخال النون النافية عليها مثل ندارنده ونكرده وغير ذلك فصل اسمي الزمان والمكان مشتقان من المصدر بزيادة الياء في اخره مثل كردني وبودني كقوله خطا كردم وليكن بودني بود • رأيت لحزن كلامه خطائي • واذا اريد التمييز بينهما يقال في الزمان كردني وقت وفي المكان كردني جاي فصل اسم التفضيل مشتق من اسم الفاعل بزيادة لفظة تر في اخره مثل خواننده تر وشنونده تر •

الباب الثالث في احوال الحرف الحرف ما دل على معنى غير مستقل بنفسه ومنها از وهي لابتداء الغاية اعني مدلولها الابتداء الذي لاحظه العقل من حيث انه آلة بين المتعلق والمتعلق به وجعله آلة ملحوظة حالهما فكان معناها غير مستقل بنفسه وقس عليه معنى جميع الحروف كقوله جامه حسني جو بر قامت زيباي تو دوخت • از ازل تا بابد صانع بيجون ودود • يعني ابتداء دوختن جامه حسن واله ملحوظة حالهما فانها بواسطتها علم ان الازل ابتداء خياط ثوب الحسن بقامته فان كونه ابتداء هذه للخياطة حالة وعلم ايضا بها ان ابتداء هذه الخياطة هو فان في ابتدائها هو حالها وقد يجئ للتبعيض كاز كشته خويش في قول الحافظ • مزرع سبز فلك ديدم وداس مه نو • يادم از كشته خويش آمد وهنگام درو • يعني بعض كشته خويش ياد آمدم وقد يجئ لتبيين الجنس كقوله • گر بيك گوشه ابرو از كل مشكين بكشايي • در دور بوكش بويكند مشك خطا را • يعني كره كه از جنس كاكل مشكين است • وقد يفيد معنى التعليل كقول السعدي از ان مار بر پاي راعي زند ٩ • كه ترسد سرش را بكوبد بسنگ • ويجوز حذفها ٨ ومنها الباء وهي للالصاق كقولك بر برد دست يعني درد منده است بر برد وقد يجئ بمعنى در التي للظرفية كقوله • بيا تا كه خلوت برآوريم دمي • كه اين دم زعمر بجز حاصل ما • اي در خلوت وقد يجئ للسببية وقد يجئ للقسم كقوله • بخدا كي صنما را بشكافم جان برون كني • يعني بحق خدا وقد يجئ لانتهاء الغاية كقوله • زنجيره ام از دست بجدي كه اگر • صد بوسه دهد بروي بش بر دهم • يعني انتهاء زنجيرش تا بجدي اگر وقد يجئ لمجرد التعليق كقوله گر رسد دستم بوصلت پس كنندم سر جدا • يك نفس لي شكر كي باشد سر من جان من • فان الباء في بوصلت بر رسد وقد يحذف لقيام قرينة وقد تكون زائدة كقوله • بجو بيد فخر شيرازي زخوبان بغير ديداري • كه از

ترجمه
لطفله نفع انكدلر آرزو •

ترجمه
اسم التفضيل

الباب الثالث في احوال الحرف

و بعضه کره بر ادات مفعول اولان را معناسنه کلور ۹
بیت بترسد آنکه بر افتاده کان نبخشاید که کر زپای در آید کسش نکیرد دست
یعنی افتاده کانرا نبخشاید ترجمه اوکه دشمشلره اولمز معاون یک حذر انسون
اکر دوشرسه ایاقدن الن دوتمز انک کمسه
صلاحی

ان الباء فی بحر زائدة جیئت بها للنظم اعلم خوبان بجز دیدار عاشق را زیان دارد
علی ضربین احدهما مفتوحة مخصوصة علی اسم العین و هو هذه الباء التی عرفت معانیها آنفا
و ثانیهما مخصوصة علی المصدر و مشتقاته من الافعال تدخل للتاکید او الفصاحة مضمومة
ان کان اوله مضموما مثل خوازدن و نشتن فتقول بخواندن و بنشتن و غیر ذلک و مکسورة
ان کان مکسورا مثل ریختن دکریختن تقول بریختن و بکریختن و غیر ذلک و جائزة فیه الوجهان
اعنی الضم و الکسر ان کان مفتوحا مثل رفتن و رستن تقول برفتن و برستن بضم الباء و
کسرها و قس علیه مشتقاتها و منها بر و هی للاستعلاء مثل زید بر بام است و قد یجی
بمعنی را و منها حروف الاستثناء احدها جز مثل مردمان امدند جز زید و ثانیها مکر
مثل قوم آمدند مکر برادرت و ثالثها لیکن کقولک خلایق بشهر همه رفتند لیکن زید
نشسته بود و فیه لغتان اخریان احدهما لکن و الاخری لیک و یجوز استعمال غیر الا
للاستثناء مبالغا رسی ایضا مثالها مثل مام و منها حروف الشرط و هی اکر و کر و قد
یحذف ولابد لها من الشرط و الجزاء مثل اکر زید به بیشم ایدبوی جیزی خواهم داد فان
زید به بیشم آید شرط و بوی جیزی خواهم داد جزاؤه و منها اندرون و هی للظرفیة
مثل زید اندرون خانه است و یجوز ان یحذف اولها الالف و النون و یقال درون و ان
یحذف النون و الواو من اخرها و یقال اندر و یحذف منها و یقال در و منها حروف
التعلیل و هی بهر و برای و زیرا مثل زید را ادم بهر انکه فاسق است و قس الباقیین
علیه و یترکب کل واحدة من الاولین باز و یقال از بهر و از برای و یجوز استعمال کل منها
مرکبا کان او مجردا للقسم کما یقال بهر خدا و برای خدا این کار مکن و منها حروف النفی
و هی نه و نا و بی و فی الاول جاز الوجهان الفتح و الکسر فان کانت مفتوحة منفصلة
کتبت بالهاء مثل نه و ان اتصلت لم تکتب بشیء من الهاء و الیاء و تدخل الاسم و
الفعل کما عرفت من المثال بخلاف الاخریین فانهما لا تدخلان الا علی الاسم مثل نابینا
و بی وفا کقوله بی وفا یار احینین بی رحم و سنکین دل مباش • درد مندان توئیم
از حال ما غافل مباش و منها حروف النداء و هی ای و الالف و الاولی تدخل علی اول
الکلمة کما تقول ای زید و الثانیة متصلة باخر الکلمة کقولک ملکا و معبودا و غیر ذلک
کما قال مولانا جامی • سیمین ذقنا سنکدلا لاله عذارا • خوش کن بنکاهی دل غم
برده ما را • و منها آری و هی للتصدیق کقولک آری فی جواب من یقول ایا زید راهی
شناسی و بلی عربیة مستعملة ایضا للتصدیق و منها ایا للاستفهام ...

ترجمه کله سیمین زقن و سنکدل و ساده عذارم •
نظر لطفله خوش قیل دل غم برده زارم •

اکر آن ترک شیرازی بدست آرد دل ما را
بخال هندوش بخشم سمرقند و بخارا را
ترجمه اکر تحویه شیرازی دله قلبمه مدارا بی •
انک خالینه بخش ایدم سمرقند و بخارا بی •
صلاحی قدس سره

17

ترجمه عجب اولورمی بر دخی کله سروخرامانم
زیرده حل عقدهٔ سررشتهٔ کار دل و جانم
صلاحی

17

تقول ایا زید در خانه کما قال خسرو • بود آیا که خرامان ز درم باز آیی • کره از کار فروبسته
ما بکشایی و منها جو للتشبیه کقوله • شعرم جو آب در همه عالم روان شدست •
از پارس می رود بخراسان سفینه • و منها کاشکی للتمنی مثل کاشکی زید قائم بودی
و کاشکی جوانی باز اده کردی • و منها با و هی للمعیة و المقارنة خوامدم با زید ای بمقارنة
و قد یجی لمجرد التعلق کقوله • کفت با مجنون کسی در هوای عشق غرق • تب الی المولی
جمیل العفو غفار الذنوب • و منها تا و هی لانتهاء الغایة کقولک سیر کردم تا کوفه یعنی
انتهاء سیرم کوفه است کقوله تا شود جسم فربهی لاغر • و منها یا و هی للتردید
تقول اینده زید است یا عمرو و تذکر مکررا کقول السعدی • یا وفا خود نبود در عالم • یا مکر
کس درین زمانه نکرد • و منها را و هی للتخصیص کما یقال این شاعر فلا راست ای مخصوص
وی است کقول السعدی • خدایرا مسلم بزرکواری و حکم • و قد یجی علامة للمفعول و هو
الاکثر کقوله • ای انکه بر انداخته رسم وفا را • یکباره فراموش مکن جانب ما را •
فان وفا را و ما را مفعولان لبر انداخته و فراموش مکن و را فیهما علامة للمفعول و
قد یحذف کقوله • ای دل درین دیار نشان دوا مجوی • جز درد یار ما مطلب درد یار
ای نشان دوا را مجوی فحذفت را للعلم بها و قد یجی للتعدیة کقول السعدی • بشت دو
تای فلک راست شد از خرمی • تا تو جو فرزند زاد مادر ایام را • فان زاد لازم
تعدی الی مادر ایام بواسطه را بمعنی زایاند و قد یجی للتعلیل کقول السعدی •
حکمت محض است اکر لطف جهان افرین • خاص کند بنده مصلحت عام را •
یعنی از برای مصلحت عام و منها حرف التعلیل و هی بسا کما یقال بسا مرد کریم را
دو جار خوردم • یعنی مرد کریم را ملاقات شدم و منها بسی و هی للتکثیر کقولک
بسی مردمان امدند یعنی مردمان بسیار کقول السعدی • دیدم بسی آب زجشمه
خورد • جون بیشتر آمد شتر و بار ببرد • و منها الیاء الافرادی کقولک
مردی آمد یعنی یک مرد کقوله • شبی خیال تو کفتم که بینم اندر خواب • ولی ز
فکر تو خواب آیدم خیالست این یعنی یک شب و قد مر باقی بحثها بالتفصیل
فی فصل الماضی و منها فا و وا و هما بمعنی الدار کما یقال فا دانستن
یعنی راشتن و وا داشتن و وا اذا دخل علی کردن یعنی بمعنی کشادن و قس
علیه تصرفاتها اعلم ان فا و وا لا یدخلان الا علی المصدر و الفعل لانهما مختصان
بمعنی الحدوث • الحمد لله علی التمام • و علی رسوله
افضل التحیة و السلام • و اصحابه الکرام •

١١٤٥

برعجایب صنعت اظهار ایتدک ای صاحب کمال   کامنی کوزلر کورمش ارزاکی وهم خیال
اویله ترتیب ایلدم بکرمی طقوز حرفی کیم   قنقسین کوکلکده طوتسک بیلورم بی مکر وآل
همزه وتشدید اولورسه دخی اولوره بیلور   تجربه قیل کر انانمز سک که نیجه اوله حال

ا عرض حال ایتدم جوابن کورمش وقلمش علاب خلقی صافی حسنی کامل مه ذقن دائم کوزل
د ظاهراته امت احمد صلاحه عذر وهم ح جنت اثارین طلب می ایلر حسن سر لاملا
یو صوفی وش فارغ دل اول طالب اللهیه کل   قنقی حرفی نیت اغشسن بیلیم بی جدل

ش غ م س ت لا ن ز ج ث ح ذ ع ظ ق خ ض
١ ٢ ٣ ٤ ٥ ٦ ٧ ٨ ٩ ١٠ ١١ ١٢ ١٣ ١٤ ١٥ ١٦ ١٧
ف ک همزه و ه د ط ب ی ل تشدید ر ص ا
١٨ ١٩ ٢٠ ٢١ ٢٢ ٢٣ ٢٤ ٢٥ ٢٦ ٢٧ ٢٨ ٢٩ ٣٠ ٣١

علی تقدیر عدم لام صلاحه لاما عدم ح فقط

دخی المهمة والالف تامل تامل

بنام ابراهیم
یولک اوستنده صوچقمش ایاغنده دکز اولمش   ایا دلبر معمادن چقن آدی اسکز اولمش

بنام رجب
دیردم بالله ای دلبر بکا اظهار نام ایله   دخی جبر مله بیلور قبلده تامل ایله
رجب

بنام علی
حراهفت داکر برسر زنده یار
تکویم سر اوصه باغیار

بنام عمر
دلی اولان کراماتن هویدا ایلر استرسه   یار درسنکی ایچنده چشمه پیدا ایلر استرسه

بنام عمر
یارم طاش اوزره برکوزی قومشلر   انی بر دلبرک نامی دیمشلر

بنام یوسف
هوکه بو اسمی چقارر سه تمام   اول شه اوله بن اکا کمتر غلام
ایکی ها ایکی صیم جیم ایکی لام   ایکی میم ایله اولور اسمی تمام

بنام احمد
بو اسماء کردلر سک فتح بابی
عجب بره قات قرق بو اصابی
احد م

بنام چلبی
چراغک باشنی کس چیقسین یانسون
لبی اوستینه قوجانان اویانسون

بنام عثمان
ولو کانت علی البوالی سبعون   فقد کان اسمه لؤلؤ مکنون
ثمان

بنام احمد
دلبرک نامنی کوردم برایچنده ایکی کاف   کم ایدرسه اشکاره حق ایده آنی معاف
احد م

سیر ایدرکن بو سیرده کوردم ناکهان
ایکی دلبر برابر حسنی ایدر [illegible] دی روان
[illegible] دلبر
[illegible]
[illegible]
نسی جوابن
[illegible] ایلر سؤال

18

عمر توجدر باطلّر باشی ۰ عبد الاحد اوغلو یارانی اشی ۰ والله ندامت ایتمه یو اشی ۰ هیچ عقلی
اولان تخته دیرمی ۰ اوتونمش مذهبین دوتمش ضلالی ۰ اقومق بلمز دورسونی امالی ۰ خالقی
پترمش تخته دیلی ۰ خالقک بلن تخته دیرمی ۰ اردبلید ربونلرک بیری ۰ سوازی
اوغلو شیطاندر پیری ۰ بولبولجی اوغلواندرک یاری ۰ به عقلی اولان تخته دیرمی ۰ صوفیلر
ایدوب میدانه چقدک ۰ خالقی قیوب شیطانه طلبدک ۰ نیجه مؤمنی آتشه یقدک ۰ به مؤمن
اولان تخته دیرمی ۰ صوفیلر ایدندک باجی نه بله ۰ عاقبت دوشوردک خلقی ضلاله ۰ بولبولجی
اوغلو باطلده بله ۰ به عقلی اولان تخته دیرمی ۰ دوران حلال دیو دعوا ایدرسین ۰ حبیب الکی من
سوزین بذرسین ۰ جناب باریه بهتان ایدرسین ۰ قرآن بلن تخته دیرمی ۰ قرآن عظیم بلمین
کیشی ۰ باطلدر آنک هب جمله اشی ۰ هپسی بونلرک منافق باشی ۰ به مؤمن اولان تخته دیرمی
ازغندر جمله بونلر اشی ۰ کیجه کوندز دوران ایتمکدر اشی ۰ قرآن عظیم جمله نک باشی ۰ قرآن اوقویان
تخته دیرمی ۰ بایله هو بله جامعلر یقار ۰ جامعک حصیرک پرلره دیر ۰ قیامت کوننده نه حالده
قوپه ۰ حشره اینانان تخته دیرمی ۰ شرع رسولی انکار ایدرسین ۰ علم باطندن جواب سویلرسن
قیامت اولیجق شرعی نیدرسین ۰ به شرع بلن تخته دیرمی ۰ امام اعظم حرامدر دیدی
فقها بونی اصلا ایتمدی ۰ علمادو نوب عقلی کتمدی ۰ به علم اولان تخته دیرمی ۰ ستار
منافق بونلرک باشی ۰ باطلدر جمله سوزلری اشی ۰ اهل سنتدن ایتمش فرار اشی ۰ به حقی بلن
تخته دیرمی ۰ تخته دیلی دینکی یقدک ۰ ایمان الوب یابانه آتدک ۰ حق اللهدن وکن عهدی اونوتدک
به عهدی بلن تخته دیرمی ۰ اردبلک صوفیسی واردر ۰ بولبولجی اوغلونک تکیه فیردر ۰ بونلره اوبانک
کوزلری کوردر ۰ به کوزی اولان تخته دیرمی ۰ اوکونجه طاشی براوزون عصا ۰ بکی یاشان حالنه
قوصه ۰ جر ایدر دورهاز هر قنده وارسه ۰ به عرضی اولان تخته دیرمی ۰ اوکوجه کیدر برالآیرمی
حمار ۰ اهل سنتدن ایتمشلر فرار ۰ نه بیتوانند طوتارنه کوشنک یولاره ۰ هیچ عقلی اولان تخته
دیرمی ۰ هر قنده وارسن حقر سویلرسین ۰ خیانتدن آتوک کتشین ایلرسن ۰ حضرت رسولک سوزین بندرسن

کندوسی بلن تخته دیرمی ○ دائما مدحین ایدوکن قرقلری ○ بولبولجی اوغلو تکیه‌ده اونلر ○ اهل سنت
سنی دآخر حیوان بوقلر ○ عاقللر بویله تخته دیرمی ○ تکیه‌سی انک برخانه بکزر ○ نقشنی آنک اهل
اولان بوزار ○ اهل حق انلرک باشنی ازر ○ یه حق بلن تخته دیرمی ○ سوازی اوغلو انکسی برلک ○
اهل حق ویرمز بونلره دیرلیک ○ ار حبیث کلدی تشدری سیرلیک ○ هیچ حق بلن تخته دیرمی ○
طاطار حسن ده بونلرک بری ○ غلطه شیخی شیطانلر پیری ○ کوطانی ده ده انلرک یاری ○
هیچ عقلی اولان تخته دیرمی ○ حسن ده ده نک اصلی در طاطار ○ اصلاح اولمدی اصلینه طارطار ○
اسلامین بلمز کرامت صاتر ○ اسلامک بلن تخته دیرمی ○ تکه‌نک اوکی جشمه‌یهم مصلق ○
اوستنه دوشمش کثافت بسلیک ○ دیننی بلمز الجوق حبیثلیک ○ یه عقلی اولان تخته دیرمی ○
تکیه کیرر رهبان برکشی ○ توتون برج آفیون دار آنک اشی ○ شیخنه سویلر کوردوکی دوشی ○
هیچ عقلی اولان تخته دیرمی ○ تکیه‌ده اولمز هیچ اهل تقوی ○ کل باطل بویله کرامت صاتمه ○ حرمتنه
واردر دورانک فتوی ○ یه علم اولان تخته دیرمی ○ بولبولجی اوغلو دوشمش بردرده ○
قلمامش اصلا بوزنی پرده ○ ستر ینی اغشی قلدیلر پرده ○ عاقللر بویله تخته دیرمی ○ خیر ایلدیم
صانور تکیه یاپان ○ اکثر فاسقدر اکچیده بتان ○ ار ظالم کل بیتی اللهدی اوتان ○ تکیه‌دی قورقان
تخته دیرمی ○ عوام بونلری اولیا صنر ○ صاقنون بونلردن بیک ایلیدن حذر ○ اکثر دورمز جر
ایدرکزر ○ یه عرض اولان تخته دیرمی ○ تکیه دیو یاپمش بر تنبل خانه ○ کمر عایقدر کمر مستانه
فسقه کیرمش بونون دورانه ○ یه عقلی اولان تخته دیرمی ○ مؤمن اولانلر قرآنه اویدی ○ منافق
اولان ضلاله دالدی ○ قرآنه اویان مولای بولدی ○ یه قرآن بلن تخته دیرمی ○ قرآن عظیم بلمین
نیلر ○ کوردوکی دوشی دائما سویلر ○ علماء دینه بهتان ایلر ○ یه علم اولان تخته دیرمی ○
بوغمش علمی بونلرک بلدم ○ مذهب نعمان باطلدر بولدم ○ شافعی ایدر حرامدر کوردم ○
یه مذهبده اولان تخته دیرمی ○ جنت جهنم بلورم حقدر ○ مؤمن اولانک شبهه‌سی یوقدر ○
جناب باریک عذاب حقدر ○ عذاب بلن تخته دیرمی ○ جنتک اچ سنبللی باغلر ○ عبد الضعیف

کوزلوی اغلر ○ حمد ایدوب لسانی مولای سویلر ○ مولای بلن تخته دیرمی ○○○○○○
بویله حیله عالمدن کیزن ○ حرقه‌لی تاجلی صوفیلر دوزن ○ مذهبین بلمز ایمش او تاج دوزن ○
مذهبین بلن دال تاج کیرمی ○ بر عقار ایمش تاجله حرقه ○ فسقکی ویولدی غیر بله شرفه ○
بهاسی انک انوزه قرقه ○ دیه‌سی کولی دال تاج کیرمی ○ کیرمش عبا هم بر دالی تاج ○ بالله
بونلر باطلدر بیک قاج ○ درت مذهب صاحبی کیدیلرمی تاج ○ یه علم اولان دال تاج کیرمی ○○○
علم ظاهرین بلمین کشی ○ نقل ایدر دائم کوردوکی دوشی ○ قرآنه اویمز هیچ انک اشی ○ واعظ اولانلر
دال تاج کیرمی ○ سنتمی واجبمی او تاجین اصلی ○ اولیا اولسون ارقه‌سی یوسلی ○ عناد ده آنک
بویلدر مثلی ○ توحید بلن دال تاج کیرمی ○ سنتدر دیسن یلان سویلرسن ○ او قیبوب
یازمغی دیسی نیلرسن ○ منصب استینه همت ایدرسن ○ عارف بالله اولان دال تاج کیرمی ○
بولبولجی اوغلونی کندوکه یارایت ○ شرع شریفک حکمندن آرایت ○ جمله تاج حرقه ایله
دنیانی کارایت ○ قشو ایشانان دال تاج کیرمی ○ دورت مذهب صاحبی کیدیلرمی تاج ○
هم بوتونی بلی کیزدیلرمی آج ○ بوا وصلوب اوزره صالدیلرمی صاج ○ انلری بلن دال تاج
کیرمی ○ تاج ایله حرقه یوک عمانی ○ بسطلاننه یوقدر انلرک کمانی ○ اکودرلوسی جلالدر دورانی ○
فقها قولنی بلمجک استر ○ صوفیلق ندر بله‌لر اهله ○ شرعله کیمیلر طریقی آله ○ امیر
اردنجه اوکونجه هر یرده بله ○ بولبولجی اوغلونی بلمجک استر ○ تمت ○○○○○○○○○○

سن جانکدن کچمدن جانان آرضو قلرسن ○ دوست الینه اوجمدن جولان آرضو قلرسن
بنلکی ترک ایدوب بر عزیزه بنده اول ○ داخی سن قول اولمدن سلطان آرضو قلرسن
بلبل کبی هر سحر دوست باغنده ناله قیل ○ کلشنه سن کرمدن ریحان آرضو قلرسن
عشق دارینه کندوکی منصورلین صلب ایله ○ داره سن قتلمدن عرفان آرضو قلرسن
فعر دریای عشقه غواص اولوب دال یوری ○ عمانه سن کرمدن مرجان آرضو قلرسن

الهی

درویش اولان کشیلر دلی اولاغان اولور　آنک حالن بلمین اکه کوله کمن اولور
صقن کولمه سن اکه ایو دکلدر سکا　آدم نه یه کولرسه باشنه کله کمن اولور
بر کشیده عشق اوله عشق باغچه سینه کیرسه　کلزینی دیرکن دیکن اله کمن اولور
صادق اِلمه دیکنه صانمه آنی دوکنه درویشه　دردینه صبر ایتمین یولده قالاغان اولور
بر کشیده عشق اوله عشق دریاسنه دالسه　اول دریانک دیبنده کوهر بوله غان اولور
درویش لامکان اولور دنیا ترکینی اولور　دنیاقه کینی اولانه دیدار کوره کمن اولور
عاشق یونس سندخی انجدمه درویشلری　درویشلرین دعاسی قبول اوله غان اولور

20

سقطات العوام
لابن کمال پاشا
تم

ومنها قیروان فانه معرب کاروان فنص علیه الازهری وقال الجوهری فی الصحاح القیروان القافلة فارسی معرب وفی حدیث مجاهد یغدو الشیطان بقیروانه الی السوق انتهی کلامه وفی تفسیر القیروان بالقافلة نظر　ابن کمال

البستان فی العربیة ارض ذات حائط فیها اشجار وفی الفارسیة اصلها بوستان حذف واوه تخفیفا کما حذف من هندوستان وقیل بوستان مرکب من کلمتین احدهما بو ومعناها الرائحة والاخری ستان ومعناها الناحیة والمعنی الترکیبی هی ناحیة الرائحة وقد وهم فیه صاحب القاموس حیث قال انه معرب بوستان　من رسالة تعریب الکلمة الاعجمیة لابن کمال

رسالة التنبيه على غلط الجاهل والنبيه
لابن كمال

بسم الله الرحمن الرحيم

نحمد الله الذى جعلنا من زمرة من علم • ولم يجعلنا من الذين يحرفون الكلم • نحمده على
ان شرف انفسنا باللسان والفصاحة • وعصمها عن الاتيان بما يوجب الفضاحة •
ونصلى على سيدنا محمد الذى افحم ببيانه البديع كل خطيب • وعلى آله وصحبه ما ناح حمام و
غرد العندليب • اما بعد فان اول ما يجب ان يعلم واولى ان يبذل فيه الهمم اقامة اللسان
وصونه عن الهذيان • اذ من الالفاظ تستفاد المعانى وبها يظهر اسرار السبع المثانى ولكل علم
مفتقر اليها واهل كل فن معول عليها • وقد شاع بين اصحابنا من السقطات اما لعدم الالتفات
او لميل النفوس الى العادات • او لقلة الالف باللغات • وهو اجدر بالوأد من البنات
واولى بالستر من السيئات • ولولا اجد علم الاخوان • وميلى الى الخلان لضربت عن ذكره صفحا
وطويت عن شرحه كشحا • انفة ان التعرض للالفاظ السخيفة • وحذرا من التمسك بالعقول
الضعيفة • اذ نحن فى زمن ادبر فيه الانصاف • واقبل الاعتساف • وغار العلم وغاض
وفار الجهل وفاض • وضع فيه الرفيع • ورفع فيه الوضيع • عد الفضل فيه من المعايب
والعلم من المصائب • والعناد طباعا • والهوى مطاعا • وكم نادر وقع فيه بجدال
وارتفع فيه القيل والقال • فعلمت اى خطب ادهى واقطع • وامر واوجع • من شيوع
الاغاليط • ووقوع التخاليط • فى اللسان العربى المبين • من فاق مراتب علوم الدين
بين المدعين فى العلوم شمولا • وان فيه يدا طولا • فقالوا بعد ما صالحوا ان الغلط المشهور
افصح فعلت تحجم عن المحال فى صورة المحال بل هو افصح لان الغلط الفصيح ان صح ان يكون غلطا
اقل من ان يستعمله مولدون واما الذى استعمله الجهال فيما بينهم فانما زاد وابه شنعتهم و
ما احسن ما قاله صاحب الاقليد • واجدره بالقبول والتقليد • لو كان جرى العادة
بالسؤال بهذا النحو حجة لحجة منتجة للزم ان يصح كل ما يستعمله العوام من نحو العقر فى
القبر وبالجملة فاللحن كلال الكلام • ودليل القصور فى الفهم والافهام • الا ترى الى

مصححه

ابى

ابى الاسود الدؤلى كيف تفتخر بفصاحة الكلام • والارتفاع عن طبقة العوام • حيث
يقول ولا اقول لقدر القوم قد غليت ولا اقول لباب الدار مغلوقا • او ما ترى الى
عبد الملك بن مروان كيف يقول مخاطبا لخالد بن يزيد رحمه الله عبد الله تكلمنى وقد دخل على
فى اقامة لسانه لحنا يعنى انه جدير بالاحتقار خليق بالاستصغار لاجل لحنه واما
قول الفزارى منطق رائع يلحن احيانا واحلى الحديث ما كان لحنا فليس مما نحن فيه لانه
من لحن له اى قال له قولا يفهمه ويخفى على غيره ثم انى لما رأيتهم لا يكونون حول الرشاد
ولا يدرون ما هم عليه من الفساد • ووجدت للطعن فيهم مجالا فقلت بديهة وارتجالا
الى الله تعالى اشكو التابعين بجهلهم فنون المعانى بالدعاوى الكواذب تحرير راس بعد لبس
عمامة وغمز بعين ثم رمز بحاجب • ثم شمرت عن ساق الاجتهاد • وكحلت الناظرين
بكحل الرشاد • فتتبعت ما شاع بينهم وذاع وقبلته كما يقبل السامع ستره مما جمعت
الاغلاط ممتدا على الايام يصل الى السمع او غاب عن الخاطر وقت جمع ودعين الى
قلبى الا تحقيقه ويرى الا تمييعه رأيت ان لا اقتصر على مجامل الاباطيل وبيان كلها اذ
ما من لفظ منها الا ويخفى على بعض وان كان عند بعض جليا ويحتاج الى حل واحد
وان كان الآخر عنه غنيا فاوردت الكل تعليما للمبتدى وتذكيرا للمنتهى لتحصل الى
ما ارى على ما فيه لغات السقط بعضها للخاصة وبعضها للعامة فقط وذكرت مراعيا
ترتيبا للحروف الاصلية فى الاول والثانى دون الآخر الذى هو اساس معنا اذ لو
اعتبرت لزادت عدة الفصول والابواب على حجم هذا الكتاب وسميته التنبيه على
غلط الجاهل والنبيه وشرعت فى مرامى مستفيضا من الله الملك العلام • واعلم مما يجب ان
يعلم ان ما ينبغى ان يجتنب منه من الالفاظ اقسام قسم جوزه بعض اهل اللسان مطلقا
او فى حال من الاحوال وقسم لم يجوزه احد منهم ولكن شاع بين اهل التصنيف استعماله
وقسم لم يجوزه احد ولم يستعمله الا من لا خبرة له فى الكلام اما القسم الاول فكالضفدع
بفتح الدال والجنازة بفتح الجيم والحلقة بفتح اللام والتخمة اما الضفدع فالصحيح فيه كسر الدال
قال فى الصحاح وناس يقولونه بفتح الدال وانكره الخليل وقال فى القاموس ضفدع

Right page

كدرهم قليل اومردود اما الجنازة فاختار صاحب الصحاح فيها كسر الجيم حيث يقول
الجنازة واحدة الجنائز والعامة بفتحها وجوز صاحب القاموس الفتح حيث قال الجنازة
الميت او بالكسر الميت وبالفتح السرير او عكسه او بالكسر السرير مع الميت واما الحلقة
بفتح اللام فحكاه يونس عن ابي عمرو بن العلاء وقال ثعلب كلهم يجيزونه على ضعفه وقال
ابو عمرو الشيباني ليس في الكلام حلقة بالتحريك الا في قولهم هؤلاء قوم حلقة للذين
يحلقون الشعر ذكر الكل في الصحاح وقال في القاموس قد يفتح لامها وتكسر واما النخوة
بسكون الخاء فقد قال في الصحاح بفتح الخاء والعامة تسكنها وقد جاءت في الشعر
ساكنة الخاء وقال في القاموس هي كهمزة وتسكن خاؤها في الشعر وتفهم من الكلامين
ان التحرك يجوز السكان خاصة في ضرورة الشعر **واما القسم الثاني** فكالايذاء والتكفير بمعنى
الاكفار اما الايذاء فقد اشار صاحب الصحاح الى نفيه بطي ذكره حيث يقول آذى يؤذي
اذى واذية واذاة لان السكوت عن الشيء في موضع البيان نفي له وصرح صاحب القاموس
بنفيه حيث قال بعد عد مصادر مذكورة ولا تقل ايذاء واما التكفير فلم يجئ من الكفر
بل من الكفارة واما النسبة الى الكفر فهي الاكفار قال في الصحاح اكفره دعاه كافرا يقال
لا تكفر احدا من اهل قبلتك اي لا تنسبه الى الكفر وتكفير اليمين فعل ما يجب بالحنث فيها
والاسم الكفارة وقال في القاموس التكفير في المعاصي كالاحباط في الثواب واكفره دعاه
كافرا لكن شاع بين مصنفين استعمال هذين اللفظين بلا نكير اذا تقرر هذا فنقول
لا تخطئ الاصحاب في القسمين الاولين بل نعذرهم وانما نخطئهم في القسم الثالث اذ لا اصل له
ولا مستند بل يتفوهون به اما اختراعا محضا او تحريفا كما ستقف عليه ان شاء الله تعالى
فاعلم ان من جملة ما يلحنون فيه فيما فوق عشرة لفظ الاباء يزيدون فيه ياء فيقولون الايباء
فكانهم يظنونه من الافعال وقد نظمت في هذا ما يدلهم على الصواب • ويبين بابه من بين
الابواب • فقلت اخو الجهل من خر لا يبالي • اينطق بالخطاء ام بالصواب • واما من له
عقل سليم ابى يأبى اباء فهو آب • **ومنها** لفظ الاباحة يزيد فيه اكثر الناس تاء فيقولون
الاباتة زعما منهم انه لفظ من الافعال وقد غيره الاعلال كالافاقة مثل لكنه من الثلاثي

حلقة

ايذاء
غلط

آذى
ص

تكفير

اكفار

الايباء غلط
اباء

والهمزة

Left page

والهمزة اصلية قال في الصحاح ابو الصيدا بوح بكسر الباء وضمها اي ظهر
ومنها لفظ ابي ايوب هو كنية خالد بن زيد الانصاري الخزرجي رضي الله عنه والعوام
يقولون ايوب بظنهم انه اسم له **ومنها** قولهم بالآخر على وزن فاعل وقول بعضهم
بالآخرة بفتح الخاء وباخرة على وزن حكمة ففيها لحنان تحريف لفظ الاخرة وادخال اللام
عليه والصحيح حذف اللام لانها في موضع الحال يقال جاء فلان آخرة وباخرة و
عرفته باخرة اي آخرا وصح الحال ان تكون نكرة **ومنها** ام غيلان يلحنون فيه ويقولون
مغيلان فان زعموا انه صح بكثرة الاستعمال وصار كانه من الالفاظ الاعجمية قلنا قد عرفت
ان كثرة استعمال الغلط لا تخرجه عن الغلطية وان سلم فلا اقل من معرفة الاصل وعدم
التحريف وان ادعوا ان سبب الاستعمال خفته على اللسان قلنا فلم يقولون في مقياس
ام الناس مع انه اخف وافصح وبالجملة لا نعذر اهل العلم في هذا وام غيلان شجرة الثمرة
التي تكثر في بوادي الحجاز **ومنها** لفظ الاناث هو كلكتاب الاثنى ذكره في القاموس والبعض
يضم الهمزة وهو وهم صريح **ومنها** لفظ الانانية هي اختراع محض لا اصل لها **ومنها**
لفظ الاوان هو كزمان وزنا ومعنى وبعض الناس يمد همزته فقلت في هذا انكر لحن ابناء الزمان •
ووهم الناس في لفظ الاوان • ولو حاولت للاوهام اذنا • ضاقت على بعض الاوان •
ومنها لفظ الايوان هو والاوان بكسرهما الصفة العظيمة كذا في الصحاح و
القاموس الناس يفتحون همزته وهو لحن اذ هو لفظ عربي كالديوان ولكن يجوز الفتح
في الديوان حكاه في القاموس وتكسير الايوان اواوين كديوان ودواوين لان
اصله اوان ابدلت من احدى الواوين ياء كما ذكر في الصحاح ويمكن الاعتذار
بان اهل بلادنا تلقوا هذه الكلمة من ابناء العجم وهو مفتوح الهمزة في لسانهم **ومنها**
في فصل الباء البرية بتشديد الراء الصحراء وجمع البر وتخفيف الناس راءها غلط وهي
بالتخفيف فعيلة من براه الله تخلق اي خلقهم وجمع البرايا والبرايات والهمزة ملينة **ومنها**
البزاق هو مع اخويه الباق والبصاق بالتخفيف والتشديد خطاء ومعنى معروف **ومنها**
البشارة هي بالفتح بمعنى الجمال والاسم من البشرى البشارة بكسر الباء وضمها لا غير والناس

اناث

اناس

انانية

أوان

بزاق

بشارة

باكرة غلط

بَكّور

ابن

بنيامين

توءم توءمان

بفتحتين البا في الاسم من البشرى وبما انهم ظنوا **ومنها** البقم هو بالتشديد نص عليه في القاموس والتخفيف خطأ ولا ينقضي عجبي من هؤلاء القوم يشددون المخفف ويخففون المشدد كانهم جعلوا معكوسين **ومنها** الباكرة هي من مخترعات العوام وليست من كلام العرب والصحيح البكر **ومنها** البكور على وزن تنور وسنور وبالتخفيف كسبط جوهر معروف كذا في القاموس فكسر الباء مع ضم اللام على ما هو مشهور خطأ **ومنها** لفظ الابن يقطعون ما قبل الابن الواقع بين العلمين عنه ويكسرون بانه متبدئين بها ويسكنون آخره فيقولون احمدِ بنْ محمود مثلا وقد شاع بين البنيين حتى كاد لا ينجان عنه لخواص ايضا لاعتبار الاسم والوجه الوصل اذ لولاه لما سقطت الهمزة وانما ذكرت الابن في هذا الفصل لان اصله بنوا وبنى **ومنها** بمعنى الصحيح فيه ان يقال الامر مبتنى على كذا مبنيا للمفعول بمعنى بمعنى لان ارباب اللغة منطبقون على انه بمعنى الدار وابتناها بمعنى والناس يخطئون فيه ويقولون الامر مبتنى على كذا زعما منهم انه لازم **ومنها** بنيامين كاسرافيل اخ يوسف عم ولا يقال ابن يامين كذا في القاموس وقد شاع بين الناس ابن يامين ظنا منهم انه لفظ عربي وليس كذلك بل هو اعجمي واما ابن يامين الذي ذكره طرفة بن العبد في معلقته حيث يقول عدولية او سفين ابن يامين وهو رجل من اهل هجر او تاجر بالبحرين وليس من اخوانه ومعنى ابن يامين ابن رجل مسمى بيامين ويامين من الاسماء المشهورة فكيف يصح ان يقال لابن يعقوب عم ابن يامين **ومنها** في فصل التاء التوءمان هذه اللفظة تثنية توءم على وزن فوعل يقال اتأمت المرأة اذا وضعت اثنين في بطن واحد فهي متئم وذكر في القاموس التوءم من جميع الحيوان مولود مع غيره في بطن ذكرا او انثى ويقال توءم للذكر وتوءمة للانثى فاذا اجتمعا فهما توءمان وغلط الناس انهم يستعملون بمعنى التوءم فيقولون فلان توءمان بالاضافة فلان ظنا منهم ان كلمة واحدة مثل زعفران والصحيح ان توءم فلان وانما ذكرته في اول الفصل مع ان تائه الثانية لان الاولى زائدة والثانية هو الهمزة في الحقيقة وهكذا ذكره اصحاب اللغة **ومنها** الترجمة بفتح الجيم مصدر

على

مطلب [illegible]

23

ترجمة

على وزن فعللة من ترجم يقال ترجمه وترجم عنه اى فسره وما شاع بين الناس من ضم الجيم خطأ وقد سمعت هذه اللفظة من بعض الاماثل فشددت النكير عليه فتكلم طويلا ثم ادعى رأيه الى انها بوزن التفعلة كالتبصرة فاستحييت فوددت اني لم اسئل عنها **ومنها** الترجمان يقولونه بفتح التاء وضم الجيم ولم يقل به احد من اصحاب اللغة قال في القاموس الترجمان كعنفوان وزعفران وزبرقان المفسر للسان **ومنها** متروك يستعملونه استعمالا شايعا مكان التارك فيقولون فلان متروك اذا ترك العلم او غيره ولا يجوز ان يكون هذا مفعولا بمعنى الفاعل كقوله تعالى انه كان وعده مأتيا وكقوله تعالى حجابا مستورا لانه لا يجري فيه القياس بل هو مقصور على السماع على انه قال صاحب الكشاف في قوله تعالى مأتيا قيل في مأتيا فعول بمعنى فاعل والوجه ان الوعد هو الجنة وهم يأتونها وحكى في قوله تعالى حجابا مستورا اقوالا منها انه حجاب لا يرى فهو مستور ومنها انه يجوز ان يراد به حجاب من دونه حجاب فهو مستور بغيره ويمكن ان يستخرج للمتروك وجه وان كان بعيدا وهو انهم نسبوا الترك الى العلم تأدبا ثم شاع هذا الاستعمال حتى قيل لمن ترك صنعته ايضا متروك واما المشغول فهو صحيح بلا نزاع لان من يعكف على الشيء يشغل به عن غيره فيصح ان يقال فلان مشغول اى مصروف به عن غيره قال في الصحاح يقال شغلت عنك بكذا على ما لم يسم فاعله **ومنها** في فصل الثاء الثقل كعنب ضد الخفة ويستعمله البعض في هذا المعنى بسكون القاف وهو خطأ لانه اسم للثقل قال في الصحاح الثقل واحد الاثقال كحمل واحمال **ومنها** الثيب يزيدون في هذه اللفظة هاء ويقولون ثيبة وهو خطاء لانها وردت مجردة عن التاء بلا خلاف بينهم قال في القاموس الثيب المرأة فارقت زوجها او دخل بها والرجل دخل بها ولا يقال وله الثيبين بمعنى انه لا يطلق على الرجل الا تغليبا وفي تجريد هذه الكلمة اختلافات يتضمن فوائد فلا بأس بذكرها فاعلم انه قال العلامة في المفصل للبصريين في نحو حايض وطامس وطالق مذهب فعند الخليل انه على النسب كلابن وتامر كانه قال ذات حيض وذات طمث وعند

متروك تارك

ثيب

حائض

سيبويه انه مأول بالانسان او شيء حايض لقولهم غلام كاربعة او سويه على تاويل النفس وانما
يكون ذلك في الصفة الثابتة واما الحادثة فلا بد لها من علامة التانيث تقول حائضة وطالقة
الآن او غدا اقول قد اوضح في الكشاف الفرق بين الصفة الثابتة والحادثة في تفسير قوله تعالى
يوم تذهل كل مرضعة عما ارضعت بان المرضع هي التي من شانها الارضاع وان لم يكن مباشرة
الارضاع في حال وصفها به والمرضعة هي التي في حالة الارضاع ملقمة ثديها الصبي وذكر انه
سبب اختيار المرضعة على المرضع لان المراة تقطع شان الزلزلة وهي ادخل في بابها ثم قال في
المفصل فمذهب الكوفيين هو ان حذف التاء نحو حايض للاستغناء عنه وهذا يوجب
اثبات التاء في محل الالتباس كضامر وعاشق وايم وثيب وعانس وعيرها على الذكور
والاناث وهذا الاعتراض متين لكن الاعتراض باثبات التاء في الاوصاف المختصة
بالاناث من امراة مصيبة وكلبة مجربة على ما ذكره في الصحاح ليس بسديد لان ما ذكروه
يجوز لا موجب لانهم يقولون الاتيان بالتاء في صورة الاستغناء يجري على الاصل
كحاملة في امراة قال في الصحاح يقال امراة حامل وحاملة اذا كانت حبلى فمن قال حامل
قال هذا نعت لا يكون الا للاناث ومن قال حاملة بناها على حملت فهي حاملة وانشد
تمخضت المنون له بيوم اى ولكل حاملة تمام فاذا حملت المراة شيئا على ظهرها فهي حاملة
لان الهاء انما تلحق للفرق فما لا يكون للمذكر لا حاجة فيه الى علامة التانيث فان اتي بها فانما
هو على الاصل هذا قول اهل الكوفة انتهى وانما اطنبت الكلام في هذا المقام ومنها في
فصل الجيم جمادى الاولى والاخرى بضم الجيم على فعالى كحبارى بالدال المهملة والعوام يستعملونه بالجيم
المكسورة ويضيفونها بالاول فيكون فيها ثلث تحريفات قلب المهملة معجمة والفتح كسرة و
التانيث تذكيرا وكذا جمادى الاخرى يقولون جمادى الآخر بلا ياء والصحيح الاخرة بالتاء
او الاخرى وهما موقنتان من اسماء الشهور فادخال اللام في وصفها صحيح وكذا ربيع الاول
وربيع الآخر في الشهور واما ربيع الازمنة فالربيع الاول باللام ومنها في فصل الحاء
الحباب يستعمل الاكثر في الفقاعات من التي تعلو على وجه الماء بضم الحاء وهو خطا اذ هو
بضم الخاء المعجمة فالصحيح فتح الحاء قال في القاموس حباب الماء كسحاب فقاقيعه تطفو

كانها

في الصفة الثابتة والحادثة مثل حامل وحاملة

كانها القواديد ومنها محبة بفتح الميم مصدر بمعنى الطلب فضم الميم كما يفعله البعض خطا
ومنها كعب الاحبار هو بالحاء المهملة واشتهر بين العوام بالمعجمة لكثرة ما يروونه من
الاخبار قال في الصحاح كعب الحبر منسوب الى الحبر الذي يكتب بالحبر لانه كان صاحب كتب
وقال صاحب القاموس كعب الحبر قلعة الاحبار فيما كلام ايضا وما وضعه النقاث
الاباطيل ولا يسمع كعب الاخبار الا في الروايات ومنها مستحكم هو بكسر الكاف بمعنى
محكم يقال احكم فاستحكم اى صار محكما لكن اشتهر بين الناس فتح كافه وهو خطاء
اذ هو لازم ومنها حانث هو من حنث بكسر الحاء بمعنى يحلف في اليمين وقد حنث
كعلم ومشهور بين الناس يحنث وهو لحن ومنها لفظ نحيد بالحاء المهملة من اسماء الاسد
والناس يستعملونه بالجيم لعدم زوال الكزازة عنهم بتحصيل طرف من العلم بل ربما يسمعون
نحو فلا يتنبهون لانه ترك بما لوف صعب اولزعمهم اياه بالمعجمة في الحقيقة ومنها
الحيوان هو بالتحريك جنس الحي واصله حييان ذكره في القاموس فالسكان الياء فيه كما يفعله
العامة لحن ومنها في فصل الخاء لفظ المخجل ككتف متحير لمدهوش من الحياء وقد خجل من باب
طرب فالمخيل بزيادة الياء مما يوجب الخجلة وكذا الخجالة على ما يستعمله البعض ومنها الخشن
هو ايضا على وزن كتف وقد خشن الشيء فالخشن بالياء انما هو من خشونة الطبع ومنها
الخيزران هو بفتح الخاء وسكون الياء وكسر الزاي شجر هندي وهو عروق ممدودة
في الارض وهو عروق القنا فتحريف بعض الناس اياه وقولهم فيه خزيران وهزاران
تصرف عامي ومنها في فصل الدال لفظ الدأب هو بسكون الهمزة العادة والشان
وقد يحرك فاستعمال الناس اياه بمعنى الادب خطاء محض ومنها الدعاوى هي
كصحارى جمع الدعوى وكسر الواو كما يفعل البعض خطاء ومنها الديانة هو معروف
فلحن بعض العوام فيها بتقديم النون على الياء وقولهم دنايه عن الطبل كناية وعلى اللفظ
جناية ومنها الادعية والادوية على وزن افعلة من جموع القلة ولا يلتفت الى تشديد
العوام ومنها في فصل الذال الاذعان الغلط فيه من حيث انهم يستعملونه بمعنى
الادراك فيقولون اذعنت بمعنى فهمت والصحيح اذعنت له ومعناه خضع و

محبة

مستحكم

حيوان

مخجل

مخيل
غلط

دعاوى

دعاوى
غلط

والذل والانقياد واذعان الشيء النفس قبولها اياه وانقيادها له ومن ادرك بمعنى
صح الادراك ينقاد له صفة ويقبله صح القبول وفيها وقع الناس في الغلط ومنها لفظ
الأذناب وقع في بعض مختصرات الحرف الزاجر عن الأذناب زعموا انها على وزن افعال
جمع ذنب بمعنى الاثم وهو عجيب والأذناب جمع ذَنَب بفتح النون لا جمع ذنْب بسكون
النون فان جمعه ذنوب قال في القاموس الذنب الاثم وجمع الذنوب وجمع جمع الذنوبات
وبالتحريك واحد الاذناب وقد ذكر في الحرف ان فعلا بسكون العين لا يجمع في غير الاجوف
على افعال الا في افعال معدودة كشكل واشكال وسمع واسماع وسجع واسجاع و
فرخ وافراخ وقد قالوا في فرخ انه محمول على طير فالعبارة بكسر الهمزة مصدر من اذنب
وهو ملايم للزجر اذ الممنوع عنه كسب الذنب لا الذنب نفسه الا يرى ان معنى
النهي عن الذنب النهي عن الاتيان بها وعن القرب منها فعلم ان العبارة بالكسر اصابة نحو
وطبقه محل ومنها في فصل الراء المرتبط قول الناس فلان مرتبط على البناء للفاعل
خطأ والصحيح مرتبَط بكذا على البناء للمفعول لان ارتبط متعد كربط اتفقت عليه ائمة
اللغة ومنها المرثية هي بالتخفيف مصدر كمحمدة قال في الصحاح رثيت الميت من باب رمى مرتبط
ومرثية ايضا اذا بكيته وعددت محاسنه وكذا اذا نظمت فيه شعرا انتهى فتشديد الياء لحن مرثية
محض وهذا المصدر يضاف تارة الى فاعلها فيقال مرثية فلان الشاعر واخرى الى مفعولها
فيقال مرثية فلان المعروف واما القصيدة فهي مرثي بها ومنها الرفاهية بالتخفيف رفاهية
مصدر كطواعية يقال فلان في رفاهية من العيش ورفاهية منه اي في سعة وخصب ولين
والناس يلحنون فيها بتشديد الياء ومنها الرق هو بكسر الراء مصدر بمعنى العبودية فقول
رقية خطأ فاحش ومنها فصل الزاء الزعيم هو بمعنى الكفيل قال سبحانه وتعالى حكاية ولمن
جاء به حمل بعير وانا به زعيم اي كفيل وفي الحديث الزعيم غارم وبمعنى السيد والرئيس كما
ذكر في كتب اللغة فاستعمال الناس اياه بمعنى الزاعم من الزعم الذي هو الحسبان مبني على
الزعم الفاسد ومنها الزعامة هي بفتح الزاء بمعنى الكفالة والسيادة فكسر بعض الناس زعامة
زاءها غلط ومنها المزيد هو لفظ اخترعه الناس واستعملوا فلان مزيد للبلغم بمعنى الزائد

في البلغم

في البلغم ولا اصل له في كلام العرب اصلا لانهم استعملوا الافعال من زاد ولا حاجة به
ولان زاد مشترك بين اللازم والمتعدي يقال زاد الشيء وزاده غيره ومنها في فصل
سبق السين لفظ السبق هو مصدر سبق من باب ضرب والناس يزيدون فيه التاء فيقولون
السبقة زاعمين انه مصدر سبق فهو منهم لحن نعم يمكن ان يقال يجوز ان يكون التاء للمرة كالضربة
مثلا يكون سبقا واحدا لكن من تتبع استعمالاتهم يعرف انهم لا يقصدون بها المرة و
لا يخطر ببالهم معنى المرة اصلا بل يستعملونها بمعنى المصدر فقط يقولون هو من قبيل سبقة
اللسان ولا معنى لاعتبار المرة هناك ومنها نحو السابقة والانتهاز الكاذبة والانعام
العالية مما تركه اولى من ذكره وسببه عدم الالتفات الى ما يخرج من افواههم كانهم
غير مؤاخذين به والا فكيف يخفى على العاقل امثالها وبعضهم يستعمل السابقة بلا
موصوف وهو قريب الى الصواب اذ يمكن جعلها موصوف مؤنث كالحقوق مثلا و
يمكن ايضا جعل التاء للنقل لانهم جعلوها من عداد الاسماء لكن العرب ما استعملها بالتاء
ولا نقلها من الوصفية الى الاسمية ومنها السحور بالفتح اسم لما يتسحر به كالصبوح و
الغبوق اسمان لما يشرب بالصباح والعشاء فضم السين كما يفعله البعض خطأ ومنها
سلس التسكر يزيد فيه بعض الغافقين اشراف البلغم وهو لفظ معرب معناه معروف ومنها
السلس على وزن كتف تقول شيء سلس اي سهل ورجل سلس اي لين منقاد وفلان سلس
البول اذا كان لا يمسكه فالسليس بزيادة الياء على ما هو المشهور بعير سلس بل هو لحن محض
التسلي كالجليل والخشين مما تبين من قبل وكذلك قولهم فلان سلس البول بفتح اللام وقد عرفت
انه بكسر اللام ومنها التسلي هو مصدر من تسلى على وزن تفعل وكسر اللام للياء و
قولهم تسلى بفتح اللام والتجلي في التجلي بكسر اللام لحن محض ومنها لفظ مسيلمة هي بكسر اللام
مسيلمة تصغير مسلمة واسم الكذاب المشهور فمن يقولها بفتح اللام ويدعي الصحة اكذب
منه ومنها السهل ضد الجبل والارض سهلة وقد شاع بين الناس ساحل يقولون
للموضع اذا غني سواء كان قريبا من البحر او هو ساحل وهو خطأ اذ الساحل هو شاطئ
البحر والارض القريبة من البحر معدودة من الساحل ايضا ومعنى السهول لان اماكن سهله
الساحل

اى ضيحة وفرة فهو مقلوب اذ معناه ذو ساحل من الماء اذا ارتفع المد ثم جزر طرح
ما عليه ذكره فى القاموس ومنها فى فصل الشين الشباهة هى لفظة مستولة بين الناس
لكن لا صحة لها والصحيح الشبه بفتحتين فتقول بينهما شبه والجمع مشابه على غير قياس واذا
استعمل الفعل تقول اشبه شبها ولا يستعمل الثلاثى من الشبه كما لا يستعمل المصدر من اشبه
ومنها نقيب الاشراف يلحن فيه البعض بحذف الالف ومنها الشكل يلحنون
فيه البعض بزيادة الالف فيقولون شاكل واظن ان هذا الالف مسروق من الاشراف
ولو انهم نقلوا هذا الالف الى موضعه فاستراحوا من اللحنين واراحوا ومنها فى فصل الصاد
المصرف بكسر الراء وفتح الناس راءها لحن لان ماضيه صرف من باب ضرب ومنها الصلاحية
بتشديد الياء اخترعها اصحابنا فاستعملوها كثيرا من الالفاظ المهملة كالرفية المذكورة
والمصدر هو الصلاح والصلوح ومنها فى فصل الظاء مظلمة بكسر اللام على وزن
محمدة مصدر ظلم قال فى الصحاح ظلمه يظلمه بالكسر ظلما ومظلمة بكسر اللام انتهى والناس يفتحون
لامها فيقولون مثلا حرب اليتيم مظلمة بفتح اللام اى ظلم وهو خطأ اذ هى بفتح اللام ما تطلبه
من الظالم وهو اسم ما اخذ منك كالظلامة على ان صاحب القاموس لم يذكر فيها الا الكسر ومما يجب
ان ينبه عليه ان المصدر الحقيقى لظلم هو الظلم بفتح الظاء ذكره فى القاموس ويفهم منه
ان الظلم بالضم فهو الاصل الاسم منه وانه شاع استعماله موضع المصدر ومنها الظلام
هو كسحاب اول الليل او ذهاب النور بفتح الظاء على ما يسمع من البعض من ظلمة الجهل ومنها
فى فصل العين العجب شاع بين الناس العجب بكسر وهو خطاء قال فى الصحاح العجب بنفسه
وبرأيه على ما لم يسم فاعله فهو معجب بفتح الجيم والاسم العجب ومنها المعدن هو بكسر الدال
منبت الجواهر من ذهب ونحوه من عدن بالبلد يعدن بالكسر اى اقام ومنه جنات عدن
اى جنات اقامة قال فى الصحاح ومنه سمى المعدن لان الناس يقيمون فيه الصيف
والشتاء قال ثم مركز كل شئ معدنه اقول الاقرب انهم نسبة الاقامة اى القرار الى
الجواهر لا الى الناس فقالوا معدن الذهب اى مركزه وموضعه كما سبق انفا
ان مركز كل شئ معدنه وهو كما يستفاد من اضافة المعدن الى الذهب والفضة حيث

حيث يقولون معدن الذهب والفضة وبقرب منه مما قلت قول صاحب ... بعد ما قال لاقامة
اهله فيه اولانبات الله اياه فيه ومنها المعضل هو مشكل لفظا ومعنى من اعضل الامر اى اشتد
واستغلق فتح الضاد على ما يسمع من الناس فتح لباب اللحن ومنها الاعطاف هى جمع عطف بكسر
العين بمعنى جانب الشئ وبجانباه العطفان والناس يجعلونها جمع العطف بفتح العين بمعنى الشفقة
فيقولون لا يبعد من الطاف مولانا واعطافه ان يفعل كذا ومنها لفظ المعاف على وزن المكتاب
هذا اللفظ شايع بينهم لكن يستعملونه بمعنى المعفو ولا ادرى اهذا اللفظ اخترعوه ام ارادوا
بناء الافعال من عفى فوقعوا فيما وقعوا ومنها قولهم علانيا هذا اللفظ شايع بينهم لكن
الصحيح العلانية ومنها المعمى بفتح الميم مصدر من عمى من باب صدى وقد شاع بين العوام بالكاف
مهملة ومنها العيان هو بكسر العين من عاين الشئ عيانا اى راه بعينه والناس يستعملونه
بفتح العين مصدر رعا ان ماء والدمع اى سال ومنها لفظ العيش هو بفتح العين
الحيوة وكسر العين على ما شاع خطاء لانه اذا كسر العين يلزم التاء كعيشة راضية
ومنها فى فصل الغين الغذا هو بفتح الذال المعجمة على وزن كسا ما به نماء الجسم وقوامه هكذا
فسر فى القاموس وقال فى الصحاح الغذاء ما يتغذى به من شراب وطعام وقد شاع بين
الناس بالدال المهملة اسما لما يؤكل فقط ففيه غلطان واظنهم يغلطون من الغداء بالفتح
والمد ضد العشاء بمعنى طعام الغد وكما ان العشاء بالفتح والمد ايضا طعام العشاء ومنها
التغوط وهو واوى ومعنى معروف فالتغيط بالياء الشنيع منه واظنهم يغلطون من الغائط
على ما هو رأيهم من جعل الهمزة بعد الف الفاعل ياء وقد مر ومنها الغيبة هى بكسر الغين
الاسم من الاغتياب وهو ان يتكلم خلف انسان مستور بكلام صادق ولو سمعه لغم وان كان كذبا يسمى
بهتانا وفتح غينها على ما شاع بينهم فتح لباب الجهل اذ هو بفتح الغين مصدر بمعنى الغيبوبة ومنها
فى فصل الفاء الفراغة بمعنى الفراغ استعملوها بغير نكير لاحد لكن الصحيح الفراغ بلا تاء قال فى القاموس
فرغ منه كمنع وسمع ونصر فروغا وفراغا وذكر فى الصحاح لهذين المصدرين ولم يسمع الفراغة الا من
اصحابنا ومنها الفعل هو بالفتح مصدر فعل وقراءة بعضهم واوحينا اليهم فعل الخيرات والفعل
بالكسر الاسم لكن اشتهر بين العامة كسر الفاء فى المصدر ايضا فهذا الكسر كسر راس الكلمة وبفتح ...

ومنها الافعى هو كافعى حية خبيثة فكسر الناس عينها مع فتح اللام في التسلي غريب ومنها الفلاكة
هي من الالفاظ التي اخترعوها ويستعملونها في ضيق الحال كانهم اشتقوها من لفظ الفلك فقالوا
لمن به شدة فلاكة وهو مفلوك اي اصابه من الفلك شدة ومنها التفويض يلحن فيه بعض الجهلة
بتقديم الواو مع قولهم بانه من فوض ومنها في فصل القاف القوابل يستعملونها في جمع قابل
وهي قابلة لان فواعل في الصفة جمع فاعلة الا فوارس في جمع فارس على ما عرف في موضعه اللهم الا
ان يقال انها جمع لصفة موصوف مؤنث مثل المادة القابلة لكنه بعيد خصوصا من مواقع استعمالهم
يقولون هو قابل وهؤلاء قوابل ومنها قابيل وكذا هابيل ايضا هما على وزن فاعيل ابنا آدم عليه السلام
والناس يلحنون فيهما بحذف اليا ومنها القرية هي بسكون الراء معروفة والعوام يلحنون فيها بكسر الراء
وتشديد اليا ومنها القزاز هو كشداد بايع القز وهو الابريسم لكن شاع بين العوام القزاز
بالغين المعجمة ومنها المقصد هو بكسر الصاد موضع القصد وفتح الناس صاده خطا اذ هو من باب ضرب
واما المفعل وان كان من باب ضرب ايضا الا انه جاء فيه الفتح ايضا حكاه اهل اللغة حيث قالوا المفعل
بفتح العين وكسرها مفعل نحو ومنها القضاة هي على وزن فعلة جمع مختص بالناقص كالغزاة والعصاة
فتشديد بعض الناقصين ضادها خطا ومنها التقاضي هو مصدر التفاعل من قضى واكثر العوام
يفتحون ضادها كما يفتحون لام التسلي وقد مر ومنها القولنج لحنا فيه انهم يستعملونه في وجع الظهر و
ليس كذلك بل هو مرض معوي يعسر معه خروج الثفل والريح واما اللفظ فقد قال صاحب القاموس
القولنج بكسر اللام وفتح القاف وضمها ومنها القنديل هو بكسر القاف معروف ووزنه فعليل و
وفتح القاف وهو مشهور ومنها في فصل الكاف الكراهية هي بالتخفيف من مصادر كرهه كسمعه فتشديد
الياء على ما فعل البعض مما يكره السمع ويمجه الذوق ومنها في فصل اللام اللكنة هي بضم اللام عجمة في اللسان
وعي يقال رجل الكن وقد لكن من باب طرب كما ذكر في اللغة وما زالت السمع من بعض العوام
تحريف هذه الكلمة وقلب اللام راء وارى بعض الناس في امثال هذه الاغلاط تارة يصيبون
وتارة يدرون اصابتهم وتارة يخطئون ولا يدرون وليت شعري لم لا يرجعون الى اللغة فيما
اشكل عليهم حتى يخرجوا من ظلمة الشك الى نور اليقين ومنها في فصل الميم المعدة يلحنون
فيها بزيادة اليا فيقولون معيدة ومنها في فصل النون المنبر هو بكسر الميم من النبرة بحيث يجعله

قابيل
هابيل
قزاز
نعم اوله وقد يكسر اللام او هو صحيح
مطلب
منبر

اصل

اصل اللغة من الموازين لكنه شاع بين العوام فتح ميمه وكذا ضم المنارة عند البعض وهي
مفتوحة الميم والنبر الرفع قال في القاموس نبر الشيء رفعه ومنه المنبر بكسر الميم ومنها النزل
بضمتين وبالتسكين ايضا ما يهيأ للنزيل اي الضيف والعوام يزيدون فيه واوا
ليس النزول الا مصدرا بمعنى الهبوط والحلول نزل من العلو اي هبط ونزل بالمكان اي
حل فيه ومنه المنزل ومنها النزلة هي كالزكام يقال به نزلة وجمع نزلة وجمع نزلات
والجاهلون يعبرون عنها بالنازلة ويجمعونها على النوازل وهو خطاء اذ النازلة
هي الشديدة من شدائد الدهر تنزل بالناس كما يفصح عنه كتب اللغة ومنها المنسوبات
اي جمع منسوبة او منسوب من غير ذوي العقول لكن شاع بين الناس اطلاقها
على الطائفة المنسوبين الى الاكابر فلان من منسوبات فلان كانهم يقصدون بذلك الحاقهم
بالبهايم والجمادات ولا ادري له وجه صحة الا ان يتكلف ويقال هي بمعنى الطوائف
المنسوبات وهي على هذا جمع الطائفة المنسوبة بقول هذه الطائفة منسوبة الى
كذا وهؤلاء الطوايف منسوبات الى كذا لكن يبطله قولهم زيد من منسوبات عمرو اذ لا يصح
ان يقال زيد من الطوايف المنسوبة الى فلان لانه يستلزم ان يكون زيد طايفة اذ واحد
الطوائف هي الطائفة بل الصحيح يقال زيد من الطائفة المنسوبة الى عمرو ومنها
النقرس هو داء معروف وزيادة اليا على ما هو الشايع بين العوام خطاء لان
النقريس الدليل الحاذق المجرب والطبيب الماهر النظار على ما ذكر في القاموس ولا تجوز
زيادة الياء في الراء لكن داء الجهل ليس له دواء ومنها عرق النسا بالفتح والقصر
عرق وذكر في الصحاح نقلا عن الاصمعي انه قال لا تقل قال ابن السكيت وهو عرق
النسا وذكر في القاموس نقلا عن الزجاج انه قال لا تقل عرق النسا لان الشيء لا يضاف
الى نفسه انتهى والعوام يقولون عرق النساء بالكسر والمد ولا يعرف له معنى اذ معنى في بطن
النساء ومنها النكات هي بكسر النون جمع النكتة واذا ضمت النون حذفت الالف
وكثير من الناس يضمون النون ويثبتون الالف تم تم تمت الرسالة المسماة بغلطات
العوام لابن كمال باشا رحمة الله تعالى عليه رحمة واسعة تم تم تم

عرق النساء

1 -26-

28

104
25
129

بسم الله الرحمن الرحيم

سپاس بی قیاس . وشکر بی مقیاس اول خدای خالق جن وانسه اولسون
که بحار علوم دن الفاظ عجمیی درر معانی شریفه منظوم و صدف قلدی
و وجود مسعود انسانی وجود سائر حیوانات اوزرینه لسان شرین گفتار
وفصاحت شعار ایله مشرف قلدی ودخی ولقد کرمنا بنی آدم کلام
عظیم الشانی ایله انسانی توأمانی قلدی . علوی وسفلی هر نه وار ایسه
انکا بنده ومطیع قلدی بیت چرخ انجم کوشنه دخلقه ای مردکان
تاکه اقرار ایده قولاغنه سکا هر نه وار . پاره دلشی فرق فلك اوزره چوخی
اولمشدر نثار دون همتلر کبی قیم نثاری نامدار . و درود نامعدود
از جناب رب ودود . اول وجود مسعود ومنبع الجود . محمد و
محموده اولسونکه . میدان فصاحت وبلاغتده سرمردان . ومیان
خطبا وبلغاده صاحب قرآن اولمشدر . وگفتار دربارلرینك ملاحت
ولطافتندن قلوب اولی الابصار . وذوی الاعتبار . حیران وسرگردان
قلمشدر . وبو لسان فارسی دری اهل الجنة العربیة . والفارسیة
الدریة کلام الذی شانیله ذیشان قلمشدر بیت شرین شاه سر بحر لامع
الله که شد خطاب از رحمة للعالمینش . ودرود مستطاب . اول حضرت
آل واصحاب اولی الالبابه اولسونکه . هر بیری میدان براعت وبلاغتده
پیشوا وصدق وصداقتده وحکمت ولطافتده مقتدادر بیت بیوردی
فخر عالم هم کالنجوم . بایهم اقتدیتم . وبعد وقتا که بو زبان فارسی
دری . جنان اهلینك لسانلری بریسی . و زحمت ونقص ومحنتدن شاهی
بیع وصدد تحصیل کمالات علمیه وعمر فانیه ده اولنلره تعلمینك لزومی غیر
خفی اولوب بو وجهله که بو لسان جلیلك علمنه واصل اولیان علوم ومعارف
وحکم ولطائفك نصفی جاهل وبی حاصل اولمسی محاضر عرفانده بی اهتمام بیندر
وبیان منفعتی اولوب وتحفه شاهدی بو فن خطیرده تألیف اولنان
زبرلك بینده جواهر زواهر لغات ولطائفی جامع وبدور حکم
شریفی لامع بر مصدقه نعم الحدث الدفاتر . وصندوقه لآلی ودرر اولوب
لکن اکثر محالی محجوب . مقبول القلوب کبی سر پرده صعوبت ایله محجوب

29

محجوب قلمغله طلبه ناسه انجون لسانك استفاسی زیلفنه نیل میسر اولدیغی اجلدن
اشبو فقیر وحقیر . وکثیر التقصیر عبد الرحمن بن عبد الله القدوسی
جوزیا بالفضل القدوسی نك سویدای دل علیلنده بو سودا
هویدا اولمش ایدیکه بو تحفه منبوره جاریه عمر علیل . وفاو
زبان کلیل . استیفا ایتدیکی قدر شرح واول محال مستوره کشف وفتح
اولنوب معیار ذوی الاعتبارده غبار عثاردن عاریه والسنه
ثقات ورواة اوزره جاریه اولوب هر آینه تصدی واجب وتسطیری
مناسب اولان تحقیقات حقیقات لغات . وفوائد قواعد سعادات
غایات تحفه مرقوم فوائدینه ضم اولونوب . بو نسخه شریفه وخلقه
هدیه لطیفه اوله . لکن عوائق شاغله علی الخصوص قلت بضاعه
مانعه اولوب بحمد الله بو دم میمونه ده میثت حضرت عزت حصول
امنیته مساعده ایدوب قلبده مضمر اولان امر ظاهرده مظهر اولوب
واسمی مسمیه مطابق اولمق امید ایله لا مجموع ومؤلف تحفة
الملوك اسمیله مسمی اولندی . صراف کهر صاف هنر اولان اهل انصافدن
مأمولدرکه . بو اوراق پریشانه عین رضا ایله نظر ایده نظیرلرینی
دریغ ایتمیه لر . وبو جزئی بهایه کلا یبانه آتیه لر وجناب رب الا
رباب . وواهب الآمالدن مرجودرکه . بو نسخه بو فقیر پر قصوره
وسیله صلاح وخاتمه وسبب فلاح عاقبت ایلیه . بمنه وکرمه وما
توفیقی الا بالخالق . علیه توکلت والیه انابتی قال الناظم افاضه الله
تعالی سجال الرحمة والمکارم . بنام خالق وحی وتوانا . قدیم وقادر
وبینا ودانا . معلوم اوله که حرف با مفرد کلمه ادخال اولنور اکر مفتوح
ایسه ادات الصاقدر . وگاه اولور مصاحبت ایچون گلور
باکیکه مع معناسنه در وگاه ظرفیت ایچون گلور وگاه بی وجه زیاده
تحسین لفظ ایچون گلور که اولمسه ده معنایه خلل گلمز وگاه اولور
قسم ایچون گلور اکر مکسور اولورسه ادات توسلدرکه اوائل
مشتقاته الحاق اولنور پس علامت اشتقاق اولور بدانست
وبدانکه بنام اد معنا نامك خالقه اضافتی لامیه در . اوله که عربیده

معلوم
مندرج

مضاف الیهك آخری مكسور اولور اما فارسیده مضافك آخری مكسور اولور
فلیحفظ خالق برنجی معنایه كلور بوری تقدیر معناسنه فتبارك الله
احسن الخالقین ده اولدیغی كبی بوكی دخی ابداع یعنی من غیر اصل بر نسنه
ایجاد معناسنه خلق السموات والارض ده اولدیغی كبی و بوكی دخی تكوین
معناسنه خلق الانسان من نطفة ده اولدیغی كبی بوراده خالقك آخری مضمو
مدر زیرا معطوف علیه در معلوم اوله كه قواعد فارسیده قاعده
عطف اولوركه واو عطف لفظندن حذف اولور و تلفظده معطوف
علیهك آخری مضموم اولور و واو محذوفه دلالت ایتسون ایچون لكن
واو مزبوره خطدن حذف اولنمز ضمیه دلالت ایتسون ایچون بو مذكور
فجی واو عطف الفدن یاخود یادن صكره واقع اولمز ایسه در اما بو ایكسندن
صكره واقع اولسه واو مرفوعه ضمه الیه متحركه اولوب تلفظ اولنور فلیحفظ
حی ذو الحیوة معناسنه در انكچون اكثرون بیورمشلردر كه بو حی جناب
حقك ذاتیله قائمه صفت حقیقیه در انكچون جناب حقك عالم و قادر
اولمسی صحیح در آخرون بیورمشلردر كه بونك معناسی جناب حقك
عالم و قادر اولمسی دیمكدر بونلر بو جناب حقده اولنور سماناً منهم
حقده استعمال اولنور ایسه حی دیمك معتدل المزاج دیمكدر توانا
توان كوجدر توانا كوجلو در شكیب و شكیبان كبی كه شكیب صبردر
شكیبان صبرلودر زیب ایله زیبا ده او یله در اخرلرنده اولان الفلر
معنای مبالغه اتصاف اظهار ایچوندر معلوم اوله كه توانانك غیری
بوندن زوركه دخی اول الكسنه مقابلی ظاهر اولان زور اولكو جدركه
كسبیدر ادمانیله توان خلقی اولان كوجدر كسبیله حاصل اولان كوجك
صاحبنه زورمند دیرلر زورلو معناسنه حاجتمند كبی حاجتلو معناسنه
اول حالت كه عارضه اوله انده ادات توصیف مند در نیازمند دردمند كبی
نیازه صوردرده زور ایله حاجت كبی امور عارضه لردندر اول حالت كی خلقی
اوله انیك آخر كلمده كه الفدر بینا ده و بالاده اولان الف كبی زورمند دیمدیكی
كبی توانامند ده دینلمز فلیحفظ قدیم عند الفلاسفه اوچ نوع در بری
قدیم بالذات در كه وجود غیره محتاج اولمیه نه اطلاق اولنور مقابلی

خالق ٢

حذف عطف

حی ٢

حاصل اولور

منه اداة توصیف

حادث بالذات در كه وجود غیره محتاج اولنه اطلاق اولنور بری ده قدیم بالزمان
بالذات دركه وجودی مسبوق بالعدم اولمیه نه اطلاق اولنور بری
دخی قدیم بالاضافی در كه بو اولشیدركه بونك وجودندن ما
ضی اخرینك ماضی سندن اكثر اولدیغی كبی مقابلی حادث بالاضافه
در بو اولشیدر كه بونیك وجودندن ماضی ماضی اخرینك
وجودی ماضیسندن اقل اوله ابنك وجودی ابك وجودینه نسبتله
اما متكلمون قدیمك وحادثك ذاتیه یه و زمانیه انقسامنی منع
ایتشلردر بلكه انلرك عندلرنده قدیم اول نسنه یه دینور كه ابتدا
سی اولوب مسبوق بالعدم اولمیه تعویل و اعتماد متكلمون نده
قوللرینه در قادر شول شیئه دینور كه دیلر سه بو شیئی ایشلر و د
یلرسه ترك اید بینا زیده كوره معناسنه صفت مبالغه در
عربیده بصیر كبی معلوم اوله كه اسمك آخرنده اولان الف
ساكن كاه حرف ندا اولور و كاه استغاثه و ندبه ایچون كلور و كاه
مبالغه اتصاف ایچون كلور توانا و بینا و كویا و دانا ده بو یله در
دانا اسم فاعلدر دانستن معناسنه بیلیجیدر عربیده عالم
كبی داننده دن ترخیم اولمشدر نكته دان دن جزء اولان دخی بو معنا
در دان مشتق اولیجق ذكر اولنان معنایه اولور دان اسم جامد
اولیجق اخر معنایه اولور دانه اولان دان كبی دانا مبالغه ایله بیلور
دیمكدر عربیده علیم كبی صفت مبالغه در و الفدن صكره نون ایله دانان
دیمك دخی جائز در خرامان كبی و دخی دانانك مقابلی نادان در نه
كسك مقابلی ناكس و مردك مقابلی نامرد اولدیغی كبی لسان فار
سیده نا ادات سلبدر كلمیه داخل اولوب مدخولنك مدلولنه
اولان وصفی سلب ایدر موصوفندن فلیحفظ و دخی ناظم مرحوم
كل امر ذی بال لم یبدأ باسم الله فهو ابتر حدیث شریفنه عمل ایچون
كتابنی نام خدا ایله بدا ایلدی و اسماء الهیه دن برنجی اسم شریف جناب
حقی وصف ایتدیكم امهات اسماء الهیه در **فوائد جسیمه** اجمالا
محققین بونلری اوزرینه دركه جناب حق ایچون صفات حقیقیه

قدیم ٣

قدیم

كویا

نادان

نا

واردر که الله تعالی ازلا و ابدا موصوفدر و اول صفات اجسام و اعراض
وجواهر دکلدر سمیعدر لکن کندیه مخصوص سمعله سمیعدر بصیردر
لکن کندویه مخصوص بصر ایله بصیردر لکن کندیه مخصوص علمیله علیمدر
وکذا سائر الصفات و دخی صفات الهیه ذات حقك نه عینیدر و نه غیری
یدر و دخی رب العالمین فعل و خلقده صفات علیه سینه محتاج دکلدر
مخلوق اولدیغی کبی و دخی صفات الهیه بیننده تغایر یوقدر مثلا جناب
حقك علم قدرتیدر و یا غیر قدرتیدر دینمز و کذا غیره تقطیع
بنام خان مفاعیلن لقو حیو مفاعیلن توانا فعولن قدیمو فاعلاتن
درو بینا و دانا فعولن قاعده فجون تقطیع مراد اولنسه بیتدن هر
سبب افاعیلدن بر سبب و بیتدن هر وتد افاعیلدن هر
وتد بیتدن هر فاصله افاعیلدن هر فاصله مقابلسنده وضع
اولنور مثلا بیت مزیدده مدّ باعا فی التجنّی و لجا مضراعنده واقع
اولان مدّ باعاده اولدیغی کبی که مده مقابلسنده فا و با مقابلسنده
علا و عا مقابلسنده تن وضع اولنمشدر که وزن فاعلاتن در و بیت
کامله و کملت للاحد یفوتك فانتج مصراعنده واقع و کملت لاده
و کملا مقابلسنده متفا و تلا مقابلسنده علن وضع اولنمشدر که وزن
متفاعلن در قاعده تقطیعده حرف اول ساکن ثانی متحرك ایکی
حرف اولنور ثته که مدّده بلدك قاعده تقطیعده تنوین حرف
ساکن منزلنه تنزیل اولنور ثته که بلعاده اولدیغی کبی قاعده تقطیعده
اعتبار ملفوظه در حرکته در مثلا افاعیلده بر حرف مضموم اولنسه سبب
وتد و فاصله ده انیك مقابلسنده اولان حرف مضموم اولمق لازم
دکلدر بلکه اولور مضموم مفتوح و مکسور مقامنه و مکسور مفتوح
مضموم مقامنه اقامت اولنور قاعده تقطیعده معتبر اولان حرف
ملفوظدر حرف مکتوب دکلدر مثلا بیت مدیدده فی التجنی عبارتنك
تقطیعده فجنی دینور فا و تا و جیم اعتبار اولنور اما الف و لام و اخرنده
یا اعتبار اولنمز تقطیعده افاعیلده واقع سبب و وتد و فاصلهنیك
حروف عدده مساوی و مطابق اولمق لازمدر که موزونك وزنه

علیمدر

مفاعیلن صح

عاتی منزلنه تنزیل اولنمش صح

مفتوح و مکسور مضموم مقامنه صح

وزنه مطابقتی حاصل اوله و اکر بیتده اولان سبب و وتد فاصلهده حروف
چوق اولنورسه موزونلرده ساکن چوق اولمق کرك و اکر آز
اولنورسه موزونلرده متحرك چوق اولمق کرك و یاخود مشدد
حرف اولمق کرك وزن حاصل اوله تا حرکت و شدّه حرف مقامنده او
لورا و نلو اولمز اشباع اولمق کرك قاعده خط تقطیع سائر
خطوطه مخالفدر معلوم معروفدر که علما بیورمشلردر که خطان
لا یقاسان خط المصحف و خط العروض فلیکن هذه القواعد الحقة
فی قلبك حتی یتیسر لك التقطیع مهما لزم علیك ثنا و حمد و شکر دخی
نهایة سپاس و منتهی حد غایة ثنا مطلق ذکر بالخیر معناسنه
در حمد تعظیم وجهی اوزره ایدیکی نعمت ایچون لسان ایله و ارکان ایله
اولورسه ثنا معانی مذکوره بیننده قدر مشترکدر و حمد ایله
شکر بیننده عموم و خصوص من وجه واردر شرح شفاده دیر
فی قوله حمدیله شکر لفظان مترادفان دیو تحریر ایدر و فی قوله حمد
قوله مختصدر که الحمد لله دینور شکر فعله مختصدر که اعملوا آل دا
ود شکرا بویورلدیلدر و فی حمد صفات ذاتیه ایله مدحدر علم و
شجاعت کبی شکر صفات فعلیه ایله مدحدر ذاتیه اولسون فعلیه
اولسون ذم ایله حمدك ضدیدر ذم ایسه صفات قبیحهنیك
جملهسینه اطلاق اولنور ذاتیه اولسون فعلیه اولسون ضدان
ایسه محل واحد اوزره تعاقب ایدرلر پس حمد و ذم محل
واحد اوزره تعاقب ایدرلر شکر نعمته اعتراف و نعمتی ویرنه ثنادر قلب
و جوارح ایله ضدی کفردر که نعمتی انکار معناسنهدر زنهار لفظی فارسیده
حرف نفی در که ~~[illegible]~~ سپاس فارسیده اوکمك معناسنهدر منت و
منن عربیده تعداد نعمت معناسنهدر بوده ایکی وجه اوزره در بیری من
توصیفدر و بیری تثنیهدر عباددن منهم اولمان اولدر که و لا تبطلوا
صدقاتکم بالمن و الاذی آیه کریمهسنده مراد اولدر شاهد دکلدر اما
جناب رب الارباب ایله اکسی دخی سزادر حد هر شیئك سوکیدر دینور
غایت هر شیئك نهایتیدر بولوه دخی ما بعدینه سرهنکدر تقطیع
تو بیت صح

مطلب خطان لا یقاسان

ثنا فعل جمیل ایله وصف معناسنهدر [illegible] رنجور [illegible] اوزرینه ثنادر صح

پس سپاس [illegible] صح

من ٢

شارح مفاعلن دشکرنی مفاعیلن نهایه فعولن سپاس ومن مفاعیلن
منتهکز مفاعیلن دغایه فعولن الحاکم واردر بو کائناتی بوقدی
هم حیاتی هم مماتی کونا حدوث معناسنه درکائنات بوغیکن حادث
اولان اشیایه اطلاق اولنور موت وحیاتک جسم وعرض اولمسنده
اختلاف واردر ابن عباس وامام کلبی وامام مقاتل بیور مشلرکه موت وحیات
جسمانیدر موت کبش صورتنده در بوینه اوغرامز وبوینه انیک
رایحه سنی طویمز الا فی الحال اولور یوم قیامتده جنتیله نار بیننده ذبح
اولنوب اهل جنت موتی کندوسی کوروب وکندولرینک ثم موقوفه
ایچنده خلودلرین طویوب عید بر عید ایدرلر اللهم ارزقنا اهل نار
دخی عقوبات کثیره ایچنده خلودلرین طویوب ماتم بر ماتم ایدرلر
العیاذ بالله تعالی حیات بر فرس ابلق آت صورتنده درکه حضرت جبرائیل و
انبیاء کرام علیهم السلام بنرلردی بیوک وبغلدن کوچک آدمنک کوزی
ایردیکی یرده ایاغین اتر هوییئته اوغرامز وهر شی انیک رایحه سنی طو
یسه فی الحال دیری اولور سامری انیک ایاغی التنده تراب اولوب عجلک
جوفنه قویوب دیرلدی بونکا کوره اعتدال مزاج سببیله حیوانیده
دیری اولمسی حالنه حیات وانقطاع حیات حالنه موت دینمسی بونکه ویز
اولندی یاخود اشتراک قبیلندن اولور بعض متکلمین دیمشلرکه موت
میت ایله قائمه بر حالتدر بونکا کوره موت عرضدر حیات کبی وموت
امر وجودیدر حیات کبی بینلرنده اولان تقابل تضاددر اما اکثرون
دیمشلرکه موت عدم حیاتدر خارجده معدومدر میت ایله
قائمه دکلدر بینلرنده اولان تقابل عدم وملکه در وخلق موتدن
مراد ایجاد دکلدر بلکه تقدیردر وقد خلق بما ایدن مراد ماده
خلق اولان نطفه وعلقه ومضغه نیک خلقی وحیاتدن مراد وجود
انسانیک خلقی والحاق نفخ روح اولمسی دخی جائزدر وخلق موت
خلق حیات اوزرینه تقدیمک وجهی که زیرا موت اقدمدر زیرا انسان
نطفه وعلقه ومضغه ایکن حکم موتده در حیات صکره اولدر امدی موت
وقوعده مقدم اولدیغی کبی ذکرده دخی مقدم اولدی بو وجوجیه

وجه جیه بولق قابلدرکه خلق موت تقدیمنک باعثی ذکر موت
مثوبتنک نصب عینی اولسون ایچون اهتمامی اولدکبار علما بیورمشلرکه
مشلرکه مامن ذکر افضل بعد ذکر الله تعالی من ذکر الموت کثیرتک
دنیا مستلذاتندن اعراض وجانب آخرته اقبال سببی اقوردر
ابوداود حضرتلری فی عالم دن روایه بیورمشلرکه لولا ثلث ما طأ
طأ ابن آدم رأسه الفقر والمرض والموت الحدیث تقطیع الحاکموا
مفاعیلن دبیوکا مفاعیلن ثنا فعولن بو تدبیرهم مفاعیلن مما
فی هم مفاعیلن حیاتی فعولن بوغیکن اولدیدی وار اولدی عالم هم
ابتدی قدر تیله خاک آدم عالم ماسوی الله اطلاق اولنور یاخود
فلک اطلسک یعنی عرش اعظمک احاطه اتدیکی موجوداته
اطلاق اولنور اول کوریسی ماوراء عرشه عالم ابو هو کتب مشایخده
عالم لاهوت دینمسی عالم ملکوت وجبروت مثالنده در بوحسب
حقیقه دکلدر جمع عالمون کلور قاموسده دیرکه ولا یجمع
فاعل بالواو والنون غیره انتهی تقطیع یوغیکن اول مفا
عیلن دیدی وار اول مفاعیلن دعالم فعولن همتدی قد مفا
عیلن رتبه خا مفاعیلن که ادم فعولن انیک نسلندن ایدی
انبیائی خصوصا کم حبیب مصطفائی نسل خلف وولد معناسنه در
جمع انسالکلور انبیاء مهموز وغیر جائزدر مهموز اولور
سه مهموز اولان نبینک جمعی اولور نبی خبر معناسنه نباء
دن مشتق اولوب یا بودرکه مبنی عن الله تعالی معناسنه
فعیل بمعنی فاعل اولدی یاخود منبأ عن الله معناسنه فعیل
بمعنی مفعول اولدی غیر مهموز اولورسه یا بودرکه همزه ایله
مبنی اولوب صکره تخفیف اولنه یاخود اصل مستقل اولوب
بنا نبوه دن مشتق اوله نبوه نشوار تفاع معناسنه درینک
مرتبه سی مرتفع ومکانی ظاهر اولمغله نبی دینمشدر اوله یاخود طر
یق معناسنه اولان نبیدن مأخوذ اوله معرفت خالقه بنی طریق او
لمغله نبی تسمیه اولنمشدر اوله اما محدثون ندن امام حاکم مستدرکنده

ایراد ایلدیکی حدیث شریف بودر روی ان رجلا جاء الی النبی عم فقال یا
نبئ الله فهمزه فقال النبی عم لست بنبئ الله فهمزه ولکن بنبی الله ولم همزه
فانکر علیه الهمزه انتهی خصوصا اصلنده مفعول مطلق در فعل محذوف
اخص خصوصا تقدیرنده در حبیب فعیل بمعنی مفعولدر محبوب معناسنه
در بو مقام محبوبیتی اعلای مقامدر و سائر مقاماتی جامعدر که حبیب
اولان هم کلیم وهم نجی وهم حلیم وهم صفی وهم علیم اولور وکذا فی الحقیقه
انبیایه متفرق اولان اخلاق حمیده واوصاف مجیده وکمالات سنیه وحالات
بهیه ومقامات علیه ومعجزات باهره وعلوم ظاهره وباطنه وحقایق
مکنونه ودقایق مصونه مجموعی سلطان الرسل بادی السبل ده
جمع اولمشدر یعنی انبیاء ومرسلین ده اولان کمالات حقیقتده سلطان
الرسلک اولوب هر بری آنکله مشهور اولدیغی کمالات فی عالم الملک نا
بتی ایدی محققون بیورمشلر که کان النبی عم نبی الانبیاء والرسل والانبیاء
نوابه ودخی لو کان موسی حیا لما وسعه الا اتباعی بو کا تلمیح بیورمشلردر
کبار اغه صوفیه دن بعضلری بیورمشلر که حبیب ایله کلیم بیننده تفاوت بی اصدد کی
بونده فرق ظاهر در که کلیم الله محل رجاده رب اشرح بیورمشدر
اما حبیب الله محل رجاده اولمدیغنه محتاج اولیوب بقیه موسی چونکه حاصل
اولوب بعده الم نشرح لک صدرک بیورلدی مصطفی مخلوقات بیننده
قرب خاصه ومقام محبوبیته اصطفا واختیار اولنمشدر دیمکدر شیخ ابن
العربی بیورر که رب العالمین ایچون بیک اسم وارد روهر عالمده بر اسمله
مذکور اولدیغی کبی سلطان سریر اصفیا دخی بر اسمله مشهور در بو زمانده
مشهور اولان اسامی سامیلری در تدر محمد احمد محمود مصطفی رزقنا الله
تعالی فیضه وفضله فی الدنیا والعقبی **تقطیع** انکنکی مفاعیلن شدیدان
مفاعیلن بیاتی فعولن خصوصا کم مفاعیلن حبیبمص مفاعیلن طفای
فعولن صلاتیله سلام اول شاه دائم که انکله دین اسلام اولدی قائم
صلاة تصلیه دن اسمدر صلاة وتصلیه ایکسی بر معنایه استعمال اولنور اما غاز
معناسنه اولان صلاتک مصدری مستعمل دکلدر کذا ذکره القهستانی
ودخی صلاة لغتده دعا معناسنه در ملائکه ومؤمنینده صدور ایدن

ایدن صلات بو معنی اوزره ابقا اولنوب دعا معناسنه اولدیکی اما جناب حقدن
عبادی اوزرینه اولان صلاتده اختلاف اولندی بعض علما رحمة معناسنه
در دیو بیورمشلردر که بو قول اشهر در بعضلر دخی دیمشلردر که بونده
دخی دعا معناسنه در الله تعالی عبادینه صلاة ایدر دیمنک معناسی
ذاتنه دعا ایدر رفق للربه ایصال خیر ایچون دیمکدر ودخی جناب حقک
حبیب اللهه صلاتی دنیاده شانی تعظیم وذکرنی اعلا وشریعتنی ابقا ایله واخر
تده امتی حقنده شفیع قلمسیدر ومقام محمود ولوای حمد ویرمسیدر
اکر سؤال اولنور سه حبیب الله معصوم ومغفوردر پس اول حضرته صلا
تک فائده سی نه در جواب صلاتده ایکی فائده وار در بری مصلیدر
جمعدر که حدیث شریفنده واقع اولمشدر که من صلی علی مرة صلی
الله علیه عشر مرات وبالجمله روح شریف حبیب اللهه صلاة اول حضرتک تقربنه
وسیله در زیرا مفخر عالم جناب حقله عبادی بیننده علی الاطلاق واسطه در
دیکلدر **بیت** ارشدکل مرشد کل سید کل در ره حق قوللره پیشوادر
عباده ایسه جناب حقدن بالذات مستفیض اولمقده نجم قصوراو
لمغله ذو الوجهین بر واسطه یه محتاج در که انبیک سبیله فیضیاب
اوله لر وورثه رسول اولان مشایخ طریقت علیه ده دخی اویله در و بو فائده
سی دخی حبیب اللهه راجعدر زیرا درجات قربه نهایه یوقدر پس مکندر
که امتک اول حضرته دعاسی سبیله اول حضرته جناب حقدن اولکندن
زیاده بر ترقی درجات بوله نتکم سلو الله لی الوسیلة حدیث شریف بو کلامی
مؤیددر سلام بعض علما قلمشلردر اما قول ضعیفدر قول قوی بودر
که سلامدن مراد کدورتلوینده صلاة معناسنه وسائر مقام الکند
نقصی یوننسه لودن سلامت دیمکدر یاخود جنتده جناب حق طرفندن
و یا ملجک سلام دیمکدر انبیای کرامدن غیریه صلات علی سبیل التبعیت
در علی سبیل الاصالة مکروهدر بر قولده کراهة تحریمیه در و بر قولده تنزیهیه
در قول ثانی قویدر زیرا بو تک کراهیتنه سبب بو صلاة شعار انبیا
اولدیغیچون در ودخی رفضا اتهامدن ساحه سنی تبرئه ایچوندر
والا مقتضا صلاتیک مؤمنه جوازیدر نتکم تنزیل جلیلده واقعدر

هو الكنه يصلي عليكم اه وحديثده بيورلمشدر اللهم صل على النبي
وامتي دخي شعار انبيادر غيريه دنمز اصحاب ذكر اولندقده مستحبدر انبياتك صح
نبوتنده اختلاف اولنان حضرت لقمان كبي بونلرده اختلاف واردر بعضيه صح
بعض علما صلاة جائز بيورمشلردر لكن امام نووي جائزدر دكلدر
دیمشدر شاه پادشاه معناسنه در تخفيف الفلدشه دخي لغتده و شطرنج
شاهي كوبيلو معناسنه و هر شيئك ايوسنه ديرلر نتكم انجونك اعلا
سنه شاه دانه و بولك اولوسنه شاه راه ديرلر دين طاعت معنا(لغته صح)
سنه در و اصطلاحده وضع الهي سائق لذوي العقول باختيارهم الى ما
هو خير بالذات در بو وضع الهي يه عباد اطاعت اندكلري ايچون دين
ديرلر املا و كتاب اولديغي ايچون ملت ديرلر و شارع آني اظهار
اندكي ايچون شرع و شريعت ديرلر پس بونلر ذاتا بردر اعتبارا مغايردر
و دخي دين حق و باطله اطلاق اولنور دين اسلام و دين يهود و دين
نصارى ديرلر هر طائفه كه كندو دينه اطاعت و اعتقاد ايدر
ايچون ملت جناب حقه و آحاد امته مضاف اولمز مثلا ملت الله و
ملت زيد دنمز بكر دين الله و دين زيد دينور اسلام انقياد معنا
سنه در اسلام اضافتي بيانيه در **تقطيع** صلاتيله مفاعيلن سلا
ملشا مفاعيلن هدا ام فعولن كنكلدي مفاعيلن ناسلام مفاعيلن
دقائم فعولن دخي اصحاب و اليه كه بو نلرانيك شرعيني اولدر لو
مسخ ناظم بو بيتده اذا صليتم علي فعمموا حديث شريفيله عمل ايدي
اصحاب كرحاليله اولان صحبت باخود سكونيله صحبت جمعيدر
انهار نهر جمعي اولديغي كبي اسم جمعدر بوحسه صاحبك جمعي دكلدر
زيرا فاعل وزننك جمعي افعال وزننده اولمز كلمه سي ثابت دكلدر
كذا في شرح الكشاف للعلامة التفتازاني و هو بحث فتتبع و تأمل و دخي
صحابه شول مسلم ديرلر كه حضرت رسول اكرم عم حقيقة باخود
حكما عمي اولمغله حكما كوره پس ابن ام مكتوم داخل اولور بعضيلر
ديمشلر كه حضرتدن حديث روايت ايده امام اعظم عندنده صحي
حضرت رسوله ملاقي و مسلم اولوب اسلام اوزره فوت اولوب

سلام صح

من مع طريق ذكر اولندقده قدس الله سره باخود رحمة الله عليه ديمكه مستحبدر صح

شاه راه

اولوب صحبت ايله موت آراسنده ردت تخلل ايتميه نتكيم دينور حضرت
امام همامك بو مذهبي رد في عمل محبطا اولمغه مبنيدر محدثونك بو
مسئله كه حضرت رسولي كوروب و كلامني استماع ايدن اصحابك عددي
يوز اون درت بيكدر آل اصلنده اهل ايدي يائيك فتحيله يا متحرك ما
قبلي مفتوح اولمغله الف قلب اولنوب آل اولدي قاعدة مشهوره دكلدر
اما بعض صرفيين عندنده قاعده معتبره در آل اهل و عيال و اتباع
معناسنه كلور جوهري ديدي در كه آل الرجل اهله و عياله و آله ايضا
اتباعه انتهى بو رده مراد اولكسيدر ذكر اصحاب قرينه سيله فقها
فده ديركه آلدن مراد امت مرحومه در يا فقها عامه سيندر مقليد
آل دنيمز و دخي حضرت رسولك الى ايكي قسمدر بري نسب جهتيله اولان
در كه انلر اولاد علي و اولاد جعفر و اولاد عقيل و اولاد ابن عباس و
اولاد حارث بن عبد المطلبدر ديكري دخي جهة دينيدن اولاندر كه انلر متقي او
لان مؤمنلردر و آل ايله اهلك فرقي آل اشرافه مخصوصدر ذوي
العقولدن آل الحجام دينلمز اما اهل عامدر آل فرعون دنيلمه سي فرعون
نيك صورتي اشرافيله تصور اولندقندندر **تقطيع** دخي اصحا
مفاعيلن بالين مفاعيلن كنبلو فعولن انكشرعي مفاعيلن مسخ مفاعيلن
ناالديلو مفاعيلن مسخر فعولن پس اندن صكره بل موحوم و مقفور
خذاني اولكا لاتيده مشهور جعد ركما اصطلاح اهل حكمتده شول
شيئه دينور كه نوع ذاتنده باخود صفاتنده انكله كامل اولور و ذاتنده
كامل اولانه كمال اول ديرلر هيولى و صورتي نوعيه كبي صفاتدن كامل اولنه
كمال ثاني ديرلر علوم و سائر فضائل عارضه كبي **تقطيع** پسندن
صك مفاعيلن ديلر مفاعيلن ممقفو رفعولن خذ ايا مفاعيلن كمالا
تي مفاعيلن لمشهو رفعولن كه والدر بو محتاج كواني اولور و
حينه رحمت بي نهايه ناظم بو بيتله سبب تأليفني مقدمه منشروع
ايدركه كاف عربينك كسريله و ها رسيله كاه اولور ذوي العقولدن
سؤال اولنور كه آمد كبي نتكم چه ذوي العقولك غيريدن سؤال الدر چه خبر
كبي و كاه اولور بو بينه تعلقي اولان ايكي امرك بيننده ادات ارتباط اولور

كمالات صح

بو راده اولدیغی کبی رحمت تمایلی در معلوم اوله که تا مصدر ربته تراکیب
عربیده کوردیلر اما تراکیب فارسیده نظیرلری بولنور رحمت دوله
لت عزت سعادت کبی ودخی رحمت لغتده خنو قلب دیرلر
جناب حق اسماء آندن منزهدر بس ذکر ملزوم اراده لازم
قیلندن اولنوب رب العالمینک انعام واحساننندن مجاز
اولوب خارجدن بر پادشاه کبی که حق بو قولی اسیر کسه الکلانعام
ایدر روسا تو رب العالمینه منسوب اولان کیفیات نفسانیه بو
یله در بدایات موادی اولیوب بلکه غایات موادر غضب وحلم وحیا
وغیری کبی فاحفظ تقطیع کوالدر مفاعیلن بحجاجو مفاعیلن
کراب فعولن اولاروحی مفاعیلن تن جتبی مفاعیلن نهایه فعولن
دخی معصوم ایکن جهد ایله مرحوم اقتمسدی لفتلی بالحامنظوم •
جهد فتح جیم ایله وسکون ها ایله طاقت ومشقت معناسنه
در بو راده مراد ثانیدر منظوم محکندر کو نظم ایچوندر تقطیع
دخی معصوم مفاعیلن مکنجهدیکی مفاعیلن مرحوم فعولن اقتمسدیکی
مفاعیلن لفتلی یا مفاعیلن کامنظوم فعولن او قیدم اولا تخفه
حسامی مضطر اولدی انکله جان مشامی اولا عربیده ظرفیه اوزره
منصوبدر فی اول الامر دیمکدر جان اصلنده فارسیده صکره ترک
کیده شایع اولمشدر وآخر معناسنده کلور رو علامه ابن کمال
بیورر که جان روح حیوانیدر که هر دیوه واردر فارسیده
لفظ ورزبان عربیده گذو معناسنه در لوزکی دلالده جانلو دیرلر
عربده روح دیرلر جانور دیرلر اما روان روح مجرده درکه
انسانه مخصوصدر سائر حیواناتده اولمز لسان عربیده اکا
نفس ناطقه دیرلر مشام فتح میم ایله اصلنده بورون ایچنده اولان
آلت شم اطلاق اولنور دکه صکره بورونک کندوسنه مشام
اطلاق اولندی تقطیع او قیدم او مفاعیلن ولا تخفه مفاعیلن
حسامی فعولن مضطر اول مفاعیلن دیکلجن مفاعیلن مشامی فعولن
دخی منظوم اقتدی چو لفاتی • ایچورردی طبعمه آب حیاتی

جان

مطلب روح روان نفس ناطقه

حیاتی آب او دخی لغتده صو معناسنه زمروا ایله یابنده تبادل
اولمغله بویله بوندن بدل واقع اولور ودخی بازاینه آب دیو ولوتیله بلدن
ایسنی منیه آب پشت دیرلر توریجه ارقه صوی دیمکدر روایچکه صو
آب اشامی دیرلر ناظم تعلیم اولنان لفاتی آب حیاته تشبیه ایلدی
سبب حیاتی اولمقده زیرا آب حیات بدنه سبب اولدیغی کبی تمیز بور
دخی حیات روحه سببدر نته کیم بیورلمشدر حیاة القلب علم فاد
خره • وموت القلب جهل فاجتنبه • وخیر الذات علم فزده • کفاک الو
عظ هذا فاتعظ • تقطیع دخی منظوم مفاعیلن مقتدی چو
مفاعیلن لفاتی فعولن اجردی طب مفاعیلن عم ای مفاعیلن
حیاتی فعولن سنو رسم اولدم لغت علمنده ماهر لفتکم بلمسم
اولیدی نادر • ماهر حاذق معناسنه در قاموسده در که الماهر
الحاذق بکل علم تقطیع سنو رسم اولدم مفاعیلن لغتلی دما
هر فعولن لفتکیل مفاعیلن مسما ولی مفاعیلن د نادر فعولن کدا ده
سال اولدقده خدای ایدوب رحلت قودی دار فنای کدا کاف
عجمیله فقیر معناسنه دریده او ندر عربجه عشره معناسنه سال یل عجمی
سالها در الفه ونون زیاده اولوب سالهان دخی دیرلر سال ها ملفوظ
ایله حیوانات یعنی حاصل المعنی بو فقیر اون یاشنده کدا یکن دار
دار داره کبی بو محلده رکه آکی بنا وعرصه جمع ایدر مذکر ومؤنث جا
نزجمع ادور وادور ودیار ودیاره وادیر ودیارات ودیران ودوران
واَدوار کلور کذا فی القاموس تقطیع کدا ده مفاعیلن لاو
لدقده مفاعیلن خدای فعولن اید بو رحلت مفاعیلن قودیدار
مفاعیلن فنای فعولن جاکه اولدی لغت علمی مسخر علم بحکه
باشلسم اولدی میسر بو کشی اون یلده اهل علمه اولدی اولور می
دیو بین الحکماء بحث عظیم اولمش جواب بونده قرار اتمشی
که طفو زیل لغت او قرسه بو یلسا تو علوم او قورسه اولور زیرا
علم لغت اصل العلومدر دیمشلر تقطیع بجا که اولدی مفاعیلن لغتلی
مفاعیلن مسخر فعولن تعلمبشی مفاعیلن لسما اولدی مفاعیلن

ماه

گدا

دار

علم لغت

میشر فعولن خصوصا علم ربانی که سلطان جلال الدین دیمشدر مغز اوان
خصوصا اصلنده معربیده مفعول مطلقدر فعل محذوف قدر خص
خصوصا تقدیرنده در و ترکیب عربیده بونده لا سیما ایله تعبیر
ایدرلر علم ربانی دیمک رب العالمینه منسوب بر علم دیمکدر مراد
کتاب مثنوینی توصیف و مدحدر ربانی لفظنده اولان یا نسبتدر الف
و نون تاکید نسبت ایچوندر زیاده استعمال ایدر سلطان پادشاه در
جمعی سلاطین کلور قوت ولایت سحر و کرامت اصحابی اولان اولیا
کباره دخی عرفده بویله سلطان دیرلر جلال الدین جلال معناسنه
کلامده مبالغه وارد رجل عدل کبی غایت جلیل اولوسی دیمکدر
مغز مهمک فتح ایله فارسیده بینی و ایلک و مجازا هر شینک اوز
بینه و ایجنه و خلاصه سنه مغز دیرلر تقطیع خصوصا علم مفاعیلن
ربانی مفاعیلن که سلطان فعولن جلال الدین مفاعیلن دمشد مغ
مفاعیلن ز قرآن فعولن کتاب مثنویکم قوت جاند رضیا و نور جسم
عاشقاندر بو شیرک سابقده اولان علم ربانینی بیانیدر مثنوی شولبیته
دینور که مصرعلرینک آخر حرفلری بر اوله قوت قیت وقات و قوات بدنی
امساک ایدن بدل ما یتحلل اولان غذایه دیرلر کذا فی القاموس تقطیع
کتابیت مفاعیلن نوینکم قو مفاعیلن بکا کشف اولدی تعلیم
استاد انکله ایدرم عشاقه ارشاد ارشاد عربیجه طوغری یوله
دلیل اولمقه دیرلر تقطیع بکا کشف مفاعیلن دی تعلیم مفاعیلن ما
ستاد فعولن انکله ای مفاعیلن درم عشا مفاعیلن قه ارشاد فعولن
یقینی بلدیم که بو نور رسته معصوم لفظلو آقیه و زنیله منظوم بو بیت
مرهون قیلندر یقینی بونسنه یدکوکلم قرار و بونکه دیرلو نوینکیدر
رسته ضم را ایله رستن دن اسم مفعولدر بتمک معناسنه یعنی بکی
بتمش بر معصوم دیمکدر تقطیع یقینی بلدیم مفاعیلن کو بو نور رسی
مفاعیلن ته معصوم فعولن لفظلو او مفاعیلن قیه و زنی مفاعیلن منظوم
فعولن اکاه علم اولور البته انسان اولور عالمده بو مو سخندان
سخن سنک ضمیله و خانک فتح ایله و عکسیله ده مستعملدر

ربانی

مغز

مثنوی

بدل ما یتحلل

سخن

36

مستعملدر معناسی سوزدر عربیده کلام دیرلر لفظی و نفسی یه بحیه
شاملدر اسمکه بو بیت انکا دلیلدر ان الکلام لفی الفؤاد و انما جعل اللسان
علی الفؤاد دلیلا سخن دخی او یله شاملدر گفته سخنک معناسی که
سوز سویلنمش دیمکدر دلالت ایدر که سوز سویلنسنده اطلاق
اولنور مشی سویلدکده تفکره سوز سخن کفته دیرلر و دخی سویلنمدن
سخن ناکفته ناکفته سوزک صفتیدر اما سخن کفته و سخن ناکفته صفتیدر
دان دانستن دن مشتق اسم فاعلدر معنای ترکیبیسی سوز سویلجیدر داه
کاه اولور اسم جامد اولور ظرف مکان معناسنه خبردانده اولدیغی کبی
تقطیع اکاه علم مفاعیلن ملور البت مفاعیلن تا سان فعولن
اولنور عالم مفاعیلن ده مو مفاعیلن سخن دان فعولن خدا شا
د ایلیه روحی حسامک و یره جنتده اعلاسین مقامک خدانک
بیانی کلمه کوک شاد فارسیده فرح معناسنه درسو بینجی کشیه
شادان دیرلر صیغه مبالغه معناسنی افاده ایدر جنت عربیده
اشجار ایله مستور اولان باغچه اطلاق اولنور معلوم اولکه
جنت هر بحیه ترکیب اولنورسه تستر و اختفا معناسنی دخی افا
ده ایدر فتبع اعلی لفظی یا ایله یازیلور اما بعدینه بر حرف لاحق اوله
الف ایله یازیلور مقام اصلنده موضع قدمه دیرلر صکره هر اقامت
اولنان موضعه اطلاق اولندی تقطیع خدا شادی مفاعیلن
لیرو حن مفاعیلن حسامک فعولن و یره جنت مفاعیلن ده اعلا
سین مفاعیلن مقامک فعولن کتوردی نظمه بو جهد در مکنون
سلیمو شوخ رنک آمیز و موزون بو بیت سابقده اولان
دعایه سببی باعثی بیاندر نظم دیزمکه و جمع نظمت اللؤلؤ دیرلر
انجی ایپه جمع ایلسم نظمت الشعر بوندندر خود دریسر کلا
مده تشبیه وارددر در تشدید را ایله عربیده دره جمعیدر در
و درات جمعلری اولدیغی کبی دره بیوک انجوبه دیرلر فارسیده دخی
استعمال اولنور نهایه فارسیده تخفیف را ایله ده جائزدر مکنون
ایکی معنایه کلور بری مستور و بری منظوم یعنی دیزلمش معناسنه

کفته
ناکفته

دان

شاد

مکنون

بوراده ثانی مراددر سلیس فعیل یعنی فاعلدر معناسی نسبت مراددر معنی ذو
سلاست دیمکدر شوخ بوراده موزون معناسنه در شوخ اصلنده
مطبوع وموزون اولان کسیه دیرلر تورکجه اسیجق قانلی دیمکله
تعبیر ایدرلر وبو زوشاطر وبی شرم وظالم وکوکلی وقولق جکی
معناسنده کلور رنک آمیز رنک بویه وداغ تکمسی بیانده
بورور وکیك بوزاغسی وحیله ومکر معناسنده کلور تورکیده
بو استعمال واردر که فلان کشی نیجه رنك ایتدی دیرلر ورنك آمیز قو
شمش وهر سنه دن خبردار وحیله کار کسنه بوراده مراد فنون نظمله
مخلوط یعنی انواع نظمی ایراد ایلدی تقطیع کتردیننظ مفاعیلن
منبجکز مفاعیلن رمکنون فعولن سلیس وشوخ مفاعیلن خرنکی
مفاعیلن زموزون فعولن جهانده یقدی برشمع منور سوینمز جهانده
حشردك نقفذ کوررلر جهان دنیادر واخرت ده دینور که ایکی جهان
دیرلر آخرت معناسنه ده فارسیده وتورکیده استعمال اولنور
شمع فتح میمله وسکون ایله موم معناسنه جمع شموع کلور منور
تفعیل بابنده اسم مفعولدر نورلندرلمش معناسنه حشر جمع
معناسنه دردك تورکیده حرف غایتدر تقطیع جهانده یو
مفاعیلن دبو شمع مفاعیلن منور فعولن سیمز حشر مفاعیلن
ردکنفمن مفاعیلن کوررلر فعولن حدیثنده بیوردوکی فخر عالم
بومعنای که اولدر خیر آدم بو بیتك مصراع اولی ثانیسنه وثانیسی
بعیدنه مرهوندر حدیث اصلنده مطلق معناسنه در صکره
حدیث رسول الله مخصوص اولدی فخر اصلنده مصدردر شرف
معناسنه عالمك شرفی دیمکدر یاخود افتخار معناسنه در بویله
اولورسه مصدر یعنی مفعول اولور عالمك فخری دیمکدر بوراده
معنای علمیدر نته کیم فلان فخر قومدر دیدکلرنده اولدیغی
کبی قاضی سوره بقره تفسیرنك اولنده بیورمشدر فخر عالم
اضافتی لامیه در معنی اسم مفعولدر تشدید یا ایله معنی تخفیف
اولمشدر مقصود معناسنه تخفیف وتشدید ایله معنی ومعنی

ایله معنی

37

ومعنی ومعناه ومعنیه جملسی معنایه اولمسی قاموسده مسطوردر
خیر اسم تفضیلدر اصلنده اخیر ایدی کثرت استعمالندن همزه
حذف اولندی وکاه اصلی اوزره اخیر دخی استعمال اولنور آدم فتحله
ادمه دن مأخوذدر انس طوتمق معناسنه ابو البشر اولان حضرت
آدم اطلاق اولنور بوراده بنی آدم وناس دیمکدر ضرورت ایچون
بنی لفظی محذوفدر تقطیع حدیثنده مفاعیلن بیوردخی فخر
مفاعیلن رعالم فعولن بو معنای مفاعیلن کیم الدر خیر مفاعیلن
رآدم فعولن که اوله دائما خیراته ساعی ایده لو خلق اندن انتفا
ع دائما لفظ عربیدر حالیت اوزره منصوبدر صکره لسانمزه
ترکیبه شایع اولدی خیرات خیرک جمعیدر خیر فتح خا وسکون یا ایله
ایلك معناسنه در ساعی سعی دن اسم فاعلدر سعی قصد و
عمل ومشی وعدو وکسب معنالرینه کلور خلق خلیقه کبی ناس معنا
سنه در اصلنده مصدردر یعنی مفعولدر بیت سابق ایله بو بیتك
خلاصه معناسی فخر عالم حدیث شریفنده بیورمشدر که خیر بنی
آدم اولکسه درکه دائما خیراته سعی ایدیجی اوله خلق عالم اندن
انتفاع ایده لر وهو خیرات شاملدر بو بیت خیر النا
س من ینفع الناس حدیث شریفنه تلمیحدر تقطیع که اولادا
مفاعیلن ئما خیره مفاعیلن تساعی فعولن ایدلو خل مفاعیلن ق اندنان
مفاعیلن تفاعی فعولن • دلارامکیم یازم بر خوشیجه نام نظیره •
اوله اولیحفه حامه خوش واو رسمیله ملایم وقائق آتاویو نچشی
معناسنه اما اشباع ایله هوش وزننده قوری دیمك اولور
خشک معناسنه وخوشیدن لفظندن امر اولور جه فتح جیم عجمی ایله
وهاء غیر ملفوظ ایله فارسیده حرف تصغیردر کلمه یه لاحق اولد
قده فلانجق دیمك اولور غلامجه کبی غلامجق معناسنه قباجه قباجق
معناسنه اما جیم عربیله تورکیده ادات تصغیردر ایوجه وداتلو
جه والشیجه ونظائر کبی فلیحفظ نام مکتوب معناسنه در نظیره ونظیر
کسریله مثل معناسنه در تحفه جمعی تحف کلور تحفه حام اصلنده

وزن جو

خوش

جه

جه

تحفهٔ حسام ایدی ترکیب اضافیدن نقل اولنجق قطع اضافت اولور زیرا
بو فن جلیل قواعدندندرکه فجی ترکیب اضافی علمیه نقل اولنسه مضاف الیهی
مضاف اوزرینه تقدیم ایدرلر مثلا شاه عباس اصلنده عباس شاه
ایدی و کاه اولور قطع اضافیله اکتفا ایدرلر خواجه سرای کبی
اصلی خواجهٔ سرا ایدی و ما نحن فیه بو قبیلدندر تقطیع دیلدیکمه
مفاعیلن بزم بو خوشی مفاعیلن چنامه فعولن نظیره او مفاعیلن
لا التحفه مفاعیلن حسام فعولن که بوندن داخی اولیجق فوائد
نفع ایده لرندن زوائدکه ادات توصیفدر بونده یا منک
فوائد عوائدی تحفهٔ حسامک فوائدندن زیاده اولمغله بو نامه
توصیفدر بونده بو لفظی ترکیده اسم اشارتدر بوراده
تحفهٔ شاهدیه اشارتدر فوائد فائده نک جمعیدر نفع
ترکیده چوق معناسنه نفع فائده معناسنه عربیدر ضرک ضدیدر
زوائد زیاده نک جمعیدر بو بیتدن مفهوم اولان زوائد فوائد
ندندر بو نامه ایراد اولنان ضروب صنایع و فوائدرکه مثلا مثنوی
یدن کتوردیکی غرائب کبی و هر بر قطعه اولدیجه ایراد ایندیکی
بیت هایون کبی نته که بعیدنده اولان بیتده کی تشبیه بونی
اقتضا ایدرکما لا یخفی تقطیع که بوندندر مفاعیلن خاو لجوق
مفاعیلن فوائد فعولن بجه نفع ای مفاعیلن دلرایندن مفاعیلن
زوائد فعولن شکر دیدکونه کونه شیسه حلوا اولور بو ذوق هم
بونده تنها شکر شینک فتحی و کافک تخفیفیله فارسی و ترکیدر
ضم سینک مهمله و کاف عربی و تشدید ایله عربیدر کونه کاف عجمیله در
لو معناسنه کونه مثلا درلو درلو بچک یرده کونه کونه و کونا کون
دیرلر ایکنجی کوناده هاء ملفوظ کلک سوزنی اما عرفی ترکیده هاء
مزبوره نک اثباتیله کونه کونه دیرلر ناظم بو عرفه کوره کونه کونه دیدیک
درلو درلو معناسنه معلوم اولکه تشبیه ایچون استعاره ایدر
کلکون و کندم کون و میکون دیرلر حلوانک همزه سی ممدوده و
مقصوره اولورنته که قاموسده بیان ایدر تنها فارسیده یالکز

38

یالکز معناسنه ترکیده مستعملدر تنها ایله قید ایلدی زیرا کثرت ثقلاء
اولورسه ذوقاوچر بو معنای هر کس سیحر تقطیع شکردکونه فا
عیلن منکونه بشی مفاعیلن سه حلوا فعولن اولور بو ذوق مفاعیلن
قهربرنه مفاعیلن ده تنها فعولن مزینی اولسه بر محبوب زیبا کبی انواع
الوانیله دیبا محبوب و حبیب و حباب ضم حا ایله وحب کسریله وجب
ضم اوله جلد سی بر معنایه درکوزل اوغلانه دینور محبوب علی غیر
القیاس اسم مفعولدر محب ضم میم و فتح حا ایله قلیلدر نته کم قا
موسده بیان ایدر زیبا جمال و یراشق زیبا کوزل و بزکلو بویو
شقلو زیبان مثلا زیبا محبوبک صفتیدر دیبا اطلس و الوا
نلی حریردر بو بیتده ناظم تشبیه آخره شروع ایلدی و بو بیت
مرهوندر تقطیع مزینی او لمفاعیلن سه بو محبوبه بو زیبا فعو
لن کیب انوا مفاعیلن عالوانی مفاعیلن لدیبا فعولن و بهر درنک
الکابو درلو زینت کلو و عشاقه درلو درلو حالت زینت وز
یبانک ما تونی بعلت اسمیدر زینی فتح زایله شیئک ضدیدر
تقطیع و یور هر رفه مفاعیلن کلکابو در مفاعیلن لو زینت
فعولن کلو و عشا مفاعیلن قه درلو در مفاعیلن لو حالت فعو
لن کلو وارایسه انده جواهر کتوردم بونده الا که اول نادر
جواهر جواهر جمعیدر شول حجردرکه اندن منتفع بدر بو شی استخرا
ج اولنور و هر شیئک جبلتی که بو شیئک اوزره وضع اولنمشدر
او کادخی جوهر دیرلر بوراده معنای اول موادر و کلامده
استعاره واردر معنای بیت دیمکدرکه تحفه حسامده
نقدرجواهر وار ایسه جمله سینی بو تحفه ده کتوردم الا اول
شئ کتوردم که بلکه کثیر الاستعمال اولنلری کتوردم دیمک اولور
بس بونکوره بعید نده اولان بیتک مطلع اولی بونی موضع اولور تقطیع
ندکلو وار مفاعیلن ایسانده مفاعیلن جواهر فعولن کتور
دم بنی مفاعیلن ذالا کو مفاعیلن لنادر فعولن قودم انلار یکه
استعمالی بو قدر و لحاو لیان انده بونده جمقدر و لفظی

زیبا
بو
شکر
کونه
تنها

متوركيدر لكن مقامنده مستعملدر نته كم بو نوع بيتدن صكره كلسه
كرك تقطيع قودم انده مفاعيلن در كستم مفاعيلن ليقدر
فعولن ولى اولما مفاعيلن بن انده بن مفاعيلن دچقدر فعولن
كتوردم مثنويدن چوق غرائب كه اوله مولويلر بو كارا غب
غرائب غريبك جمعيدر راغب يوغب دن اسم فاعلدر رغب
فجی فی ایله استعمال اولنسه ادات معناسنه اولور و عن ایله
استعمال اولنسه عدم ارادت معناسنه اولور تقطيع
كتوردمث مفاعيلن نو چوق مفاعيلن غرائب فعولن كه ارلمو
مفاعيلن لويلر بو مفاعيلن كه راغب فعولن اولن بحر انده وار
بونده اما دخى وار بونده بحر بحر رعنا واردركه انده مصراع
اول ثانيه مرهونيدر و مصراع اولده وزن ايچون تقديم و تأخير
واردر تقديمى انده يعنى تحفه حامده اولان بحر جدبونده
واردر اما بونده بحر رعنا واردركه انده بو قدرينى رغبه
طلاب زياده اولسون ايچون بو كتابك تحفه حسام اوزره
فضيلتنى اشعار در اما عبرتيدر متوركيده دخى مستعملدر رعنا بحرك
صفتيدر رعنا الفاظ عربيدر صفت مشهوره لا محبوبلره نسبت
اولنور دوم و نازك و خوبلقندن بحره اولنوب وكندو نازللنى
كنه درجمعى رعنى كلور تقطيع اولنجه مفاعيلن دوار دربعى
مفاعيلن داما فعولن دخى بو بحر بنى مفاعيلن دبحر بحر مفاعيلن رد
عنا فعولن يوع انده دخى قطعه اولدبحه اخر كتوردم بحرى بحر
ايچنده بو بر كتوردم بو بيته كتورمك ديسه اولحا اولوردى قطعه
پارة معناسنه ايكى بيتيه ديرلر كه قافيه لرى بر اوله اما مطلع اولميه بوراده
مراد معناى ثانيدر آخر مدبحر وكسر حايله و اخرك معناسنه اولك
ضديدر مونثى آخره كلور جمعى اواخردر تقطيع يعنى دامفاعيلن
حقطملدق مفاعيلن جه اخر فعولن كتور بحر مفاعيلن رنى ايچين
مفاعيلن دبو بر فعولن تمام اولدبحه هر بر قطعه موزون بن ردم
انده بو بيت همايونى بو كلام تأخيرينه اوزره مبنيدر رفتدبو بيت

رغب

رعنا

قطعه

بو بيتك ...

وار ابيت صح

39

بيت عند الشعراء ايكى مصراعه اطلاق اولنور جمعى ابيات كلور
همايون صفتيدر قوتلو ديمكدر فرخنده و فرخ معناسنه هما به
نسبتدن حاصل اولمشدر مفادر آخر كلمه واو لسانفا ريده بر
نوع نسبتدن عبارتدر نكوده و هندوده اوبله در يا ايله اولان
نسبى تأكيد ايچون نون زياده ايدوب رنكين و شيرين ديدكلرى كبى
اوبله اولان نسبى تأكيد ايچون ده زياده ايدرلر همايون درون
واندرون ديرلر درون واندرون اصلنده درو اندر ايدى نسبت
ايچون واو الحاق ايچون نون زياده اولمشدر فليحفظ تقط
تمام اولدق مفاعيلن جهر بوقط مفاعيلن عموزن فعولن يزدو
ان مفاعيلن دبو بيت مفاعيلن همايون فعولن كه فارسى بو مصرع
هم برى توديلى اولمه بيشو نمكم كه ادات توصيفدر بيت سابقده
اولان بيت همايونى توصيفدر فارسى پارسك تعريبيدر پارى
عجمك فايه بتدرلى علامت تعريبدر پارسى پارسه منسوب ديمكدر
اغهد نكى بابا نبيدر رومده كى كبى پارس بر ديارك اسميدر
دكى شيرازدر ديدكلرى امك دار الملكدر معلومدر اوله كه كلام فرس
قديما حادث اولمشدر لسانجاريدر بويكى فهلويه و بويى فارسيه و برى جورتيه
و بويى دريه و بويى سريانيه فارسيه بو نلرك جملهسنه اطلاق او
لنور فهلويه بهلويه نبك معربيدر بهلويه ده اولان يانسبت
ايچوندر بهلويه منسوب ديمكدر بهلوى بشى شهره اطلاق
اولنور اصفهان همدان ماه نهاوند ازربيجان بو مدينه لره
عجم بهلوى ديرو عرب فهلوى ديربو فهلويه كلام ملوك و
سلاطين مجلسلرنده بو نلك اولكوزمشى و دريه لسانفارسينك
فصيحنه اطلاق اولنور ... خير البشر دن عم منقولدركه
لسان اهل الجنة العربية و الفارسية الدرية فارسينك دريسى
عربينك فصيحى اولان تازه مقابلنده ذكر اولنور كلام شراح ده بعض
ارباب لغت دريك سبب نسبتنده بيان ايدرلركه بهرام كور كه
ملوك عجم اشرافندن ايدى مشويه لسانغ ايدى ديكه كندو قبو

فرشوى

بيت

همايون

نسبى

دهه

كه

پارس

كلام فرس
٥

فهلوى
بهلوى

فارسيه
دريه

مطلب
لغات فارسيه
٥

وحديث لسان اهل الجنة
العربية والفارسية الدرية

فرينها

سنده فارسی دلندن غیر دل سویلنمز وبوانلر جمله احکام ومرا
سلات ومکاتبات جمله فارسی تحریر اولنه خیلی مدت پادشاهلق
سوروب بو سیاغ مقرر اولوب کندو قبو سنده بوندن غیری
دل سویلنمز ایدی شویله که بو آل قبوسنه نسبت بو دلی غیر
دللردن زبان دری دیمکله تمییز ایدر اولدیلر لکن بو مشاهد بونک اوزرینه
شیوع بولدی سریانیه جمع السنه نک اصلی در حتی بر اغلجق بو او
بک ایچنده دنیایه کلوب واصلا غیر لسان استماع اتیوب اولیورده
قلوب بیوسه باحر الله کندو لکندن سریانیه تکلم ایدر دیمشلر
جلال الدین سیوطی سراج الدین بلقینی حضرتلرندن روایت ایدرلر که
جمیع امم منکرین قبرده سؤال سریانیه ایدر وحضرت سفیاندن
مرویدر که یوم قیامتده ناسک تکلمی سریانیه اولور لکن جنته کیرنجه
وکردکدن صکره عربی اوله کذلک بو رسالده مصراع کسرمیمله اصلنده
قپو قنادی معناسنه در ایکی قناتلو مصراعین دینور بعده شعراء
بیسنده تشبیه طریقله نصف بیت اطلاق اولندی بو راده الف سز
مصرع دیمسی وزن ایچوندر بیتی اماله سیز یا عربیه ایدر او معناسنه
وبو راده مراد بو در و برا و تدر که زهر دن زیاده تلخ هر کیم ییسه
حیاتدن الی یو اقلیم سنده اولور هلاهل شهر نکیز تازه سینی وقور
سینی ائل یجلو کندو لو زیان ایلمز اما غیری ممالکه الوب یبسه انده زهر
اولور دیو نقل اولنور اقالیم سائره نقل اولنوب صاتلان کوکیدر
بعضیلر در که شجر یدر که کاف عربیه اکسک واد ذو عریز و محترم معنا
لرینه کلور بو راده معنای اول مراد در تقطیع که اول فا مفاعیلن رسبر مصر
مفاعیلن رعیهم فعولن بر یتی که مفاعیلن اولدیغی مفاعیلن شکلی فعولن
که تورکی فارسیه اوله مقابلیلو راهی که اولور بو نظم مشکل مقابله جوا
جهه مقاسنه در یعنی بوز یبوز مشکل الکتاب دن ماخوذ در فجی
فجن انجام ایلر کانه کتابدن اشکالدو شوار الفراز الیلدی تقطیع
کتر کیفا مفاعیلن ششی لا مفاعیلن مقابل فعولن بیلور اهلی مفاعیلن
کلور بو نظم مفاعیلن مشکل فعولن رسم ایلدم اولبیتی ترتیب کبیله

بوج

سریانیه اصل ویه

مصراع

بیتی

کم

زهر درج

بیله مبتدی احوال ترکیب رسمک بو راده معنای اصطلاحیسی
که عادت معناسیدر اول مراد ربو عادت او زره دیمکدر تر
تیب بولاوبو لنجه قلمه دیولو ترکیب بو راده مصدر بمعنی
مفعولدر مرکب معناسنه در خلاصه معنا بو مصرعی تورکی که فا
رسی سنه مقابل وانیک معناسنه بو بیت کتوردم مبتدی تراکیب
فارسیه نک معناسیله و سائر حالاتیله انسی حاصل اتسون
ایچون تقطیع بو رسم ای مفاعیلن لدنما الیبی مفاعیلن ترتیب
فعولن کبیلمب مفاعیلن تدبا حوامفاعیلن لترکیب فعولن
لترکیب فعولن چو الطاف خدا کوستردی انام دیدم بن دخی
تحفه شاهدی نام • الطاف لطفک جمعیدر ضم لام ایله لطف
الله تعالینک لطفی و توفیقی عصمتیدر ولطف الله لفلان دیرلر یعنی
مرادینی لطفله اکا ایصال ایلدی واسماء اللهدن اولان لطیفک معنا
معناسی حق تعالی ایصال منافع ایلدی قوللرینه احسان ایدیجی دیمکدر
یاخود خفایا و دقائق اموری عالم دیمکدر و کلامدن لطیف
اولدر که معناسی غامض اوله الطاف خدایه اضافتی لامیه
در تحفه شاهدی کلامنک الا تقریری بو قاروده بیان اولندیغی
قاعده او زره تحفه شاهدی دیمکدر ترکیب اضافیدن علمیته
نقل ایله همزه محذوفدر تقطیع چا الطاف مفاعیلن خدا
کستر مفاعیلن دا انام فعولن ددمبندا مفاعیلن حتی تحفه مفاعیلن
هدا نام فعولن کذا شاهدی مولوی یم دریا منشاده مفلو
یم ناظم بو بیتدن کندو نیک محبوب معناسنه اولان شاهدی
مخلص اولدیغی که شاهده منسوب دیمکدر و طریق جهتله اولا
ن نسبتی که مولویدر حضرت مولانا رومی منسوب وطن و تمکن
جهتیله اولان نسبتی که دیار منشاده مقله دید کلری قصبه
منسوب ایدیکنی بیان ایلدی مسبوق الذکر اولدیغی اوزره دیار
لا اصلنده دار نک جمعیدر دار واو دور و ادور جمعی دیار و دیارات
و دیوان و دوران و ادوار و ادور و کبی صکره اصطلاحده ولایت

رسم

فارسی وبرمصرعی

تام

لطیف

شاهدا

مولانا جامی

دیار

معناسنه استعمال اولندی تقطیع کدایشا مفاعیلن هدهدتو
مفاعیلن لوبیم فعولن دیار امین مفاعیلن تشدمغ مفاعیلن لو
بیم فعولن بحمدالله کم در معنوییم که غواص بحار معنوییم بحمدالله
کلام عرسیده ریایقدر آشتیه منعلق در ملابسه ایچوندر
جد مفعولنه مضاف مصدر دور اضافتی لامیه در معنوییده اولان
یا نسبت ایچوندر مرد معنوی اولکیسه درلر که وجودنده اولان اجزا
علوی نوری محبت و عبادت ایله متوید اولوب وفوقیت بولوب جمیع
اجزاء وجودنی احاطه ایدوب بشل اشوه یوزینی عالم صورتدن چو
یروب عالم معنای روحانی و نورانی که اول جزء علوینک اصلیدر
اول عالمه یوز طوتوب توجه تام ایله منجذب اوله و عالم عناصردن
کچوب سیر الی الله سیرانی عالمده معلوم اوله که لغت فارسیده آخر
کلمیه لاحق اولان یا اوچ جنسدر بو جنس حروف مبانیدر که کلمات
نلردن ترکیب اولنور انلر ایچون وضع مستقل اولمز نای ونی کبی که
قامشك ادیدر و بوی حروف معانیدر که هر بیننك مستقل وضع
و باشقه دلالتی اولوب بو معنا مقابلنده وضع اولنمشدر یاء
نی کبی که حرف نفیدر بو جنس ثانی حروف فزوانیدر که انلردن غرض
معنایه دلالت اولیوب بلکی زیاده تحسین لفظ و سهولت تلفظ ایچو
ندر جنس اولدن و جنس ثانیدن اولان یالرك اصول معانیلری
طقوزدر خطاب وصفیت نسبت وحدت ابهام تعظیم حال نفی افراد
معنای اولی افاده ایدن یا که آخر فعل ماضی یه لاحق اولوب ضمیر
متصل مرفوع معناسنه اولور مثلا عرب اوردك و طوردك دیه
جك یرده ضربت و قمت دیو عجم زدی وایستادی دیو و عرب تاکید
ایچون ضمیر متصل ایله منفصلی جمع ایدوب ضربت انت دیو دیه جك
یرده انت ضربت دیو عجم دخی ایدوب تو زدی دیر و گاه آخر
فعل مضارعه لاحق اولوب و آخر فعل تو خیم اولنوب می کنی
دیولو کنیدندن دالی حذف ایدوب معناسی شهدی اشلر دیمکدر و
گاه اولور رابطه و اسط سیله آخر فعله لاحق اولور کودستی ودان

ودادستی کبی کودی و دادنیك معنالری ایتدیك و بیو دیك در اما
کو کودستی و دادستی نك معنالری ایتمشسن سن دیمکدر معنای
ثانی افاده ایدن یا شول کلمه آخرینه لاحقه اولور که بونك مدلولی
اولان معنای وصفیت اول کلمه ایله قابل اولور کومی غمکین یاء کبی و گاه
اولور آخری هالی اسم جامده لاحقه اولوب آخرینده دخی کاف
عجمی زیاده اولنور خواجه کی و زنده کی کبی معنای ثالثی افاده ایدن یا
آخر کلمیه لاحق اولوب اول کلمه نك مدلولنه نسبتی ایدر و مجموعی مد
لولندن بر وصف حاصل اولور ترکی کبی که طائفه ترك منسوب د
یمکدر و چینی کبی که ولایت چینه منسوب دیمکدر و دهکی ورده
کی کبی که ده کوی دیمکدر و ره دره درر آخرلرنده اولان کاف تصغیر ایچوندر
کوی بچکره و دره جك منسوب دیمکدر و گاه اولور یاء مذکوره اوچ
کلمه دن مرکب اولان اسمه لاحق اولور دختر کی و شیلوکی کبی د
فی توالات تفضیل کاف تصغیر یا نسبت ایچون کذلك شب گیجه
و بوه اوچی کاف تصغیر یا نسبت ایچوندر و دخی نسبت ایکی درلودر
بری نسبت لازمه درکه متبدل و متغیر اولمز و بری نسبت غیر لازمه
درکه متبدل و متغیر اولور حرف یانك مدلولی اولان نسبت مطلقدر
و گاه اولور نسبتده مبالغه قصد اولنور آخرینه نون ساکن
زیاده ایدرلر انگشترین انگشتری یاشش یوموق انکشترین یوز
ك معناسنه اصلی انکشتری ایدی خاتم بو صفت طاقلدیغی اعتبار ایله
انکشتری اولمشدر و زمینی کبی که برودت معناسنه اولان زم
منسوبدر قیشه زمستان دیدکلری هنگام برودت او
لدیغی اعتبار ایله دراضنك طبیعتی برودت اولدیغی زمه نسبت
اولنوب زمین دنیمشدر و بالین کبی که اوموز باشی اولان باله
منسوبدر اکثر اوموز باشیله طاياندیغی ایچون بالین دیدیلر
مشکین پوشین پشمین لطین زرین سیمین رویین آهنین ز
برین رنکین بخشین جدسی بو قبیلدندر معنای رابعی که مقابل
کثرت اولان وحدتدر بونی افاده ایلیان یا آخر کلمه لحاق اولنور

لسان عربیده اول معنادن تنوین ایله تعبیر ایدرلر مثلا مقام دینلور
اما فارسیده مقامی دینلور معنای خامسی که مقابل تعیین اولان
ابهامدر بونی افاده ایدن یا آخر کلمه‌یه الحاق اولنور ویا فا
رسیده عربیده تنوین تنکیر یعنی بر جنسدن فرد غیر معین
اولوب غیر معیندن قصد اولنه آول جنسک اسمنک آخرینه عجم
یا الحاق ایدر عرب تنوین تنکیر الحاق ایدر مثلا ارالرنده ازو
حق جنس فرد دن نسنه یوقدر دیه جک یرده عجم میان ایشا
فرقی نیست دیو عرب لیس بینهما فرق دیو ویا وحدت ایله
یا ابهام مابینده فرق با وحدت ده معتبر اولان انجق فردیک
وحدتیدر تعیین منظور دکلدر یا ابهام ده معتبر اولان هان فی
دیک ابهامدر وحدتی دکلدر معلوم اولکه وحدت یا ابهام
مک هر بریک اوچر شعبه‌سی واردر یا وحدت شعبه‌سنک بری
یا قلتدر نته کم عربیده تنوین وحدت قلت اراده اولنور
اولنور وحدت ایله قلت بیننده مناسبت اولدیغی اجلدن ایشا
فارسیده دخی یا وحدت ایله اراده اولنور نته کم شاعر بو کلا
منده ظاهردر نیست فرقی مکر بموی چند فرقده کی یا وحدتدن
مراد قلتدر قدر تکیده دخی مراددر که عبارت بر قلت اراده ایکد
لو بوچ قادیلر و بری دخی یا کثرتدر نته کیم عربیده احد ضدینک
عبارتی آخر ایچون استعاره اولنور بو قاعده‌یه بنا یا وحدتله
کثرت اراده اولنور و بری دخی یا غرابتدر نته کم عربیده تنوین وحد
تله غرابت قصد ایدرلر فارسیده دخی یا وحدتله غرابت قصد
اولنور و یا ابهام شعبه‌سنک بری دخی یا تحقیردر نته کم عربیده
تنوین تنکیر ایله تحقیر قصد ایدرلر فارسیده دخی یا ابهام
ایله تحقیر قصد ایدرلر ابهام وجوه تعییندن عاری اولمسینی افاده
ایدیکی اعتبار ایله ابهام ایله تحقیر مناسبتی اولدیغی ایچون و بری
دخی یا ابهام ایله تعظیم قصد اولنور و بری دخی یا تهویلدر
نته کم عربیده تنوین تنکیر ایله تهویل قصد اولنور فارسیده

٤٢

فارسیده دخی یا ابهام ایله تهویل قصد اولنور معنای سادسی که
تعلیقدر آنی افاده ایلیان یا آخر فعل ماضیه و مضارعه لاحق اولوب
فعللک معناسنی تجریددن که قطع او زده خبردر تعلیق صرفه ایدر
مثلا ماضیده بودی دینور که معناسی اولدی دیمکدر مقام تعلیقده بو
دی دیرلر که معناسی اولیدی در و مضارعده تجریده مثلا خواهد
دیرلر معناسی ایستر در مقام تعلیقده خواهدی دینور معناسی
استیدی در حرف مذبور تعلیق معناسنی ایتدیکی ایچون ندرکی لاحق او
لدیغی البته سیاق شرط ده واقعدر بو یانیک ایکی شعبه‌سی بری
یا ترتیب معنای تعلیق معنای ترتیبی متضمن اولدیغندن اونی مذکور
یا کی فعل ماضیه لاحق اولوب ترتیب مجرد ایچون دخی استعمال اولنور
و تعلیق اولدیغی هم شرطه هم جزایه لاحق اولدیغی کبی ترتیب ایچون
اولدیغی یرده هم مرتب هم مرتب علیه لاحق اولور و بری دخی یا و
صیت درمذبور معنای تعلیق افاده ایتدیکی ایچون فعل لاحق اولوب
معنای امری منجر استقبالیه نقل ایدر و صیت سیاقنده معناسین
افاده ایدر مثلا امری تجریده بینی و غای دیرلر تعلیقده بینی و غای
دیرلر اگر درا بینی شاه نوغای ماه نورا معناسی سابق که ماالدرجی
بو امرک اخری نیه وده جغی یا بو امرینه منتهی اولدیغی یا نینه لاحق ایدو
کنی افاده مراد اولنمسه مصدر یک اخرینه بو یا ساکن الحاق ایدوب
اول مقصود اولان معنای افاده ایدرلر مثلا کیده جکم رفتنی دیرلر
مضمرنی دیرلر و طعام خوردنی دیرلر و سویلیه‌جک لاحق کلام گفتنی
دیرلر و بالاده اولحق نسنه بودنی گذشته بودنی بودنی شیمانی نمی
دارد کنون بود معلوم اولکی علامه یگانه ابن کمال حضرتلری رساله یائیه
سنده یا نیک مصدریه اولمسنی نفی ایدوب بیورمشلر که یا مذکور آخر
مصدره اختصاص اولوب افاده ایتدیکی مصادردن غیریدن تمیز
ایتمدیکیچون بعضلر اول یا مصدریه در دیرلر و معنای مصدری
ضدیلر بو کلامدن قابل توجیه اولور که یا مذبورک مصدره انتسابی
وار اما اخری بیت ظاهر البطلاندر که افاده ایتدیکی معنای مصدری دکلدر

كلمه‌لر ذكر اولنان دخى لفظ و معنوى دكلدركه يا مذبورك افاده ايتديكى
معنانيك مصدره انتسابى بو قدر رساله مذبورك موضع اخرنده
دخى بيور مشلركه معنى مصدرى افاده ايدن يادكلدر بلكه ساكندركه
اخر فعل ماضى يه لاحق اولور بوندن مصدريتنك مدلوليتك
اوليانيتك مدلوله بعض ماده فرق او لمغله حرف اوليلك مد
لوله حرف ثانيتك مدلولنه نورلر مثلا شكيديده اولان معنا
سى مصدرى شكياره اولمن معناى وصفت مشتهره دار اولنده
فرق دقيق ايدر فتبو نظر و تحقيق اصول و قواعد ايتمكه ظاهر
اولمز انتهى كلامه نعمة الله مرحوم دخى علامه مزبوره اتباع ايدوب
معناى يايى بيانندكى بوده مصدريه اولسين ذكر اتمشدر اما لطف
الله حليم بو تحقيق حقيقدن غافل اولديغجون اتمشدر فليحفظ
معناى ثانى افاده ايدن حرف نون مفتوحه لحق اخرنده ساكنه
كتورو بنه ديو مكسور استعمال اولنحق اخرنده بريا ساكنه الحاق
ايدوب نى ديولر بو قسم معناسنه معنى تناسبى كى افراد درياده مفتوحه ٨
كه فارسيده معناء معينه دلالت ايدر مثلا سنكلاكتند دينجك بوده
بتورفتم ديو اولاياتك اخرنده يا ساكنه لاحق اولوب فتح سين
كسيره تبديل ايدرلر و اول معناى معينك مقابلى اولان معناى افرادى
افاده ايدرلر اول معنادن عربيده معناى مذكوردن لا ايله تعبير ايدر ٩
لر مثلا شقه ديوجك بوده بدون الكلفة ديولر وضمانتوه دخول
لفظنه مخصوص صدرانده لا داخل اولمز مثلا بحجرمن او و ثنى ثو ديولر و عرب
بدونى و بدونه و بدونك ديرلر بو محلده لا استعماله مجال يوقدر
و دخى يا مذكور فعل مشتقه داخل اولميوب مثلا ثنى زدوياء مفتوحه
ايله يكدان ديمدكلرى كبى يا مذكور و بو نحو كيدر فعل مشتقه داخل او
لمز مثلا بيرذونى دان ديرلر فليحفظ جنس ثالثدن اولان يا حرفى
زائد رفارسيده نى اولان نون مفتوحه بنك و نهى ميم مفتوحه بنك
اخرنده لاحق اولوب اول حرف الف اولان كلمه داخل اولور مثلا كلمد كدر
جلد بوده نيامد ديولر و كلمه دم جلد بوده ميا ديرلر و يا مذكوره كاه تيامد

كاه اولور ضرورة وزن ايجون كلمه زياده اولنور انتهى بحث اليا غواص مبالغه
ايله اسم فاعلدر صاحب صحاحده ايدر الغوص النزول تحت الماء وقد غص
فى الماء الهاجم غائص و الغواص فى البحر على اللؤلؤ و فعله الغياصة انتهى غاص
نك استعمالى نوايله اولنحق غواصلك بحاره اضافتى بمعنى فى در كلامده
تشبيه واردر تقطيع بحمد الله مفاعيلن نكرديم مفاعيلن نويسيم
فعولن كفواص مفاعيلن بحار رمش مفاعلن نويسيم فعولن مرادم
بوكى تحفه بولسه شهرتله اوزانه اطفاله قدرت يعنى اوزان سببله
اطفاله استخراج قدرت حاصل اولدى اوزن طبيعى اجر اطفاله ديمكدر
بونى اقرانه اطفال اولد يغيجون در تقطيع مرادم بو مفاعيلن كيم
كتحفه بو مفاعيلن لشهرت فعولن كلا اوزا مفاعيلن بنه اطفا مفاعيلن
لقدرت فعولن ايده لو فرسله اوزانى حاصل اوله لر علم مولانا قابليعنى
هم علمى وهم وزنى حاصل ايدوب علم مولانا كه بو فرووده اكا علم ربانى
ديمشلر ايديكى كتاب مثنويدر اكا قابل اولدلر تقطيع ايده فرهو
مفاعيلن سبله اوزا مفاعيلن نحاصل فعولن الالر علم مفاعيلن مولانا
مفاعيلن يقابل ازهى عزت زهى دولت سعادت انك كه انده اوله
بوعلمه لياقت زهى زاده مجمنك فتحيله حيف معناسنه وكاه تحكم تحسين اولوب
تحسين ذكو بجك معناسنه بوراده مراد شانيدر عزت عزو شرف
معناسنه دولت فتح دال مهمله ايله عند المحاربه ايكى عسكرك بر آخره غالب
اولمق و بعض ارباب لغت ضم دال ايله مالده استعمال اولنور ديمشلر
بس بوراده تشبيه واردر سعد و سعادت ايكسيده سين مهمله
ايله و فتحيله ايلك و مبارك كلك معناسنه در بو علمدن مراد ذكر اتيد
يكى علم مولانا در لياقت ليق لايق اولمق معناسنه لاق يليق ليقا و لياقة
ديولو عربيده رنجى بوشى مناسب اوله ياع بابندندر تقطيع زهى
عزت مفاعيلن زهى دولت مفاعيلن سعادت فعولن انكلنده مفاعلن
لبو علمه مفاعيلن لياقت فعولن وليكن فور فرم برجاهل ذن كه انيك
اولمه كسر طبع موزون درن ضم دال ايله اصلى عربيده حقير و اصلسر
و كوتى معناسنه كشر فتح كاف عربجه و زاء بجم ايله اكو معناسنه مقابلدر است

ورداست چیپ ده مقابلدر انیك مقابلی اولیجق معناسی صاغ وصول
دیه جك بردیخ چیپ وراست دیرلر وکاه زای عجمیه تبدیل ایدوب
کج دیرلر تقطیع ولیکنقر مفاعیلن قومبوجا مفاعیلن هلیدون فعولن
کو انیك اول مفاعیلن میکز بلبه مفاعیلن عموزون فعولن ایده موزونیله
تقطیع تفهیم ایده جهلیله هر معصومه تعلیم تقطیع قفتده پاره لره
ایکه دیرلر اصطلاح اهل عروضده اجزاء عروضله وزنه دیرلر تقطیع
ایده موزون مفاعیلن نلتقطی مفاعیلن عنتفهیم فعولن جهلی مفا ایده
عیلن لیهر معصو مفاعیلن عنتعلیم فعولن رکیك اولکرده بو
موزون کتابی خراب ایده اوطبع مستطابی رکیك الوك معناسندر
مستطاب اسم مفعولدر همزه استفعال بورا ده وجدان ایچوندر
طیب وپاك بولنمش طبع دیکدر صحاصده وغیرده ایدر استطابه
وجده طیبا تقطیع رکیکلر مفاعیلن عموزون مفاعیلن کتا
فعولن خراب ایده مفاعیلن اطبعمس مفاعیلن تطاب فعولن
یقین بلکه کی براو بخلق اول اوقیه شوی ناموزون مهمل یقین بو
نك حقیقته قلب ایلدولمکه دیولرچق تورکیده ادات تصغیر ما
بعدنه وصل وقتنده قاف غینه تبدیل اولنوب ناظم بوراده
بو قاعده یه مخالفت ایلدی اول علوزن افعل اصلنده اوولایدی
همزه واوه قلب اولنوب ایکی ادغام اولندی اول اولدی بو بیت
بعیدنه مرهو ندر تقطیع یقین بلکه مفاعیلن کبراغلی
مفاعیلن چق اول فعولن اوقیا شع مفاعیلن زنا موزو مفاعیلن
نمهمل فعولن اولور طبعی رکیك وست ومغبون قالور محروم
اولیمان دخی موزون بو بیت بیت سابقك مصراع ثانیسی
کی شرط مقاسنده ایدی اکا مقاسنده در مغبون اسم مفعولدر الدل
نمش معناسنه در عربیدر فارسیده دخی مستعملدر تقطیع
الو طبعی مفاعیلن رکیك وسس مفاعیلن تمغبون فعولن قلور
محرو مفاعیلن ملیمز دا مفاعیلن خموزن فعولن مکرر حاذق
استاد کامل انی جهدیله ایده وزنه قابل مکر کاف بجیبد وبمك

وبمك فتجید فارسیده وتورکیده ادات استثنادر حاذق
ماهر جهد فتح جیم عبربیده مشقت معناسنه تقطیع مکرحا مفاعیلن
ذقیاستا مفاعیلن دکامل فعولن انجهدیسه مفاعیلن لاایده
وزنه مفاعیلن نقابل فعولن کلو روزنه ولی بولمز سلاست
قلور طبعنده البت بودکالت ولی تورکیده مقام استثناده
مستعملدر تقطیع کلو روزنه مفاعیلن ولیبلمز مفاعیلن
سلاست فعولن قلور طبعین مفاعیلن د البتبر مفاعیلن
رکالت فعولن قوتسك اکوبلو برتازه نهالی بویسه طوغرولو
رمی الکله مثالی مزید تفهیم ایچون ناظم تمثیله شروع ایلدی
تازه اصلنده فارسیده وتورکیده شایعدر نهال کر نونیده قلم که
اشلولروفیدان وشعراء اشجار ک دیبندن طوغری چقان
انجه وتازه دالده معناسنه استعمال ایلیوب محبوبلرك بویلرینی
اکا تشبیه ایدرلر می تورکیده ادات استفهامدر انکاریدر
تقطیع قسك اکری مفاعیلن لیبرتازه مفاعیلن نهالی بوسطع
مفاعیلن رلوکله مفاعیلن مثالی فعولن بو یکی بر دعوکیم اولم اولخالك
قویه سبن بولیمیوموق ایده می پاك خالك طراق باك آری معناسنه
فارسیده وتورکیده شایعدر تقطیع بیکبر مفاعیلن دعلماو
مفاعیلن لا اولخالك فعولن قیبنبو مفاعیلن لیوموقای مفاعیلن
دمیپاك فعولن خدا قهر ایلیه اول جاهل کیم اوقیدر نظمی کثر
اولوب معلم ناظم مرحوم دعا علیه ایلدی تحقیق من جوده
دن مزید تشنیع ایچون تقطیع خدا قهری مفاعیلن لیاولجا
مفاعیلن هلیکیم فعولن اقید ر نظمی مفاعیلن مکر اوله مفا
عیلن معلم فعولن الکاکیم اولدی منظوم مقدور جوتعلیم
ایتمك استرباری منثور مصراع اولده اولان منظوم عبارتنده
حذف مضاف واردر تقدیر نظم منظوم تعلیم اراد ناظم اولدیکی
شولکسه که منظوم نظمنه قادر اولمیه اول استعداد
کمسه باری منثور تعلیم ایتسون منثور منظوم مقابلدر

تقطیع اکا کماول مفاعیلن مدینظو مفاعیلن مقدور فعولن
چو نعلیت مفاعیلن مکتسبا مفاعیلن رمنشور فعولن
خراب انمشدر در تحفه حسامی بحکش طبع ناموزون
عامی کش طبع وصف ترکیبدر طبعی اکر یلیجی کسنه دیمکدر ناموزون
موزون دکل دیمکدر معلومه اوله که فارسیده نون مفتوح
وضع اولنمشدر نون مذکور فعله داخل اولسه فعللک
معناسنی فاعلدن نفی ایدر متصل استعمال اولنیجق حرف نفیه
محتاج اولمز مثلا نداد و ندید دیرلر منفصل و مستقبلده
استعمال اولنسه یا الحاق اولنور رونونیک فتحه سی
کسره یه تبدیل اولنور نی دیرلر وجمله اسم داخل اولسه اول
اکر مشتق ایسه دان و بینا کبی ناموزون دیرلر نبینا و نموزون
دیمزلر اکر اسم جامد ایسه اوج حالدن خالی دکلدر مذکور
ک مدلولی ذات محض اولمق وار زینب و شکیب کبی یاخود
ذات موصوف ضمنا وصف اولمق وار مرد و زن کبی قسم اولنا
نیدن اولان اسمه نون مذکور دیاکنر داخل اولور نی الملة
بلکه هاء غیر ملفوظ ایله داخل اولور مثلا شرم و نیاو نه ز
نیاوند شکیبا دیرلر قسم ثالثدن اولان اسمه یالکز داخل
اولمز بلکه با الفظ یا هاء غیر ملفوظ ایله داخل اولور مثلا
نمرد دیمزلر بلکه نامرد دیرلر یاخود نه مرد دیرلر فلیحفظ
عامی خاصک ضدی اولان عام منسوب دیمکدر مراد طبع
سلیم و ذهن مستقیم اصحابی اولان خواصدن اولمیان
کسیدر تقطیع خراب انمشی مفاعیلن در در تحفه مفا
عیلن حسامی فعولن بحکش طبع مفاعیلن عناموزون مفاعیلن
عامی فعولن بلم بو تحفه یی سن صقله یارب شولدرت اولیه
طبعی مهذب رب اسم الله هد نزد نقصاندن کمال ایرکوری دیمکدر
و بو رب اسمینک استجابت دعاء اختصاصی وارد در آنکیچون
قرآن کریمده مواضع عدیده ده ... عادة رب

مواقع صح

45

رب اسمی ذکر اولنمشدر رب هب لی حکما و الحقنی بالصالحین
ربنا تقبل منا رب اشرح لی صدری و غیری مهذب تفعیل بابندن
اسم مفعولدر بو راده پاک و خالص معناسنه در تقطیع
بنموج مفاعیلن فیس صوق مفاعیلن لیارب فعولن شولردکی مقطه
مفاعیلن مستطبعی مفاعیلن مهذب فعولن نصیب اتمه بو ذهن
سقیمه نصیب ایت ذهن پاک مستقیمه ذهن ذال معجمه و سکون
ها ایله ذهن ذال و هانک فتحه لریله لغتده فطنت معنی
کلیک معناسنه در اصطلاحده اکتساب علوم ایچون معد اولو
بر قوتدر حواس ظاهره و باطنه نیک جمله سنی مشتملدر جمع اذهان
کلور ذهن مستقیم اولدر که علوم و معارف لغتده استقامت او زره
ادراک ایلیه سقیم انیک ضدیدر تقطیع نصیب اتمه مفاعیلن
بو ذهن مفاعیلن سقیمه فعولن نصیب ایله مفاعیلن پاک مستقیم مفاعیلن
فعولن مفاعیلن مفاعیلن فعولن درشی جان ید رعلمه
دون کون جان ید ردره مرق ندا نحذ و هدر ای جان بیدر
دیمکدر تقطیع درشیجانی مفاعیلن بد رعلمه مفاعیلن دونو
کون فعولن کیم اتسه شاهده خیر ایله یاد ایکی عالمده یارب ایله
دلشاد یاد اکو و خاطره کتور دیمکدر و خاطرده طوتق دلشاد
وصف ترکیبیدر تقطیع کیم اتسه شا مفاعیلن هد یخیره مفاعیلن
ریلیاد فعولن ایکی عالمه مفاعیلن دیارب ای لدلشاد فعولن بحر
اول تکرینک آدیدر ایزد و یزدان خدای بزرک اولو یولکو
ستریجی رهنمای یعنی تکری تعالینک هر لسانده مخصوص
اسم شریفی وار در لسان فارسیده اسم شریفی ایزد و خدای
در ایزد همزه و زانک غیر نیک کسره لریله شایعدر اما فصیح لغتده فتح
زا ایله در جناب حقه علیدر لسان عربیده الله کبی لسان ترکیده
تکری کبی و حق ایچون اولان ثنیه و حقیچون و یولان ثنیه ایزدی
دیرلر یزدان یا اهرمن دیمی عربیده خالق معناسنه اصطلاح مجوسیده یزدان خالق خیره و خالق شره اهرمن دیرلر العیاذ بالله

دیرلر صح

ذهن

یاد اکو

بحر اول

ایزد

یزدان

جل جلاله تعالى خداى لفظى كاه مفرد اولور كاه مركب اولور مفرد اولانك
معناسى صاحب دركه توركيده اسى ديكله تعبير ايدرلر مثلا عرب
صاحب فضه در عجم خداى سيم در توركيده كمش اسى ديرلر
واو صاحبنه كتخدا دينور مركب اولان خدا لفظنك اصلى
خودآى در معناى تركيبى كند وكلجى ديمكدر بيت آمد بومن كه من رسولم
كفتم تو بوكه من خدايم خود كند وديمكدر آى آمد لدن اسم فاعلدر
معناى اصلىسى مطلق كلجى ديمكدر اما حق تعالى حضرتلرينك علمى
اولان خداى دن مراد وجود مظهريننه كليجى ديمكدر خداى
خدانيك معناى تركيبيسى بنفسه خارجه كلجى يعنى بذاته موجود
اولجى ديمكدر رنته كما امام رازى مطالبده تحقيق بيورمشدر و
معلوم اولدى كه مفرد اولان خداى صاحب معناسنه اولديغى كبى
مالك وعزيز معناسنه ده كلور حقيقتده صاحب مطلق وعزيز مطلق
جناب حق اولوب غيره صاحب ومالك ديمك مجاز اولور
اسم من بور واجب الوجوده مخصوص اولوب كثرت استعمال
ايله عام خاص اولدى شويله كه حق تعالى دن غيره خداى ديمه
دين كفر لازم كلور ديو بيورمشلر مكر معناى تركيبيسى مراد
اوله كه كند وكلجى معناسنه دركه بيت سابقده اولديغى كبى اما
اولميه دركه صفت قصد اولنقده واو رسيله خودآى يازيله
بزرك با موحده وزاء عربى ضمله وراء مهمله وكاف عربى
سكونيله عظيم وبيوك معناسنه در ويز بجهه دن جزء اولا
بوز بو معنايه در بزركوار اولوق وقبن اولو وكتنور ذاتنده
اولولق ايدى جو ديورلركه علما اهلنه مخصوص در وجبار معنا
سنه دخى كلور علامه يكانه ابن كمال دقايقنده بيورر لركه
بزركوار بزرك وار دن مركب اولوب زبان فارسيده وار
لفظى لياقت معناسين افاده ايدركه درشهوار ديرلر
پادشاهه لايق انجو معناسنه واسب رهوار ديرلر يولده يوار
آت معناسنه پس بزركوار كمعناى تركيبيسى لائق اولور

آى
كلجى

خداى

رساله دقايق

وار
لايق

46

اولور ديكدر اما اولولغه لائق معناسنه ده استعمال ايدرلر
اوقتديرجه بزركوارك اصلى بزركوار اولوب اندن اختصار
اولنمشدر اولور بزرك جبر بزركوار قنى اولولق ديكدر
رهنماى ورهنمون وصف تركيبى اولوب يول كوسترجى معناسنه
در دليل وقولاغوز ورهبر ديدكلرى كبى رهنما دخى ديرلر
تقطيع كوزينك ام مفتعلن ديدرلر ابزدين مفتعلن يا خداى
فاعلن يا خى بزرك مفتعلن اوليا فاعل كوسترجى مفتعلن رهنماه
فاعلن هم دخى پيغمبر اوليم وبوه حقدن خبر باى توانكردر بو خسد
ديرلركه كه پيغمبر وپيغامبر وپيامبر وپيمبر جلاسى لغتدر
ووصف تركيبى در معنالرى خبر ايله يتجى ديمكدر زيرا عجميله شول خبردركه
بوكسه دن اخره نقل اولنور وكيشنك اورته سنده واسطه اولور
خبر التن كمى ديرلر انبيا عليهم السلام پيغمبر ديدكلرى حق
تعالى حضرتلريندن يا بالذات يا جبرائيل واسطه سيله امتلرينه خبر الله
كلمرى اعتبار ايله در پس پيغمبر الفاظ مركبه دن اولوب بو جزئى خبر
معناسنه اولان پيامدر وبو جزء بوكه التجى معناسنه اسم فاعلدر
مصدرى بردنده باء مضموم ايدى مقتضاى قياس بوندده
مضموم اولميوب ضمه سى فتحيه تبديل اولوجهى دفع اشتباه
هدر بردندن مشتق اولان بركبى معناسنه در
انده مضموم در بريدن مشتق اولان برده ده دخى با مضموم
اولسه ارالرنده اشتباه حاصل اولور پيامدى اصلى پيغام در غنى
حذف ايدوب پيغمبر ديرلر وكاه اولور الفى حذف ايدوب پيم
ديرلر توانكر وصف تركيبيدر كوج وقوت وقدرت معناسنه
اولان توان اداة فاعل اولوب نسبت قصد اولنانكوردن مركبدر
باى دولتلو اولانكسنه كوجلو وقوتلو اولديغجون توانكر دينور
ومعلوم اوله كه كاف فارسيله اولان كرجب واو بوز معناسنه ده
كلور واداة شرط اولوب كاه اولنه همزه كتوروب اكر ديرلر
واداة فاعل اولور كوزه كر وكفشكر كبى اصلنده اكر لفظندن

پيغمبر

پيام جى

وايلجى

بوردن

پيام

بر

توان

كر

تخفیف اولنمشدر و عربیده اسم فاعلدر معناسی نسبت قصد
اولندیغی کبی فارسیده دخی قصد اولنور بونکوده بوبله در
فاحفظ کدا و کدای ناظم لغتنک اولنر الله و رسولنک ابتداء
ایلمه سنک لطفی دکلدر تقطیع همه جیبی مفتعلن عمر اول
فاعلن کو رخو مفتعلن دنجز فاعلن بای توان مفتعلن کوردر
فاعلن بجلر مفتعلن لو کرک فاعلن لب طودق دخی بکو چشم
کو زدر و کی بوز کو بکه مژکان منه دیت الدایق اولدی یار لب فتح لا
میله و بای عربیه کنار معناسنه لبکو و که لب دریا دیرلر و بو
کنارینه و یا نجیله جام ابجمه معناسنه در رخ ضم راء مهمله یکو
معناسنه دکل عربجه خد دیرلر کلوخ زیرخ بجاغه قولاکسنه بجله
تشبیه ایدرلر و فتح راایله نالدو سار و زحمت معناسنه چشم
کوزدر جامشده ناظم دیرکه قیاغی و کرپکو سواد بیاض جمله
داخلدر کوزنسوکی استعاره طریقیله چشمک دیرلو کاف تصغیر ایله
و تعویذ و حمائل دخی چشم دیرلر روی واوک اشباعیله یوز معنا
سنه اما الایله اولورسه توح معناسنه توجدن اولان نسنیه
روین دیرلر بوزی مصفا اولوب کدری اولمیان نکسنیه پاکزه
روی دیرلر رویک کاه اولو یاسنی حذف ایدوب رو دیرلر یوزده
یوزدیه جک یوده رو برو دیرلر و رو یک مدلولی ارقه مقابلی اولان
یوزدر که روی پشت مقابلنده استعمال ایدرلر و جانب ظاهره
مجازا روی دیرلر مثلا ارضک سطح ظاهرینه روی زمین دیرلر
و هر وجهله یوده ازهمه روی دیرلر نته کیم بو بیتده واقعدر
بیت جوان دیوانه باشد ازهمه روی دیوانه جوان جوی عمر
و جهده ایدیکی عجم دخی رویده ایدرو بورکیده یوزده ایدر
شو یوزدن دیرلر مژکان ضم میم و زاء عجمی سکونیله و کاف عجمیله
کرپکلر معناسنه صفه جمعدر و کاهی وحدت مقامنده دخی مستعملدر
مژه ضم میم و زاء عجمی و زاء عربیله کرپک معناسنه در تصغیرنده مژک
دیرلر دست الیای ایو و ایز و آفندی و کوه و بهانه و یوقو

ویوفرو وفیلو مقدلیه لب طودغی مفتعلن رخیکو فاعلن چشمکزو
مفتعلن دیبن فاعلن کو بکمز مفتعلن نکان منه فاعلن دستلیق مفتعلن
اولدی یای فاعلن کوشی قولق دوشی اومو زمو نی صیحن هوشی
اوص ذودنو تن بود ایدی زود دیرو ردچای کوشی کاف عجمیله
قولق و بیوق سباب معناسنه کاف عربیله صفت امرو وصف ترکیبی در جالش و کوشی مصدری کوشیدندر و قوس آیلر
بینک اون دورد نجی کونینی تعریب ایدوب کوشی دیرلر دوشی
ضم دال مهمله و سکون فاء او ایله اوموز و جکن عربجه منکب دیرلر و بوزن کیجه و کوك و لهم درکه انکله باقری و دموری باشدررلر
لحیم و احق معناسنه موشی فاره معناسنه فارسی تشبیها عرب طو
شنه موشی دشتی دیرلر هوش بر حالتدر که نور کیده اندن اوک
ایله اید رلر اوکی کتمش کسنه بیهوش دیرلر اوکلی کسنه هو
شمند دیرلر اوک عقللک وراسنده بر حالتدر که عقل خلق ایدلمزا
یده بولور اول سببدن مند لفظی اکا توصیف قلنمشدر
هوشک منافی بر حالتدر که عربیده اکا اغماء دیرلر ناظم
اوکه اوص کی مقابلی جنوندر فرق اتیوب هوشی اوص
معناسنه قلدی بو تقدیرجه بیهوشک معناسی دیوانه اولور
پس بونده کی کلامی صحیح اولمدیغندن غیری استاعیده
نکرمی بشنجی بحرده اوکی کتمش بیهوش دیرلر دیه سنه
منافیدر کما لا یخفی هوشیارك معناسی ایقدر مقابل مست
در مرکبدر هوش یاردن معنای ترکیبیسی کندودیه
یاد معین دیمکدر و هوش لفظ مشترکدن اولوب کاه جان
معناسنه و کاه هلاك معناسنه کلور نته کیم مولنا حلیم افندیده
یازدی اما علامه فاتق مظهر دقائقنده بیو رمشلر که
کاه اولور هوشک زوالیله موندن کنایت اولنور بو کنا
بینک اصلنی بلمیان جانی هوشک معناسندر صانور بیو مثلو
دود تو تن دخان بو دبای عربیکر ضم و واو ایله دالک سکونیله

ایچون نصب یوقدر ونصب معناسنه وتاریخ جلالیده بازاری و
قوس ایلی ینک اون جبینجی کونی ودیس القوم کولانو وکو
خلك انکی وکمی دیکی وسقف خانیه قونیلان شجره یانجه دکو
منك دکی وغطا ایکد زه وصاعقه ویلان وقولاغوزوکو
آیی وقفتان انکینک جوده یانی وبوقو شدرکه اوکیك مقداری
عراق دیارنده اولور عنبجه الکاشفتین دیرلر واو دکوزی
واق دمرنی واقلاغی تقطیع کاردیجو مفتعلن آرداون فاعلن
دمنیسی مفتعلن کاندمشی فاعلن نیزه سکو مفتعلن زهکوشی فاعلن
[illegible] خورکنشی وبو زمین زالدجه کوك
اسمان یغموده باران دیمك ابویلت ماه آی خود واو ایله وخر
واو سزکنشی معناسنه در وکونشه خورشید دخی دیرلر
الکسی دخی مرکبدر بوجزنی خره وخوره درکی کفت پهلویده
نور معناسنه عند الترکیب هالری ساقط اولور وبوجزنی
شیددرکی کنشی معناسنه در زمین کوکه مقابل اولان یوله دیر
یرو کوك دیه جك یوده واسمان دیرلر زمین اولدیغینك
تحقیقی سابقا بیان اولنمشدر زاله الف مشکوکدر شول
طولویه دخی دیرلکی ایکله صووده یوزر لو نعم کبی بکوی بوبجی
بحره بلسه کوکدر اسمان مرکبدرکه کوك معناسنه بو جزنی
آسن درکه دکرمن معناسنه وبوجزنی مانندرکی بکزیجی معنا
سنه مصدردرکی ماستن در استداره ده حرکت دورید
ده دکرمانه مشابه اولدیغیچون کوکه اسمان دیرلر اصلنده
آسمان آسن درشبیه علم معناسنه اولمغله قاعده ترکیب
تغییر اولنوب مضاف الیه تقدیم اولنمشدر باران اصلنده
یغمق معناسنه اولان باریدندن مأخوذ اولمغله اسم
جنس درهرشیکی کوکدن یاغه الکا صادقدر یغمور اولسون
جا اولسون وغیری لکن خصوصا یغموره اطلاق اولمغله
شایع اولمشدر ابر الف مفتوح وبای موحده وراء

فعل ماضی در صح

مهمله وجود معناسنه بودر اسم مفعولی اولوب موجود
معناسنه در وبود بودن معناسنه دید دیدن وکفت کفتن
معناسنه اولدیغی کبی لغتده نعم الله دیدکی بود وجود معنا
سنه صیغه ماضی در اکثر بوددرکه ماضیدن حکایه اولنور و
رابطه استعمال اولنور ایدی معناسنه پادشاه نادشاه اید
دیکدر ذو دست دیکدر مقابل دیدرکی معناسنه وکاه
اولور تخفیف اولنوب دالی حذف ایدرلر رود راء مهمله
ضم وواو ایله دال سکونیله ایرمق جای معنا ایرمق جوی
دخی دیرلر بینهما ده فرق اولدرکه جوی ایرمقدر بیوکنه رود
اقدی صوبه دیرلر معلوم اوله کی جای دخی رود کبی فارسیدر
انکیچون حلیمی لغتده جای لفظی ایرمق معناسنه المشدر لکن
ترکیده شیوعی اولمغله ناظم ترکیبی مقامنده ایراد ایلدی
وساتر کتبده ایرلمغه دخی دیرلر تقطیع کوشقلق مفتعلن
دوشمن فاعلن موشیجی مفتعلن هوسی اصرفلی دودونی
مفتعلن بودادی فاعلن زونیز ورحو مفتعلن رودجای فا
علن کاردیجو آرداون دمونه پیکان دمیش نیزه سکونه
کوشی تیر کمان اوقی وباه کارد کاف عربیده والف مد ایله وسکون
راء مهمله ودال الاعزیجه سکین دیرلر آرد مد الف وسکون راء و
دالیله اون یعنی دقیق دنیور معلوم اوله که فارسیده اجتماع
ساکنین وثلاث سواکن جائزدر آرد ایله کارد ده اولدیغی کبی
پیکان پای عجم فتحی ویانك سکونی وکاف عربیله اوق دمرنی وکاهی
قالب معناسنه ده استعمال اولنور نیزه کسر نون ایله و سکون یا
وزاء عرب وهاء غیر ملفوظه ایله سکو یعنی مزراق معناسنه
قمجو سکو به وجیم کاف مفتوح ایله نیزك دیرلر زه زاء
معجمه عربی کسر ایله وسکون ها ایله کوشی ویه وسیجف وغیری
ایچون اولان زهی معناسنه واغلان طوغرمق بوسی معناسنه
تیر اوق کو معروفدر وقمار اوقینك تیرکی اوندرهریکی ایچون

مهمله سکونیله بولت معناسنه ماه سماده اولان آی وبو یلك اول
ایکی بخشدن بر بخشینه ماه دیرلر اون ایکی آیك اسملری معلومه
تقطیع خورکتشی مفتعلن بوزمین فاعلن زالدنجه کوك مفتعلن
آسمن فاعلن معموره بامفتعلن ماهاه فاعلن کاو اوکز استر قتر خر
اشك اشتر دوه اسبات وما دیان قسراغ وهم کره طای کاو کاف
بجمیله اوکز معناسنه اهلیسنه اطلاق اولنور یبانیسنه کوزن دیرلر
تورکیده الکاصغیرکبکی دیکر قره کوزمجوبلر بیك کوزلوسنی الکا
تشبیه ایدرلر کاوك الفی حذف ایدوب کو دخی دیمك لغتدر
صوصغرینه کاومیش درلر استر همزه نك فتحی وسینك سکونیله وتانك
فتحیله قاتر که عربجه بغل وقتر چه استربان دیرلر خر کبلك اهلیسنه
دیرلر یبانیسنه کور دیرلر که تورکیده الاقولان دیرلر اشتر همزه
نیك ضمیله دوه حذف همزه ایله شتر دخی دیرلر اسب فتح همزه ایله اسم
جنس در فرس جنسنك هر نوعنه دیرلر لفظنك قافی مابعدی
که واو در الکا متصل اولمقلغینه قلب اولمق قاعده در تورکیده بونك
امثالی ایسه چوقدر کره کافك عربینك ضمیله ورانك تشدید وتخفیف
جائز در آتدن ومرکبدن کنج اولانه دیرلر تقطیع کاو کوزس مفتعلن
تو قتر فاعلن خر اشکش مفتعلن تو دوه فاعلن اسب آت مفتعلن
مادیان قصرغیم مفتعلن کره طای فاعلن ناقوطنبور بربط چنك
ایله شتا رباب اقلغ بربط قپوز دیمك ودف دفلای ناقوچنك
وچنك ساز معروف معناسنه اولدیغی کبی قوبغی قبالعی وبو یکجانو
لرك بنجه سی وآدم بنجه سی معنالرینه استعمال اولنور طنبور شتا
مثلانغمه الکلی دیرکه شتا الترقیللو جالقید در رباب فتح راء مهمله ایله
اقلغ دیدکلری ساز در عربیدر بعجم دخی بعجیمه اتمشدر وبولت
باره سینه واق وسیاه کوردنبا فبلوده وقپوزه دخی اطلاق اولنور
پس کلام ناظمده رباب لفظی مصرع ثانی ابتداسنه مرهوندر بربط باء
موحده فتحی ورا مهمله سکونیله وباء ثانی عربیك ضمیله قپوز دیدکلری ساز در عود و شتا معناسنه ده کلور دنبال مهمله ضمی

ضمی وبمهله راء مهمله سکونیله دفك تورکیجه سید ردم چنك
یانیجه چالدقلری نسنه درکه کنارنده چوق بوللری اولور ذدك
نایك تورکیجه سید در تقطیع ناقوطن مفتعلن بودر فاعلن
چنکلشی مفتعلن تار باب فاعلن اقلغبر مفتعلن بطقپز فاعلن
فائده سن بو عبث نسنه بیهوده دی هم دخی بیهوده سوز
سویلیجی ژاژخای بیهوده وبیهد واوایله واو سز عبث وباطل
نسنه دیرلر ژاژ ژاء معجمه بجمیله باطل سوز خربزن وقلوغن
دیکنی وچور چوب ودوه دیکنی معنالرینه کلور خای خاییدندر
چیکنه مك معناسنه در ژاژخای بو ایکسندن مرکب وصف
ترکیبیدر کوکز سوز چینه بجی یعنی سویلیجی دیمکدر تقطیع فائده سن
مفتعلن بو عبث فاعلن نسنه نی مفتعلن هوده دی فاعلی هم دخی
بی مفتعلن هوده سن فاعلن سویلیجی مفتعلن ژاژخای فاعلن
بو سوزی ابیات کوکلك اچ یاسنی این سخنم یاد کن ژنك دلت

بیت همایون

میزانی بو بیت اول بیت همایوندر که دیباجه ده بوکا اشارت
ایلمشدی ایدی مصراع اولی مصراع ثانی سنه مقابلدر این فارسیده
اسم اشارتدر قریبه اشارت اولنور بعیدنده کوکلك اچ
یاسنی قولنه مقابلدر مصراع اولك اولنده کی بو بوکا مقابلدر
سخنم سوزمی مقابلدر سخنم ده میم ساکن ضمیر متکلمدر
زیرا میم ساکن آخر کلمه یه ملحق اولور ضمیر متکلمدر کرك اسم کرك
فعل اولسون مثلا دلم جانم ودانستم ومیدانم کبی ماقبلنده اولان
حرف مفتوحدر زیرا بو فن جلیل الاعتبارك قواعدندندر که ضما
یرك ماقبلی مفتوح اولور فلیحفظ یاد کن یاد ایت از بر ایت
قولنه مقابلدر زیرا یاد ایکی معنایه کلور اکو وخاطرده طوتمق
بوراده مراد معنای ثانیدر یاد کن دیمك معناسی خاطرکده طوت
یعنی حفظ واز بر ایت دیمکدر کن لفظی کردن لفظندن مشتق امر حاضر
در ایدی دیمکدر معلوم اوله که عربیده مصدر اصلدر ماضی ومضار
ع وسائر مشتقات اندن طوغار اما فارسیده فعل ماضی اصلدر

وساژی الثاتابعد رمثلا کود لفظرکه فعل ماضیدر اخرنده نون زیاده
انمکله مصدر اولور وسائر مشتقات بجه سی اندن طوغر بوفق جلبك
فضلاسعد نا ابن کمال حضرتلرینك واضرلرینك مختاری بودر
وبعضلر عربیده کی کبی بونه مصدر اصلدر ماضی وسائر مشتقات اندن
صدور ایدر دیشلر و مذهب اکثر بودر ژنك زاء معجمه عجمیك
فتحیله بوینك سکونیله پاس وکیر معناسنه در دلت کوکل وبورك
وکوز معنالرینه کلور بوراده معنای اول مراددر تاسی خطابدر معلوم
اوله که تاء ساکن فارسیده کلمه اخرینه لاحق اولوب ضمیر خطابدر
مضاف الیه معناسنه می لفظر کر میله مضارع اولنه کلور حاله
تخصیص ایدر وماضی اولنده کلور حکایت حال ماضی معناسنی
افاده ایدر وامر اولنده کلور بونده اولدیغی کبی زدای زاء معجمه
عربینك کسریله امر حاضر در مصدری زدایدن وزودودن کلور
پاسدن اچوب صیقلق معناسنه مستقبلنده وامرنده دال یه
نیه الله ویاکتور یلوب زدایدوزدای دیرلر ژنك دلت میزدای قولنه
کوکلك اچ پاسنی قولنه مقابلدر تقطیع بو سوزمی مفتعلن
از بوابیت فاعلن کوکلك اچ مفتعلن پاسنی فاعلن انسخه مفتعلن
یادکن فاعلن ژنك دلت مفتعلن میزدای فاعلن مفتعلن [illegible] فا علن
مفتعلن فاعلن تقطیع کیم یوکتابی اوقور علم اولوب اکا قولای
کبکتا مفتعلن بی اقور فاعلن علملر مفتعلن کقلای فاعلن بعض
نسخه نینك هامشنده ناظمدن بودخی منقولدر لؤلوء تر بدر
دیشك لالای حمرا یوزك عنبر سارا اصبحك نرکس شهلا کوزك مفتعلن
فاعلن مفتعلن فاعلن منسرح کشف وطی فتح اولمش بودر سوزك
لؤلوء انجو عربیدر تر بوراده افعل تفضیلدر مثلا بهتر بهتر دیو
لو بکوك واولورق معناسنه لؤلو تر لؤلؤ دن که یعنی انجودن زیاده
مشابه دیکدر بیاض وصافی اولمده عنبر طیب معروفدر قاموس
کتابنده ایدر العنبر من الطیب روث دابة بحریة سارا خالص وفوقلو
دیکدر عنبر سارا وفوقلو خالص عنبر دیکدر حلیمی لغتنده دیو که ظاهر

50

سواحل بحر

ظاهر بودر که سارا احتمال بحری سواحللرندن بویوك ادیدر عنبرك
ایو سی انده بولونور نرکس فتح نون وسکون را و فتح کاف
عربیله معروف چیچکدر شاعرلر محبوبلرك کوزلرینی اکا تشبیه
ایدرلر شهلا فتح شین معجمه وسکون ها ایله عربیدر الکوز
و بیوك کوز وشاشی کوز والا چشمه معنالرینه کلور بوراده
مراد معنای اولدر یعنی نرکسك شهلایه اضافتی مشبه بهك
مشبهه اضافتیدر کشف اهل عروض اصطلاحنده بعض اجزادن حرف
سابعی متحرك حذف دیرلر کشفت الشیء دیرلر یعنی شیئك بعض
سنی کشف ایلدم انسه لو اهل عروضك مختاری بودر که اما زمخشری
کشافنده و امام فیروز ابادی قاموسنده بیوررلرکی کسف سین
مهمله در معجمه ایله تصحیفدر دیرلر طی بعض اجزادن حرف
رابعی ساکن حذفه دیرلر طویت الثوب دیرلر یعنی درشیدك
تحقیق مقام بودر بحر منسرحك اصلی مستفعلن مفعولات
مستفعلن ایکی کره در صکره طی علتی عارض اولوب مستفعلنك
فاسی که حرف رابع ساکندر حذف اولنوب مستعلن قلوب
بو وزن ایسه کلام عربده اولمغله مفتعلن وزننه نقل اولندی وهم
کسف علتی عارض مفعولاتك تاسی که حرف متحرکدر حذف اولنوب
مفعولا قلمشدر مفعولایه دخی طی علتی عارض اولوب
واو حذف اولنوب مفعلا قلدی بو وزن کلام عربده اولمغله
فاعلن وزننه نقل اولمشدر بحر ثانی قطعه در بحر سریع مطوی
کث بروشو یلبلوکه بیا ازچه ندن چون نیچون چرا بو وده
باء موحده مکسوره ادات تو شلدر روافظی صیغه امردر مصدر
رفتن رانك فتحیله یورمك وکتمك معناسنه مستقبلنده
وامرنده فا واو قلب اولنور دو ودود دینور بکو
ضم باء موحده ایله در زیرا فعلك اول حرف مضموم او
لور وکو صیغه امردر مستقبلنده وامرنده فاسی
واوه قلب اولنور کوید وکوی دینور بیاده باء مکسوره

ژنك عربجه وسخ
دلت عربجه قلبك
تاء ساكن خطاب
میزدای عربجه اصداء
عنبر سارا
شهلا
کشف
کشاف وقاموس
طی
مطلب بحر ثانی
دو رفتن
بکو عربجه قل
بیا عربجه تعال

ايات توشلدر بيانيك اصلی آيردر صيفه امردر مصدری آمدن‌در
امرنده آخرينه يا وقاعده اولينه با زياده اولنور و هر دلده
كلمه امرك استعمالی چوق اولدغندن ماعدا الفظ آيد
ثقيل اولديغی اجلدن الفی يا ايله قلب مكان ايدوب
بيا ديرلر آن تورکيده دن ايله تعبير اولنور من
وعن معناسنه در وگاه اولور همزه سنی حذف ايدوب
زا مكسوره اولديغی حالده استعمال اولنور چيچيم
عجمك كسريله وهاء مرسومه غير ملفوظه ايله استفهام
درنه ديمكدر غير ذوالعقولدن عبارتدر گاه اولور
كسره سينی اشباع ايدوب يا ايله استعمال ايدرلر وگاه
اولور ما بعدنده گلان كلمه نيك اولنی ساكن اولوب
الكا او لشدرره يرلو چی چها كلوری لی معناسنه
آرچه ديمك ندن ديمكدر عربيده من ای شی معناسنه
جون اماله ايله واشباع ضميله بجه ونه ديمكدر عربيده
كيف معناسنه وتورکيده بر كسنه نك حالنده استفسار
مراد اتسه لو نيجه سين ديو لرعرجونی ديو عجب كيف
حالك ديو وكنهنه مطلع اولمق ممكن اولميوب حقيقتدن
استفسار اولديغی چون حق تعالی حضرتلرينی بيچون
ايله توصيف ايدرلر ايزد بيچون ديرلر چا جيم عجمك كسريله
لفظ مركبدر بو چه ذدن كم نه معناسنه دركه بيان اولنوری
وبو جزئی رادرکه سؤال معناسنی افاده ايدر تورکيده
اندن نيچون ايله تعبير ايدرلر مثلا الله ايچون ديه جك
يرده خدارا ديرلر يعنی چرانك معناسی بو تحقيق اوزره
ديمك اولور بوندن معلوم اولديكه مثلا نهت اللهمك فتح جيم
عجميله قسم مفتوحه ده نيچون معناسنه ديدکنك وجهی تا
هر دكلدر تقطيع كتبه وه مفتعلن سيلبكو مفتعلن كلرتيا
فاعلن از چسندن مفتعلن جننيزی مفتعلن جيمخ فاعلن ايچ

آن

چه چها

مطلب بيچون

بيچون

چرا عربجه لمه

51

شلوار عربجه سربال

آستين عربجه كم

قبا عربجه الف ممدوده ايله در قبا

ايچ طون شلواردر ديك آستين كو كلك پيراهن قفتان قبا شلوار
فتح شين معجمه ايله ايچ اتوابی آستين الف ممدوده ايله آستی
مثل قفتان يكی دربيسل قبا يا عجميله ييلهان مثل كوكلك
عربجه قميص معناسنه قبا فتح قاف ايله قفتان جامه كبرقبا ايله
جامه نك فرقی بو دركه اوكی طوتق قفتانی بو طوب جاك ايلسه قباديرلر
وگاه اولور قافيه ضرورتی ايچون آخرينه هاء ملفوظه زياده
ايدرلر قباه كبی لوچاه وماه قافيه لرنده استعمال ايدرلر
تقطيع ايچطونش مفتعلن وار ديك مفتعلن آستين فاعلن
كلكی مفتعلن راهنقف مفتعلن تنقبا فاعلن نغز دكل كو كجك
بيني يه مغز چغز و زغ غوك دروقور بغا نغز فتح نون ايله و
غين معجمه وزاء معجمه عربينك سكونيله ايو بك وچابك
وخالص معنالرينه در مغز فتح ميم وغين معجمه وزاء عربی
نك سكونيله ايلك وبينی وبجاز اهسنه نيك خلا
صه سنه وباغی معناسنه چغز جيم عجم فتحيله و غين معجمه و
زاء عربينك سكونلريله قورباغا ايلك وسرچين وزغ
واو ايله زاء عربينك فتحه لريله قورباغه و گوچك غوك غين
معجمه ضميله و واو وكاف عربينك سكونلريله قورباغه واوردك
شانی معناسنه ده گلدر جوغوكاف كلوری سكلام نظم ده
چغز و زغ و غوك جمله سی قورباغه معناسنه ديمكدر تقطيع
نغز ديكل مفتعلن كلبجك مفتعلن بينمغز فاعلن چغز و زغ
مفتعلن غوك كدر مفتعلن قورباغه فاعل اولدی ترجه
ترجه در قپو كوشه بوجق اوره ميان اوسرادر جه دال
مهمله فتح وراء مهمله كسريله ترجه يعنی پنجره معناسنه درجه
فارسی ترجه توركی در وبعض نسخه ده ترجه يرينه درجه
ديمش اولغلطدر ودخی دريچه بيوك قپولريك ايچنده
اويوب اتدكلری كوچك قپويه ده ديرلر وبيوك طاغك دره
سنه اطلاق ايدرلر در دال مهمله فتح وراء مهمله تخفيفی

نغز عربجه جميل

چابك

مغز عربجه دماغ

قورباغا عربجه ضفدع

ترجه عربجه درجه

پنجره

در عربجه باب

وسکونیله قیوددرکه عربیده الکاباب دیرلر و عربیده انواع معنا
سنه دخی استعمال اولنور یعنی کبی فارسیده ده انواع معناسنه
استعمال اولنور مجازاً مثلا هر نوعدن دیه جك یرده هر دَرْ
دیرلر و دخی ایچرو و طشره و طاغ دره سی معنالرینه کلور و
تحسین لفظ ایچون مصادرك اوللرینه ادخال ایدرلر و کاه
کلمه آخرینه الحاق ایدرلر بَدَرْیا دَرْ دیرلر که دریاده معناسنه
و دَرْیدن لفظندن صیغه امر و وصف ترکیبی اولور و حرف با ظرف
اولور و معلوم اولدکه باء مفتوحه ظرفیت معناسنی افاده ایدر
بو با ایله دَرْ بیننده فرق اولدرکه باء مزبوره نیك افاده ایتدیکی
ظرفیه شول معنایی مفیددر که تورکیده اندن ده ایله تعبیر
ایدرلر مثلا دَرْیا ده دیه جك یرده بَدَرْیا درلر اما لفظ دَرْ یك
ایچکدر دَرُون ایچرو دیمکدر و آوایله نون نسبت ایچون در ایله
ایچنده دیه جك یرده عجم دَرْ ایله باء مذکوره جمع ایدرلر مثلا
دَرْکو ایچنده دیه جك یرده بدریا دیرلر کیم اوستنده دیه جك
یرده باء مذکوره ایله بر لفظی جمع ایدوب مثلا بر زنده دیه
جك یرده برزمین دیرلر فلیحفظ کوشه بجوق کنج معناسنه
و قبح یخاغك قلبی و دوکه ایلیکنه دیرلر میان کسر میم ایله اورته
و بیل وارالق و ایچ معناسنه سرا لفظی اسرا ایدن مقصوردر
سرای پادشاهلی و اولولر اولرینه دیرلر و سرا ایدن
لفظندن صیغه امر و وصف ترکیبی کلور تقطیع اولدیری مفتعلن
چنرچه مفتعلن درقیو فاعلن کوشه بجوق مفتعلن اورته میان
مفتعلن اوسرا فاعلن خویشی خصم قوم قبیله تبار یاده
دکه بیگانه بلمز آشنا خویش خاء معجمه کسریله واو رسمیله
خصم قریب معناسنه کلندو خود معنالرینه ده کلور
تبار فتح تا ایله قوم قبیله و هلاك معناسنه ده کلور عربیده
فارسیده ده شایعدر بیگانه باء عربی کسریله و یانك سکو
نیله یاد اجنبی معناسنه آشنا الف ممدوده ایله بیلشکه بیگانه نك

معانی دُرْ

فرق باء مفتوحه و دُرْ ظرفیه

باء مفتوحه

دَرُون

ایچرو

کوشه عربجه زاویه

میان عربجه وسط

سرای عربجه بیت

خویش عربجه حمیم

تبار عربجه قوم

بیگانه عربجه اجنبی

آشنا عربجه عارف

52

نك ضدیدر و بوترکوچ آشنالیدر مثلا تقطیع خویشی خصم
مفتعلن قوم قبیله مفتعلن تبار فاعلن یاد دیمی مفتعلن کابیلمش
مفتعلن آشنا فاعلن کوبه کربه ناوه سنت قاره وشی اولدی
برستار دده رنبا کربه کاف عجم ضمیله کدی یعنی چتك
ناوه شجردن هیکلی اویلمش نسنه اسم جامد ترکیبه و اولو
و امثالنه شاملدر اکثریا ایچوتکنه سنده استعمال ایدرلر
اصلنده اسم مصدردر ناوه دیندرکه شجرلك ایچین او بو
ناوه ایلمکه برستار با عجمیله و راء مهمله نك فتحیله ناظم بو
لفظی قول و قاروش معناسنه قلمشدر و بعض ارباب لغت
اتباعا اما تحقیق بودرکه برستار و پرستنده بونلر امثالیکه
جمله سی طپوچی معناسندر قول اولمق لازم دکل و خدمتکار
ایله برستار بیننده فرق واردر تعظیما سلاطینه
و اکابره کلوب مطیع اولانکمسنه یه پرستار دیرلر خدمتکار
دینزلر قوللق ایتمنجه و برستار ایله پرستنده بیننده
دخی فرق بودرکه پرستار مرکبدر پرست ایله آردن یی
ست اسم مصدردر آر اسم فاعلدر آوردندن کتورجی
معناسنه یعنی برستارك بو معنای ترکیبیسی طاپوجی دیمکدر
پرستنده مفرد اسم فاعلدر پرستیدندن مشتقدر
یعنی ایشی اشلیه پرستنده دیرلر تکرار اشلینه پرستار
دیرلر یعنی بو اعتبار ایله پرستار پرستنده دن
ابلغدر و دخی بو بیت مرهون قیلندندر رنبا کسر نون ایله
دده عربجه جد معناسنه کوکك آتا و کوزك انا طرفندن
تقطیع کربکدی مفتعلن ناوه سنت مفتعلن قاروشی
فاعلن الوبر سن مفتعلن تاردده مفتعلن و رنبا فاعلن
تله فق و دام طوزق نام آشامه باء احشام طلك جك درانك
تاقو فیه نك فتحیله فوق کانك فوقش طوترلر و کدرزیلریك
وکلاه دوزنلریك اونوسی و طوار بوغزلنان یره دخی دیرلر

کربه عربجه هرّه

جنکر

ناوه عربجه منقل

دیرلر

پرستار عربجه غلام

برست

برستنده

آوردن

رنبا عربجه جد

دده

تله عربجه فخ

دام قلدن یاپلمش طوزاقه دیرلر عربجه شرک

خصیلر دام لغت مشترکدر بو معنالره طوزق که اسم جنسدر
اغ جنسندن اولنه وغیره اطلاق ایدرلر وحشرات ارضه
دخی دام دیرلر چارپا جنسندن یونجی اولمیان جانوره دیرلر
یونجی اولنه ود دیرلر نام آد اسیم معناسنه شام احشام
وقتیدر عربیدر فارسیده دخی شایعدر وبر مشهور شهرك
اسمیدرکه دمشق دخی دیرلر وخال یعنی بك معناسنه دخی کلور
بام فارسیدر ترکیجه طاك دیرلر یعنی صباح معناسنه درکه
سنه کیم کلسه کورکیدر سلاطین وحکامك وقت دیوانلری اولا
ولمغله بامداد دیرلر ودخی طعام اوستنه بام دیرلر طشتمن از بام
افتاد دیرلر عجب مثلیدرکه طام اوستندن لکن دوشمکله
فتی زیاده چکمز برکیشینك جزئی شایع اولوب شری فاش
اولسه بو مثلی ضرب ایدرلر ودخی بام نوع نوع ادات تشبیهدر
اصلی فامدر فارسیده فانك بایه تبدیلی وبانك فایه تبدیلی
شایعدر فام اشنا اعظاسنك لونده استعمال اولنوردکه
ترکیده اندن بکزر تعبیر ایدرلر مثلا قره بکزر وصاری شین
کبی فارسیده سیاه فام وسرخ فام وزرد فام دیرلر بوذات
انکله فی الجمله موصوف اولدیغنه دلالت ایدرکه غیری رنکدن
اول رنك جانبنه ارتق مائل اولور وبالجمله اداتدرکه لفظیك اخرینه
لاحق اولور ابن کمال حضرتلری بیورمشدرکه فام رنك
جهتندن مناسبتده استعمال اولندیغی کبی طعم جهتنده
مناسبت ایله استعمال اولنور ودخی بام دود معناسنه
ده کلور در دال مهمله فتحیله اچاك معناسنه در عربجه جری
دینور درایدن مقصود در ودخی درآی درامدن صیغه امر در
تقطیع تللفقو مفتعلن دامطرق مفتعلن نام آد فاعلن شام
شاملیم مفتعلن چکدر افاعلن طوزغك واتك وات نان لو
ماست بوعزت بوزجه اشی ماستانك فتح نونله ومیم ایله
طوز معناسنه نان اتمك معناسنه کوشت کافك عربینك ضمیله واو

شام عربجه عشی
بام عربجه صبح
فام
نمك عربجه ملح
نان عربجه خبز
کوشت عربجه لحم

53

واو وشینك وتانك سکونلریله ات معنا عربجه لحم دیرلر ماست
فتح میمله والف وسین وتانك سکونلریله بوعزت معناسنه
ماستبا لفظی فارسیده ماستوانیك فصیحیدر بوزجه اشینه
دیرلر معروفدر اصلی با ماست در با مع معناسنه در معروفشور
بوکه دائم بوعزت ایله اتخاذ اولندیغیچون باماست دینمشدر
صکره علمیت نقلله قاعده ترکیب تغییر اولنوب ماست بایه
تقدیم اولنوب ماستبا دینمشدر تقطیع طوزغك مفتعلن
اتك ات مفتعلن نان کشت فاعلن ماستبغزت مفتعلن بوزجا اشی
مفتعلن ماستبا فاعلن بغدایه کندم دی وارزن طره ایه وبو
کلوجه جو ولوبیا کندم فتح کاف عربیله وسکون نون ودال
مهمله ضمیله بغدای معناسنه در ارزن فتح همزه وسکون را
مهمله وبعده زاء معجمه عربی فتحیله طره معناسنه در وبرنوع
فتی شجرك اسمیدر جو فتح جیم عربیله وسکون واو ایله و
تخفیفله ایه معنا عربجه شعیر دینور لوبیا ضم لام و واوك
سکونلریله بو کلوجه معناسنه تقطیع بغدیکن مفتعلن
دمدوار مفتعلن رنظرو فاعلن ادیه وبك مفتعلن رلجو
ومفتعلن لوبیا فاعلن ارغ دی کاریز او لو ناودان دخی دکو
من مدر آسیه کاریز کاف عربیله ارق معناسنه بر لجنده
ایکد کاری صو یولنه دیرلر عربجه قناة تعبیر ایدرلر ناودان
ونا ومثله اولو کورك دکرمن او لو کورك طام اولوغی وسائر اولو
اولسون آسیا الف ممدوده ایله وکسر سینله آسیاب مثلد صود
کرمننه دیرلر عربجه طاحون دینور آسیابك آسیاب در
سینی مکسور ایله الف ممدوده نیك جمعنده نوعا ثقلت
اولمغله تلفظده سهولت حصولیچون ارالرینه یا کتورمشلردر
اما شول دکرمن که آتی طوار ایله دونده دیرلر اکا خر آسیا
دیرلر اصلی آس خردر علم اولمغله قاعده ترکیب تغییر ومضا
ف الیه تقدیم اولنمشدر دیار عجمده مزبور دکرمن خر ایله

ماست عربجه لبن
ماستبا عربجه لبنی
کندم عربجه حنطه
ارزن عربجه ذرة
لوبیا عربجه لوبیا
جو شعیر
کاریز عربجه ساقیه
ناودان عربجه میزاب
آسیا عربجه رحی
خراس

~~دونديلر اماخر آسی ديرلر اصلی آسی خر ... اولمغله قافيه~~
~~تركيب تغيير ومضاف اليه تقديم اولنمشدر ديار عجم دمعروفدر~~
دكرمنی خرآیدهر دوندررلر ایشی اول سببدن اسمین
خرآسی قومشلردر شمدی دوندرن خراولمق لازم دكل ابقر
دوندررسه ده خرآسی دیرلر آسی مطلق دكرمندر تقطيع
ارغه دكا مفتعلن رېزالق مفتعلن ماو دانا فاعلن داخی دكو مفتعلن
منندرر مفتعلن آسیا فاعلن هجو انوكس می نمايد مراسیی
سبحلين كسه كوريمزبكا هجو كلمه سی تشبيه درمثل معناسنه
اصلی هجو عندده ضمه صريحه ايله وعدم اشباع ايله واو دسيله
سويلنيكد عرب انت ديو فصيح بو دركه ضرورة شعر اولنجه
واو تلفظ اولنمیه انجق خطده رسم يازيله تلفظ اولنميه
وكاه اولوركه اصلنده رابطه اولان است كلمه سنه تو كلمه
سی ملحق اولوب تو لفظنك واوی واست كلمه سنك
الفی ساقط اولوب رسما وتلفظا تست يازيلوب وبويله كا
تلفظ اولنور وكاه ضرورت وزن ايچون واو مفتوحه اولور
جوشماكلوركس كاف عربينك فتحيله كسه ديكدر می نمايد
فعل مضارع نفی حالدر مصدری نمودن كلور كوزكورنمك معناسنه
مستقبلاتنده واو بونه الف وياكتوريلوب نمايد ونماينور فا
رسيده نفی ايچون نون مفتوحه وضع اولنمشدر عربيده
لم وضع اولنديغی كبی نون مذكور ايچون فعله داخل اولور دا ول
فعلك معناسنی فاعلدن نفی ايدر متصل استعمال اولنور الحق
بايه محتاج اولور مثلا نداد ونديد ونمايد دينور اما
ايچون منفصل ومستقل استعمال اولنور رسم اخرسنه يا هرفی الحاق
اولنور بلی دينور حركت اصليه سی اولان فتحه يی كسره يه تبديل
ايدرلر مرا فتح ميمله بكا ديمكدر اصلی من را ادر رايه متصل او
لدقده منك نونی تخفيفا حذف اولنور تنكيم ترانك اصلی
تورادر واو حذف اولنمشدر اخر كلمه دن حرف علتك حذفه

حذفی فارسيده شايعدر واول بو نيله واوك حذفی رايه اتصال ايله
مشروطدر منفصل اولسه لر حذف اولنمازلر من كردم ديرلر تكردی
مكردم ديمزلر ترانك غيرده متصل اولسه لر حال كنه بو يله جدر
مثلا مش ديمزلر منش ديرلر تو ده دخی حال بويله در معلوم
اوله كه فارسيده اول كلمه يه لاحق اولان باء موحده مفتو
حه كه تقديم معناسنی افاده ايدجكدر امر كلمده ايراد اولنان
رابينده كی اولدغی ادات تعديه در رابطه سی تام واردر مثلا
سكا ديه جك يرده بتو ديرلر وترا ديرلر بكا ديه جك يرده بمن
ديرو مرا ديرو واكا ديه جك يرده باو ديرو واورا ديرو فرقلری بو
دركه رانك افاده سی اولا تعديه ده عموم واردر بر نوع
تعديه واردركه رانك افاده ايدركه باحرفی ايتمز مثلا بنی و
سنی ديه جك يرده مرا و ترا ديرلر بتو و باو ديمزلر سنی جغردی
ديه جك ترا خوانند ديرلر بتو خواند ديمز بودخی معلوم اوله كه
مراده كی ميم ايله اخر كلمه يه لاحق اولان ميمك مدلوللری شبيه
دركه الكيسنده نفس متكلم معيدر فرقلری بودركه اول راده
اولان ميم مفتوح ضمير منفصلدر لسان عربيده كه انا معناسنه
در واول ميم ساكن كه اخر كلمه يه لاحق اولور دائما ده كه واقع اولانستم كبی ميم
كبی ضمير متصلدر عربيده تاء مضمومه معناسنه دركه اخر كلمه يه
متصل اولور قلت تاسی كبی وكاه اولور اولا ايكی ضمير جمع ايدرلر
منم ديرلر فلحفظ مصراع ثانيده اولان سبحلين مطلع اولده
كی هجو تو قوله مقابل واقع اولان معناسنه دركه كسه كسو ديكنه
كورنمز ی نمايد ديديكنه بكا مراد ديد يكنه تقطيع هيچ كس
مفتعلن مينما مفتعلن يد مرا فاعلن سبحلين مفتعلن كسكون
مفتعلن مزبكا فاعلن مفتعلن مفتعلن فاعلن اى شهر خوابان
جهان مرحبا اى كسر همزه ايله حرف ندادر عربيده وفارسيده
شايعدر مرحبا عربيدر ضم رايله رحب لفظندن سعت معنا
سنه عربلر ~~...~~ موجبا واهلا ديرلر يعنی سن سعة واهله

کلدک دیکدر امدی استیناس ایله استیحاش ایلمه دیکدر تقطیع
ای شه خوبان مفتعلن یا نجهان مفتعلن مرحبا فاعلن بعض نسخه‌ها
مشنده بوده منقولدر ای صنم دلبر خلق حسنی دنیاده اول صنم
بقاید • س مفتعلن مفتعلن فاعلن • بحر سریع مطوی سل جان من
صنم عربیده ربه اطلاق اولنور وشعرا بیننده محبوبه اکثر
اطلاق ایدرلر دلبر وصف ترکیبیدر کوکل الیجی دیمکدر
من فارسیده من دیمکدر رجع عن عباس او رتبه کلوب بنلک
دیجک یرده عجم منی دیر بزلک دیه جک یرده مانی دیو عرب

ثالث قطعه دن بحث اچوق کشاده پیشانی ابرو واقشی

• دخی برادر وهمراه قوردشی یولداشی کشاده کاف عربیله ضمیله اچوق
معناسنه در پیشانی بای عجمی کسریله الن عربجه جبهه در ابرو
الف مقصوره زنک فتحی وبای موحده سکونیله وراء مهمله ضمیله
قاشی معناسنه برادر ضم بای موحده ایله قرنداش عربجه اخ معنا
سنه همراه همزه مثلا الف والف ایله یولداشی رفیق معناسنه
تقطیع اچوق کشا مفاعلن ده و پیشا فعلاتن نی البو مفاعلن
رو قاشی فعلات دخی برا مفاعلن هم قوردشی مفاعلن یو
لداشی فعلات صنلو بلجغیه کهکل کوج کج قم ریک • سفال
صقص در خشت وسنک کورنج وطاشی کهکل کاف اول عربی
ثانی عجمی صنلو بلجو دیمکدرکه کلدن مرکبدر کاف عربینک فتحیله
کاهدن مخففدرکه صمان دیمکدر کل کاف عجمی کسریله بلجوق
معناسنه کج کاف عرب وجیم عجمیه ایله کوج عربیده [illegible] معناسنه
ریک راء مهمله کسروا ما ایله وکاف عربیله قم عربجه رمل معنا
سنه وقیر وطاغ وخط اولیه صحید قلوی ریله سفال سین
مهمله کسریله صقص وطبرقدن اولان قب چوق وجوز وبادم ک
وفندیق قبوغنه دخی دیرلر سفالو وسفالد مثله خشت خا
معجمه کسریله کوبج وکرمید وحربنک یلمانی وکاه اولور حربه نیک
کندوسنه ده مجازا خشت دینور سنک سین مهمله فتح

صنم
دلبر کوکل الیجی
منه
ما
مطلب ثالث
کشاده عربجه مکشوف
ابرو عربجه حاجب
برادر
ادر هما فعلاتن
کهکل عربجه سباغ
نوره
کج عربجه جص
کره
نورمح
سفال عربجه خزف
خشت عربجه لبن
سنک عربجه حجر

فتح وسکون نون ایله طاشی معناسنه تقطیع صمنلبل مفاعلن
جقکهکل فعلاتن کوچکجو مفاعلن قمریک فعلات • سفالصق
مفاعلن صدرخش فعلاتن تسنکو مفاعلن یجطاشی فعلات •
صو آب خاک دخی طبراق آتش اودیل باد هم اشک کوز یاشی
درخشک قورو ایله یاش آب مبالغه صو ویاز آبی وکاه اولور
واو ایله باء موحده بیننده تواخی وتبادل اولمغله بای واودن
بدل قلوب آو دیرلر خاک طبراق در آتش فارسیدر اود معنا
سنه در باد آریح دیرلر قو دخی صفة امر غایبدر اولسون معنا
سنه مصدری بودن کلور اکثریا مواضع دعاده استعمال او
لور وقوس آلو پسنک بکری ایکنجی کونی باددنور اشک الف
فتحیله وشین معجمه وکاف عربینک سکونیله کوز یاشی خشک
خاء معجمه ضمیله قوری عربجه یابس معناسنه کلور و بد خوی
ونا کس معنالرینه کلور تر تاء فوقیه فتحیله یاشی عربجه رطب معنا
سنه خشکک مقابلیدر و ادات افعل تفضیلدر و استعاره
طریقله لطیف معناسنه ده استعمال اولنور لطیف کلامی بونکله
توصیف ایدرلر شوخ تر دیو تر لفظی ترکیده دخی استعمال
اولنور واول استعاره به بنا لطافتدر تری دیرلر تقطیع
صوابخا مفاعلن کدر رطب فعلاتن زقاتشد مفاعلن یلباد
فعلات همشکک مفاعلن یشسد رخش فعلاتن کتر قرو مفا
علن یلیاشی فعلات خرید ن الق وصموق فروختن بجالدی سود
اصی یه کلاندر متاع وقماش خرید ن خاء معجمه کسریله الق
اشتری معناسنه الق لفظی عامه نسخه ده قافله دراما قا
عده ترکیده مابعدینه متصل اولان قاف غین قلب اولنور
الغه وصتمغه دینور د فروختن فاء مهمله فتحیله وواو
نیک سکونیله صتمق بیع معناسنه مستقبلاتنده خاء
شینه ابدال اولنور فروشد و فروشنده دینور قیاس بو ایدی
یکی زاء ایله میدل اول لکن یاقوب یاندرمق معناسنه اولان فرو

آب عربجه ماء
خاک عربجه تراب
بیلکه آتش عربجه نار
آتش ترکیده دخی [illegible] عربجه نار
اشک عربجه دموع
خشک
تر
اشک
خرید
عربجه
مطلب قلب القاف المتصلة غینا
الق صتق الغه صتمغه

خشنك مستقبلاتنده وزوزد دینلدی یعنی التباسدن ایچون
صتمق معناسنه اولانیك مستقبلاتنده شینه ابدال اولندی
شین ایله زا مابیننده تواخ واردرکه ایکیسیده حروف صفیردندر
بحر با ایله خانك کسری ایله امر خاردر مصدری خریدندر
سود سین مهمله ضمیله واو ایله واوك سکونیله تورکجه اصح
یعنی رنج معناسنه در وکاه اولور صیغهٔ ماضی اولور مصدری
سودن در ذوق معناسنه یعنی طاتمق وکاه اولور مصدری
مقامنده استعمال اولنور می باید سود ومی تواند سود دیوجه
کبی کالا قماش واوده مستعمل اولان قبجق واورته دوشلکه
امثالی متاع البیت معناسنه تقطیع خریدنك مفاعلن [illegible]
فعلاتن وز وختن مفاعلن بحرا که فعلات ۰ د سود اصح مفاعلن
ند رنج مفاعلن عقاش فعلات ۰ الکنجی بوذکرولنت الی شیار نطق
بکارك بدرو بح بکوب دواك ج چاشی بو زکی الکنجی عربجه حارث
معنا و وصف ترکیبیدر بو جز بو لفظی باء موحده فتحیله وراء مهمله
مقدم وزاء مؤخرك سکونیله الکنجی معناسنه عامه نسخه ده بوزر
واقع اولمشدر که زاء معجمه اول وراء صکره اما صحیح دکلدر
که فارسیده بو لفظی زانك تقدیمیله الکنجی معناسی ثابت
دکلدر و بو جزء دخی کاف عجمیه اولان کر لفظیدر که کوزکر وآهنکر
کبی کشت کافك عربینك کسریله زشت قافیه سنده الکنجی معنا
سنه اسمدر وکاه اولور صیغهٔ فعل ماضی اولور مصدری
مقامنده استعمال اولنور شیار شینك معجمه فتحیله نطق که
بعض دیارده هدك دیرلو وحسته قاروره سنه دخی شیار
دیرلو بکار بانك کسری وکاف عربیله صیغهٔ امردر اك معناسنه
مصدری کشتندر که کاف عربینك کسریله اکمك معناسنه عربجه
زراعت معناسنه مستقبلاتنده شینی رایه ابدال اولنور
وقبلینه بر الف زیاده ایدرلر کارد وکارنده دیرلو بدرو بانك
کسریله وزنا ایچون دالك سکونیله صیغهٔ امردر ربح معناسنه مصدری

سُودُ عربجه ربح
اَصَحّ
رَنج
بحر عربجه اشتر
کالا عربجه حریر
مقصتوق فعلات ص
متوضیق صح
صکالا فعلاتن صح
بزرگر عربجه زارع
الکجی
کِشت عربجه حصد حرث
شیار عربجه [illegible]
بکار عربجه ازرع
کشته
کارد
بدرو عربجه احصد

56

مصدری درویدندر دالك کسریله وراینك فتحیله مطلقا بیچك
معناسنه کورک سنه اولیسون وکاه اولور درو اسم مصدر
اولور بیچلمك معناسنه عربجه حصاد دیرلو بکوب بانك باایله درنیوا
حرف اول فعلده مضموم اولور صیغهٔ امردر دوك معناسنه
کفتن مصدریدر کافك عربینك ضمیله دوکمك عربجه قرع معنا
سنه مستقبلاتنده فایا یه قلب اولور کوید وکوینده در
بنور وکاف عربیله در چاشی جیم عجمیه بعدای وار یه وقوم
وغیر بینك یغننه دیرلو تورکجه چ دینور وکتان تخمنده
چاشی دیرلو تقطیع انجر مفاعلن ز کسر کشتا فعلاتن
آکنشا مفاعلن ر نطق فعلات بکارك مفاعلن بدرو بح فعلا
بکوبدك مفاعلن ج چاشی فعلات بر شمق اشتی آمیختن فی
شمق دیوشتن رایه وصوت جنگ دخی پرخاش آشتی مد
همزه ایله یا اصلیه ایله بر شمق معناسنه لازم ومتعدی استعمال
اولنور وآمیختن قریشمق معناسنه در ~~مستقبلاتنده خازایه~~
~~قلب اولنور وآمیختن قریشمق معناسنه در~~ مستقبلاتنده
خازایه قلب اولنور آمیزد وآمیزنده دیرلو دام بواشی ومطیع و
ملایم معناسنه وقوش ایلرینك اولن ابکنجی کونتم دیرلو جنك جیم
عجمیه صواش عربجه حرب معناسنه پرخاش باء عجم فتحیله
وقوقتی وعربی جنگ وقته وپرکسیه کوایتمکدر تقطیع بو
شمق مفاعلن شتی امی فعلات ختنفرشی مفاعلن مقدر فعلات
بواشی تر امفاعلن مصو شمی فعلاتن کدر دخی مفاعلن پر
خاشی فعلات او فی دورشی کیجه کوندز صفیر لین اولمه نجوان
بکوش شب ورور زنجو کاو میانش نجوان با ایله وواو سیله
صیغهٔ امردر اوقی دیمکدر مصدری خواندندر اقتمق معناسنه
ودعوت اتمك معناسنه بوراده مراد معنایی اولدر بکوش بانك
ضمیله وکاف عربیله دوشی وچالش دیمکدر صیغهٔ امردر مصدری
کوشیدندر چالشمق دورشمك معناسنه شب ورور

دِرَوِیدَن
بکوب عربجه دبس
کفتن
چاشن عربجه صبرة
آشتی عربجه صلح
آمیختن عربجه اختلاط
دام عربجه حلم
پرخاش عربجه وغاء
زنخوان عربجه اقراء
بکوش عربجه تحفظ
شب عربجه لیل
روز عربجه یوم
هر یکی صح

کیجه وکوندز هجوکا و صفرکبی مباش فتح میمله صیغهٔ نهی حاضر
در اولمه دیمکدر مصدرکی باشیدندر تقطیع اقید رش
مفاعلن یکجکندز فعلاتن صفرلین مفاعلن اولمه فعلات
بجکشی مفاعلن شبو روز فعلاتن هجوکا مفاعلن ومبا
ومباش فعلاتن ● مفاعلن فعلاتن مفاعلن ... سنکله اولیکه
کاشکی بانو بودم کاشی بو مصراع مصنفک مصفی متورکجه و نصفی
فارسی دید یکیدر یا تو ده تمنیه دلالت ایدر توبین
بانو سنکله دیمکدر بودم اولیدم معناسنه کاشکی عربجه
لیت معناسنه تقطیع سنکلا مفاعلن لیدمکش فعلاتن
کبا بنو مفاعلن دمکاش فعلات بعض نسخه‌ده اما شنده
بو دخی منقولدر خیال خطه و خالک فلالی دلنده قراوه قوه
صنجک کبی هردم کوتمی خالکه قرار مفاعلن فعلاتن مفاعلن
فعلات بو بحر مجتث مجونی بلکالنه قوار ● بحر رابع قطعه
در بحر متقارب مقصور زغن چیلاق اولدی ووقو نال
دال کبوتر کوکوجن قنت پر وبال زغن زاء معجمه عربیک فتحیله
چیلق دوکلنکج دخی دیرلر دال مهمله ایله قوتاله دیدکلری بیوک
سیاه قوشدر و بیوک بالفه دخی دال دیرلر و بودر بو دخی
دیرلر کبوتر کونا دیرلر پر بائ عجمه فتحیله و بال دخی ایکسیده قنات
معناسنه ... لغت فارسیه ده بو یلجه مسطوردر و
ناظم دخی بویله دیدی اما علامه ابن کمال الحضرتلری فوق انکشد
... قوشی قناده ... درعربیده ... دیرلر
بال قنادک کندوسنه دیرلر ومتعالوین بعض ابیاتیله ... اثبات بیور
مشلر ... واو سکفک ... قودیلان ...
بنه دیرلر وصیغه امردر مصدری اوجمق معناسنه اولانه ...
یدندر ... اولان حساب معناسنه کلور نهایت
اوچ صکره کی معنا اوله اولیجق عربجه اولور تقطیع زغنچی لن
فعولن ... فعولن ... فعولن لدال ... ولن کبوتر فعو

تو
بانو عربجه امرأة
بودم عربجه کنت
کاشکی عربجه لو والعربیة لو انی کنت معک
بحر رابع
زغن عربجه حداء
دال عربجه رخمة
دولنکج
کبوتر عربجه حمامة
پر و بال عربجه جناح
بال

فعولن کلوجن فعولن قنت پر فعولن وبال فعول ● ستاره واختر
دیمکله ایلدزه دیرلر بو سینه اولکه یکرای هلال ستاره سینک مهمله
کسرایله و اختر همزه نک فتحیله و خاء معجمه سکونیله ایکسی
دخی یلدز معناسنه و طالع معناسنه ده کلور و ستاره
قوغ واوج قات و نتفه معناسنه و اختر ایو فال معناسنه
ده کلور دیرلر بای عجمه فتحی و راء مهمله سکونیله اولکه عربجه
ثریا دیرلر هلال هانک ... ایله عربیده ریکم آی معناسنه فارسیده
ده مستعملدر تقطیع ستاره فعولن و اختر فعولن دیمکله
فعولن دیرزه فعول دیرو ... فعولن نالکو فعولن یکرای فعول
هلال فعول هلال مه نو دینور یادی ... صمان اوغریسی کهکشان
آب شال مه لفظی تخفیف آی ... معناسنه نمهک صفیدر
کهکشان کاف عربی فتحیله و اورته لرینده کی هانک سکونیله کوکده
کیجه ایله اولان آق یول که تورکیده الکاصمان اوغریسی دیرلر شال
آب عربجه عبد معناسنه کوچک و آق ... پلاس تقطیع
هلاله فعولن مهینو فعولن دینور یا فعولن رسی فعولن صماع
فعولن رسیکه فعولن کشانا فعولن بشال فعول آرد زنبور کندو
قوان ● شکوفه ... انکبین اولدی بال زنبور زاء معجمه فتحیله
وسکون نونیله آریدر که بال ایلر عربجه نحل دینور و اسم عامدر
جمیع ایلو ه اطلاق اولنور کندو کاف عربی فتحی و سکون نونیله
و واو رسیله بالی قوانی و ... معناسنه ده کلور شکوفه شینک
معجمه ضمیله ... انحا غنچه شاملدر انکبین فتح همزه و سکون
نون ضمیله بال عربجه عسلدر تقطیع آرد فعولن زنبور
فعولن رکندو فعولن قوان فعولن شکوفه فعولن بحرانی
فعولن کبین فعولن و بال فعول بلو صاح اوردی و ص قوغ
بلک دیرلر کیسو موی عود فوخال خال کیسو کاف عجمی و سکون یا تحتیه
ایله بوکو ... زاو ورتبه ... ضم میم و راء مهمله
سکونیله و غین معجمه ضمیله ... صاح معناسنه فوخال فتح خا

ستاره عربجه نجم
اختر عربجه کوکب
شال
آبه
عبا
انکبین

مجه ایله صوقوق صاح خال فارسیده بگ معناسنه در عربیده انا
قرنداشنه دینور **تقطیع** بلکسا فعولن چروکی فعولن وصرقو
فعولن خوبك فعول دکیسو فعولن ومرغو فعولن لفرخا فعولن
لخال فعول او غلنجغ کوذك وکنك کوذ جواندر یکت یوراو
غود بیبر زال کوذك کاف عربی ضمی واوك سکونو ذال معجمه فتحیله
کوچك اوغلان عربجه صبی معناسنه ودر کنك کاف عربی کسری ونون
وکاف عربی سکونیله قوت اغلان که بو دیکیجه اکا کوذ دینور جوان
ضم جیم عربیله یکت فتح دینور یوز بابجی ضمیله واوایلدراء مهمله
سکونیله اوغل معناسنه عربجه فرزند کبی یورمنست دیرلر هم اغلادر
معناسنه وبولاده دخی یور دیرلر زال زای عربیله بیبر قوجه معنا
سنه ورستم جهانگیرك اتاسی اسمیدر **تقطیع** داغلن فعولن
جفکو فعولن دکوکن یکلز رفعول جواندر فعولن یکتیو فعولن
زغلن فعولن رزال فعول بنا مشوه فوتو ووقرغل دموی فوی پیره
زن ای وبیله ماشال فرتوت فتح فاایله بونه مشو عربجه حرف معنا
سنه دوسوک وقوغلکه صقالك بر ازی اغرمش اوله دوموی مثله
پیره زن قوجه قری درعربجه عجوز معناسنه ماه ای سال ایله جهنده
الف ونون زیاده اولنوب سالان دیرلر **تقطیع** بنامش فعولن
نه فرتو فعولن تقرغل فعولن دموی فعول قرییبی فعولن رزن
آفعولن بیلدا فعولن هسال فعول سخن دارم از دز یر از سحا
ستان سوزم وار ایو اینجودن بندن آل فعولن فعولن فعولن
فعول کدی بسر جاد و قلیسر کمال سخنداروصف توکید رجها
ندار عهدار کبی سوز دار لفظی حافظ وطوتجی معناسنه درم
مصدر کی داشتن درطوتق مستقبلاتنده شین رایه قلب اولنو
دارد و دار نده دینور وبازمشکه دال والف وراء کلمه اخرنده
اولسه حفظ وضبط افاده ایدرلر بو تحقیق از ره سخندارمك
معناسی سوز طوتجیم یعنی سوزم وار ایو دیکدر از دراینجودن
بنا یوما قبلنده اولان حرف جرکه من معناسنه اولان از دربو کامه متعلقدر

58

متعلقدر ازمن دخی ما بعدنده اولان ستان متعلقدر ازمن بندن
ستان آل عربجه خذ معناسنه صیغه امر مصدری ستاندندر
تقطیع سخندا فعولن رمزدر فعولن بجوزمن فعولن ستا
فعول سوزم ور فعولن ایوان فعولن جدبنی فعولن دنال
فعول **تقطیع** کدیسر فعولن جمالو فعولن قلیسر فعولن
کمال فعول وسخنك هاسشنده ناظمدن بودخی منقولدر
دلا اهل درد اول بلایه چوق • دکیم کلسه دلبردن ایله قبول
دلاده اولان الف سکون حرف ندادر دل کوک دیکدر ای کوک معنا
سنه چوق فتح حاء مهمله مبالغه ایله اسم فاعلدر دلبر وصف
ترکیبیدر کوکل الیجی معناسنه وتاویل حقیقیسی دلبردن مراد
محبوب حقیقی خدادر زیرا من کل الوجوه کمال وجمال اکا مخصو
صدر غیریده اولان انیك نشئه سیدر **بحر متقارب**
تقطیع فعولن فعولن فعولن فعول تقارب
چوق اولدی بولدی اصولی دیو لسبحی باده وماهم پیاك
جام قونوکیزلك وقدحی بنده هم غلام • سبحی ضم سینی
مهمله ایله توکیده شراب دیمکدر باده ومل ضم میمله ایکیسی ده فا
رسیدر سبحی معناسنه در ودخی فارسیده می دیرلر باده
ایله می بیننده فرق بودرکه باده خمرك بحته سنه اطلاق اولنور
اما می هم بحته سنه وهم چیکنه اطلاق ایدرلر عامه دریسی جانکه
ایکیسنك بیننده عموم وخصوص مطلق واردر شرح مطوله
ده ایدر والباده التی من العنب اذا طبخ ادنی طبخة حتی ذهب
اقل ثلثه وغلاوا شتد وقذف بالزبد فانه حرام قلیلا کان
اوکثیرا وقال خواهرزاده هو فارسی معرب انتهی پیاله بای
عجمی کسریله وجام جیم عربیله عربجه قدح معناسنه در ایکیسیده
فارسیدر لکن جام تورکیده ده مشهور اولمغین ناظم پیاله
بونکله تفسیر ایلدی کینزك فتح کاف عربیله بنده نیك دیشی
در تورکیجه اکا قرنوق تعبیر ایدرلر کینزك اخرنده کی کاف

سنانه یعنی خذ

دلبر
کوکل الیجی
محبوب حقیقی
خدادر

مل عربجه عقار
باده عربجه خمر

پیاله عربجه کاس
جام تراب قدحه دیرلر عربجه
کنیزك عربجه جاریه

نسبی ایله ده

سال

سخندارم

كنيزك

تصغير ايچوندر قوناجق ديمكدر بنده وغلام ايكيسيده قول معناسنده
بنده فارسيدر غلام عربيدر لكن فارسيده كثير الاستعمالدر
بنده مطلق ديشيه واركككه شاملدر اما غلام اينجق اركككه مخصو
صدر وغلام جمعي غلمان كلور تقطيع ديولوسوجبادة فاعلات مفعول
ومكسب مفاعيل ياالجام فاعلات قونك مفعول نينكو قوفاعلات
لبنده مفاعيل همغلام فاعلات كنجشك سرچه صرچه دخي آبگينه
در سرچه طينيه يعني بلغزد خبر پيام كنجشك كاف عربينك فتحي و
سكون نون وجيم عربنك ضمي وشين معجمه سكونيله سرچه سرچه
قوشي عربجه عصفور ديرلر وسرچه قدر اولان كوچك قوشلره د
خي اطلاق اولنور آبگينه مد همزه وسكون باء موحده وكاف عجم
كسريله وهاء غير ملفوظ ايله توركجه صرچه در عربجه زجاج
دينور بلغزد باء موحده فتحيله صيغه مضارعدر مصدري
لغزيدندر دلامك فتحيله طايمق معناسنه امابلغزد بومقامده امر
غايب معناسنه درهامشده ناظمدن منقولدر سورچسون
وطاينسون ديمكدر پيام باء عجم فتحيله خبر معناسنه دركيم ذكري
سبق ايدي تقطيع كنجشك مفعول سرچه صرچه فاعلات ه
دخي آب مفاعيل گينه فاعلات سرجط مفعول يسنغي فاعلات بلغزد
خ مفاعيل بر پيام فاعلات بر بيند كلدرك افسار ديولار فتراك
توركيدن ابوا اولدي اوپان الجام بوبين لفظي فارسيدر ايوك كو
كسلكينه دينور كه توركجه كملدرك ديرلر واهل فرسك اكا سينه بوش
وسينه بند دخي ديرلر وتوركيده تخفيف ايدوب سلابند دينور
افسار فتح همزه وسكون كي الف مدله توركيجه يولار ديدكلريدر
فتراك فانك كسريله وسكون فاء فوقيه ايله توركيده ترككي ديرلر
معروفدر زين راء عرب كسريله وياء تحتيه سكونيله اكوآب ارقسنه
اورلر عربجه سرج دينور بومعنا اوزره اسم جامددر وگاه اولور كه
ازيدن لفظندن مخففه مركب اولور بوندن اولتري معنا بينه كه عربيده
من اجل ذلك ايله تعبير ايدرلر الجام كسر لام عرب وكاف عجميله توركيجه

آبگينه
خرجه

بلغزد عربجه يعثر

پيام عربجه خبر

بريند عربجه لبيب
سينه وش

افسار عربجه زمام
سينه بند
سلابند

آزين

59

تونكجه اوين ديدكلري كه تقريب ايليوب كافي فتحي جيم قلب الجام ديولر
تقطيع بو بند مفعول دركل فاعلات لاركافيدر مفاعيل در
يولر فاعلات فتراك مفعول ترك زين فاعلات بولدا ومفاعيل بالجام
فاعلات كفكير چه نابه طغن چوملكه دكي ديك چو شنيدچه فيند
ويشندي چيك خام • كفكير فارسيده كافك اول عربي وثاني عجمي ايله كيچه
دركه انكله چوملكدن كف الورلر اصلنده وصف تركيبيدر كف طوتيجي
ديمكدر تابه فارسيده تاوه كه تنجره كبيدر لكن قولي اولور تور
كيده اكا طغن ديرلرديك امالدال مهمله وسكون ياء وكاف عجميله
چوملكدر واسم علمدر هر شنه نك انجنده طعام پشه بيوردن
اولنه توركيده تنجره وقزغان ديرلر فارسيده ديك مسي
سين مهمله ايله ديرلر وسفيدن اولنه سفالين ديرلر امالر
سزديك دون ديمكدر عربجه اسي معناجه شنيد جيم عربيله
وضمه صيغه فعل ماضيدر مصدري چوشيدندر قينق
عربجه غليان معناسنه پخت باء عجم ضمه بودخي فعل ماضيدر
پشدي معناسنه مصدري پختن در پيشورمك معناسنه كه
متعدي ولازم بيننده مستعملدر خام چيك معناسنه طعامه
واثمه استعمال اولنور پيشمهمش ميوه و دباغت اولنمامش
كونه دخي دينور تقطيع كفكير مفعول تجتا بر فاعلات طغنجلم
مفاعيل كديدك فاعلات چو شيد مفعول يحتقين فاعلات
دي وپشد مفاعيل چيك خام فاعلات • شمشير وتيغ دكي
قليچ دشنه خنجره كبنجت صفري قينه غلاف ايدوهم نيام •
شمشير شين معجمه كسريله وسكون ميمله قليچه اطلاق اولنور
انجق اماتيغ لفظي تاء فوقيه كسري ياء تحتيه سكونيله مطلق
كسكين نسنه دركرك دمور وكرك غيريدن وقليچ واوقه
دمرينه وطاغلره سويدي يانيته ديرلر اصل تيغ دراء غيرنه بند
بلا اولمشدر فارسيده بو ايكي حرفي بربرينه قلب اولنور
دشنه دال مهمله فتحي وشين معجمه سكون وهاء غير

كفكير عربجه اجرب

تابه عربجه مغلى

ديك عربجه قدر

پخت عربجه ربق

خام عربجه بسر

شمشير عربجه سيف

تيغ عربجه صارم

ملفوظ ایله خنجره دیرلر جیم عجم ایله خنجره لفظی دخی فارسیده آلت
معروفه اختصاص یوقدر بیوك بچاغه ده دیرلر نته کیم بو بیت
ده ظاهردر بیت شنیدکم که بقصاب کوسفندی گفت دران
زمان که بخنجره تیزش ذبح برید لفظ مذکورك ترکیده دخی
شیوعی اولمغله ناظم دخی بو محله تقسیم ایلدی کنجت کاف عجمك
فتحی و یاء تحتیه سکونیله وضم میمیله توکیجی صوفی معناسنه
که صوف و موکب و قاتر دوشندن ایدرلر و غلاق غیجی کترینلر
قن وقهسنه نیك طرفنه دیرلر عربیده رفا سیده شیوعی
واردر نیتکم کسی بوند فارسیدر بوده خرقه معناسنه در
تقطیع شمشیر مفعول تیغدوق فاعلات جد شده مفاعیل
خنجره فاعلات کنجت مفعول صوفیزن فاعلات غلافیده مفاعیل
هنیام فاعلات طام بام و بورنج وام و کسوام مراد کام هم کامد
اده دخی دیرلر دماغ کام بام لفظی فارسیده طام اوستنه
دیرلر سابقا ذکر اولنمشدی وام فارسیده بورنج عربجه دین
معناسنه در بورجلو ادمه وامدار دینور کسم کاف عربی
ضمیله قوج زن معناسنه کام کاف عربیله اولورسه مراد معناسنه
و کاف عجمیله اولورسه ادم عربجه خطوه معناسنه و طمق معناسنه
ده کلور تقطیع طبام مفعول بورجوام فاعلات کسا توم
مفاعیل زدکام فاعلات همکام مفعول ندار عرفاعلات حذیر
لرد مفاعیل ما غکام فاعلات ای دستگیر دامنت از دست
کی هلم ای ال طوتیجی اتك الدن قوجی قویام ای کسر همزه
ایله فارسیده حرف نداء در عربیده یاکبی دست الکی کاف
عجمیله طوتیجی در مصدری کرفتن در طوتمق معناسنه دستگیر
وصف ترکیبیدر ال طوتیجی معناسنه دامن اتك تا خطاب ایچون در
دامنت اتکك دیمکدر زار عربیده من معناسنه ازدست الدن
دیمکدر کی کاف عربی فتحیله زمانی ندن اسوا الجی وندوقت
دیمکدر عربیده رفا سیده شایعدر هلم کسر ها وفتح لامله

خنجره

شنیده ام کن

کنجت عربجه کفل

بام عربجه سطح

کام دیکر دیر عربجه مراد

کام دماغ دیرلر عربجه حنك

ای دستگیر عربجه آخذ الید

کیر

کرفتن دامنت عربجه ذیلك

از دست عربجه من الید

کی هلم عربجه متی ارسله

60

لامله قو یام دیمکدر هشتن دن مشتقدر قومق معناسنه مستقبلا
تنده شین لامه قلب اولنوب هلم دینور تقطیع ابدست
مفعول لکودام فاعلات تنزدست مفاعیل کیهلم فاعلات ایا
لط مفعول بچاك فاعلات ملك الدنق مفاعیل چنقیام فاعلات
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلات علم او کوکن کشی بولیسر در
بوجه مقام و فی الحدیث یرفع الله ای بالعلم اقواما و یجعلهم فی الخیر
قادة یقتص باثارهم و یقتدی بافعالهم تقطیع علمکو مفعول
ننکیشبو فاعلات لسرد ریو مفاعیل جمقام فاعلات هامشنده
ناظمدن بو دخی منقولدر یسونسنه قولی قتنك الده
دوقو کان یارب نه ظالم اولوراشبو بدکان مفعول
فاعلات مفاعیل فاعلات بحر مضارع اخرب و مکفوف در
عیان بحر هادسی قطعه در بحر رجز قارن شکم ناف
کوبك بلد رمیان قوشو کمر دخی زنخدان اکك سینه کوکسدر
دخی بو شکم شینك بجمی کسریله و کاف عربی فتحیله قارن دیر عربجه بطن
معناسنه چوق یین ادمه شکم بنده دینور عربجه عبد البطن دیر
لر ترکجه قارن قولی دینور ناف کوبك مسکی معناسنه کلور
مطلقا کوبك معناسنه کلمز بلکی مطلق معناسنه کلان هاء
رسمیه سنه اولان نافه در ناظم مرحوم ناف کوبك دیسه صحیح او
لوردی کوبکدن مراد مسك کوبکی اولملکن خلاف متبادردر میان
کسر میمله بیل و هشنك اودنه و ایچ معناسنه در قاورته بویله
کسیه میان بالا دینور و قوشغه و اوچقه میان بند دیرلر کمر کاف
عربی فتحیله و میمك دخی فتحیله قوشغ و کوپری و طاغده یونلس
معناسنه زنخ زاء بجمی عربیله و نونك فتحی لویله ترکجه الك معنا
سنه عربجه زقن معناسنه و قولی معناسنه دخی زنخدان اکك
چقوری و قولی معناسنه ده کلور سینه کوکسدر سینی مهمله
و هاء رسمیه ایله عربجه صدر معناسنه بر فتح باء عربیله بوده دخی
کوکسدر و دخی بر میش و نصیب معناسنه و عل معناسنه و بو قره
معناسنه

الا کل یرفع الله الذین ازیدوا ای بالعلم
اقواما یجعلهم فی الخیر قادة یقتص
باثارهم و یقتدی بافعالهم

شوخ

قیا

ناف عربجه سره

میان عربجه جانب

کمر عربجه منطقه

زنخدان عربجه زقن

بر عربجه کاکل

بحرِ القطع

معناسنه ده کلور ویوردن لفظندن صیغهٔ امردر ووصف ترکیبی کلور واوقات
ومصادر اولکنده تحسین لفظ ایچون زیاده اولنور تقطیع
تادن شکم مستفعلن نافکیک مستفعلن بلد رمیان مستفعلن دانخی
زنخ مستفعلن داندرالک مستفعلن سنکمس مستفعلن داخی بو
مستفعلن مرغاب جرغ اوردک چقر تیزی کند یعنی فقره
اهن دمردر سی یعنی کومش نسیم التون در زر مرغاب او
ردک معناسنه اصلی مرغ آب صو قوشی دیمکدر اوردک اکثریا
صویه مائل اولمغله ترکیب ایدوب مرغاب تسمیه اولنمشدر
جرغ چقر طوغان یعضی بلبان دردیمشلر تیز کسکین والچی
وککوه وتعجیل وتیزکن اماکسره صریحا ایله یللنمک عربجه ضرطه
معناسنه در تیزیده اولان یا مصدریه در کند فعل مضارع در
ایدر معناسنه تیزکند یعنی تیزلک ایدر دیمکدر ناظم لفظ مرقومی
اهن مقابل دمور پولاد یعنی دمورک ایو سنه وجوهر دارنه
اهن تردیرلر مس کسر میمله یعنی سیم کسر سین ایله وسکون
یا و میمله کمش عربجه فضه دینور زر التون عربجه ذهب معنا
سنه رانک تخفیف وتشدیدیله جائزدر و تشمزالملک اناسنک
آدیدر و تیبیر کرکی یعنی اسکی بیر معناسنه ده کلور تقطیع
مرغاب جر مستفعلن غزدکچقر مستفعلن تیزیکند مستفعلن
یعنی فقر مستفعلن اهن دمر مستفعلن ارزیز قلای روی توج
آسان یکنی ژی کوج ارکی نهاز وکبش قوچ دیشی ارکک ماده نر
ارزیز فتح همزه مقصوده وسکون راء مهمله وکسر زاء عرب معجمه
ویاء تحتیه سکونی وزاء مهمله سکونیله قلای معناسنه روی اماله
ایله توج عربجه صفر معناسنه وآماله سن یوزدر عربجه وجاسنا
مد همزه ایله کلز وقولای معناسنه درراحتلکه اسانه دیرلر نهاز
کسر نونله ارکج وکوسم که قصاب قوینلری اوکنجه یورر واستعاره طریقیله
قومک وسورینک مقتداسنه اطلاق اولنور کبش قوچدر
عربیدر فارسیده دخی اول معنایه مستعملدر ماده دیشی نر فتح

مرغاب عربجه حصانه

جرغ عربجه اجدل

تیزکسر تابلو عربجه حدت

تیز کند فقره دیکر عربجه سخط

اهن عربجه حدید

مس عربجه نحاس

ارزیز عربجه رصاص

اسان عربجه اهون

دشوار عربجه حرج

نهاز عربجه بنس

ماده عربجه انثی

نر عربجه ذکر

کبش
عرب وفارسی مشترک

61

فتح نونیله ارکک تقطیع ارزیز قلی مستفعلن دردویتج مستفعلن
اسانکی مستفعلن الا شوارنج مستفعلن ادکنجه مستفعلن زو
بکشنج مستفعلن دشیبوار مستفعلن کلک ماده نر مستفعلن
کار نهفته کزلو ایش کاز دیجاع وبوس اوپمک خوی
کرده یعنی درلمش عورت زن وشوهر ذکر کار کاف عربیله
ایش واکن معناسنه کاف عجمیله اولورسه ادات مبالغه اولور
که صیغهٔ فعل ماضینک اخرینه لاحق اولور ومبالغه فاعل معناسنه
یوروردکار دیه معناسنه واخرینده کار خلاق معناسنه وکاه او
لورکه اسم صیغه سنک اخرینه کلور آمرزکار کبی غفار وعفور
معناسنه وامورزکار کبی معلم معناسنه نهفته نون ایله هانک
ضمیله کزلنمش معناسنه اسم مفعولدر مصدری
نهفتن کزلنمک معناسنه کار نهفته نک مجموعی کزلو ایش معنا
سنه اولور کاز کاف عجمیله جماع معناسنه بوس با عربیه ایله اوپمش
مصدری بوسیدن اوپمک معناسنه در خوی واو
اصلیه وضمه فتحه اماله ایله وقصر ایله اولور قافیه سنده
در عربجه عرق معناسنه دردوموز یقیه که توغولف دیرلر
وتخلیق وکوباسی یعنی بر معناسنه کلور عرق خوی چین د
ینوردر دوینجه دیمکدر کرده فتح کاف عجمیله اسم
مفعولدر ایلمش معناسنه مصدری کردن در ایلمک معنا
سنه خوی کرده نهایه معنای ترکیبی در ایلمش دیمکدر زن
عورت ومنکوحه مرد و نازلی ونشاطلی یوزو یعنی دیرلر عورتدن
لفظنده نام حاضردر ووصف ترکیبی کلور حنثت زن وطبل زن
شوهر عورت اریدر تقطیع کار نهف مستفعلن تکزلوایش
مستفعلن کندرجاع مستفعلن عوبوس بش مستفعلن خیکی
دیع مستفعلن یندرلمش مستفعلن عورت نو مستفعلن شو
هردرار مستفعلن کیدرد دسبوان سواوت اینی سودرد
اوک ارداشان یو قو ویشو وبیش وزیو وزیه خم ضم خاء معجمه ایله

کارنهفته عربجه فعل خفی

نهفته
اسم مفعول

کاز عربجه جماع

بوس عربجه قبل

خوی کرده عربجه عریق

زن عربجه امراه

شوهر عربجه ذکر وزوج

خم عربجه راقود

کوپ وشولبُوُیَ دیرلر که جلادلر سبو فتحه سینلدستی معناسنه
آن مدّیله اول دیمکدر اسماء اشارتدندر عربیده ذلک معناسنه
بعیده اشارتدر مدّ الفله نون کلمه آخرنده اداة جمعدر آدمیان
وبوستانان وجنّیان گبی وگاه اولور توصیف ایچون اولور تفرّج
کُنانْ وافتانْ وخیزان گبی سو طرف وجهة معناسنه سویده
مقصور ردرو ضیا وروشنالق معناسنه دخی کلور آنسو دیمک
او طرف واوته طرف دیمکدر این سو بو طرف دیمکدر اسماء اشا
رتدندر قریبه اشارتدر عربیده هذا گبی جمعی اینان کلور
بونلر دیمکدر پیشی بائ عجمیله اوک وایلرو ومقتدی ومحترم وضدّه
معناسنه کتور رکیده اُوتُورتی لی اوچلکیدر بجه وامام پیشا
ونك وپیشواد یولر پیش بائ عجمیله آرد وصوك واکسر وفا وخریشه
معناسنه کلور زیرا شفه کلور وکرویّا التنده پشمش نشسته
وپیتر آواز ومراد معناسنه انکچون دیمک فارسیده زیرا دیرلر
زبر فتح باء ایله یوقرو عربجه فوق معناسنه وتکنه معناسنه دخی
کلور تقطیع خمکبد زر مستفعلن دبینه سبو مستفعلن آنه
آنسواته مستفعلن انو بو مستفعلن اکارد شا مستفعلن ع
غیوقرو مستفعلن پیشو پسو مستفعلن زیرو زبر مستفعلن بو
رجك اوده واست کزار رقم فتح پیشم بخار بونده کتور اینجابیا
انده ایلت اینجا بیر واست بورجك دیمکدر کذار کذاریدن
امردر اوده مك معناسنه کذار اوده یعنی ادا ایله دیمکدر
پشت بائ عجمینك ضمیله ارقه وارقه حالی سمری معناسنده ده
کلور میم ضمیر متکلمدر ارقم دیمکدر بخار بائ عرب زائده
درخار خاریدن امر حاضردر قشیو کیجك معناسنده ده
اینجا این اسم اشارتدر جا لفظی جایدن مقصوردر مکان
معناسنه بیا بائ عرب زائده و یار لفظ آو ردندن امر حا
ضردر کتورمك معناسنه انجا بیو باء اولی زائده نك ضمیله وباء
ثانیه لاجل الوزن مفتوحدر اصلنده ضمیله اولان بودندن

آن سو عربجه ذلك الجانب

جنیاه

این سو عربجه هذا الجانب

پیش عربجه امام

پس عربجه بعد

زیر عربجه تحت

زیرا

فتح زاء ... ح

واست عربجه دینك

کذار عربجه آت

واست کذار عربجه آت دینك

پشتم عربجه ظهری

بخار عربجه احذش

اینجابیا عربجه هات فی هذا المکان

انجا بیر عربجه ارزوخبش ذلك المکان

62

ایلتمك صح

تقطیع

بودندن امر حاضردر بودن معناسنه وانبونده اوتمك صح
بوجك اوده مستفعلن وامتکذ ارستفعلن ارفقشی مستفعلن
بپشتم بخر مستفعلن بندکتو مستفعلن اینجابیا مستفعلن رندالت
مستفعلن انجا بیو مستفعلن اولور بلمزلر لوج کندو کی قودیرتای
اوغل نشستین بناد اتان کی بزخود رارهاکن ای پسر نشستین
میم مفتوحه اداة نهی در مصدر بر نشستن درا وتورمق عربجه
جلوس معناسنه شین معجمه نك فتحه وکسری ایله دخی جائزدر
مصدر متعدیسی نشانستن اوتورتمق عربجه اجلاس معنا
سنه قیاس بو ایدیکی نشستن لفظینك متعدیسنه نشانستا
نیدن دینلیدی لکن نشاستن ایشدلدی فلیحفظ بناد اناد ده
باء مفتوحه ایچون رنادانان مادنلك جمعدن نبیلوه اولد
که اسمانیك جمعنده قاعده اولدر که اسم ذوروح اولوب
واخری ساکن اولور سه الف ونون زیاده اولنور آدمیان
وملکان وجنّیان وجانوران گبی واگر کلمه نیك آخرنده
هاء علامت فتحه اولور سه الف ونون ندن اول کاف عجمی کتورلر
خواجکان وبندکان گبی واگر اسماء جماداتدن اولور سه
اکثر آخرنه الف هاء زیاده ایدرلر گرك اسمك آخری
متحرك وگرك ساکن اولسون آسمانها وزمینها ونامها
وخامها گبی واگر جماداتك نشو ونماء اولورسه حیوانات
ما بهنی اولور سه الف ونون دخی زیاده قلنق جائزدر درختان
ودرختها گبی فلیحفظ کزینر فتح هاء عجمیله امر حاضردر
دیمکدر مصدری گزیدن درکسر کاف عجمیله معناسنه
خوددر اور شید شد فاقیه سنده اسمیه ال اولنور
کندو دیمکدر آخرنده کاه علامت مفعول اولور وگاه تخصیص
ایچون لام جاره معناسنه اولور وگاه قسم ایچون وگاه
تحسین لفظ زائد اولور بو راده مطلق معناده اولور اداد در
فلیحفظ ارهاکن امر حاضردر قوتی دیمکدر مصدری رها

امانشستین فتح میم الیه وکسر شین ایله ایکیسیده ... نشستین ده میم حرف نهیدر مفتوحدر ونشستن ...

نشسته

بنادانان عربجه مع الجاهلین

مصاحبت ایله صح

بلمزلر دیمکدر صح

مطلب قاعده جمع العقلاء فی ... آدمیان ملکان جانوران ... خواجکان بندکان ...

دانشمنده کی صح

شکرین عربجه فرح

فلیحفظ

معانی را ٣

ایچون صح

کردن دروردیمق معناسنه عربیجه تخلیص دیك اکسر همزه ایله حرف
ندادرکه ذکری کچدی پسر یا بچه ضمیله اوغلدر تقطیع اوغ
مبل مستفعلن من لوایح مستفعلن کندوکلر مستفعلن توایا علمک
مستفعلن منتشا مستفعلن دانکرین مستفعلن حتی درادها
مستفعلن کنلیشن مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن
مستفعلن حقا که جاهل صحبته نار جهنمدن بتر حقا اصلنده
مفعول مطلقدر فعل محذوفدر حق حقا تقدیرنده در شب
شبونا معناسنه بشر یومن رق دیمکدر اصلی بند ترابدر داله
تانیك قرب مخرجلری اولدیغندن دال تایه ادغام اولوب بتر
اولدی بلا تشدید دخی مستعملدر جامشنده ناظمدن
بو دخی منقولدر شها سعادت ایچی طوتدی جهانی
سرسرنا آفتاب طلعتك افق صلدی مودفو مستفعلن اربع
مرات بحر رجز در سالم اوشق اجزاء مثمن یکهری شاهاده
اولان الف حرف ندادر در سرسر اصلنده از سر تا سر ایدی
تا حرف غایه باشدن باشه دك دیمکدر تکرار حذف اولنوب
والف قصر اولندی بحر سابع قطعه در بحر هزج چشم
پکار اولدی کوزه بردق ابسنام مجوی جوی ایرمق چشم
فارسیده بکار ولکن یوردییی معنالرینه کلور کوزه کاف عر
بیله وها رسمیه بردق کوزه مثلا مجوی فتح میمله نهی
حاضردر استمه دیمکدر مصدری جوییدن در استمك
معناسنه جوی ایرمق جوییدن لفظندن امر و وصف ترکیبی
اولور امرده اولنه تحسین لفظ ایچون بیاء موحده زیاده
ایدرلر مجوی دیرلر تقطیع چشمت بکار الدکو مفاعیلن
زبردق فعولن استمه مفعول مجو یجو مفاعلن یا رمق
فعولن ۰ انداختن وو فکندن اتمق دخی اشاغی بر قوماق اندا
ختن اتمق مصدر دروو اشاغی معناسنه فکندن مصدردر خ
موافکندیندن مقصوره در براقمق معناسنه تقطیع اندا

بحر سابع هزج

نع
چشم عربیجه عین
کوزه عربیجه کوزه
مجوی عربیجه لا تطلب
جوی عربیجه نهر

وجه الدرج

مفعول

انداختن عربیجه رمی
فرومایه عربیجه السفل وزیر
اشاغی

فکندن عربیجه طرح

63

اندراج مفعول تنوفو مفاعلن فکندن فعولن اتمق مفعول خیا
شاغ مفاعلن بو فتح فعول زرد اولدی صرو کبود در رکوك
قاده سیه وسپید در آق زرد صار وعارض اولان لونه ومعروض
اولان شیئه دیرلر عصفور معناسنه دخی کلور کبود فتح کاف
عربیله در سیه سیاه دن مخففدر قاده معناسنه سپید
کسر سین مهمله وبای عجمیه آق عربیجه بیاض معناسنه تقطیع
زرد الد مفعول صرو کبو مفاعلن در رنك فعولن قادسی
مفعول بهو بپید مفاعلن دره آق فعولن ۰ هم سرخ قزل یشل
دردر سبز ۰ یشل اولدی جوید کونیه نوتمو سرخ ضم سین ایله
مطلق قزل عارض ومعروضه اطلاق اولنور رنك سرخ سبز رنك
کبی و قزل مرکبه دخی سرخ دینور و براو تدرکه غوغایی قزل اولو
سبز فتح سین بشل وتازه معناسنه یشل جوید و مصر جانبنده
جریان ایدن نهرك ادیدر کنیز ضم کاف عجمیه بیوك توقوکونین
کبی مثل تقطیع همسرخ مفعول قزل یشل مفاعلن دردر سبز فعولن
یشلد مفعول جو یدکزی مفاعلن نتقو فعولن لخت اولدی
چومق قتید در سخت ۰ هم ایوی درشت نرم یومشق لخت
فتح لامله چومق و پاره معناسنده کلور و کاه اولور احیرینه هاء
علامت الحاق اولنوب لخته دینور سخت فتح سینله ایدقی
وضبق و تزاز معناسنه ده کلور درشت دال ورانك ضمیله
ایری وناهموار یعنی دوغری دکل و یا قتق سز معنی سنه نرم فتح
نونیله یومشق وملایم تقطیع لختلد مفعول چمققتی مفاعلن دد
رسخت فعولن هم ایری مفعول درشت مفاعلن یومشق
فعولن کف آیه و ناخن اولدی طرنق انکشت برمق اولوب
موکف تشدید یله عربیدر آیه معناسنه ومنع معنا
ده مصدردر استعمال اولنور لفظ عربیته تعرض ناظمك و
ظیفه سینه مخالفدر ناخن طرنق عربیجه ظفر معناسنه طرنق
کسرجك بچاغه ناخن برود دینور و ناخن براه دخی دیرلر

زرد عربیجه اصفر
کبود عربیجه ازرق
سیه عربیجه اسود وسواد
سیاه
سپید عربیجه بیاض
سرخ عربیجه حمرة
قویروغی ق
سبز عربیجه حضرت
نیل عربیجه عظلم
کزینه عربیجه مدق
لخت عربیجه جرف
سخت عربیجه اطروش وصلب وصلابت
درشت عربیجه خشونت
نرم عربیجه لین
کف لفظ مشترك

ونا خن براى وناخن كبر ديرلر انكشت فتح همزه وضمه كاف عجيله
بومق بزمك اولوبايش برمغه بزدك ديو كرشهادة برمغنه ده
انكشت دشنام ديرلر تقطيع كفاى مفعول وناخن مفاعلن
وطرتق فعولن انكشت مفعول بزدن مفاعلن لبرمق فعولن
كالوج بجيمه مشت يومرق كشتى كيدر عربجه زورق كالوج
جيم عجمى وكاف عربيله نه ركچ صرچه بومق مشت يومرق
وبشمعجمى مشتاسيدر واوج وتوفق كشتى بيوك كمى سفينه
معناسنه زورق دكلدر زورق كوچك كميدر كه تورجه
اكا صندل دينور وبرمه دخى ديرلر تقطيع كالوج مفعول
بجيمه مشتى مفاعلن بتمرق فعولن كشتيك مفعول مدن
عرب مفاعلن جزورق فعولن هم شيب وفرازشى وبجه
قندر بوكسك خوبلندو پست الچق شيب كسر شين معجمه
ايله انشيكه بو قشدن مفاعلدر ومد هوشى واكه عربيده
تحت دينور نشيب لفظندن مخففدر نون حرف نفي
اولدغيچون محذوفدر رودخى اتباع ومراوجه طرنفچه نشيب
وشيب ديرلركه كشته ومدهوشى معناسنه در فراز كسر فا
ايله بوقشى وبو قاردى وقارشو وجمع اولمق معناسنه وبخلق
لفظ ايچون زياده اولنور خو بلند خو لفظى وزن ايچون زائد
برلفظدر بلند ضم باء عربيده وفتح لام ايله يوكسك وايلو معنا
سنه قيو بروانه واوسجنم بلندين ديرلر يوكسك او
لدقلريچون پست باء عجميله الچق وكوتاه وزور وبخيل معنا
سنه كلور تقطيع همشيب مفعول وفرازشى مفاعلن يقشد
فعولن بكسكه مفعول بلند پس مفاعلن تالچق فعولن بر
هيدانكس كه شد هراسان قورتلدى اوكمسه كه اولدى
قورقق برهيد باء مكسوره زائددر رهيد فتح راء مهمله ايله
فعل ماضيدر قورتلدى يعنى خلاص اولدى ديمكدر مصدر
رهيدندر فتح راء ايله قورتلمق معناسنه انكسى اوكمسه
عربجه ذلك الذى

انكشت عربجه اصبع
سترك اولو پرمق كه باش پرمغه
ديرلر عربجه ابهام
كالوج عربجه خنصر
مشت عربجه قبضه
كشتى عربجه زورق وسفينه
انكشت
صح
بعض نسخه ده بزدك برينه سترك
درشر اولدى اولوم معناسنه
صح
شيب عربجه الهوبه
فراز عربجه حدب
بلند عربجه عليا
پست
برهيد عربجه خلص
رهيد ماضى
قورتلدى
برهيد انكس كه شد هراسان
صح قصد

64

كسه ديمكدر ادات توصيفدر هراسان فتح هاء ايله قورقق هرا
سانيدن قورقق هراسان صيغه مبالغه در مبالغه ايله قورقيجى
ديمكدر معناسى بيت ديمكدركه هركم اللهدن قورقق
اولمشه دنيا واخرت مهالكندن قورتلدى نيعالبكى نها
نيك مهالكى خوف اللهه اولمدن ناشى معصيتدن حاصل اولور
پس بو كلام سعادة انجام جوامع الكلمدندن ايله يكى ظاهر
در تقطيع برهيدانفعو لانكسكشد مفاعلن قورتلدى مفعو
اولمسكا مفاعلن دقوردقق فعولن مفعول مفاعلن فعولن
علم ايجره در رسعادت الجق تقطيع علمجى مفعول درد
رسعا مفاعلن زيجق فعولن هامشده ناظمدن بودخى
منقولدر كولسك دير سك يونك فوجدن علم او فى خلا
ص بو بولجهجدن مفعول مفاعلن فعولن كچ امب و
قبضه هرجدن بحر ثامن قطعه در بحر رمل مقصور
ميچكد يعنى طمه هم رك طمه قانى خون باز نلمش چوق سماط
اراسته بسيار خوان ميچكد مى ادات حالدر چكد فعل
مضارع طمه يعنى طملى معناسنه مصدرى چكيدندر طا
ملمق معناسنه رك فتح راء مهمله وسكون كاف عجميله طمركه عر
بجه عرق معناسنه خون واو اصليه ايله قان عربجه دم معنا
سنه اراسته مد همزه ايله اسم مفعولدر بزنلمش مصدرى ارا
ستندر بزمك اراييدن واراييدن واراياندن امثالى
بسيار كسر باء عربيله چوق معناسنه عربجه كثيردر خوان
فتح خاء معجمه وواو رسميله والف ثابته ايله سماط مخصوص
دكلدر بلكه ايچنده طعام يني نسنه ديرلر كورك سماط
وكرك سفره وكرك غيرى كذا نقله اهل اللغه تقطيع ميچكد
فاعلاتن بنطمه هم فاعلاتن ركطمردى فاعلاتن قانخون فا
علات بازنلمش فاعلاتن چقسماطا فاعلاتن راستبسيو
فاعلاتن ربار خوان فاعلات باز كونه عكسنه دردخى كوكو
مطلق
صح

شدعربجه صاروكان
هراسان عربجه خائف
رمى
ميچكد عربجه يقطر
رگ عربجه شريان
آراسته عربجه مزين
اسم مفعول
خوان عربجه مائده وخوان
بسيار
سماط

فکره • درلو درلو کونه کون باشه اشاغه سرنکون یازکون عکسه
وباشه اشاغه وکیروسنه معنالرینه هاء غیر ملفوظه ایله یاز
کونه منقولدر دکلدر کلکونه فکر یعنی عورتلر یوزلرینه سورد
دکلری قزلجه درکلفونه فا ایله مثله کونه کاف عجم ضمی واو اصلیه
ایله درلو معناسنه کوناکون درلو درلو معناسنه در
ناظمک کونه الفسز ایرادی وزن ایچوندر سرنکون ضم
نونله باشه اشاغ دیمکدر نکون سارونکونسر [redacted]
تقطیع یازکونه فاعلاتن عکسنه در فاعلاتن دخی کلکو
فاعلاتن نفکر فاعلاتن درلو درلو فاعلاتن کونه کونا
فاعلاتن شیاشاغ فاعلاتن سرنکون فاعلات کوده
تن روده بغرسق بوکرك اوکن کرده شش • ایکو پهلو
یکاسو کشت یان اوجه سرون • تن بدن کوده معناسنه
درفارسیده وترکیده مستعملدر روده ضم راء مهمله
وسکون واو وفتح دال ایله بغرسق وسانه قلنه دینور
کرده ضم کاف عربیله وهاء غیر ملفوظه ایله بوکرك وسود
لشی بو معناسنه ده کلور جمع کردکان شش ضم شین اولی
معجمه ایله توریجه ایکن معناسنه یعنی آق جکر پهلو فتح باء
عجم ایله ایکو یعنی یان معناسنه وشقه ایرانه دخی دیرلر سو
ضم سین مهمله ایله طرف وجهت توریجه یاکه دیرلر سو بدن
مقصود دود وضیا وروشنائی معناسنه ده کلور کشت کاف عربی
ضمیله مشت قافیه یان معناسنه ومشت وکاه صیغه ماضی اولور
مصدر مقامنده دخی استعمال اولنور اولدرمك معناسنه
وکاه امر حاضر اولور اخرنده تا حذف اولنوب کش دیرلر
سرون سین مهمله وراء مهمله ضملریله توریجه یعنی اویلوغ
قبه لرینه دینور تقطیع کوده تن رو فاعلاتن دبغرسق
فاعلاتن بکورك ایکن فاعلاتن کرده شش فاعلات ایکو یه
فاعلاتن لو یکاسو فاعلاتن کشت یانه فاعلاتن جسرون

چون فاعلات دسته قورتلمش ولیکن بست بغلو دسته
صب موی قیل خامه قلم نامه بتی جامه طون دسته فتح راء ایله اسم
مفعولدر قورتلمش معناسنه مصدری رستن قورتلمق معنا
سنه وصالی ویرمك معناسنه دخی کلور بسته با عربیله
اسم مفعولدر مصدری بستن بغلمق بو بسته بغلنمش معنا
سنه دسته اکیدیجد کلری وقت بغلرقلری دسته کتورکیده
دخی شایعدر هر نسنه نیك قولینه وایپلك کبی بغه وکستا خلق
ایلمکه دخی دیرلر موی قیل وصاچ معناسنه قیصر ایله مو دخی
دینور خامه یونلمده و قلدن اورلمش او دقمش ومرکب
وقوم یعنی معناسنه دخی کلور نامه توریجه بتی یعنی مکتوب
معناسنه جامه کیبیجك اثواب ونیم [redacted] سوخته یعنی
بارسی یانمش دوده شکل وقدح وشوك شاه بیتی وصراحی
معنالرینه کلور معلوم اوله کیم جامه لفظی معنای اصلیسی اعتبا
ریله ملبوس ومفروش عامدر ملبوسه مختص جامه دیرلر
اصل جامه تندر ترکیب اضافیدن علمیه نقل ایچون علامت
اولسون دیو مضاف الیه تقدیم اولمش دروندر وشجامه
خواب دیرلر تقطیع رسته قورتل فاعلاتن مشولیکن فاعلاتن
بستبغلو فاعلاتن دسته صب فاعلات مو یقلمخا فاعلاتن
مقلمنا فاعلاتن مه بتیدر فاعلاتن جامطون فعلات
صبح کناه صبح بیفشان صبح بری ایشه شاشتی او دیون
قوبو بلن بیهراشی فوص بیراشی یون کناه کاف ضمیله صبح
معناسنه مصدری فشاندن در صچمق معناسنه بوکی
باء موحده عربك کسریله کودیلان نسخه لرده بویله در
اما صحیح بویزدر زیرا دبوزیدن نفوت اتمك معناسنه بشا
شی کسر باء موحده ایله صیغه امر حاضردر بنول معناسنه
مصدری شاشیدندر بزن باء ایله اوردیمکدر مصدری
زدن دراوروق معناسنه در وصبل اتمك معناسنه ده کلور

ننه کیم سر خمار نره دیو معنی قزللفه مائل دیکد ر متعدسی زنا
شیدن کلور بکی کسر باء موحده فتح کاف عربیه امر حاضر در
وبو معناسنه مصدری کندندر قوموق و قوبیوق و قومق
ودری بوزمك و بوسنه جقارمق و بولموق معنالرینه کلور
کندیدن مثلو کاف عجمی فتحیله مثلد کندن بهراش کسر باء
موحده عربیه امر حاضر در قوحی دیکد مصدری هراشید
در بتراش کسر باء موحده عربیه امر حاضر در یونه معناسنه
مصدری تراشیدن یونمق معنالرینه کلور تقطیع
صحکناهو فاعلاتن صحیفین فاعلاتن صحرای فاعلاتن
شباش فاعلات اوریز نقو فاعلاتن بو بکنبه فاعلاتن
راشقصبت فاعلاتن راشیون فاعلات • بدایکی اوج
دورد بش یك دو سه چار و پنج و شش • التی هفته
هشت دنه ده یدی سکز طقوز اون • یك یا نیك فتحیله
وکسر ایله ده لغتدر یك دیمکدر دو ایکی عربجه اثنین معنا
سنه فصیحی بودر که واو تلفظ اولنمیه مکر که ضرورت وزن ایچون
اوله واخرینه یالاحق اولیجق البته واو تلفظ اولنور
سه سینك فتح وهاء غیر ملفوظه ایله اوج عربجه ثلثه
معناسنه چار جیمك فتحیله دورت عربجه اربعه در چهار
مثله پنج فتح با عجمیله بش عربجه خمس دینور شش
اولی فتحیله التی معناسنه بو بیتده مس هول وارد در
هفت فتح ها ایله یدی عربجه سبعه معناسنه هشت فتح
ها ایله سکز عربجه ثمان دیرلر نه ضمه نون و هاء ملفوظه ایله
طقوز درده فتح دال و یه هاء ملفوظه اون عربجه عشره
معناسنه تقطیع برایکی اوج فاعلاتن درد و بش یك فاعلاتن
دوسه چار فاعلاتن پنج شش فاعلات التی هفت و فاعلاتن
هشت نه ده فاعلاتن یدی سکز فاعلاتن طقوز اون فاعلات
• بست وسی یکرمی اوتوز چل قرق پنجاه اللی در شصت

بیت ۶۶

شصت و هفتاد التمش در یتمش کالیوه یونه • بست کسر
باء عربیه یکرمی عربجه عشرون دینور و نود توقسان ایله معناسنه
در و زیان او لتمش سنه معناسنه کلور سی کسر سین و
سکون یا ایله اوتوز عربجه ثلثون دیرلر چل کسر جیم عجمیله
قرق معناسنه چهل مثله پنجاه باء عجمیه فتحیله و جیم عربیله
اللی در عربجه خمسین دینور شصت فتح شینله التمش یومك
صحیح سینی مهمله صاد یونه شست در عوام غلط ایدوب صاد ایله تلفظ ایدرلر هفتاد یتمش عدداون یدی
عدده هفتده دیرلر کالیوه و کالیواد یونه احمق وابله و
باش اغرسی و کوکلو و شول کسنه در کندوکی دوزقوش
کوزل کوستر که کورنلر صانورلر تقطیع بستی فاعلاتن
کو متنی چل فاعلاتن و قرقی پنجه فاعلاتن شصتهفتا فاعلا
الیوز فاعلات دالمتنوبت فاعلاتن مشدر کا فاعلا
لیو بونه فاعلات • داخی هشتاد و نود صد سکسن و
طقسان یوز • بیك هزار و صی صینه بشمار و میکن آزمونه •
هشتاد فتح ها ایله سکسان اون سکز عدد دینه
هشتده دیرلر و سکز یوز عدد دینه هشتصد دیرلر نود
فتح نون و واو ایله صد یوز در اصل و فصیحی سینی مهمله ایله
در سود دیوب صاد غلطات عوام قیلندندر هزار فتح
ها ایله بیك عددی بلبله هزار دا دیرلر بشمار باء عربیه
زائده و شین عجمی ضمیله امر حاضر درصی معناسنه مصدر
شماردن در صیق معناسنه شمردن مثله میکن آزمونه می
لفظ ادات حالدر کن امر حاضر در آزمون صینه عربجه امتحان
یعنی صنمق حاصل معنی صینه امتحان ایله دیکدر تقطیع
داخی هشتا فاعلاتن دونو د صد فاعلاتن سکسن
طق فاعلاتن سان یوز فاعلات بسك هزار و فاعلاتن
صبصیبش فاعلاتن ما رمیکن فاعلاتن آزمونه فاعلات

ایچرو کل الوبسك یوخسه قلفا طشره ده اندرون آکوشناسی
ودن میمان درنبرون • اندرون فتح همزه ایله ایچرو معنا
سنه الف مدیله ایکی معنایه کلور بو ای بار خدا بو نامدن
لفظندن امر حاضردر کلدیکمدر بو راده مراد معناء
ثانی در کر اکردن مخففدر ادات شرطدر وشناسی
شناختن دن وصف ترکیبی در آکلیجی صفت مبالغه سنده در
شناسادینور آکلیجی معناسنه وشناسیده اولان
یا خطاب در ورنه یوخسه دیمکدر عربجه والا معناسنه
میماه می ادات حالدر ماه صفت امر قل معناسنه مصدر
ماندن قلمق معناسنه درنی معناسنه بورون ضم باء عربجه
طشره معناسنه بیرون کبی تقطیع ایچرو کل فاعلاتن
الوبسك فاعلاتن یخسه قلفا فاعلاتن طشره ده فاعلات
نکی اندرون آ فاعلاتن کوشناسی فاعلاتن ورنه میمی
فاعلاتن درنبرون فاعلات بحر فاعلاتن فاعلاتن فاعلات
فاعلاتن خیف اکاکیم دام جهل ایچنده قلمشدر زبون
تقطیع خیف اکاکیم فاعلاتن دام جهلی فاعلاتن چنده
قلمشی فاعلاتن در زبون فاعلات بحر هامشنده ذکر
بو منقولدر آفتاب طلعتك عالمی یدروشن قیلور یوزیکیم دو
شنه سرو ایله کلشن قیلور بحر سه در بحر مزاحف سالم
• بورزیدن اوزنمکدر نوردیدن دررد رمك زمین را
خوك بوکندن مندر یعنی طوکز درمك بورزیدن باء عربجه
زائده در یوشنه اویکمك واو زنمك یوشنه عادت ایده
نمك واکین اکمك معنالرینه کلور نوردیدن ضم نون ایله
مصدردر دورمك عربجه طی معناسنه زمین را خوك
برکندن زمینی یررا ضمیر مفعولدر خوك طکوز بوکندن
قوپرمق حاصل بوکه برندن قوپاروب قارشدرمقه دیمك
تقطیع بو رزیدن مفاعیلن اوزنمکدر مفاعیلن نوردیدن

اندرون عربجه داخل دار وداخل شیء
کر فتح کاف فارسیله اصلنده اکردر وحرف شرطدر ترکیجه دخی اکر دیرلر عربجه ان
شناسی عربجه ان تفهم
ورنه عربجه والا
میماه عربجه قف
درنی عربجه فی
برون عربجه خارج الدار
مطلب
بحر تامع
ساکن حرف اکوکلر ظاهر معنالر
بورزیدن عربجه بعشره وتقید
مصادر سباعیه
نوردیدن عربجه لف
زمین عربجه ارض
را ادات مفعولدر ترکجه نی عربجه لدویه
خوك عربجه خنزیر
برکندن عربجه حفر

نوردیدن مفاعیلن دررد ورمك مفاعیلن زمین را خو
مفاعیلن ک برکندن مفاعیلن بذ دبیر امفاعیلن طکوز دیمك
مفاعیلن • بودن قپمق دیرلر بودن یعنی کوسترمك • زدودن
بصدن اجقدر سبودن دردنی سوزمك • ربودن ضم
راء مهمله قپمق عربجه خطف دینور ربایندن قاپدرمق
معناسنه نمودن ضم نون ایله کوسترمك عربجه اراءه معناسنه
کورنمك معناسنه ده کلور زدودن ضم زاء عربیله پاصلی
سننی پاصدن اجقدرو صیقلمق بسودن باء عربیله سوور
مك والیوقو اوومق وبی قیو دیوغق وکورمك معنالرینه
کلور تقطیع ربودن قپه مفاعیلن مقدر لی مفاعیلن نمو
دن یه مفاعیلن نکسترمك مفاعیلن زدودن پص مفاعیلن
ریجقدر مفاعیلن بسودن ربدر مفاعیلن دخی ملتمفا
عیلن رسن تاب تانتن بوکمك یاوکیم یافتن بولمق رسیدن
ایرمك ودرمك چیدن یافتن اورمك • رسن راء مهمله ایله
ایپ عربجه حبل دینور جنازه رسن باز دیرلر وایپ بو
کوجیه رسن تاب دیرلر یافتن بوکمك معناسنه تفتن مثله
کم کاف عربجه ضعیف یاووه یعنی یتمك غیب اولمق عربجه ضاله دینور
تیجیه ونابدید یعنی بلور رسن یافتن بولمق عربجه وجدان
معناسنه رسیدن بونسنه ایرمك عربجه وصول معناسنه
چیدن کسر باء بجه درمك عربجه جمع معناسنه بافتن
باء عربی فتحیله اورمك ودوقومق وکوزه مك تقطیع
رسنا بتا مفاعیلن فتبکمك مفاعیلن یوتو کم یامفاعیلن فتبلمق
مفاعیلن رسیدنا ومفاعیلن مکو درمك مفاعیلن چیدنا
مفاعیلن فتنا رمك مفاعیلن خرامیدن خراشیدن صا
لنمق طرملامقدر • صورمق اولدی رامیدن رسیدن
یعنی اوفورمك خرامیدن کسر خاء بجه ایله صالنمق خراشید
ن کسر خاء بجه ایله طرملامق وقشنمق وقزنمك معنالرینه کلور

ربوده قاپلمش
ربودن قاپمق عربجه نهب
خطف
قپمق
زدودن عربجه صداء
بسودن عربجه تطلب
تافتن عربجه فتل
کم ضم کاف فارسیله یتمك دیمکدر عربجه فقد
یافتن
جنازه اسکی باز دیرلر
بافتن عربجه رسن
چیدن عربجه جمع
درمك
خرامیدن عربجه ترهوك
خراشیدن عربجه هدش

دامیدن صورمق دمیدن اوفورمك ویل اسمك و آچلمق و
صباح وقتی ظاهر اولمق و برنسنه ظاهر اولمق و اعضا قبرره
قبز اولمق معنالرینه کلور تقطیع خرامیدن مفاعیلن
خراشیدن مفاعیلن صلمقطر مفاعیلن ملامقدر مفاعیلن
صورت آل مفاعیلن دامیدن مفاعیلن دمیدنیچ مفاعیلن
غریدن اولدی سورتمك بکردیدن درد دونمك •
کزیدن دراصرمق دخی سکلابیدن ایت اورمك غژیدن
ضم غین معجمه ایله وزاء معجمه ایله سورتمك و اکلمك و
طاینمك معنالرینه کلور بکردیدن باء زائده ایله اصلنده
متعدیدر و کاف عجمیه بر حالدن بر حاله دندرمك معنا
سنه لکن متحول شدن یعنی دونمك معناسنه استعمال
اولنور و مجازا دوراینمك معناسنه کلور کردانیدن مثل
کذا ذکره المولی نعمة الله اما مرحوم سودی کلستان
شرحنده تحقیق ایدوب بیورر که کشتن و کردیدن
مترادفلردر اصلنده دونمك معناسنه در مولوی کبی
و عربیه تکرلکی کبی و دولاب کبی صکره انقلاب معناسنه استعما
اولندی حجر بسر کبی دونمك کبی یعنی صیرورت معناسنه
استعمالی بوندندر فاحفظ فانه من المهمات فی هذه اللغة
انتهی کزیدن فتح کاف عجمیه ایله اصرمق عربجه عض معناسنه
سك کلب لاییدن اورمك و سزلمق معناسنه تقطیع
غژیدن آل مفاعیلن دستر شتمك مفاعیلن بکردیدن •
مفاعیلن دردونمك مفاعیلن کزیدن مفاعیلن اصرمق
دا مفاعیلن خنکلای مفاعیلن دنشارمك مفاعیلن بلك
تفسوختن یتمق در زبودختن دیکمك • خمیدن دوفتاء یعنی
اکلمك دخی سویرلمك • تف تاء فوقیه فتحیله آتش یلکی و زیا
آتش معناسنه ده کلور تشدید ایله و تخفیف ایله جائزدر
ولغتدر سوختن یتمق درز فتح دال مهمله و راء مهمله

دامیدن عربجه تذریه
دمیدن عربجه تأفیف ونفخ
سکلابیدن مصدر [illegible]
غژیدن عربجه [illegible]
بکردیدن عربجه حول
کردانیدن
قاعده سودی شرح کلستانده
سگ عربجه کلب
لاییدن عربجه عوج
تف عربجه لهب
سوختن عربجه احتراق
سوخته

68

وراء مهمله وزاء معجمه عسرهبنك سکونلویله یوواك معناسنه درز درزی
وجه تسمیه سی زیرا بونلر یوودیکرلر دوختن مطلق دیکمك معناسنه خمیدن فتح
خاء معجمه ایله اکلمك عربجه انحنا دیرلر خم دادن مثله رفتن ضم راء مهمله و سکون
فا ایله سوپرمك واو ایله رو فتن دینلدکی وزن ایچون ایلد تقطیع یکتفسو
مفاعیلن ختنیمق مفاعیلن درزیودو مفاعیلن ختند کمك مفاعیلن
خمیدن رو مفاعیلن فتنیمق مفاعیلن اکلمك مفاعیلن خسوبرمك
مفاعیلن • اولور انکاشتن افراشتن سزمك و قلدرمق • دخی بند اشتن
برداشتن صنماغ و کوترمك انکاشتن فتح همزه و کاف عجمیه سوزمك و نقش
ایلمك انکاریدن افراشتن برشیء قلدرمق بند اشتن کسر باء عجمیه صنمق
معناسنه برداشتن برشیء برنده قلدروب و کوترمك فتح باء عربیله ده
برداریدن مثله تقطیع اولور انکا مفاعیلن شتنافرا مفاعیلن شتنسزما
مفاعیلن کقلدرمق مفاعیلن دخی بندا مفاعیلن شتنبر دا مفاعیلن شتنصنما
مفاعیلن عنکوترمك مفاعیلن • طبیدن طلب ایتمق دمیدن سبزه اوریرمك •
رمانیدن دراورکتمك رسانیدن ایرکورمك • طبیدن ضم طاء مهمله و باء
عربیله طلب ایتمق نته قوزی بوغزلنجق طلب ایدر و یورك اوینمق معناسنه
دخی کلور دمیدن فتح دال اوریرمك یعنی بتمك و بردن ابتداکی قیرمق
حاصلی اوت ابتدا یردن تازه بتوب ازجق قیرمق کورنجه او دیرمك دینور
و یل اسمك و صباح بلورمك کی رمانیدن اورکتمك متعدیدر لازمی اورکمك
معناسنه اولان رمیدندر رسانیدن ایرکورمك عربجه ایصال متعدیدر لازمی
رسیدندر ایرمك معناسنه رساند مثله تقطیع طبیدند مفاعیلن
طلب ایتمق مفاعیلن دمید نسب مفاعیلن ز اوریرمك مفاعیلن رمانید
مفاعیلن درورکتمك مفاعیلن رسانیدن مفاعیلن درورکرمك • چه
باشد سردتر ازیخ زمردم خویشتن دیدك • نولا صو غرق بوزدن
ادمدن کندو ریتی کورمك • چه نه دیمکدر باشد فعل لکن مضارع اولور
اصطلاح اهل فرسده اولان معناسنه در سرد فتح سین مهمله وزده ایچون
دالك کسریله صوق عربجه برد معناسنه یخ فتح یا ایله بوز ازیخ بوزدن
دیمکدر و ز ازدن مخففدر زمردم ادم اوغلندن دیمکدر خویشتن

درز عربجه درزی
دوختن عربجه خیاطه
روفتن عربجه کسح
افراشتن عربجه اعلاء و رفع
بنداشتن عربجه ظن
برداشتن عربجه رفع
طبیدن عربجه طلب
دمیدن عربجه بلوغ و وصول
چه عربجه ای شیء
باشد عربجه یکون
سرد تر فتح سین و فتح تاء افعل تفضیله صوغرق دیمکدر عربجه ابرد
از عربجه من
یخ عربجه جمد
عربجه نفس
دیکلری بوزندر
[illegible]
[illegible]

واو وسمیله وشینك اصلی ساکندر بوره ده وزابجون کسره ویریلور
کندومو منسنه دیمکدر و دیدن مصدر دکورمك معناسنه تقطیع حه باشد سر
مفاعیلن دتر ازیخ مفاعیلن ز مردم خی مفاعیلن شتند یدك مفاعیلن
ناولا صو مفاعیلن غرق بوز دك مفاعیلن ادمد نکو مفاعیلن ز دره کورمك
مفاعیلن مفاعیلن اربع مرات کورکدر کندوزی بلمزلره کندوزنی بلدرمك
کورکدر کن مفاعیلن د ر بنلمن مفاعیلن لره کندو مفاعیلن بیلدر مفاعیلن
هامش ده بودخی منقولدر الهی تافلك باقی وعرش وفرش اوله قائم
سکا عمر ابد ویره خدای باقی دائم مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن
هزج بحری مثمن درکه اجزاسی سالم بحر عاشر قطعه در بحر کامل سدك
شیر وتودی قیمغه قله در اغز هم اغز دهان سوده کله مله توره دی
دله صکسره دلدی زبان شب شین معجمه کسریله سد عربجه لبن
معناسنه اما شینك کسریله وفتحیه امالله سیلیه آرسلان معناسنه
کلور توضم تا واشباع واو یله قیمق یعنی سد قیمق معناسنه قله ضم
فا ایله اغز که هر دیشی حیوان که طوغردیغی بر بچه کون ممه لرنده کلان سوده
دیرلر لامك تشدیدیله وتخفیفله جایزدر دهان والغك فقریله دهی
اغز که عربجه فم دیرلر کله کاف عجم فتحیله سوری یعنی حیوان سروسی
معناسنه لامك تشدیدیله ده جائزدر تله تانك ولامك فتحه لریله
توزکجه توره دیرلر بر نوعه کیسه دردکه دالك ولامك فتحه لریله مکسر
دیدکلری حیواندر که درسیمن کورك ایدرلر ایکی درلو اولور انوسنه
زرده وار دیرلر کوکسی صرنجه اولور وصرو اولدیغندن زرده وار دیرلر
الجغنه صکسر دیرلر کوکسی الجه اولور ستوردخی بو نلوبك انواعنه‌در
زبان وفا ایله زفان دخی لغتدر دل عربجه لساندر تقطیع شده سر تن
متفاعلن ددی قیمغه متفاعلن قله دا اغز متفاعلن هم یعنی دهی هم
متفاعلن سر بکله متفاعلن تلتوره دی متفاعلن دله صکسره متفاعلن
دلدیز بان متفاعلن اولوخانه کی دخی کی الجی قیشه دکی دیکل سوجیه
دیمی فستدی ک سکره دی بی الکه دی تخ سکك استخوانه
کی کاف عربینك فتحیله اولو پادشاه واولوخانه دیرلر یعنی اولو بکه

دیدن عربجه رؤیة ونظر

الهی تا فلك باقی وعرش وفرش اوله قائم
سکا عمر ابد ویره خدای باقی دائم

بحر عاشر
١٠

تو عربجه زبده
فله عربجه لباسان
کله عربجه جریفه
تله تورکیسی عربجه جریطه
دله عربجه ذلق
زرده وار صکسر دیدکلری حیوانکه
اعلاسنه دیرلر کوکسی
صرو جه اولور
زبان
زفان

کی فتح کاف ایله بیوك واولو پادشاه دیمکدر عربجه بیوك واولو معناسنه

69

کی عربجه ستی

دیتور و محلنده قچن وینه وقت معناسنده کلور عربجه زماننده سؤالدر
دوکونه لی دیرلو یعنی داغ ننه کم آخر الدواء الکی دیدکلرندن مراد بولفظ
عربیدر فارسیده شایعدر دی فتح دال الله قیش آیی درجلالی تاریخ
اعتبارنده اشعار ده یو معناسنه مستعملدر می فتح میم ایله سجی یعنی
شراب معناسنه تفصیلا ذکر سبق ایتدی نی فتح نون ایله قمشدر عربجه قصب
دیرلر ومشهوردر که مولویلو جلولو قمشدن اولمغله عرفا اطلاق اولنور
پی باء عجم فتحیله سکردر که عربجه عصبه دیرلر وآبی وابجه ونرهانه وبهر
وبوای معنالرینه کلور ازبی ات دیرلر ایدی اوتوری دیمکدر فخ ضم میمله وخاء
معجمه ایله ایلك که کملک ایچنده اولور ویوز آتلره اوریلان بیوك اوپانه دیرلر
استخوان ضم همزه ایله وسکون سینله وواو وسمیله توزکجه سکك یعنی
کموك عربجه عظم معناسنه تقطیع الخانه کی متفاعلن دخیکبجین متفاعلن
قمشد یدکم متفاعلن سجید می متفاعلن قمیشد نی متفاعلن سکره دبی
متفاعلن سکلستخن متفاعلن نوه یا عنی مسکه و یا یغك ادی نهره در
اولو نهره دن اوده زهره دی فوق توق بری آبدان بری ماکیان مسکه
فتح میمله وسکون سینله تره یاغیدر نهره فتح نونله تورکجه یایق
دیرلر بر شیدر که یوغردی یایوب اول آلتك ایچنده جلقبوب یاغ
اخراج ایدرلر وکوه جه ومصتی بره دخی برره دیرلر نهره توزکجه اولو
نصیب وحصه معناسنه دیوکلك دنکنه دخی نهره دیرلر عربجه عدل
زهره توزکجه او دکه بورکده اولور انسانده وسائر حیوانده اولور عربجه
مراره دیرلر ودخی مجال معناسنه کلور آبدان مد همزه ایله آبله دالدن
مرکبدر اب صودر آن ظرفدر هر اسمك آخرینه که لاحق اولور محلنه دلالت
ایدر سجام دان وسرمه دان کبی ننه کم تحقیقی بستانله بونیك بیننده
فرق ذکری سبق ایتدی فلینظر وتذکر بس هر یرده که صو جمع اوله آبدان
دیرلر وخصوصا که قاوغه که آبدان دیرلر عربجه مثانه دیرلر ماکیان
توق که عربجه دجاجه دیرلر تقطیع تره یاغمسی متفاعلن که هو یا یغك
متفاعلن ادی نهره در متفاعلن الو نهره دز متفاعلن اوده زهره دی
متفاعلن فو غتوق متفاعلن بری آبدان متفاعلن بری ماکیان متفاعلن

دی عربجه شتا
می عربجه مدام وخمر
نی عربجه قصب
پی عربجه عصبه
مخ عربجه مخ
مسکه عربجه زبد
تره یاغی
نهره عربجه ممخضه
نهره عربجه مجد
زهره عربجه مراره
آبدان
ماکیان
کلبدان

اوکی کوف وبط قز و فاخته اوکیک کلاژه خو صقصغن ٭ قوشه مرغ دی
بچه یوریدر بو الانلر دخی آشیان ٭ کوف کاف عربیله وضمیله وواو وفا
سکونلریله اوکی دیدکلری بیوک قوشدر که بچه اوجار طاغلرده اولور
اکا قوشی دخی دیرلر عربجه هامه دیرلر و بیقوش دخی بط قاز دیدکلری
قوشی در قاز لفظی دخی فارسیدر ترکیده زیاده شایعدر ناظم مرحوم
انکیچون توریجه مقامنده ایراد ایلدی علامه بخوبی کمال بط ایله قازی
فرق ایدوب بیورمشلردر که بط دیشی سینه اطلاق اولنور لکن اکا قرجه قان
دیرلر و قاز اهلیسنه دیرلر و مدعالرینه بعضی ابیات ثقات ایله
اثبات بیورمشلردر فاخته اوکیک دیرلر قمریه بکزر بر قوشدر
کلاژه کاف عربی فتحیله صقصغن دیدکلری قوشدر عربجه عقعق دیرلر
لفظ خو بینه وزن ایچون زاید بر لفظدر مرغ میمک ضمیله قوش عربجه طیر
معناسنه بچه بانک فتحیله هر جانلودن طوغان کوچک یوریدر بچه آدم وبچه
شیر کبی جیم عجم تخفیفله و تشدیدیله جائزدر معلوم اوله که فارسیده
مشدد حرف ولفظ یوقدر الا ضرورة ایچون تشدید اولنور فلیحفظ لان
حولی واغیل معناسنه درلانه یووه هاء رسمیله سی اختصاص ایچوندر
فافهم آشیان مدیله یووه معناسنه **تقطیع** اوکی کوف بط متفاعلن
قز فاخته متفاعلن اکیک کلا متفاعلن ژه خو صقصغن متفاعلن قوشمرغ دی
متفاعلن بچه یوریدر متفاعلن یووه لانه در متفاعلن دخی آشیان متفاعلن
شو کچوجک اوکه اوله یاکی ایچون اکا کاژه قمش اولسه اول ٭ دی اکا نیین اوه خانه
دی دیرکه ستون اشک استان ٭ کاژه کاف عربجه کومله که بستانجیلر وصیادلر
اشجاردن چتالر واوزرنی اوتیله ویپراغیله اورتوب ایچنده اوتوررلر
وکوزلرک اکچوغنه دخی دیرلر صکره استعاره طریقیله یازلق ایچون اولان
بایله اوجکزلرینه دخی کاژه دیدیلر نیین قمشدن اولان یاز اوینه دیرلر
ایکنجی یا نسبت ایچوندر قمشی معناسنه اولان نیه منسوب دیمکدر
آخرنده کی نون نسبتی مبالغه ایچون زمین ولعلین وپشمین کبی یا بخشنه
سبق ایتمش ایدی پس بو مصراع اولینک بعضسی مصراع ثانینک
بعضی سنه مرهوندر خانه مطلقا منزل معناسنه در انسانک اولسون

حیوانک

حیوانک اولسون کاربان سرایه خانه دیدکلری بو جهتدن کندوبه وطوارلرینه
منزل اولدیغی اعتباریله در بوکا تشبیهاً اوه ده خانه دیدیلر ستون سین
مهمله ایله تانک ضمه لریله دیرک عربجه عماد دیرلر دیرکی اولمیان قبه
اهل فرس طاق بی ستون ده دیرلر عربجه عمود اوزمه مجازا خمی دیدکلرین
آستانه مدیله وکسر سین ایشک یعنی قپو اشکی عربجه عتبه دیرلر هاء
رسمیله بینه اختصاص ایچوندر واستان مثله هاسز **تقطیع** شو کچجک
متفاعلن کوله یاکی ایچون متفاعلن اکا کاژه دی متفاعلن قمش اولسه اول متفاعلن
دی اکا نیین متفاعلن اوه خانه دی متفاعلن دیرکه ستونه متفاعلن اشک
آستین متفاعلن ٭ سکا یکرک اوله قول اوله سن دین اولورسنه قپوی آنی
بتو بهتر آن که رهی شوی بزرگ دین بهل این وآن ٭ بتو سکا بهتر یکرک
آن اوله که رهی فارسیجه قول عربجه عبد معناسنه شوی بده اولان یا خطاب
ایچوندر اوله سن دیمکدر بزرگ دین دین اولورسنه دیمکدر بهل بانک
زائده وهانک کسره لریله امر حاضر در قو وصالیور معناسنه مصدری
کسرها ایله هلیدن در صالیورمق والدن قومق معناسنه این بوقی
آن انی اصلی این را وآن را در ضمیر مفعول ایچون اولان را وزن ایچون محذوفدر
تقطیع سکا یکرک متفاعلن که قلاولسی متفاعلن دین اولورسنه متفاعلن
قپوی انی متفاعلن بتو بهتر آن متفاعلن که رهی شوی متفاعلن بزرگ دین
متفاعلن بهل این آن متفاعلن ٭ متفاعلن متفاعلن متفاعلن کیجکدی اوله
ادب اوکرنه بیو بوب عزیز اوله بی کمان ٭ ادب بر کیفیتدرکه انسانک
نفسنده راسخ در صاحبی شنیع وحقارت ویرن شیلردن
صقلور عزیز دیمک غالب دیمکدر اوزاکی اوزرینه علم وکمالده غالب
دیمکدر نته کم اسماء الحسنی ده اولان عزیز دخی جمله مخلوقاتی اوزرینه
غالب دیمکدر یاخود عزیز دیمک خصال حمیده ده ملکات فاضله ده
مثلی قلیل ونادر دیمکدر عرف فارسیده اهل کمال اولان مشایخه عزیز
دیرلر بونده ایکی معناده هر بری مراد اولمق مناسبدر بی حرف
نفی در سز معناسنه کمان کافک ضمیله اسم مصدر در ترکجه
صانمق معناسنه وصیغه امر در وصف ترکیبی دخی اولور کماندن

کوف عربجه وقعاء
قاز لفظ فارسی
وعرفه عن لفظ بط
بط عربجه بط
فاخته عربجه فاخته
بچه عربجه فرخ
لانه وآشیان عربجه محفض
کاژ عربجه مصبغ
آستان
نیین عربجه خقی
خانه عربجه دار منزل

آستانه عتبه
بتو عربجه بک
بهتر عربجه احسن واولی
آن عربجه ذلک
که عربجه دخی کی
رهی عربجه عبد
هلیدن مصدر
شوی عربجه لتکون
بزرگ دین عربجه بیمام دین
بهل عربجه ارخ
این عربجه هذا
آن
مطلب ادب
عزیز ۲
کمان صانو

ظن ایلمك معناسنه تقطیع لجحلدنلی متفعلن کذب اوکرنه متفاعلن بیغرنی
متفاعلن لبیکمان متفاعلن بعض نسخه هاشنده بودخی منقولدر
نظ اندکجه جاالکه کوزمك ضیاسی مزید اولور ولیکن بیانی ایدرسم
دل وجان مزید اولور متفاعلن اربع مرات بو کابحر کامل اوقور ایسك
سوزیلك بهاسی مزید اولور بحر احد عشر قطعه دربحر وافر تکرك
طلو بچه دخی دی بوف قره دی دپی یه دمره دی میش قیون قوزیه
بره چوبانه شبان سوزو یه دمه تکرك تا وکاف عجمیله فتحیله وکاف
ثانیه عرف سکونیله طلودرکه کوکدن یغرجه بردر بنوری اکثریا شول
برك ومزك قافیه لرنده استعمال ایدر طلو به بحجه ده دیرلر یخ ایله چه دن
مرکبدر یخ بوز معناسنه چه جیم عجم فتحی وهاء علامت غیر ملفوظیله فارسیده
ادات تصغیردر بحجه دیمك بوزجغز دیمکدر طلوبه بحجه دینمه سی اوواجوق
بوزاولدیغیچوندر برف باء عربك فتحیله فارکه یغرجه ثلج دیرلر دمه
فتح داله توریجه دپی دیدکلری صوف صوق وآتشه اوفورجك کوروك
وطمانه دخی دیرلر میش قیون میمك کسریله در قیونه کوسفند ده
دیرلر فرقی بودرکه اهلسی اولنجه قیون اولسون وکچی اورکك ودیشی
اولسون کوسفند دیرلر جمله سینك اوزنه سنده مشترکدر عربیده
غنم اولدیغی کبی بیانیسنه غرم دیرلر غین معجمه ضمیله بره باء عرب
وراء مهمله فتحه لریله قوزی معناسنه رانك تشدیدی وتخفیفی لغتدر
شبان شین معجمه ضمیله توریجه چوبان دیمکدر رمه راء مهمله ایله
حیوان سوروسیدر کله کبی که سبق ایتدی بعض علما دیرکه کله ایله رمه
قیون سورسیدر اما حقیقی بودرکه خر کلبه ژمدان دیدکلری بونی نقض
ایدر کما لایخفی تقطیع تکرك طلو مفاعلتن وبحجه دخی مفاعلتن دبره فوزه مفاعلتن
دبیمه رمه مفاعلتن دمیش قیون مفاعلتن قوزیه بره مفاعلتن چوبانی
مفاعلتن سرویه رمه مفاعلتن دی غله نخل بیوندو دوغنه دی یوغ
و بیابه هید ولی اوکنده غاوشنك وصبان اوقینه دی هیش زوله
سمه غله غین معجمه فتحیله وتشدید لامله توریجه نخل معناسنه اصلی عربیدر
فارسیده دخی مستعملدر یوغ ضم یا ایله بیوندورق که اوکوزك بوینینه

بحر حادی عشر

یخچه عربجه قطریه

دمه عربجه دمق

میش عربجه شاة

بره عربجه سخله

شبان عربجه راعی

رمه عربجه قطیع وفریعة

غله عربجه نوم

یوغ عربجه نیر

طلوب چفت سورولر وعربیه وفکلیه قوشارلر یو بلاغین مثله
هید کسر ها وسکون دال ایله پیاده یدکلری درکه آنکله صمان صاوورلر دانه
دانه سی آیرلمغیچون بو مقلی کورکدر هیج جیم عربیله وهیده مثله
کلام ناظمده ولی وزن ایچوندر غاوشنك غین معجمه فتحی وواوك
کسریله اوکنده دیدکلری درکه آنکله اوکوز سوررلر هیش کسر ها
ایله صبان اوقنه دیرلرکه آنکله ایکجیلیك ایلی سوررلر سمه سین ومیم
فتحه لریله توریجه زوله دیدکلری اوکوزلریك بیونلرینی بیوندرغه آنکله
بغلرلر تقطیع دغله نخل مفاعلتن بیندروغ مفاعلتن دیو غیبا مفاعلتن
یههید ولی مفاعلتن اکند وغا مفاعلتن وشنك صبان مفاعلتن اوقنه
دهمی مفاعلتن شنزولسمه مفاعلتن کوزل کش وکش نه قولتق ایجی
بکش جك وحکمه یعنی مکش دی ابلهه کول وشیدا دلو دی گنج اونا
فلیوه سمه کش کاف عجم فتحیله کوزل وکوزل الی معناسنه وکاف عرب فتحیله
قولتق عربجه بغل معناسنه ایجی بونلفظی وزن ایچوندر بکش باء وزاءده
کسریله وکاف عرب فتحیله امر حاضردر جك معناسنه مصدری کشیدندر
جلمك معناسنه مکش میم ادات نهیدر کاف عرب فتحیله چکمه دیمکدر
کول کاف عجم ضمیله وواو ولامك سکونلریله توك معناسنه عربجه ابله
دیمکدر معنادکرده ایله لفظی توریکیده دخی شایع اولمغله ناظم موصوم
کولی آنکله تفسیر ایلدی شید اشین معجمه فتحیله دلو عربجه مجنون دیمکدر
گنج کاف عجم کسریله اوپا آدم دیمکدر فارسیده قلیوه فار ولامك کسرلریله سمه
تقطیع کوزلکش کش مفاعلتن نقلتقچی مفاعلتن بکش جلجك مفاعلتن
میعنمکش مفاعلتن دابلهکو مفاعلتن لشید دلو مفاعلتن دیجایامفا علتن
قلیوه سمه مفاعلتن سن آته جانی ادب بولنه یوری که اوله سنی برر
قمودن تو جانه پدر براه ادب برو که شوی سره زهمه تو سن جانه
پدر ای اته جانی دیمکدر حرف ندا وزن ایچون محذوفدر براه ادب ادب
یولینه برو کسر باء ایله وفتح را ایله امر حاضردر یوری کیت دیمکدر
مصدری را ایله رفتن در یورمك وکتمك معناسنه مستقبلا تنده
فاواوه قلب اولنور رود رونده دیرلر شوی شینك فتحیله اولهین

هید عربجه مرذا

غوشنك عربجه نسع

هیش عربجه سهم المحراث

سمه عربجه سمیق

کش کوزل عربجه حسن

کش قولتق ایجی عربجه ابط

بکش عربجه مد امر حاضر

مکش عربجه لاتمد نهی حاضر

کول

گیج عربجه کاهل

قلیوه عربجه بهتا

تو عربجه انت جان پدر عربجه روح الاب

که عربجه کی شوی عربجه لتکون

براه ادب عربجه فی طریق الادب

برو عربجه امشر

رفتن

رود

روند

دیمکدر سره فتح سین وهاء غیر ملفوظه ایله هر فننك مقبولنه وایو سنه
اطلاق اولنور مقصود بر اوادم اوله سین دیمکدر زهمه قمودن دیمکدر قواعد
ساشه سبق ایتمشدر **تقطیع** سنا یچی مفاعلتن ادب لو لینه مفاعلتن
بو ریکسی مفاعلتن بر قمودن مفاعلتن بو ادب مفاعلتن بو وکه شوق
مفاعلتن سره زهمه مفاعلتن • مفاعلتن اربع مرات • حرامی یمه بلاف
دیمه دی عیشی غمه شکر بودمه • عیش اصلنده حیات معناسنه در بوراده
سرور مراددر که غمه قولنینك تقابلی قرینه سیله **تقطیع** حرامیمه مفاعلتن
بلاندمه مفاعلتن دعیشغمه مفاعلتن شکر بودمه مفاعلتن و بعض نسخه
هانشنده بودخی منقولدر • شها دیلسك كه قابوله سین حوائج بردر
کهری • ایشت سوزیمی بو وافر بحره بر نظر ایت اولوب هنری • بو بیتك
مصراع اولی شرط و مصراع ثانیسی جزادر مفاعلتن اربع مرات • بوکه عزنی
بجوری دوشر نه نورکی نه خود تنری • **بحر اثنی عشر قطعه درجه هزج اخرب**
مکفوف دی چوره پیرامن اقلیمه دی کشور • دمورجیه قو یمجیه آهنکر
وزرکر • پیرامن بای عجم کسریله چوره عربجه حوالی معناسنه پیرامون مثله
کشور کاف عرب کسری و شین معجمه سکونیله اقلیم و مملکت معناسنه
آهن مدیله دمور عربجه حدید دیمکدر کاف عجم فتحیله ادات فاعلدر جمع
معناسنه آهنکر دیمك دمورجی دیمکدر عربجه حداد دیمکدر زر آلتون
زرکر قیومجی **تقطیع** دیچور مفعول یه پیرام مفاعیل دکشور فعولن
دمورج مفعول یقو یمج مفاعیل یاهنك مفاعیل روزرکر فعولن درخور
نذر و لایق هم دخی سزاوار • آرام دولتمك بزك آرایش زیور • 10
درخور دال مهمله فتحی و واو رسمیه ایله لایق معناسنه در سزاوار سز
درخور کبی لایق معناسنه در مرکبدر بر جزئی سزا لایق معناسنه و
بر جزئی وار لفظی که لسان فارسیده مناسب ولیاقت معناسنه
درکه ذکری اوائلده سبق ایتدی و تشبیه معناسنه دخی اولنور **بیت**
بجلی ایلدی صوده قمروار صناسین برج آبیده قمروار • خلاصه
اولدرکه بر شیئك شیء آخره نسبت تامه سی اولسه اول منسوبی
منسوب الیه نسبت ایدوب ارالرنده مناسبتی اظهار ایتملو اولسه

منسوب

سره عربجه بالغ
زه عربجه من
هم عربجه اجمع واکتع
عیش حیاة وسرور
بحر ١٢
پیرامن عربجه اطراف
کشور عربجه اقلیم
زرکر عربجه ذهبی
درخور عربجه لایق
سزاوار عربجه حقیق

72

منسوب الیهك آخرینه لفظ وار زیاده ایدرلر دخی مجموع مرکبی اول
منسوب اطلاق ایدرلر مثلا دق شهوار دیرلر و بو کسه بر نسنه
لایق اولوب اول کمسه اکا مناسب اولسه اول کمسه سزاوار دیرلر
وآبکی نسنه بر برینه مناسب دوشوب اوکشسه لر هموار شدند
دیرلر محصل کلام وار والف والمه آخرنده بولنان کبی معنانی افاده
ایدر فلیحفظ فانه نفیس جدا آرام همزه نك مدیله دولتمك وقرار اتمك
معناسنه عربجه قرار معناسنه اسم مصدردر و مصدری آرامیدن
در دولتمك وقرار ایدن حك بر دیمك مقامنده آرامکاه دیرلر دولت
و تأنیله ایش اشلیجی کمسه آرامکار دیرلر آرایش مد همزه ایله
بزك عربجه زینت معناسنه اسم مصدردر اصلنده بزیش معناسنه
لکن بزك معناسنه شایعدر مصدری آراستن در بزه مك اسه
مستقبلاتنده سین یایه قلب اولنور آراید وآراینده دیرلر زیور
زاء عرب معجمه کسریله آلتونله و انجو و قیمتلو طاشلر ایله بزه مك
معناسنه **تقطیع** درخرك مفعول دزرکی مفاعیل فرهداخ مفاعیل
سزاور فعولن آرام مفعول دلتکیب مفاعیل زکارای مفاعیل شن
فعولن یاور نذر می سزد ونای بر اشور • می زیبد و ماند قله
می ماند بکزر • می اوات حالدر سزد فعلی مضارعدر بر اشور
معناسنه مصدری زیبدندر زائد کسریله بر اشمق معناسنه
بس بو بیتك مصراع اولینك آخری مصراع ثانینك اولینه موهوندر
ماند فتح نونله بو دخی مضارعدر قله دیمکدر مستقبلاتنده بینه
فتحه حرکه وبرلوب ماند و ماننده دینلور می ماند فتح نونله بوده
مضارعدر بکزر معناسنه مصدری مانستن دو بکزه مك معناسنه
عربجه مشابهت معناسنه مستقبلاتنده سین حذف اولنور
تقطیع یاور نمی مفعول درو میس مفاعیل زدو داخ مفاعیل
بر اشور فعولن میزیب مفعول دماندق مفاعیل لمیمان مفاعیل
دیکزر فعولن • دندان دیش اردیشدر یلك ونار ارشدر
بودانجه دی بشم بوکه قالیه بیسترن • دندان دیش عربجه ضرس

آرام القمرده دیمك عربجه زینت شرح اخ
زیور عربجه حلیه
بوز
میسزد عربجه یلیق
میزیبد عربجه یوافق
دندان عربجه سن

معناسنه ازودشلره دندان دیرلر آرش فتح همزه ایله بلك عربجه
ساعد معناسنه تار تاء فوقیه فتحیله توركجه آرشن معناسنه عربجه
ذراع دیرلر ولفظ ارش فارسیدر لكن تركیده شایعدر ناظم انكچون
توركی مقامنده ایراد ایلدی پود باء عجم ضمیله بزمك وقماشك ارغچی
دیمكدر اما اماله سز ضم صریحیله قاودر كه اتكله چقمق چقوب آتش
یقارلر پشم باء عجم فتحی ووزنده ایچون شیندن كسریله توركجه
یوك كه فیتونده فرق كرعربیده صوف دیرلر بستر باء عجم كسریله
قالی كه معروفدر اوده دوشرلر خالی دخی دیرلر كوچك قالیه فارسیده
قالیچه دیرلر قالی لفظی دخی فارسیدر توركیده زیاده شایع اولغله
ناظم توركی مقامنده ایراد ایلدی تقطیع دیندن مفعول بشر ستدرب
مفاعیل لكوتار مفاعیل آرشدر فعولن پدارغ مفعول جدی پشم مفاعیل
بكه قالی مفاعیل بستر فعولن ● بوقارلغه بالاتر و بالا بوی وخوبی دن
ایلركه دی پشتر و كرولغه پستر ● بالا یوقارو عربجه فوق معناسنه
ترادات تفضیل بالاتر یوقرولو ودخی بالا بوی عربجه قامت خوبك
بیانی اولندیغی اوزره خاء معجمه ضمیله فتحیه اماله ایله وواو رسمیله
وقص ایله تلفظ اولنور یی زمخ قافیه سنده در عربجه عرق دیرلر و دمور
تفسكه توغولغه دیرلر و تكلمی و كرباس معنالرینه ورژ پیشتر ایلرو ك
دیمكدر پس باء عجم فتحیله كیرو دیمكدر تر معلوم پستر كرولك تقطیع
بوقوله مفعول عنبالاتر مفاعیل رباالاب مفاعیل تحنید ك فعولن ایلرو
مفعول غدبیش مفاعیل توكوركه مفاعیل عبستر فعولن رهبر
قولغوز بریغش واوبحی بی رو ● بیكار صوبش صورتندی جهره وبیكر
رهبر راء مهمله فتحی وهانك سكونیله قولاغوز معناسنه بر باء
موحده فتحیله یمش عربجه فاكهه دیرلر بی باء عجم فتحیله این عربجه
اثر معناسنه رو راء مهمله فتحیله وصف تركیبدر قصیدی رفتن دن
كتمك معناسنه بی رو دیمك معنابی لغوسی ایزجه كیدیجی دیمكدر
اصطلاحده اویجیه دخی دیرلر بی رو بیكار باء عجم فتحیله وسكونده
یا وكاف عربجه صوبش وجنك عربجه حرب معناسنه جهره جیم عجم فتحی

وسكون

ارش عربجه رسغ

پود عربجه لحمه

پشم عربجه صوف

بستر عربجه بساط

بالا

توغولغه خوذ علی وزن ... عربجه مغفر

پیشتر عربجه اقدم واول

پستر عربجه تأخر وزیاده تأخیر

رهبر عربجه خونخ

بر یمش

پی رو عربجه ذاهب خلف شیئ

چهره عربجه طلعة وسیما

پیشی باء عجم كسریله ایلرو معناسنه تركیبده ادات تفضیلدر

73

وسكون ها وفتح راء مهمله وهاء غیر ملفوظه ایله یوز وصورت معناسنه
هاسزچه دخی كلغندر چهره تلك مدلولی اولان یوز قزل بكزلو اولانلره
چهره سنی آیه تشبیه ایدوب ماه چهره دیرلر بیكر باء عجم فتحیله صورت
وشكل معناسنه در آیت كمال حضرتلری بیكر جسد معناسنه اولان
كالبد ایله مشتركدر ادالرنده فرق كالبدده شكل معتبر دكلدر بیكرده
معتبردر دیو بیورمشلردر تقطیع رهبوق مفعول لغزبری مفاعیل
مثلوری مفاعیل جیبرو فعولن بیكار مفعول صوشصورد مفاعیل
تدچهره مفاعیل وبیكر فعولن ● میداد بن ویردی بكا عدلدر داده داد ار
دیكل عادله دی فردنشه دادره ● میداد میمك كسریله ودال اولی نك
فتحیله ودال ثانیه سكونیله صیغه ماضیه در ویردی دیمكدر می كاشفه
ادات حالدر كه حكایت حال ماضی اولور مصدری دادن ویرمك
معناسنه عربیده اعطاء دیرلر بكا دیمكدر لكن بو كلامده كلام
واردر زیرا می لفظی ماضیه داخل اولمز اولسه حكایت ایچون اولور
می داست دیرلر بلوردی معناسنه می شناخت دینلور امالاردی
معناسنه بو وادده ایسه ایله دیمكدر پس كلام بیوع علماء الفن مشهور
اولان قواعد معتبره مخالف اولور بلكه اهل فرس داد لفظنی مصدر
معناسنه قیوب وباید وطیله استعمال ایدرلر كه می باید داد دیو
ویرمك كرك معناسنه ودخی داد لفظی صیغه ماضی اولدیغی كبی عدل
معناسنه ده كلور داد راصلنده داد دار ایدی دال عدل دار طوتمق معنا
اولان داشتن دن وصف تركیبی در طوتجی معناسنه دادار عدل
طوتجی وعدل ایدیجی دیمكدر وجناب حقك لسان فارسیده اولان
اسماسندن اولوب ایزدكبی جناب حق عادل اولدیغیچون داد دار
دیرلر دادار الفسن مثلده داده كركاف عجمیله كذلك داد رفتح داله فرش بعض
نسخه ده دال ثانیه مقامنده واو واقع اولمشدر لكن غلطدر تقطیع
میداد مفعول بمنورد مفاعیل بكا عدل مفاعیل دیرد داد فعولن داد رفعو
دكلعاد مفاعیل لدیفرد مفاعیل سدادر فعولن ● ملك استی خداوند
وغدیو بشتاب ایو برده فروشی قول دخی دیرلر قوله چاكر خداوند

میداد عربجه وهب واعطا

دادار اسم الله درجه جلاله عربجه العدل الحكیم

دادر عربجه شفیق

وخدیو ایکیسنده دخی خاء معجمه ضمته لریله ملك اتنی عربجه مالك وصاحب
معناسنه خداوند مال دیولر مال اسی دیمکدر خداوند علم دیرلر علم صاحبی
دیمکدر وکاه مضاف الیه سز بو اولوبه تعظیم قصدیله خداوند دیرلر سامع
اولان هرمذهب ممکنه گیتسون ایچون انکیچون عزیزلره وصاحب دولتلره
وعلم وکمال اهلرینه خداوند دیرلر وخدیو صاحب مال وصاحب خانه
واولوبك معناسنه وکاه اولور جناب حقه دخی بو ایکیسی اطلاق اولنور
پادشاه لفظی اطلاق اولندیغی کبی نهایت جناب حقده استعمال اولنمشه
خالی مکسوره اولور فلیحفظ کذا سمع من بعض الاساتذة الجابزة
بشتاب باء موحده ایله امر حاضر در ایو عجله ایله معناسنه مصدری
شتابیدن در کسر شینیله ایو مك عجله ایلمك معناسنه برده باء
عرب فتحی وراء مهمله سکونیله قول وقراوش که اسیر ایدوب کافر النده
سوری ایله چقارلر حق الاصل اولانه توکیده کشی زاده دیولر نبرده
دینور چاکر جیم عجمیله خاص قول بعضیلر خدمتکار معناسنه دیمشلر
پس امدی برده ایله بونیك فرقی فاصل اولور مثلا نعمة الله کبی ایکسی
دخی تعیم اتمشدر وقراوش معناسنه قلمه سی معتدبه دکلدر ودخی
برده ایله بنده بیننده فرق اولدر که اوده طوغان قوله بنده دیرلر برده
دینمزلر تقطیع ملك اتنی مفعول خداوند مفاعیل خدیو ب مفاعیل
شتاب او فعولن • برده ق مفعول رو شغله مفاعیل خدلرق مفاعیل
چاکر فعولن • هم اولدی سپهدار وسپهبد جری باشی دارا اولو سلطانه
دی حکم ایدیجی داور سپهدار سین مهمله کسری وباء عجم فتحیله سپهبد
سین مهمله کسریله وباء عرب ثانی فتحیله وباء عجم اولی فتحیله جری باشی
وعسکر بکی دیمکدر دارا اولو پادشاهه دینور علی العموم وخصوصیله
زیبون فرح نسلندن اولو پادشاهك اسمیدر که اسکندر رومیدن اول
متعه پادشاهی واکثر ممالکه حکم ایدردی اسکندر النده هلاك اولدی
دارانیك اصلی داشتن در صیغه مبالغه در طوتغان معناسنه
بیوك پادشاهه دارا دیدکلری خلق عالمی طوتوب قهریله حکمیت
اجرا اتدیکیچون داور دال مهمله فتحی والفدن صکره واوك فتحی وراء

مهمله

خدیو

خداوند … پادشاه …

پشتاب عربجه عجل
ایو

برده عربجه امة وثاق
چاکر عربجه هلم وعبد

سپهدار عربجه موکب

دارا عربجه ملك

داور عربجه حاکم

مهمله سکونیله حق اوزره حکم ایدیجی کسنه در حق جل وعلی حاکم عادل
اولدیغیچون جناب حقه فارسیده اسم اولمشدر تقطیع هم اولدی تفعی
سپهدار مفاعیل سپهبد مفاعیل وباشی فعولن • دارا مفعول لسلطا
مفاعیل جداور فعولن • مریخه دبهرام زحلدر دخی کیوان • کوکب باتدوغی
یر باختر ودوغدیغی خاور • بهرام باء موحده عرب فتحی وسکون ها ایله
فارسیده مریخ یلدزینه وآسماء رجالدندر وآیك یکرمنجی کوننه دیرلر
وبر مشهور پادشاهك اسمیدر ومطلقا پادشاه معناسنه دخی کلور
وقوش بوکنه دخی دیرلر • کیوان کاف عرب فتحی ایله زحل دیدکلری
یلدزدرکه یدنجی قات کوکده اولور وفلك زحله دیرلر وآسماء رجالدندر
باختر باء موحده فتحیله وبعد الالف خاء معجمه سکونی وتاء فوقیه فتحیله
کون باتدوغی یرکه عربجه مغرب دینور خاور خاء معجمه فتحیله کون طوغدوغی
یرکه عربجه مشرق دینور معلوم اوله که جمله ارباب لغات فارسیه اتفاقیله
باختر کون طوغدیغی یرکه مشرق اوله وخاور باتدوغی یر اولمق اوزره
درنته کم اسدی وطوسی اشتراط ساعت بیانی بابنده خاوری
مغرب معناسنه قلمشدر وحق دخی بودر تفحص بلیغ ایدنه خفی دکلدر
لکن اکثر شعرا خاوره ذکر اولنسه غرضلری مشرقدر وباختردن مراد مغربدر
ناظم شعرانیك مختارلرینی اختیار ایلدی اما جمهور مختارینی اختیار
ایلسه اولی اولوردی تقطیع مریخ مفعول دبهرام مفاعیل زحلدر د
مفاعیل خی کیوان فعولن کوکب بتد مفعول غی یر باخ مفاعیل تر طوغدیغی
مفاعیل خاور فعولن • کوجلو یه توانا دیدیلر لیك بهادر • الب اولدی
ونیو اولدی دلیر اولدی دلاور • توانا کوجلو دیمکدر تحقیق سائرسی
اوائلده سبق اتدی الب فتح همزه وآخرنده باء عرب سکونیله لغت
ترکانه بهادر معناسنه دیسی بو بیت مرهونه قبیلندر نیو کسر
نونیله وسکون واو ویا ایله ودلیر دال مهمله کسریله ودلاور اوجیده
پهلوان معناسنه در تقطیع کوجلو یه مفعول توانا د مفاعیل دلرلیك
مفاعیل بهادر فعولن البلد مفعول ونیولد مفاعیل دلیرلد مفاعیل
دلاور فعولن • مناسبی یه بو وجه دخی السنه ده بی دست لنك اقسعه دی

بهرام عربجه مریخ

زحل عربیدر
کیوان فارسی

توانا عربجه قوی

الب عربجه نجده
نیو عربجه ضلیع
دلیر عربجه غیور

دلپسزه

دخی لال ایدوصغر کر لوجه ضم لام وسکون واو وجیم عجم فتحی وهاء علامتیله
اکری کوزلو کشی که شاشی دیرلر عربجه احول دیبور ناظم جیم مفتوح
ایدوب هاء علامت ایراد ایلدی اما نقله لغات فارسیه هاسز سکون
جیم ایله لوج نقل ایدرلر لوك ضم لام وواو وکاف سکونلریله الی ایاغی
کسك کسنه یه دیرلر واور دیدکلری شیشه دخی دیبور بی دست بو
دخی السز دیمکدر بو عبارتی بوراده کتورمکدن مقصودی تصحیح
وزن ایچوندر لنك فتح لام وسکون نون وکاف عربیله اقسق که عربیده
اعرج لنکا دمثله لال توركجه دلسز دیمکدر عربجه اخرس دیبور ولعل
معناسنه ده کلور کر کاف عرب فتحیله وراء مهمله سکونیله قولاغی
صاغر عربجه اصم دیبور تقطیع شاشی مفعول دلوجه د مفاعیل
خلوك السز مفاعیل زبیدست فعولن لنك کسی مفعول غدید السز
مفاعیل زلالید مفاعیل صغر کر فعولن قیزامغز سر خیزه دی دزبیه
دزبیه دزبز دنبل چبان ازخ سکل ارمود اویوز کو سر خیزه سین
مهمله ضمیله وراء مهمله سکونیله وخاء معجمه کسریله وزاء عرب فتحی
وهاء علامتیله قیزامق دیدکلری علتدر که اکثر اغلنجقلر چیقاردلر
دزبیه دال مهمله ضمی وزاء عجم سکونیله وباء عجم کسری وبعده وزن
ایچون زیاده اولنان یاء تحتیه سکونی وبعده یاء اصلیه نك فتحی وها
علامتیله توركجه بز دیدکلری که دری التنده اولور عربیده غده دیرلر
دزبیه مثله دنبل دال مهمله ضمی وسکون نون وباء موحده عرب فتحیله
چبان معناسنه تشدید میمله دمل دیدکلری بودر اولنسندر عربیده
مستعمل اولان انجق دمل وهم اصلی دنبل در ایکیسیده استعمال اولنور
ازخ مد همزه ایله وزاء عجم فتحی وسکون خاء معجمه ایله دوزخ ومنفخ
قافیه سنده کلور توركجه سکل دیدکلری علتدر که اعضاده اولور عربیده
ثؤلول دیبور ثاء مثلثه ضمیله ارمود توركجه ار عربجه رجل معناسنه
تحقیقی اوائلده سبق اتدی کر کاف عجم فتحی ایله توركجه اویوز عربجه
جرب دیبور معانی سائره سی سبق اتدی تقطیع قیزام مفعول
غسر خیز مفاعیل دزبی یه مفاعیل دزبز فعولن دنبلچ مفعول

بنا

لوجه عربجه احول

لوك عربجه بلا ید وبلا رجل

بی دست عربجه اشل

قیزا مغز عربجه حصبت

سر خیزه

دزبیه

غده

بز

دنبل عربجه سباغ

چبان

سکل که اعضاده بر خبر جه ظاهر اولور عربجه ثؤلول

کر اویوز عربجه حکة

75

بنا رخس مفاعیل کل ارمود مفاعیل اینکر فعولن بیوزنه ظفر اونکلك
اولدی سکالیش یادش کسی کینین اودشمك دخی کیفر بیو وزن باء
عجم کسری وباء تحتیه سکونی وزاء عربیله عربجه ظفر ناظم فارسی ترکیله
تفسیر ایلمك وظیفه سی ایکن بوراده عربیله تفسیر ایلدی پس بیوزن
ظفر برینه یکی دیسه دخی اعلا اولوردی سکالیش سین مهمله کسری
وکاف عجم فتحیله فکر وصانو معناسنه اسم مصدردر خیر وشرده مستعملدر
مصدری سکالیشدن در صانو صانمق معناسنه بونم قاعده ده کتب لغاتده
مسطور اولان بودر اما ناظم سکالش اونکولك یعنی جدل وعناد قلدی
لکن کتب لغاتده لفظ مذکورك بو معنایه اولمسنه تعرض یوقدر پاداش
باء عجم ایله وآخرنده نو نیله دخی پاداشن لغتدر معلوم اوله که فارسیده
پاداش ایکیدر بری معروف در جزا وبری مبالغه بدل وعوض معناسنه بوراده
مراد اولدور و بو پاداش دخی مرکبدر اصلی پای تاش در یا حذف اولنوب
وتا داله تبدیل اولنمشدر معناسی ایاقداشدر بو بیتده بو معنایه اولمق
ظاهردر بیت داغلره دوشمش یلو یلکبی سر کردان وزاریجه
مجنون کلدی بوری بکا پاداش اولمدی فارسیده تاش لفظینك معناسی
شریکدر توركیده اوزتق دیبور ایلی قوالی افندیسی بر اولسه اکا خواجه
تاش دیرلر وایکو کمسه بریلو کدن اولسه اکا حیلتاش دیرلر وایکی
مریدك پیرلری بر اولسه اکا پیرتاش دیبور اما همیا ایله پاداش بیننده
فرق بودرکه هم لفظی فارسیده موافق معناسنه در ایکی کشی یوردکده
ایقلوری بو برینه اویسه اکا همیا دیرلر داش اور معناسندر معنای
اصلیسی اعتباریله پاداش همپاده ابلغ اولور همیا الفیده معاکال
مناسبتی اولنجق پاداش دیبور فلیحفظ کیفر کاف عربك فتحی
وباء تحتیه سکونی وغین معجمه فتحی وراء مهمله سکونیله اولدخی
پاداش کبی جزا وبو اعلن لغه عوض ومکافات معناسنده مستعملدر
بعض نسخه ده غین معجمه برینه فا ایله کیفر دوشمش صحیحدر
زیرا لفظ مذبورك معنایی مرقوم ده غین معجمه اولان کیفر ایله
مترادف اولمسی نقله لغات فارسیه عندنده ثابتدر تقطیع

سکالیش عربجه خیانت

پادا ش عربجه معارضه وانتقام

همپا

کیفر بالغین والفاء

پاداش

بیرون مفعول ظفر اوله مفاعیل کملك اولد مفاعیل سکالش فعولن
یاداش مفعول کشکینش مفاعیل نه شمکد مفاعیل خیکیف فعولن
بوبیرق طوت وکیبی یوله وطوغری یوری دائم فرمان بروفرمان بر وشوبره
راست روایدر فرمانه فانك فتحیله بوبیرق معناسنه بر باء موحده
ایله امردر ایلت معناسنه مصدری بردن در بانك ضمیله ایلتمك
معناسنه مستقبلاتنده بانك ضمه سی فتحیه تبدیل اولنوب
وراو مفتوح ایدرلر برد بیرند دینور فرمان بر بیلك غایت معناسی
بوبرغی بوینه ایلت یعنی طوت دیمکدر درد ال مهمله نك فتحیله
بوراده ایجرو معناسنه در شو شین معجمه فتحیله امردر اول معناسنه
مصدری شدندر اولمق معناسنه مستقبلاتنده واو زیاده اولنوب
شود وشوند دیرلر بره باء زائده فتحیله وراء مهمله فتحیله راهدن
مقصوردر یوله دیمکدر در شوبره دیمك معناسی ایجرو اول یوله
کبی دیمکدر راست راء مهمله والف وسین مهمله وتاء فوقیه سکونلریله
طوغری عربجه مستقیم معناسنه وهرسنه نك طوغریسی وصاغ
یانی وصاغ ال معنالرینه کلور رو راء مهمله فتحیله یوری کت معنا
صیغه امردر مصدری رفتن در یوریمك معناسنه ومستقبلاتنده
فا واوه ابدال اولنور ایدر همزه نك کسریله وباء تحتیه نك سکونی
ودال مهمله فتحی وراء مهمله سکونی له همیشه یعنی دائم معناسنه در
وبویکا وبوراده دیمکدر راست روایدر دیمك معناسی طوغری
یوری دائم دیمکدر تقطیع بیرقط مفعول تکربوله مفاعیل وطوغری
مفاعیل روائم فعولن زینت مفعول ردرشوب مفاعیل رهراست
مفاعیل رو یدر فعولن مفعول مفاعیل مفاعیل فعولن علمه عمل
ایت تا بوله سین جنت کوثر تالفظی فارسیده انتهاء غایت ایچون
حتی معناسنه تورکیده دخی بو معنایه در بیت چین سحر دن
هرکون اولوردی صوش اخشامه دك بر صفا اولسیدی عالم تا مسا
دك ابتداء غایت ایچون دخی کلور بیت تا شدم حلقه بکوش
در میخانه عشق هردم آید غم از نو بمبارك بادم تورکیده دخی بو معناده

فرمان عربجه امر
برو عربجه خذ
شو عربجه ادخل
شدن
شود
بر راست عربجه طریق مستقیم
رو عربجه اذهب
رفتن
ایدر عربجه دائم
همیشه
همیشه
دائم
معاینه تا ٤

مستعدد

76

مستعددر وغایت غرض معناسنه ده کلور ترکیده ده بینه بو معنایه
مستعددر فلان دوکن تا کاه اوصلنه دیرلر ومقام تحذیرده استعمال
اولنور ومادام یعنی استمرار معناسنده کلور اما قات معناسنه کلان
که تانیك اصلی تالی درفلحفظ کوش اوحمق ایرمقلرندن براماغك اسمیدر
جمله اوجماغك ایرمقلری اندن اقرلر کوثرندن ماخوذدر وخیر واحسان
چوق اولوگشی سید کثیر الخیر معناسنه وهرشینك کثیرونه واسلام
وتبوته کوثر دیرلر تقطیع علمه مفعول مکتتاب مفاعیل لسنجن
مفاعیل تکوثر فعولن هامشنده بو دخی منقولدر فرصتلری فوت ایتمه
مفاعیل تا خیری حرجدر شدتلره صبر ایله که مفتاح فرجدر مفعول مفاعیل مفاعیل
فعولن بو اخرب مکفوف مجذوف هزجدر بحر ثلث عشر قطعه
دوبجر اخرب هزج هم پایه دی تابستان دی کولکیه همسایه هم
دخی زمستان قیش دی فوکشیه همسایه تابستان تاب نجیله
معنایه کلور اولا حرارت بوراده مراد بودر وشعله وبریق وطاقت وتیز لك
وتبویلك ووصف ترکیبی دخی کلور عالم تاب کبی وقارشمق وطولشمق
وتورغشمق معنالرینه ستان بوراده زماندر یاز حرارت زمانی
اوتغله تابستان دیرلر یای عبارتی تورکیده یازدیمکدر هم پایه ده کی
هم وزن ایچوندر سایه کولکه عربجه ظل معناسنه زم راء عجم کسریله صوق
عربجه برودت دینور ستان ظرف زماندر قیش برودت زمانی اولمغله
زمستان دینور هم موافق معناسنه سایه کولکه همسایه قومشی یه
دیرلر که عربجه جاردیرلر تقطیع همپای مفعول دتابستان مفاعیلن
به همسایه مفاعیلن همداخ مفعول زمستنقش مفاعیلن دی قومش
مفعول یه همسایه مفاعیلن هم یاز بهار اولدیك یا پیز کوزه دیرلر اشتی
وصوق دی کزمایه وسرمایه بهار باء موحده فتحیله معنای حقیقیسی
بیراقدرتازه بیراقه بهار دیرلر وکهنه بیراغه بهار دیرلر مجازا فصل
ربیعه نوبهار دینور وفصل خزانه هنکام کهنه بهار دیرلر ولفظ هنکام
حذف ایدوب اول فصلکره نوبهار وکهنه بهار دیرلر یار یای عجم فتحیله
وبعد الالف یاء تحتیه اولی نك کسری وثانینك سکونیله وزاء عرب

کوثر
بحر ١٣
همسایه
مطلب معاینه تا
تابستان عربجه صیف
زمستان
بهار

معجمه نك سكونيله كوز فصل عربجه خريف ديبور كرم كاف عجم فتحى
وراء مهمله ايله ميمك سكونيله اسيجق وقتى معناسنه در وموسم
يان مراد اولنور مقابلى سرما دركه سين مهمله فتحى وراء مهمله سكونيله
صوق وقتى معناسنه در موسم قيش مراد اولنور نقله لغاتك نقلى
بودر اما ناظم جمليه مخالفت ايدوب كرما ايله سرمايى استى وصوق
معناسنه قلدى مكر كلامنده تجوز مراد ايدوب ذكر حال واراده محل
قبيلندن قيلمش اوله معلوم اولهكه كرمانك معناسى بالطبع استيه ملابسدر
سرمانك معناسى صوغه ملابسدر معنائى اول يازوار دركه
مقتضاء طبع هوا استى اولمقدر صوقلق اولسه عارضدن كلور معنائى
ثانى دخى قيشده واردركه مقتضاى طبع هوا صوق اولمقدر اسيجق
اولورسه عارضدن اولور زيرا اخر كلمه الفك زياده سى مدخولنك
مدلولنه ملابسه طبعيه يه دلالت ايچوندر كه تومان وامثالنده بويله در
فليحفظ وتحقيق بيت كش وسرما لفظنه استى وصوق دى يعنى مقالرى
استيدر وصوقدر دى ديمكدر وآخرلرنده يه لفظى وزن ايچوندر خوشه
كلمه دن دكلدر الا معناسنه در يعنى بو لغاتك معناسنه شويله سويله
ديمكدر **تقطيع** هميان مفعول برهانا ولدى مفاعيلن پاى بن مفعول كوزه
ديرلر مفاعيلن اسيدر مفعول وصوقدى مفاعيلن كرمايه مفعول
وسرمايه مفاعيلن • اول كيم اوله اصلى آرى اول پاك نژاد اولدى اول كيم
اوله اصلى الچق اولا اولدى فرومايه • پاك باء عجم فتحيله ومديله تركجه
آرى معناسنه نژاد نونك كسريله وزاء عجم فتحيله اصل ونسب
معناسنه پاك نژاد اصلى آرى حسيب النسب ادم ديمكدر فرومايه
فا ايله راء مهمله ضمه لريله اشاغى معناسنه دال مهمله ايله فرودن مقصوردر
مايه هر شيئك اصلينه ديرلر فرومايه اصلى الچق واصلسز وحمرى
ادم معناسنه در **تقطيع** اول كيم مفعول لا اصلا رى مفاعيلن اول پاك
نژاد اولدى مفاعيلن الكيم الا اصلى الچق مفاعيلن الى الدى مفعول فرومايه
مفاعيلن • آماده بر قلنمش برداخته دوزلمش • نازلنمغ دوزنمك نازيدن
وبيرايه • آماده مد همزه ايله اسم مفعولدر بر قلنمش وحاضرلنمش معنا

كرمايه عربجه حرارت
سرمايه عربجه برد
نژاد عربجه نسب
پاك عربجه طاهر
فرومايه عربجه دنى الاصل
آماده عربجه متأهب

مصدرى

مطلب قاعدۀ اشتقاق اسم المفعول
نحو برداخته وساخته

مصدرى آمادندر برقلنمق معناسنه معلوم اولهكه اسم مفعول اشتقاقنك
قاعده سى ماضى نك حرف اخيرين مفتوح قلوب واخرينه بر هاء علامت
كتورولر مثلا دانست صيغه سنده دانسته ديرلر وهر صيغه سنك
مجهولى اول صيغه نك مفعول صيغه سيدر شد لفظى ضم اولنمغله
مثلا دانسته شد شناخته شد برداخته باء عجم فتحيله اسم مفعولدر
دوزولمش تمام اولمش معناسنه مصدرى برداختن دردوزوب
تمام ايلمك معناسنه مستقبلاتنده خاء معجمه زاء معجمه يه قلب اولنوب
برداز وبردازند ديبور نازيدن مصدردر نازلنمق معناسنه بيرايه
باء عجم كسريله بزك عربجه زينت معناسنه اسمدر مصدر دكلدر **تقطيع**
آماده مفعول برقلنمش مفاعيلن برداخ مفعول ته دوزلمش مفاعيلن
غدو زلمك مفاعيلن نازيده مفعول نيبرايه مفاعيلن • ماهى بالق
اولدى مار ايلان وفرنجه موره غفره بله جيان آدى كزدم درصد پايه
ماهى بالق عربجه سمك ديبور مار ايلان عربجه حيه معناسنه موره
ميمك ضميله وواو يله رانك سكونيله فرنجه كه عربجه نمله ديرلر مورچه
مثلا چه دنمسى ادات تصغير در فرنجه كوچكلقده مثلى يعنى زياده
كوچك اولدغيچون كژ كاف عرب فتحى وزاء عجم سكونيله اكرى مقابلى
راستدر دنم دال مهمله ضمتيله قويروق معناسنه در عقربه كزدم ديرلر
قويروغى اكرى اولدغيچون صد يوز پايه ايق ها اختصاصيه در
وايا قلرى چوق اولدغيچون جيانه صد پايه ديبور **تقطيع** ماهيست
مفعول لقلديما مفاعيلن ريلان مفعول فرنجه مر مفاعيلن عفر بل مفعول
جيانادى مفاعيلن كژدمد مفعول رصد پايه مفاعيلن • امروز
كه اندروزى فردا بمياند آيد بوكونكه فردا نرسن يارين كلور واوزنته امروز
اصلنده ام روز در ام ايى معناسنه قرينه اشارتدر ودخى ام نفس
متكلم مع الغير علامتيدر روز كون امروز ديمك بوكون ديمك اندروزى
فتح همزه ايله صيغه مضارعدر ياسى خطاب ايچوندر فردا نورسين
ديمكدر مصدرى اندوختن دن قزنمق معناسنه عربجه كسب ديمكدر
مستقبلاتنده خاء معجمه زاء معجمه يه ابدال اولنور فردا فتح فا ايله يارين

برداخته عربجه موضوع
نازيدن عربجه نستحب
نزلنم مفعول
كژدم عربجه عقرب
صدپايه عربجه عقربان
امروز عربجه هذا اليوم
فردا عربجه غدا

معناسنه مراد یوم قیامتدر بمیان باء موحده زائده وکسر میمله اورته
معناسنه در آید همزه ایله فعل مضارعدر کلور معناسنه مصدری آمدن
در کلمک تقطیع امروز مفعول کاندوری مفاعیلن وز داب مفعول
میان آید مفاعیلن بوکنک مفعول قزانوز سین مفاعیلن یارنک مفعول
لرزوتابه مفاعیلن مفعول مفاعیلن مفعول مفاعیلن. بوقندا ایکی عالده
ایلک کبی سرمایه مال باشی رأس المالدر تقطیع بوقندا مفعول
کعالمده مفاعیلن ایلک مفعول بسرمایه مفاعیلن هامشده بودخی
منقولدر. کلزار جنان لطف خسنکده مز تیندن. شیر وعسل لعلکیله
بینیدن. مفعول مفاعیلن مفعول مفاعیلن. وزن هزج اخرب بودرکه
منمدر بحر اربع عشر قطعه دن بحر هزج ومل فوقیشنه دیرلر گسندیده
وکسندیه بکسسته اوزولمش قوپمش کنده کنده وکندیده ایکسنده کاف
عجم فتحیله اسم مفعولدر معنالری قوپمش دیمکدر ومرداز قوپولونسنه
دیمکدر بکسسته باء موحده زائده ضمیله وزن ایچون کاف عربک سکونیله
اسم مفعولدر اوزلمش دیمکدر مصدری گسستن در اوزلمک معناسنه
لازم ومتعدی استعمال اولنور وکنده کاف عرب فتحیله اسم مفعولدر قوپمش
دیمکدر مصدری کندن قوپرمق لازم ومتعدی استعمال اولنور ودخی کندن
قزمق ودری یوزمک ویرینه جقارمق وبوتمق معنالرینه کلور تقطیع
فوقیشنه دیرلر مستفعلاتن کندیده کنده مستفعلاتن بکسنه اوزلمش
مستفعلاتن قوپمشکنده مستفعلاتن. فرخنده فرخ قوتلو وخرم.
شاد اغلمق کلمک کریه خنده. فرخنده وفرخ ایکسنده ده فانک فتحیله
قوتلو بختلو معناسنه در خرم خاء معجمه ضمی وراء مهمله فتحیله شادی
ومسرور کسنه دریس بو بیت مرهون قیلمندندر ودخی هرکه
صفا ایله وسبزه وچچکلر ایله اراسته اوله خرم دیرلر وبرچچک آدیدرکه
تازه طورر صولمز وکاه اولور راء تخفیف ایله دیرلر کریه کاف عجم کسری
وراء مهمله سکونیله اسم مصدردر اغلمق واغلمه معناسنه کلور مصدری
گریستن کاف عجم کسریله اغلمقدر عربجه بکاء دیبور خنده خاء معجمه
فتحیله وسکون نون ایله بودخی اسم مصدردر کولمه وکولمش مصدری

خندیدن

عیان عربجه وسط

آید عربجه یجیء

مطلب بحر ١٤

گسندیده وگسنده عربجه منتتف

بکسست عربجه منقطع

کنده عربجه منفوش

فرخنده وفرخ عربجه مبارک

خرم عربجه سراء

گریه

گریستن

خندیدن در خانک فتحیله کولمک ضحک بیله ضحک معناسنه ناظم مرحوم مصدر
ایله اسم مصدری فرقی اعتبوب کریه وخنده اغلمق وکولمک معناسنه قلمه سی
خطادر تقطیع فرخنده فرخ مستفعلاتن قوتلو وخرم مستفعلاتن شاد
اغلمق کلمک مستفعلاتن کریه خنده مستفعلاتن. بل افرینندن یارادیجیدر
رزق وبریجیدر روزی دهنده. افریننده اسم فاعلدر یارادیجی معناسنه
عربجه خالق دیبور مصدری افریدن در عربجه خلق معناسنه معلوم اوله که
صیغه اسم فاعلک قاعده سی بودر که مضارع دالنک ماقبلنه بر نون
دخی زیاده اولنوب واخرینه هاء غیر ملفوظه زیاده ایدرلر مثلا داند
صیغه سنده دیبور ومعلوم اوله که هر آخرنده هاء ساکنه اولان اسم مفعول
اولمق لازم دکلدر بلکه اسم فاعل دخی اولور نهایتی هاء ساکنه اسم فاعله
لاحق اولسه نون مصدری حالی اوزره طورر مثلا کردنده دیرلر ایدیجی
معناسنه اما اسم مفعوله لاحق اولسه نون ساقط اولور فرق بودر مثلا
کرده دیبور ایلنمش معناسنه فلیحفظ روز راء مهمله ضمی وواو وزاء معجمه
سکونلریله کون عربجه یوم دیبور روزی یاء نسبتله کون کون تعیین
اولنان وظیفه یه دیرلر ترکیده اکا کونلک دیرلر نسبتی ایچون کونلک
دیمشلردر شهریه اولان کبی صکره تعمیم اولنوب مطلق رزق مقدره
اطلاق اولنمشدر کسنه نک رزق مقدرین کمسنه یمز دیه جک یرده
روزی کس کس نمیخورد دیرلر دهنده دال مهمله هانک فتحیله
اسم فاعلدر وبریجی معناسنه مصدری دادندر عربجه اعطا دیبور
مستقبلاتنده الف هایه قلب اولنور دهد ودهنده دیرلر روزی
دهنده وصف ترکیبیدر رزق وبریجی دیمکدر تقطیع بل افرین مستفعلا
دیارادیجی مستفعلاتن رزق وبریجیدر مستفعلاتن روزی دهنده
مستفعلاتن. هم جالبجی هم دابلیجی اولدی گشنده دخی گشنده
بو بیتک مصراع اولیسی ثانیه یه مرهوندر گشنده کاف عربک فتحی
وشین معجمه فتحیله اسم فاعلدر چکیجی معناسنه مصدری فتح کاف
عرب وکسر شین معجمه ایله اولان کشیدندر چکمک معناسنه گشنده کاف
عرب ضمیله وفتح شینله دیلیجی معناسنه مصدری ضم کاف وسکون

آفریننده

درکه

مطلب قاعده فرق اسم الفاعل والمفعول

گشنده عربجه جاذب

گشنده
کشیدن

ز اهالی یمن مستفعلاتن

شینله اولان کشتی در دیمک عربجه قتل معناسنه مستقبلاتنده کشد وکشنده دینور تقطیع همچانجه هم مستفعلاتن اولدی کشنده مستفعلاتن داخلشنده مستفعلاتن خود را ستوده کند وی اوکمک لاف اوربجه هم کب زننده خود را خاء معجمه ضمیله وواو رسمیله کندو معناسنه را حرف ادات مفعولدر وضمیر مفعولدر ستوده سین مهمله تاء فوقیه ضمیله اوکمک عربجه مدح معناسنه عند العلما والحکما قبیح شنه در حکمادن برینه سؤال اندیلر که ندر اول شنه که حقده اولورسه بینه قبیح اولا جوابنده برکشی کندو نفسنی اوکمک دیمش اگر سؤال اولنورسه که سورهٔ یوسفده جناب حق حکایت ایدوب بیورر واجعلنی علی خزائن الارض الآیة ودخی جناب رسول کبریا نجه احادیث شریفه ده نفس نفیس همایونلرین بیورمشلردر انا حبیب الله وانا حامل لواء الحمد وانا اکرم الاولین والآخرین علی الله کبی جواب بودر که برکشینک حالی مخاطب اوزره خفی اولسه اولکشی مخاطبه منفعت وازدیاد فضیلت اولسون ایچون کندو یی مدح طریقله مرتبه سین افاده ایلسه قبیح عدا اولنمز بلکه حسن عدا اولنور نته که براستاد شاگردینه دیرکه بن فلان قدر کتاب کورمشم وچوق فن اوکرنمشم امدی غیر ایله بندن اوقیکم بنجلین بر دخی بوله مزسین دیر وبر جواب دخی مدحت اونسنک وجهی بودر که مدح کبر وعجب وعملده فتور ایراث ایدر اما مدح بوافتلردن سالم اولسه قبیح عدا اولنمز کذا فی مشکلات المصابیح للشیخ العلامة الطیبی کب کاف عربی فتحی وباء عربینک سکونیله لاف اورمق یعنی اوکنمک بوراده مراد بودر وسرسمه دخی دیرلر واوردک ایچ یاننه دخی دیرلر زننده زاء عربی ونونک اولکی فتحه لریله اسم فاعلدر اورجی معناسنه مصدری زدندر زاء عربی فتحیله اورمق معناسنه عربجه ضرب دینور بوراده مراد بودر وبیل ایلمک معناسنه ده کلور سرحمی زند فی اللغة مائل معناسنه کب زننده ترکیب وصفیدر لاف اوروجی معناسنه تقطیع خود را ستوده ف ستفعلاتن کندویی اوکمک مستفعلاتن لاف اوریجیدر مستفعلاتن هم کب زننده مستفعلاتن هم یلیجیه بوینده دیرلر سکردجیه دیرلر

دونده

79

دونده دال مهمله ایله وواوک ضمه لریله اسم فاعلدر سکردجی معناسنه مصدری دویدندر فتح دال الله سکرتمک معناسنه تقطیع همیلیجه مستفعلاتن بوینده دیرلر مستفعلاتن سکردجیه مستفعلاتن دیرلر دونده مستفعلاتن هرچه بخواهی روخواه ده دنو هر نه دیلرسک وار استه سنده هر فتح ها ایله کل فرد معناسنه چه جیم عجمی کسریله وهاء علامت ایله نه معناسنه هرچه دیمک هر نه دیمکدر بخواهی باء موحده زائده کسریله وباء خطاب ایله مضارعدر بوراده دیلرسک دیمکدر مصدری خواستندر خاء معجمه وواو رسمیله دیلمک عربجه ارادت معناسنه مستقبلاتنده سین هایه قلب اولنور خواهند دینور وصیغه امردر کیت وار معناسنه مصدری رفتندر کتمک معناسنه مستقبلاتنده فا واوه قلب اولنور خواه خاء معجمه فتحی وواو رسمیله امردر استه معناسنه مصدری خواستندر که ذکر اولندی ده دفی معناسنه دژ دن شنده دیمکدر تقطیع هرچه بخواهی مستفعلاتن روخواه ده دنو مستفعلاتن هر نه دلرسک مستفعلاتن وار استه سنده مستفعلاتن مستفعلاتن سن سندن اوله غافل ایکنده تقطیع سنسندن اله مستفعلاتن غافل ایکنده مستفعلاتن هامتنده بو دخی منقولدر دل بنده سکاهم جان چاکر والله بوزکه هم شمس خاور مستفعلاتن مستفعلاتن اولدی مرفل بحر رجزدر مرفل ترفیلدن اسم مفعولدر ترفیل علل عروضیه دن سبب زیاده سنه دینور خمس عشر قطعه دو بحر رمل اشکل بندرا صطره ستره فرنمق دررستودت بلکو فسان فسانه مثل وقصه ستو دکر ستو سین مهمله باء فوقیه ضمه لریله ووزن ایچون تشدید را ایله ترکجه اصطره معناسنه ستردن سین مهمله وتاء فوقیه ضمه لریله فرنمق عربجه حلق معناسنه حاء مهمله ایله در ودخی دلک معناسنه فسان فانک کسریله بلکو طاشی که بچاق وغیری نسنه بیلر فسانه فانک کسریله واخرنده هاء غیر ملفوظ ایله مثل ترکجه صاد ایله عوام مصل دیرلر وقصه وحکایه معناسنه ستردن سین مهمله کسری وتاء فوقیه فتحیله ستردانده مقصور در اول دشیه دیرلر که هرکن طوغرمیه عربجه عقیم دیبور ترکجه قصر وانجق حیواناته

خودرا عربجه نفسه وذاته

طلب الشی قبیحا وان کان حسنا

کب عربجه لغو

زننده اوروجی معناسنه اسم فاعلدر

بوینده عربجه جاری

دونده عربجه عادی وهو مخصص

هر کل فرد

بخواهی باء زائده ایله مضارعدر

تنده

شمس

ترفیل

ستره عربجه موس

ستردن عربجه حلق وحلاقه

فسان عربجه مسن

فسانه عربجه حکایه

ستردن عربجه عقیم

80

گلزار

علفزار عربجه مکان ذو علف ومعلف

خطا

رکیاه عربجه حشیش

نوار عربجه نسع اورغن

شمع عربجه سبیة

رانین عربجه محیط سربال

خرکه عربجه خباء

عربیدر حیوانه ویردکلری بیه جک اوت اولسون صمان اولسون
وغیری اولسون زار زاء عرب معجمه ایله اسم جامددر بر اسمک
اخرینه لاحق اولوب کثرت معناسنی افاده ترکیده ایدن لک ایله
تعبیر ایدرلر مثلا ترکیده عجم کشت زار دیرلر وترکلر اکنلک
دیر وسبزه زاریک وبنفشه زاریک وکلزاریک معنالری سبزه لک
وبنفشه لک وکللک دیمکدر پس کلزار ایله کلستانک فرقی بوندن
ظاهر اولدیکه ستان ظرف مکان کلستانک معناسی کل یری دیمکدر
پس کلام ناظمده ایکی وجهله خطا واردر علف عربیدر واوته مخصوص
دکلدر ناظم ایسه علفی اوت معناسنه قلدی نقلده لغاته مخالفت
ایلدی وبر علفزاریک معناسی اوتلق یری دکلدر بلکه اوتلا قدرکه
ترکیده لک ایله تعبیر اولنور که تحقیق اولندی ظرف مکان دکلدر که
یر معناسنه اوله وده زار اوزنه والکلمه وایکیجی وباطل معناسنه
وادات اسم مکانده استعمال اولنور کیاه کاف عربک کسریله اوت
معناسنه هاسن کیاه ده مستعملدر داس دال مهمله فتحیله ترکجه
اوراق معناسنه که انکله اوت بچرلر عربجه منجل دینور وچناق چولمک
بالچیق وهلاک وقصاوت معنالرینه مستعملدر نوار ضم نونله اورغن
معناسنه بعض نسخه ده کافله اودکی واقعدر بو دخی صحیحدر زیرا
نواریک اودکی معناسنه بعض نقله لغاتدن نقل اولنشدر حکیمی
چلبی دیدکه نوار اورکی واورغن وچادر واتک یولری دیدکلری که
معروفدر تقطیع مستفعلن متفاعلن چراکاه فعولن دخی انکی پس
متفاعلن علفزار فعولن اند کیاه متفاعلن اوردس فعولن
ندر رنوا متفاعلن رار غن فعولن شمع اولدی چارق ادی اسم اولدی
دخی رانین وره اوه دیدی خرکه قلیق نه اوله کوزن شمع وشمع ایکسنده
شین معجمه فتحه لریله چارق که الیجیلر کیرخام کوندن دیکرلر وتیوجی له
بابوجی ونفرت وبعد وطولق وخانه زین زمایی که یولرده مسافه
قونیجون ایدرلر وراینی فتح راء مهمله ایله ترکجه اسم دیدکلری دیکرادر مه
بردر نو شلوار درکه ترکان طائفه سی کیرلر خرکه خاء معجمه کسریله
واخرنده هاء ملفوظ ایله خرکاهدن مقصوردر درقه اولرکه کچه دن

استعمال اولنور اما عربیده عقیم انساننه وحیواننه استعمال ایدرلر
فارسیده ده سترون اسانده وحیوانده استعمالی عامدر پس کلام
ناظمک ظاهرندن فهم اولنان که سترون قصره تخصیصیدر لکن یرنده
دکلدر مکرکه مرادی سترونه لفظینک مدلولی اولانک بعضی افرادی
ذکر اوله فافهم تقطیع نذر اصطره متفاعلن سترن فعولن فرمقدر
متفاعلن سترون دن فعولن بلکی فشان متفاعلن فشانه فعولن مثلو قصر
متفاعلن سترون دن فعولن دیدی دکم نشاندن دخی صیچمغه فشاندن
دخی صقمغه فشردن دخی طوکمغه فسردن نشاندن کسر نونله مصدردر
دکمک معناسنه یعنی شجر دکمک وبر کمسه ایچون نصب ایتمک واوتورتمق
اجلاس واوقاد معناسنه فشاندن کسر فا ایله مصدردر صیچمق
معناسنه فشردن فانک وشینک ضمه لریله مصدردر صقمق معناسنه
عربجه عصر دیرلر فسردن ضم فا وسین مهمله ایله مصدردر طوکمق معناسنه
تقطیع دد دکمغه متفاعلن نشاندن فعولن دخی صیچمغه متفاعلن
فشاندن فعولن دخی صقمغه متفاعلن فشردن فعولن دخی طوکمغه متفاعلن
فسردن فعولن بغل اولدی قولتق اغز بوجغنه لنج دیرلر بوجغه
کنج لیکن اوتورقده رر نشیمن بغل باء موحده وغین معجمه فتحه لریله
قولتق که عربجه ابط دینور لنج لامک ضمیله وسکون نون وجیم عربیله
اورودک طشره یاننه دیرلر ومطلق اورد معناسنه وبر نسنه یردن
چلمک کنج کاف عرب ضمی ونون وجیم عربک سکونلریله بوجق معنا
نشیمن نون وشین معجمه کسرلریله اوتراجق یر وقوش یوه سی
وجانورلریک معنالرینه کلور تقطیع بغلدر قل متفاعلن تقاعن
فعولن بجغنه لی متفاعلن جدرلر فعولن بجغد بکی متفاعلن جلیکی
فعولن اوتر قدر متفاعلن نشیمن دیمش اوتلغه چراکاه دخی اوتلی
یر علف زار اوتدی کیاه اورق داس ندور نوار اورغن چرا جیم
فتحیله اوتلق کاه کاف عجمله محل معناسنه چراکاه بو ایکی سنده مرکب
اوتلاق یری دیمکدر اصل کاه چرا درعلم اولمغله مضاف الیه تقدیم
اولنمشدرکه ترکجه اوتلاق دینور علف عین مهمله ایله لامک فتحه لریله

نشاندن عربجه غرس

فشاندن عربجه بذر

فسردن عربجه جمود

لنج عربجه طرف فم

کنج عربجه زاویه

کیاه

چراگاه عربجه نبات وشیلة ومرعا

81

اولور دیرم وتورلق دخی دیرلر کزرنك کاف عرب ضمیله وکاف عجمیله دخی
صحیحدر قلبق که معروفدر ودخی موضع تاجدر که عجم شاهلری کیولر ودرلو
قایشلوله دیکلان لادوتب وبالنه معنالرینه کلور تقطیع شمدن چا
متفاعلن رقادی فعولن اشمدن متفاعلن خرابنی فعولن قرادی متفاعلن
دغرکه فعولن قلبقنا ومتفاعلن لکرزنی فعولن • برهمه نو نیکوئی کن بتو
پند اینك ازمن • قویه سن ایلك ایله سکا اوکت اشته بندن • برهمه ده باصله
ایچوندر هم جمیع معناسنه جملیه وجمیع خلقه دیمکدر نو سنز نیکوئی نیك
کسر ایله ویاء تحتیه سکوننیله ایو معناسنه در مقابلی بددر که یرامز یه
ایله منك بیننده فرق اودرکه بو کلمه سنك معناسی یك دربو سندك
یك بلورم دیه جك یرده عجاز ترین بردانم دیو نیکی ایو لکدر اخرنده یا وصفیت
ایچوندر نیکو نیك معناسی کوزلجکلکدر که مقابلی زشت در معناسی
چرکین دیمکدر اخرنده کره او هندوده کبی نسبت لازم درکه خلقی اوله کسبی
اولمیه کمالات ایدر نیکو نیك اصلی نیکوی در هندونك اصلی هندوی
اولدوغی کبی بونلر بر شیئه مضاف اتسه لر اول یای اظهار ایدرلر مثلا
روی نیکوی بیش وموی هندوبش دیرلر وکاه اولور اخرنده نیکوبی ده
یانی حذف ایدوب نیکو دیرلر وکاه اولور اخرینه یاء نسبت زیاده ایدوب
بوراده اولان کبی نیکوئی دیرلر احسان معناسنی افاده ایدر کلام ناظمده
بو یلدر نیکوئی ایلك واحسان دیمکدر وضمیر مفعول اولان را محذوفدر کن
امر حاضر در ایله دیمکدر تو بونك فاعلیدر ضمیر منفصلدر نیکوئی مفعول
صریحیدر برهمه مفعول غیر صریحیدر بتو سکا پند باء عجم فتحی ونون ودال
مهمله سکوننیله نصیحت توركجه اوکت اینك همزه نك کسر دله اشته
معناسنه ازمن بندن دیمکدر تقطیع برهمنی متفاعلن کیبکی فعولن
بتو پندای متفاعلن نکن مو فعولن قسینی متفاعلن لقیله فعولن
سکا اوکتنی متفاعلن تبندن فعولن • متفاعلن فعولن متفاعلن
فعولن • یرامزلرله یار اوله ایولردن ایلك اوکرن • یعنی فاسقلر
ویرامزلر یار اولوب صحبت ایلمه زیرا یرامزلق وفسق سرایت ایدر
بلکه ایولر یعنی علما ومشایخ وصلحا وحکما ایله صحبت ایدوب انلردن
ایولك وصلاحیت وعلم وحکمت اوکرن فاسقلرله صحبت ایدنه فسق

سرایت

سرایت ایتدیکی کبی صالحلرله صحبت ایدنه صلاح سرایت ایدر مثالی
دوزکاردر که ایو قوقولو نسنه راست کلورسه ایو قوقو کسب ایدر
وعکسی دخی بویلدر حکما دیمشلرکه نفس انسان شر اوزره مجبولدر اولغله
فساد وفسقك سرایتی اسرعدر حضرت مولانا قدس سره یرامزله صحبتك
فسادنی بیان طریقیله بیورمشلر • بیت • یار بد بدتر بود از مار بد •
بحق ذات پاك الله الصمد • یار بد ارد ترا سوی جحیم • یار نیکو ارد ترا سوی
نعیم • یرامز یار متفاعلن دانمه فعولن ایلوده کی متفاعلن لکرك
فعولن • هامنده بو دخی منقولدر شکری خجل قلبدر لبکك نبات
قندکه ایرلی صحك نسیمی قوعبیر مسك او تندکی • عبیر عین مهمله
فتحیله بر خوش قوقولو نسنه درکه کل وقرنفل وبنفشه دن وصندلدن
مرکب اولور لغت مشترکه در اوج لساننده شایعدر متفاعلن فعولن
فعولن • رمل اشکال اولدی چونکه ای خوش تیجه بیل افندی بحر ست عشر
قطعه دربحر مضارع اخرب بلنجق کل آهك الجی هم قلنجق اولدی داسه
میتانی کلنك وکوردك یاروردی دخی ماسه • کل کاف عجم کسریله بالنجق معنا
عربجه طین دینور اهك مد همزه ایله الجی دیمکدر داسه دال مهمله فتحی
واخرنده هاء غیر ملفوظه ایله قلنجق که آکی باشندن اولور عربجه سفاد
دینور میتانی میمك کسری وباء تحتیه سکوننیله کولنك
درکه اکله طاش کسرلر وقوبینه ده دیرلر یار وباء عجم فتحیله ماسه
سین مهمله وهاء غیر ملفوظه ایله ایکسیده فارسیدر کورك معناسنه
داسه ایله ماسه بیننده صنعت جناس واردر تقطیع بلنجقك مفعول
لاهلیجی فاعلاتن هم قلنج مفعول قلدی داسه فاعلاتن میتانك مفعول
لنکلورك فاعلاتن یاروردی مفعول داخی ماسه فاعلاتن قیلك پلنك
وقولك تنك اولدی طارهم تنك • مانی کتاب ارژنك دکی ژنك
ایسی وپاسه • پلنك باء عجم ولام فتحه لریله قپلان دیدکلری یرتجی
جانوردر تنك تاء فوقیه فتحی ونون له کاف عجم سکوننیله لغت
مشترکه در ترکجه قولك یعنی اکی قولانی وطاره جق معناسنه کلور
وجوال وصرب دره ومشکل ودنك که بوکك بر یانی وطاغ دره سی

کوزن عربجه بوطله قلبق

برهمه عربجه کلا واجمع واکتع

تو عربجه انت

نیکوئی عربجه کرم

کن عربجه افعل امر حاضر

بتو عربجه الیك

پند عربجه نصیحت

ازمن عربجه منی

مطلب من کلام حضرت مولانا قدس سره

تقطیع

متفاعلن

آهك عربجه

پلنك عربجه نمر

تنك عربجه خرام

معنالرینه کلور ارژنك فتح همزه وراء مهمله سکونی وزاء معجم فتحیله چیت دیوارینه مانی دیدکلری نقاشك کتابیدر که انده نقوش عجیبه وتصاویر غریبه جمیع ایتمشدر ارتنك مثله ژنك زاء معجم فتحی ونونله کاف عربك سکونلریله ایس وپاس **تقطیع** فیلکب مفعول لنك فولك فاعلاتن تنکلد مفعول طادم تنك فاعلاتن مانیك مفعول تاب ارژنك فاعلاتن دینك مفعول ایس وپاسه فاعلاتن طورنه کلنك دررنك طاغ کچسی ولی ننك عار اولدی ختنه سنت منت دیمش سپاسه کلنك کاف عرب ضمیله ولامك فتحیله طورنه دیدکلری قوش رنك راء مهمله فتحی ونون وکاف عرب سکونلریله طاغ کچسی یعنی طاغ تکه سی کربانید وکیك بوزاغی سی وحیله ومکر ودخی ترکیبده بو استعمال واردر فلان کسه عجب رنك کچدی دیرلر ولی کفظی وزن ایچون اولمشدر ننك نونك اولی فتحیله عار وناموس معناسنه بس بو بیت مرهون قیلندندر ختنه خاء معجمه وفاء فوقیه سکونی وهاء غیر ملفوظ ایله سنت معناسنه عربیده ختان دینور اسم مصدری ختنه کردن در سنت ایلمك معناسنه سپاس سین مهمله کسری وباء عجم فتحیله منت وشکر معناسنه منت عربیدر **تقطیع** طورنك مفعول لنك دررنك فاعلاتن طاغ کچی مفعول سیولننك فاعلاتن عار الدر مفعول ختنه سنت فاعلاتن منتدر مفعول منتسپاسه فاعلاتن هفدانه درعشورا آشی ویاغ روغن بریان آشنه کوذاب دیرلر چناغه کاسه هفدانك اصلی هفت دانه در هفت یدی دانه معناسنه هفت دانه دیمك معنا لغوسی یدی دانه دیمکدر وغادة عاشورا آشی طوری پشمکلر طوری یدیدن کنایت اولنوب هفدانه دیرلر ناظمك حذف تا ایله مرادی وزن رکیك اولمسون ایچوندر بوخ هفدانه در روغن راء مهمله ضمی وغین معجمه فتحیله مطلقا یاغ معناسنه اسمدر عامدر رهینه ایلق یاغی اولور اگرچه لسان عربیده فرق اولوب حیوانادن اولانه سمن ونباتاتدن اولانه دهن واوسز رغن دخی مستعملدر کوذاب ضم کاف عربیله وواو سکونی وذال معجمه فتحیله بریان آشی یعنی اتشند

رنك عربجه وسخ ودنس

كلنك عربجه كركى

رنك عربجه وعل

ننك عربجه حيا وعار

سپاس

هفدانه عربجه قنطار

روغن عربجه دهن

كوذاب عربجه قليه

پشمش

82

پشمش برنج وبغدای آشی عرب ثوریب ایدوب جوذاب دیرلر کاسه کاف عرب فتحیله واخرنده هاء علامتله ترکجه چنق وعربجه قصعه دینور اسم عامدر بیوکنه وکوچوکنه وباقردن اولنه وصفینی دن اولانه دیرلر **تقطیع** هفدانه مفعول در عشورا فاعلاتن آشیو مفعول یاغ روغن فاعلاتن بریانه مفعول شینکوذب فاعلاتن درلرچ مفعول ناکاسه فاعلاتن انجام صوك ودشنام سوکمك ستایش اوکمك دشت اووه درلکن طشت پینکان دینلدك طاسه انجام فتح همزه ایله اسلك صوك واخر دوشنام دال مهمله ضمیله در استعمال دادن لفظیله در دوشنام دادن دیرلر سوکمك وایلنمك معناسنه پس ناظمك کامی بو استعماله مخالفدر ستایش سین مهمله کسریله اسم مصدردر اوکوش معناسنه مصدری ستودن در سین مهمله ضمیله اوکمك عربجه مدح دینور پس ناظم مصدر ایله اسم مصدری احمد یعنی خطادر دشت دال مهمله فتحیله اووه عربجه صحرا دینور طشت طاء مهمله فتحی وشین معجمه وتاء فوقیه سکونلریله لکن دیدکلری قاب که ایچنده کیه جلك بیقارلر فارسیده وعربیده مستعملدر نهایتی عربیده سین مهمله ایله دخی لغتدر پنکان باء عجم کسری وسکون نون وکاف عربیله بیوك طاس وساعت شیشه سی ولکن معناسنه در **تقطیع** انجام مفعول صوکدشنم فاعلاتن سکمکس مفعول تایشکمك فاعلاتن دشتاو مفعول دررلکنطشت فاعلاتن پنکند مفعول نلدی طاسه فاعلاتن انکور اوزم ارکدر الو مرود امرود سیب الما نار انار وکلنار دی کراسه انکور فتح همزه ایله وسکون نون وکاف عجم ضمیله اوزم عربجه عنب معناسنه آلو مد همزه وضم لامله ترکجه اریك دینلان یمشدر که عربجه اجاص دیرلر مرود میمله وراء مهمله ضمه لوریله ترکجه امرود دیدکلری یمشدر سیب فتح سین مهمله ویاء تحتیه ایله وباء موحده سکونلریله عربیده تفاح ترکیده الما دینور نار فارسیده ترکجه انار وعربجه رمان دینور کلنار

انجام عربجه آخر

دوشنام عربجه شتم

مرود عربجه كمثرى

كلنار عربجه قراسيا

لكن

انجام

دشت

کاف عجم ضمیله کراس دینلان یمشدر و انا چچکنه ده گلنار دینور
اصلی گل نار در کلمک کسریله ترکیب اضافی در علمه نقل اولنمغله
علامت نقل ایچون مضافک آخری ساکن قلندی تقطیع انگور مفعول
اوزمارک مفاعیلن فاعلاتن در آلو مفعول مرد امرود فاعلاتن
سیبلکم مفعول نار انارو فاعلاتن گلنار مفعول دیکر اسم فاعلاتن
· اتماجه باشه آله طوشنجل او طوغان باز · یوهه دلوجه طوغون هم شب
پره یراسه · باشه باء عربیله یاخود عجمیله و آخرنده هاء غیر ملفوظه
ایله اتماجه دیدکلری قوشدر و زیره باشه درلر آله مدهنزه ایله
و آخرنده هاء غیر ملفوظه ایله طوشنجل دیدکلری قوشدر که یرتجیلرک
سیدیدر عربجه عقاب دیرلر باز باء عربیله طوغان دیدکلری قوشدر
و کرووارش و ذراع و اچق ورد وشی و فرق و تمیز ایتمک و قفلاح واوینه
بازیدن لفظندن صیغهٔ امردر و وصفی ترکیبی گلور شطرنج باز
و لعب باز کبی یوهه یاء مثنات تحتیه نک ضمی و واوک سکونی
و آخرنده هاء غیر ملفوظه ایله یووه مثله یوه کذلک دلوجه طوغون در
بعض ارباب لغت دیمشلر که یوبمل دیدکلری قوشدر دیرلر شب
کیجه پره باء عجمینک فتحیله هاسی نقل ایچوندر اوجماق معناسنه
اولان پریدن وصف ترکیبی در شب پره نک معنای لغوسی کیجه
اوجی دیمکدر زیرا پره سه دیدکلری قوش کیجه اوجمغله اکا علم اولدی
اصلی پرهٔ شب در علمیته نقل اولنمغله مضاف الیه تقدیم اولنمشدر
تقطیع اتماجه مفعول باشال فاعلاتن طوشنج مفعول لو طغنبز
فاعلاتن یوهه مفعول لوجه طوغون فاعلاتن هم شب مفعول
پره یراسه فاعلاتن · ایومک سو تمکیله اولدی بطر ولکن · هم خارخار
دیرلی اولسه گوکلده تاسه بطر باء موحده ایله طاء مهمله نک فتحیله
عربیدر نقلهٔ لغات عربیه زیاده سوینمک و حیرت و دهشت
و تنگی معناسنه نقل ایتمشلر بزم یانمزده اولان کتب لغات فارسیه
لفظ مزبوره تعرض و تعلل یوقدر پس غالب حال عربی محض
اولسه گرک و لفظ مزبور عربی اولنجک محل کلام اولور زیرا لفظ

باشه عربجه باشق

باز عربجه بازی

یوهه عربجه یؤیؤ

شب پره عربجه خفاش

83

عربی یه تعرض ناظم مرحومک وظیفه سی دکلدر خارخار ایکسنده
دخی خاء معجمه ایله تاسه و غصه و حرارت و یرمک و جراحت معنالرینه
گلور تقطیع ایومکس مفعول و تمکیل فاعلاتن اولدی ب مفعول
طر ولیکن فاعلاتن هم خار مفعول خار دیرلی فاعلاتن السه مفعول
گلده تاسه فاعلاتن · شادی مکن تو با سور اندر میار با سوک ·
سوگ سی دوکمه غصه کتوره یاسه · شادی شین معجمه ایله و آخرنده
یاء وصفیت ایله سوینمک معناسنه مکن میمک فتحیله نهی حاضردر
ایلمه دیمکدر شادی مکن دیمک معناسی سوینمک ایلمه یعنی سوینمه
دیمکدر تو سن یا سنی معناسنه ادات مصاحبت در سور سین
مهمله نک ضمی و واو ایله و راء مهمله نک سکونیله دوکون و جمعیت
معناسنه در عربجه ولیمه دیرلر لفظ مزبور عربیده و فارسیده مستعملدر
عربیده حصار معناسنه استعمال ایدرلر سور البلد دیرلر و بریرک
اطرافنده حوالیسی معناسنه دخی استعمال ایدرلر اندر همزه نک نونک
سکونی و دال مهمله نک ضمی و هانک سکونیله غصه معناسنه
اندوه دن مخففدر میار میمله یاء مثناة تحتیه نک فتحیله نهی حاضردر
گلمه دیمکدر آمدن مصدریدر گلمک معناسنه لازم استعمال اولنور ناظم
مرحوم گتوره معناسنه قلدی بو بیتده آمد نک متعدیسی یوق بوکه نقل
لغات فارسیه نک تعرضی یوقدر با ادات مصاحبت سوک سین
مهمله نک ضمیله و واو له کاف عربینک سکونیله یاس و مصیبت
معناسنه در دوکسه صقل و ترکه یاسی معناسنه دخی استعمال اولنور
تقطیع شادیکم مفعول کنتاس فاعلاتن اندهم مفعول یار با سک
فاعلاتن سوکمه مفعول سندکنه فاعلاتن غصصک مفعول تریکه
فاعلاتن · مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن · سلطان عالم اولدی
قانع اولان بلاسنه تقطیع سلطان مفعول عالمدی فاعلاتن قانعا
مفعول لنبلاسه فاعلاتن · هامشنده یود دخی منقولدر · رخسارک
اوزره اول خال اوزره اول سیه مو رخسار لفظی مرکبدر برجزئی
رخ در یکاک معناسنه برجزئی سار در سین مهمله بو لفظده که

خارخار
غصه

شادی عربجه
مسرة

مکن عربجه لاتجعل

تو عربجه انت

سور

میار عربجه
لاتؤت

سوگ عربجه
یأس

اسمك آخرنه اولاشور انك كثرتنه دلالت ايدر اصلى زاردر زار كثرة
ومبالغه ايچون موضوعدر كلزار ولاله زار كبى فتحين ماقبلى حرف حلق
اولسه على سبيل الوجوب زاسى سينه قلب اولنور رخسار كبى اكر
حرف حلق اولمزسه على سبيل الجواز قلب اولنور بحر الغرايبده ديركه
رخسار بيوك دكومى بيوز در زيرا لفظ سار اسمك آخرنه اولاشور
انك كثرتنه دلالت ايلر اصلى زاردر زاسينه قلب اولنور رخسار
شاخسار بركيشيده يكاغك چوقلغندن مراد بيوكلكى در ودكرمكلى در
انتهى كمال پاشازاده افنديينك رخسارى يكاغك بوقار وطرفى معناسنه
قلوب بحر الغرايب صاحبينك بو كلامى لطيف وصحيحى عزا ايدن
عداعتى عزل ايدندر ودخى رخسار لغت مشتركه اولوب كلمه معناسنه
دخى كلور سر ايله سارك فرقى بودركه سر باشدركه يوز سرده داخلدر
سارده داخل دكلدر وصفع چوق قرشنه ديرلر وسر معناسنه دخى كلور
الف زائد اولور سبكسار وسبك سر كبى چنان آتش اوزره عنبر
عنبرده دود خوش بو ناظم مرحومك بو تشبيهلرنك لطافتى
فصيح وبليغه خفى دكلدر • مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن • اولسه
مضارع اخرب وزنى اولور انك بو **بحر سبع عشر قطعه در بحر خفيف**
ايو خرس طوكوزنه خوك وكراز • سك مكس ايت سكك دى خر كز
اوياز خر خاء معجمه نك كسريله ايو يدكلرى جانوردر عربجه دب ديرلر
خوك وكراز تركجه طوكوز عربجه خنزير ديرلر خوك ايله كرازنك
فرقى تحقيقى سبق ايتدى سك سين مهمله نك فتحى وكاف عجمينك
سكونيله ايت عربجه كلب معناسنه مكس ميم ايله كاف عربينك
فتحيله سكك عربجه ذباب معناسنه اسم عامدر انواعنه شاملدر
اروبه دخى صادقدر سكك قوربجق نسنه به مكس ران ديرلر
خر مركب كز كاف عجمينك فتحى وزاء عربينك سكونيله وصف
تركيبى دركز بدندن اصرمق معناسنه خركز اصلنده مركب اضافى
ديمكدر تركجه اوياز ديدكلرى سكك الكثر يا مركبه اوشر وكيچون اولر
سككه خركز ديرلر **تقطيع** ايو خرسى فاعلاتن طكن خوفاعلن

كمرز

زار
ساز
و
رخسار

بحر
١٧

خركز عربجه بعوضه

كزو
كزيده
ايزيقى

84

كمرز فعلن سكامسا فاعلاتن خرمغا مفاعلن كزنهن فعلن • درسكه وارن
وبدست قبتى • قوله بازودى هم قولاجه دى باز • وارن واريندن
مقصوددر وارخ مثله درسك عربجه مرفق معناسنه وارنده راء مهمله
نك كسرى وفتحى جائزدر وبخره همان كسريله استعمال اولنور بدست
باء موحده نك كسريله دست وطشت قافيه سنده استعمال اولنور قارش
معناسنه در عربجه شبر ديرلر بازو باء عربيله وزاء معجمه نك ضمتيله قول
عربجه عضد معناسنه وبازو لغت مشتركه در قولجه وقيوسوسى و
قوت معناسنه دخى استعمال اولنور بازو قولاج معناسنه مصدرى بازيدن
در قولاجليوب يا آدمليوب اولچمك معناسنه بازك سائر معناسى
انفا سبق ايتدى **تقطيع** درسكوا فاعلاتن رنونديتى مفاعلن تهرتكى
فعلن قوليازو فاعلاتن دهمقلا مفاعلن جدبن فعلن • برهن يعنى
بوغون ستبر وقصه • كوته وكرد كرجى اوزن نه دراز • برهن باء عجمينك فتحى
وهانك كسرى ونونك سكونيله اصلنده اول بغون ديرلرك تركيبه انده
ابن ايله تعبير ايدرلر عربيده عرض ديرلر ومجاز ايصى به دخى برهن
ديرلر كلام ناظمده اولدغى كبى ومبالغه ايله اتلو ديجك يرده عجم برهنا
دير مبالغه ايله ستبر سينك مهمله نك كسرى وتانك فتحى وباء موحده نك
سكونيله يوغون وقالين وقوى وسق معنالرينه كلور كونه كوتاهدن
مقصوردر وقصه معناسنه عربجه قصير ديرلر مقابلى دراز در
پس بو بيت مرهوب قبيلندندر كرد كاف عجمينك كسرى وراء
مهمله نك سكونيله دكرمى معناسنه در كرد يه كرد ديدكلرى دكرمى
اولدوغيچون درلسان تركيده شايع اولمشدر هاسى نقل ايچوندر
ومجازا جمع اولمغله كزكوددن معناى جمعيت كرد اولمغلك لازمى اولديغيچون
دراز دال مهمله نك كسريله جسم ممتد معناسنه تركيبه اوزون ديرلر
عربيده طويل ديرلر معناى امتدادى قوبوده بولنمغله قوبوبى دراز
ايله توصيف ايدوب چاه دراز دير واوغاجه دراز ديرلر مراد اوزون
ايدجك نسنه ديمكدر ايدجك معناسن افاده ايچون **تقطيع** برهنيصى
فاعلاتن يغنستب مفاعلن رقصه فعلن كنهكرد فاعلاتن دكرمزن

وارن

بدست
قبتى

باز عربجه بوع باع

برهن عربجه
بسيط

ستبر عربجه سطير

كوته
دوره
قصه

ركرد عربجه
معدور

فعلن

مفاعلن ندر دیده کوز کور بیت وبق بنکره یق بسوز ازبسای ایله بسان
دیده دال مهملهنك کسریله کوز معناسنه در عربجه عین معناسنه در معنای
حقیقیسی کوزك ایچنده قباغ التنده اولان بردر کوزه چشم دخی دیرلر دکری
سبق ایتمشدر دیده ایله انك فرقی اولدرکه چشمده قباق وکرپکلر داخلدر
دیدهده داخل دکلدر دیده مرکبدر بر جزئی دید در اسم مشتقدر کورمك
معناسنه اولان دیدندن وبرجزئی دخی هاء نقلدر وکاه اولور اسم
مفعول دخی اولور مصدری دیدندر مستقبلا تنده علی غیر القیاس دال
بایه قلب اولنور بیننده دیرلر بسی باء اولاء زائدهنك ضمی وثانیهنك
کسری ایله امردر کوروبق معناسنه عربجه انظر معناسنه بسای باء
زائدهنك کسریله امردر از معناسنه سایدندر ازمك معناسنه
وسوزمك ودربی تمك معناسنه دخی کلور بسان باء زائدهنك
کسریله امردر دون قوتش وبرقله وحاضرله دیمکدر مصدری سازیدندر
دوزمك وقوشمك وبرقلمق معناسنه در ناظم مرحوم بسازی ایله
معناسنه قلدی اما اویله دکلدر زیرا اویله دیمکه فارسیجه بکره دیرلر
مکر ایله دیمدن مرادی دوزقوش دیمك اوله تقطیع دیدکزکر فاعلاتن
بینوق مفاعلن بنکر فعلن سوز فاعلاتن بسای مفاعلن بسان
فعلن• قمچی در تازیانه یوروت ایتمك• ترکتازه اولری هم سکرد
بتاز• تازیانه دیمکدر تازانه مثله ترکتاز یوروت ایتمك یعنی سکرتمك
معناسنه در ناظم مرحوم مطلق سکرتمك معناسنه قلدی اما نقلة لغات
کلاملرینه مخالفدر که انلر دیدیلرکه ترکتاز یغما وغارت ایچون اوزرینه
چیقمق وسکرتمك معناسنه در واسم مصدر ووصف ترکیبی دخی استعمال
اولنور ودخی بو بیت مرهون قبیلندندر بتاز باء زائدهنك کسریله
امردر سکرتمك معناسنه مصدری تازیدندر سکرتمك معناسنه
تقطیع قمچیدر تا فاعلاتن زیانه بر مفاعلن تمك فعلن ترکتارك
فاعلاتن وهم سکر مفاعلن دبتز فعلن• سوزن اکنه کزار شوت
وسوفار اوق کزیدر دخی یکی صندویه کاز• سوزن سین مهمله
نك ضمیله اکنه عربجه ابره معناسنه اکنه قوبجغه فارسیجه سوزن

دیرلر

دیده عربجه بصر

بسای عربجه جلا

بنکر عربجه ابصر

بساز عربجه کون

تازیانه عربجه مصرع وسوط

تازنده

بتاز عربجه امش واسع

سوزن عربجه مخیط

85

دیرلر کز کاف عجمینك فتحی وزاء معجمهنك سکونیله ارشون وچتل
واوق کزی وکزنك لفظندن ووصف ترکیبی در سوفار سین مهملهنك
ضمیله اوق کزنه دیرلر واکنه وجوالدیز دوزسنه دخی دیرلر سوفال
مثله بس بو بیت مرهون قبیلندندر کاز کاف عجمینك فتحی وزاء
عربیله مطلق صندی وخصوصیله اول صندویه دیرلر که آنکله التون
وکومش کسرلر وچتل معناسنه کلور که ترکجه کز دیر فارسیجه کاف و
طاغلرده ویابان یرلرده اولان ایتلکه قیون قشلی وکروانلر صفنور
تقطیع سوزنکو فاعلاتن کزرشون مفاعلن سوف فعلن افکر بدر
فاعلاتن دخیدص مفاعلن دیکن فعلن• قالقمقدر جهیدن وبازی
اوین وقلقی ترکجه اوینه بباز• جهیدن جیم عجمینك فتحیله قالقمق
معناسنه بازی اسیمدر اوین عربجه لعب معناسنه بس بو بیت مرهون
قبیلندندر ترکجه بر حرف استعلاجه جیم عجمینك فتحی وهاء ملفوظه
ایله امردر مصدری جهیدندر ترکجه یوقارو قالقمق دیمکدر بباز باء
اولاء زائدهنك ضمی وثانیهنك فتحیله امودر اوینه معناسنه مصدری
بازیدندر اوینمق معناسنه تقطیع قالقمقدر فاعلاتن جهیدتو مفاعلن
بازی فعلن اوینوقل فاعلاتن قبرجهی مفاعلن نبنی فعلن• مردمك
ماش مرجمك منجو• هم نجی سرمدر صوغان خو پیاز• ماش شین
معجمه ایله ترکجه مردمك دیدکلری نسنه در مرجمك کبی دانهدن طعام
اتخاد ایدر حلب دیارنده چوق اولور مشی ووجه بکرلجه یه دخی ماش
دیرلر منجو میمك فتحیله مرجمك عربجه عدس معناسنه سرم سین
مهملهنك فتحیله نجی درلر بواجی اوتدر حو وزن ایچون زیاده اولنمشدر
پیاز باء عجمینك کسریله صوغان عربجه بصل پیاز صوغننه پیاز
تقطیع مردمکما فاعلاتن شمرجمك مفاعلن منجو فعلن همفس فاعلاتن
مدرصوغن مفاعلن خپیاز فعلن• بیم درقورقو صیرو دبیماره داخی
بسیار چوق قدر اندك درآز• بیم باء موحدهنك کسریله قورقو وقیو
معناسنه مقابلی امید در توقع خیره لسان عربده رجا دیرلر فارسیده
امید ترکیده اومود دیرلر نومید اولنه امورسی یوقدر درلر توقع شره

کز عربجه ذراع

سوفار عربجه کم

کز کاز عربجه مقراص

جهیدن عربجه صمیان

بوز عربجه اصم

بباز عربجه العب

ماش عربجه غندم

سرم عربجه زغل

پیاز

بیم عربجه خوف

امید اومود

عرب خوف فارسیده بیم ترکیده قورقو دیرلر عجم فا ترس و بیم دیر ترکیده
قورقوسی قیوسی یوقدر دیرلر قوپه فارسیده ترس دخی دیرلر بیم ایله
بونك فرقی اولدر که بیم اولجقدن قورقودر اما ترس مطلق قورقودر
کورك اولجقدن اولسون وکرك اولسون بیمار بای موحده نك کسری
و یای مثناة تحتیه نك سکونیله صیرو وخسته لکدن قالقمش کشینك
اسمیدر دخی بیمار دیرلر بسیار بای موحده نك کسریله وسین مهمله نك
سکونیله چوق عربجه کثیر معناسنه اندك همزه نك فتحی ونونك
سکونیله از عربجه قلیل معناسنه بسیار مقابلیدر. تقطیع بیمور قورقو
فاعلاتن قصیردر مفاعلن بیمار فعلن دا اخی بسیر فاعلاتن رحقدر
مفاعلن کاز فعلن. هر اکسك دور فراوان بولك اولدی خرسند قانع
وحرص آز کم کاف عربینك فتحی ایله اکسك عربجه ناقص معناسنه فراوان
فانك فتحیله فصیحدر وکسریله مشهوردر بول وافر معناسنه واواق
یلدزلره دخی فراوان دیرلر خرسند خای معجمه نك ضمیله وراء مهمله نك
سکونی وسین مهمله نك فتحی ایله قانع یعنی اهل قناعت اولوب
حریص اولمین کشی آز مدله حرص وطمع وارز ومعناسنه تقطیع هر اکسك
فاعلاتن دور فراوان مفاعلن و بول فعلن الدی خرسند فاعلاتن دقانع مفاعلن
حرص آز. بیشخور داغمه قاصله دی خوید کفه کسمك دی اوز تفه
ابناز. بیشخور بای عجمینك کسری ویای مثناة تحتیه وشین معجمه سکونیله
وخای معجمه ضمی وواو رسمیله وراءنك ودال مهمله نك سکونیله بغدای اوتمسی
تمام اولمدین قلیچغی اودیا لکنه دوتب اوتلرلر دخی بولر عربجه بجاله
دیرلر بیشخور مثله خوید خای معجمه نك کسریله وواو رسمیله ویای مثناة
تحتیه ایله دال مهمله نك سکونیله نبید قافیه سنده استعمال اولنور
ترکجه حصیل معناسنه یعنی ایلك یازده اتلاره ویره دکلری حصیل که
بشل اریه در کفه کاف عربیله فانك فتحیله وهاء علامت ایله کسمك
دیدکلری درکه خرمنك صوکیدر حقیقتده اکنك بوغدیدرکه فتی لفظنده
کیچ بو مشنودنیك صمان اولمز ومطلق اکنك واوتك بوغدیدر دخی
کفه دیرلر ابناز همزه نك فتحیله ونونك سکونیله ترکجه اورتق عربجه

شربك

بیمار عربجه سقیم وخسته

بسیار عربجه کثیر

اندك

فراوان عربجه وافر

خرسند

بیشخور عربجه جرادمه

خوید عربجه قصیل قاصله

کفه عربجه قصامه

شربك معناسنه تقطیع بیشخوردت فاعلاتن مقاصله مفاعلن
دخوید فعلن کفه کسمك فاعلاتن د ابازتغ مفاعلن ابنز فعلن. کوکلمز
کندی کلمدك یتنه. دل مارفت تنیامد یار. دل کوکل مایه مضافدر مابن
معناسنه عربیده نحن دیرلر ضمیر متکلم مع الغیردر دلی ماکوکلمز دیمکدر
رفت فعل ماضیدر کیتدی معناسنه مصدری رفتن کیتمك معناسنه
می نیامد کلمدی دیمکدر می ادات حالدر نیامد فعل مضارع نفی حالدر
یار ینه وکیرو معناسنه در تقطیعی کوکلمز کت فاعلاتن دکلمدك مفاعلن
ییتنی فعلن دلمارفت فاعلاتن تنیامد مفاعلن یار فعلن ای کوزل
یوزلو بك گل ونازلن. ای شه خوبرو بخند وبناز. ای کسر همزه ایله حرف
ندادر شه شاهدن مقصوددر خوبرو وصف ترکیبیدر نسبت مراددر
کوزل یوزلو کوزل یوز صاحبی دیمکدر شهك صفتیدر بخند بای زائده
نك کسری وخای معجمه نك فتحیله امردر گل معناسنه مصدری خندیدن
خای معجمه نك فتحیله کولمك عربجه ضحك معناسنه بناز بانك کسریله امردر
نازلن معناسنه مصدری نازیدندر نازلنمق معناسنه تقطیعی ای کوزلبك
فاعلاتن لبكلو مفاعلن نزلی فعلن ای شه خوب فاعلاتن روبخند مفاعلن
بناز فعلن فاعلاتن مفاعلن فعلن. این مقصوده هر که صقلیه راز اسرار
فارسیده ترکیده دخی مستعملدر سر معناسنه در تحقیق کلام اولدر که
هر کیم که حقله کندی بیننده اولن سری وحالی صقلیه نامحرمه فاش اتمیه
اول کمسه مقصود مرادینه ایرر یعنی محبوب حقیقیه واصل اولور وهر کیم
که سری یاری اغیاره اخبار ایدر اول کمسه نقصانلق قلور زیرا معشوق عاشقله
اولن معامله سی وسترین اغیاره فاش اتمکه راضی دکلدر فاش اولورسه
اول معامله یی اتمز بو قضیه ارباب سلوك قتنده بالسرهم مسلمدر بیت
ایلمز اغیاره سرین اشکاره. یار ایله بر کزلی بلدراز استیین. تقطیع این مقصو
فاعلاتن دهر کصق مفاعلن لیبرز فعلن هاستیه بودخی منعقلدر
کوزکك فتنه سینه جان مفتوندر. صیجاك عقده سنه دل مجنوندر. فاعلاتن
مفاعلن فعلن. بوخفیف اولدی قصرله مجنوندر. مجنون اسم مفعولدر
جنین لنمشدر دیمکدر خبن خای معجمه نك فتحیله علل عروضیه دندر

رفت عربجه ذهب

می نیامد عربجه لم یجیء

باز عربجه من بعد

ای شه عربجه ایها الملك

خوبرو عربجه حسن الوجه

بخند عربجه اضحك

بناز عربجه استحب

خبن

بحر ۱۸

سبب خفیفدن دە حرف ثانی ساکنی حذفنه اصطلاح عروضده خبن
دیرلر **بحر ثمان عشر قطعهٔ دو بحر رمل مخبونه** بو تقطیعه دوزه دخی جوزه
بلجه نسنه یه چینز • لوله دە نایزه دخی صوله بوله پشین • دوزه دال مهمله
نك ضمیله وواوك سكونی وزاء معجمه نك فتحی وهاء علامت ایله بترق که
قفتانه بیشور جوزه جیم عجمینك وواوك سكونی وزاء عربینك فتحی
وهاء علامت ایله علی الاطلاق قوزی یوروسنه دیرلر ناظم مرحومك توقی
یوروسنه تخصیصی نقلهٔ لغتك تعمیمنه مخالفدر چینز جیم عجمینك کسریله
ویاء مثناهٔ تحتیه ایله زاء معجمه نك سكونیله نسنه دیمكدر عربجه شئ دیرلر
نایزه هاسز دخی لغتدر لوله یعنی چشمه لولهسی چپ جیم عجمینك
سكونیله صول عربجه یسار معناسنه تشدید ایله وتشدیدسز جایزدر
پشین باء عجمینك فتحی وشین معجمه نك کسریله پول معناسنه **تقطیع**
بتر عدو فعلاتن زە جوزه فعلاتن ~~نیجوره فعلاتن~~ بلجنسی فعلاتن
نیجینز فعلات للدرنا فعلاتن پنه دیصو فعلاتن لحیوبو فعلاتن پشین
فعلات • صمریه چرك دیمشلر دخی سركین لیكن • سدكه بوحنه جاین دیرلرم
داخی کمین • چرك جیم عجمینك کسریله ترکجه صمر وکیرو پاس معناسنه در
کیرلویه وپاسلویه چركین دیرلر چرك ترکیبده دخی مستعملدر سركین
سینك مهمله نك فتحیله کمره یعنی ترس معناسنه عرب تعریب ایدوب
سرقین دیرلر نقلهٔ لغتك مختارلری بودر ناظم مرحومك چرك
ایله سركینی ایكسینی دخی صمر معناسنه قلمسی بونلریك مختارینه
مخالفدر کمین جیم عجمینك فتحی ومیمك کسریله ترکجه سدك عربجه
بول معناسنه کمیز کاف عربینك ضمی ومیمك کسریله بخس معلومدر
بول دخی دیرلر قوعه کمیزدان دیرلر **تقطیع** صمریه چرك فعلاتن
کرمشلمی فعلاتن دخی سرکی فعلاتن نکلیی فعلات سدکبو فعلاتن
کمینه در فعلاتن لرهمیا فعلاتن حکمین فعلات • غنده اوز مجكه دخی
صاریجه اروتبخ وشنقه • اونکولك حفوسنه اولدی هم استیبن ستیز • غنده
غینك معجمه نك ضمی ونونك سكونی ودال مهمله نك فتحی وهاء علامت ایله
اورمجك عربجه حباب دیرلر واکثری حمیر وقفق بو معناسنه منج

میمك

میمك ضمی ونونك جیمك سكونیله زنبور که بال اروسی معناسنه در و
اورلبك انواعنه شاملدر ارباب لغتك یازدكلری بویله در ناظم
مرحومك صاریجه اریه تخصیصی بونلریك مختارینه مخالفدر ستوه سینی
مهمله نك ضمی وتاء مثناهٔ فوقیه نك ضمی وواو ایله هانك سكونیله صاریجه
ادی که بال ایلمز کاه اولور واوی تخفیف ایدوب ستّه دخی دیرلر وسرکردان
وعاجز قلان کمسه یه دخی ستوه دیرلر ستیه سینی مهمله نك کسریله وتاء
مثناهٔ فوقیه نك کسریله ویاء مثناهٔ تحتیه ایله هانك سكونیله عناد
وجدال معناسنه که ترکجه اونکولك ایله تعبیر ایدرلر وجدل کمسنه اونکوز
ادم دیرلر مصدری ستیهیدن در اونکولك معناسنا یلمك معناسنه
استیزن ستیز ایكسی دخی اونکولك ایلمك معناسنه **تقطیع** غنده اورم
فعلاتن جكدیصا فعلاتن رآروتن فعلاتن جستوه فعلات اونکولك
فعلاتن وهمشتی فعلاتن زستیز فعلات • کارکاه اولدی دوکن چنبره
آهنجه دكل • پای باف اولدیسه جلها دخی کرباس اولدین • کارکاف
عربیله ایش کاه کاف عجمینك فتحیله اسم مکان کارکاه دیمنك معناسی
لغوییسی ایش یری دیمكدر دکان ایش یری اولمغله کارکاه دیدیلر
عربجه خانوت دیرلر آهنجه مد همزه ایله واخرنده هاء علامت ایله چنبر
دیدکلری دوکم جلنها لوك التلوندر اندر ایكی اوجی دمرلی بر چغیردر بزك
اینی طوقور کی دریمکه قومز وهم اینی حفظ ایدر پای ایق باف باء
موحده ایله وصف ترکیبی در مصدری بافتن در دوقق معناسنه جلها
ایغیله طوقو دیغجوه پای باف دیرلر کرباس کاف عربینك کسریله
مطلقا بز وخصوصیله قفتانلق بزه دخی دیرلر **تقطیع** کاركهل فعلاتن
دوکنجی فعلاتن بو آهن حد کل فعلات پایبعك فعلاتن دستجلها فعلاتن
دخی کرباس فعلاتن بسلبز فعلاتن • پیشه دی صنعته پیشه منیشناته
دكل • معنیسی کفش ودهقشك بری پشیمو بری بن • پیشه باء عجمینك
کسریله ویاء مثناهٔ تحتیه نك سكونیله وشین معجمه ایله وهاء علامت ایله
صنعت وهنر معناسنه وارسلان یتاغنه وهرجانورك یتاغنه دخی بیشه
دیرلر کفش کاف عربینك فتحی وفایله شین معجمه نك سكونیله بشمق

بیزن معناسنه که بشمقجیلرك و سراجلرك آلتیدر و دموبیل که آنکلر
باغ بللرلر تقطیع بیشه دی صنی فعلاتن عنبستی فعلاتن مشبست فعلاتن
ندکل فعلات معنسکف فعلاتن شدر فشك فعلاتن بی بیشمق فعلاتن
بی بیز فعلات • قرنه بیر زاغ دی دام اغ و بناغ ابلك اوجی • بند باغ
راغ وطغ و باغله بستان بالیز • زاغ زاء معجمه نك فتحی وغین معجمه نك
سکونیله مطلقا قرغه وخصوصیله قوزغونه و بوتی اوزن وقزل قرغه یه
دخی دیرلر عربیده وفارسیده دخی مستعملدر • دام دال مهمله نك فتحی
ایله اغ وطوزق اسم جنسدر انواعنه شاملدر وحشرات ارضه دخی دام
دیرلر بناغ باء عجمینك فتحیله واخرنده غین معجمه نك سکونیله ابلك
اوجنه دیرلر بعضیلر دیدیلر که ابلك تلی در بعضیلر ابریشم تلی در
وبعضیلر ایپ در رسمان معناسنه بند باء عربینك فتحی ونون ایله
ودال مهمله نك سکونیله باغ عربجه قید معناسنه وبستن دن صیغه امردر
ووصف ترکیبی کلور نعلبند کبی نعل بغلیجی معناسنه ونعل بند کبی
نقل بغلیجی معناسنه ودوکم وبعود وبوغاغوك اکوبری دخی راغ راء
مهمله نك فتحیله واخرنده غین معجمه نك سکونیله طاغ عربجه جبل معناسنه
بالیز باء عجمینك فتحیله باغ وبستان معناسنه در تقطیع قرغین فعلاتن
غندنا فعلاتن غبناعنب فعلاتن لکبیجی فعلات بند باغ وافعلاتن
غطفنا فعلاتن غلبستی فعلاتن بالیز فعلات • بر بوردیش یوریکم
ساکه قیامتم کرد • رویشی دوکه تراباید دور رستاخیز • رویشی راء
مهمله نك فتحی وواوك کسری واخرنده باء وحدت ایله اسم مصدر در یوریش
وکدیش معناسنه مصدری رفتن در راه مهمله نك فتحی ایله یوریمك وکتمك
معناسنه دخی روش عادت وتره معناسنه کلور ورا مهمله نك فتحیله صیغه
امردر یوری وکت معناسنه رفتن دن که کاف عربینك کسریله وهاء غیر
ملفوظه ایله ادات توصیف در ترا ساکه باید کرد در فی معناسنه رستاخیز
راء مهمله نك ضمی وسین مهمله نك سکونیله قیامت کوننه دیرلر وستخیز
دخی دیرلر الفنح مفاعیلن تقطیع بر بوریشی فعلاتن بو کسا فعلاتن
کقیامت فعلاتن دکرك فعلات روش دو فعلاتن کترا با فعلاتن

یدد درس

یدد درس فعلاتن تاخین فعلات فعلاتن فعلاتن فعلات
کورمیه هیچ سعادت بوزن اوغلی که اوله حیز • حیز حاء مهمله نك ویاء
مثناة تحتیه نك وزاء معجمه نك سکونیله بر من و مخنث اوغلندر بو لفظ
لغت پهلویه در اصلنده کوزلیجه ها ایله در عوام تحریف ایدوب حاء حطی
ایله تلفظ ایدرك مشهور اولدی عربجه مابون دیرلر واول بر من طبیعت
اوینه دیرلر تقطیع کورمیه هی فعلاتن جسعادت فعلاتن بر نغلی
فعلاتن کلحیز فعلات • هاشه دخی منقولدر • کوز کلك فتنه سنه
هر کیم ایدرسه نظری • صماقوبدك صنوبر فتنه دور قمری • فعلاتن
فعلاتن فعلاتن فعلات • بودر بحر رمل کیم اوله مخبون آنی • بحر تسع
عشر قطعه • دربی اخرم نك حمله وقع اوزم تکالیدر تاك • هم رز در
اوزم چبوغی بر نفقدر چاك • تك تاء مثناة فوقیه نك فتحی وکاف
عربینك سکونیله حذا تك معناسنه ودخی قعر معناسنه کلور که عربجه
دیب دیمکدر ناظم مرحوم بر بینه دیب اولی و انسب اولوردی ودخی
تك یلمك معناسنه اولان تکیدندن امردر ووصف ترکیبی کلور مثلا
باد تك واسب تك دیر باد سیحره بیشلووات سکرد شکو معناسنه
ایات تشبیه در اسمك اخرنه لاحق اولور ماه تك دیرلر آی کبی معنا
وقوش یورنی وهان معناسنه کلور تاك کاف عربی ایله اوزم تکالی یعنی
اوزم صماسنك چبوغنی دیمکدر یاشکی تغله دیرلر وحی تلوق
شنجی نه دخی تاك دیرلر و رز زاء مهمله نك فتحی بعده زاء معجمه نك سکونیله
بودخی اوزم اصماسنك چبوغنه دیرلر وصوش معناسنه دخی کلور
چاك جیم عجمیله وکاف عربیله یرتق معناسنه وفقتانك بر تعبیته
دخی دیر باء عجمیله اولان پاره ایله بونك فرق اولدرکه پاره بر جمله دن
ایریلشه دیرلر ترکیده دخی مستعملدر بو معنایه استعمال اولنور
بر بتون نسنه طغراسه لر پاره پاره اولدی دیرلر اما چاك بر جمله
دن ایریلق معتبر دکلدر ودخی چاك بر نوع صدایه اسم اولمشدر که ترك
چاق چاق دیدکلری یرده عجم چاك چاك دیرلر تقطیع تکحمله کنعول
وقعوذم مفاعلن تکالیدر مفاعیلن تاك فاع • هم رز دمفعول در نخو

مفاعلن غیر تقدیر مفاعیلن چاك فاع • بیوق دخی بوك دراً آغج
حاصلی بار • کوك بیخ ولیکن بکسمدی بل کاك • برك باء موحده نك
فتحی وراء مهمله ایله کاف عربینك سکوننیله معنای حقیقی سی بو اقدر
یول براغنه بوك وراه دیرلر بیرغه دیدیلر علی طریق المجاز بیراغك
اصل لفظ موضوعی بهاردرکه ذکری سبق ایدی وبرك لغت مشترکه
اولوب وقوت وزینت وساز معنالرینه دخی کلور بار شجرده بیت
یمشه دیرلر کوکسه آدم یمکه قابل اولسون کرکسه اولمسون بو نك
ایله بر ومیوه بیننده فرق اولدرکه بر باء عربینك فتحیله علی الاطلاق
باغ وبغچه وبستان حاصلنه اطلاق ایدرلر میوه خصوصیله آدم یمکه
قابل اولان یمشه دیرلر پس میوه خاصدر بار عامدر بو اعمدر وددخی
بار لغت مشترکه در باقی معناسی عن قریب کلور ببیخ باء موحده نك
کسریله وباء مثناة تحتیه ایله خاء معجمه نك سکوننیله کوك یعنی شجرك
کوکی عربجه عرق الشجر معناسنه کاك ایکی کاف عربیله توتجه بکسمد
دیدکلری اکمکدر وماوراء نهر لغتنده اردیمك اولور معناسنه وکوزیمکنه
دخی دیرلر کم عرب دلنده اسنان العین دیرلر تقطیع بیرقدر مفعول
خبر لدر مفاعلن اغجحاصلی مفاعیلن بار قاع کلبیخ مفعول ولیکنك
مفاعلن سمدیبل مفاعیلن کاك فاع • بو عمق خفه کردن اولدی سلی
درلرس • جلد اولدی لغتده چابك وهم چالاك • خفه کردن بو عمق
معناسنه مصدر دلرس لامك فتحی وراء مهمله ایله سین مهمله نك
سکوننیله سرکه عربجه لطم معناسنه جلد جیم عربینك فتحی ولامله دال
مهمله نك سکوننیله چابك آدمه دیرلر وقتی محکم یره وقیجیه دخی
عربیه وفارسیه مستعملدر بعض نسخه جلد یرینه چست
واقع اولمش جیم عجمینك ضمیله اولدخی صحیح معنیده زیرا چست
دخی چابك معناسنه کلور چالاك جیم عجمیله بودخی چابك
معناسنه در تقطیع بقموج مفعول فکر دنل مفاعلن دستلیدر
مفاعیلن لرس فاع جلد لد مفعول لغتده چا مفاعلن بکو هم چا
مفاعیلن لاك فاع • هم ژرف دریك شکوف اولو کاف شکاف

دی

84

دی یادغز کوچوغ دردآخی مغاك ژرف زاء عجمینك فتحی وراء مهمله
ایله فانك سکوننیله دریك عربجه عمیق معناسنه واستعاره طریقیله
چوق وبیوك معناسنه دخی استعمال اولنور شکوف شین معجمه نك
کسری وکاف عربینك فتحی وراء مهمله ایله فانك سکوننیله اولوکشی
معناسنه وتحشم وقوی وبویك وچابك معنالرینه دخی کلور کاف
کاف عربیله یارقدر یارمق معناسنه اولان کافتن دن مشتقدر
وکاف یاریجی معناسنه هم فاعل ویار معناسنه امر دخی اولور شکاف
شین معجمه نك کسریله وکاف عربینك فتحیله ایرق معناسنه شکافدن
یارمق شکوفه دن مأخوذدر چیچکلر اچلدوغی وقت یارلوق بولنور
وشکاف اسم فاعلدر وموشکافدرکی شکاف بو معنایه در موشکا فنك
معنای ترکیبی قل یاریجی در استعاره طریقیله تحقیق کلامده ایدن
کشی یه موشکاف دیرلر وکاف ایله شکافك معنالری بری برینه
قریب اولغین ابو منصور ابیدی وشمس نحری فرق اتمشلر بحر
الغرایب صاحبی ده اتلره اویمش وملا حلیمی ونعمة الله وناظم
مرحوم بحر الغرایب صاحبنه اویمشلر تحقیق بودرکه بینلرنده
فرق واردر فرق اولدرکه معنای کافده ایی بلورب کتمك لازم دکلدر
اما شکافده لازمدر عربیله فطر الخصم کیبدر ودخی ذکر اولنان معنالر
کاف شکافك معنای تحقیقیلریدر ومجاز الحدهمانك اخذده
استعمالی جائزدر اراولرنده علاقه مجازیه ظاهردر ودخی بو بیت
بو هودن قبیلنندر کوکاف عربینك فتحی وواوك سکوننیله
ترکجه چقر عربجه حفر معناسنه در مغاك میمك ضمی وغین معجمه نك
فتحی وکاف عربیله بودخی چقر معناسنه در تقطیع هم ژرف مفعول
در کشکن مفاعلن فلوکافشی مفاعیلن کاف فاع دیبار مفعول
غلوچقر مفاعلن دردادم مفاعیلن غاك فاع • بول بار دخی
بول اوج کره سه بار • تاج افسرو کوسنه اج زاج اولدی زال • بار بول
عربجه حمل معناسنه ویول عربجه طریق معناسنه ودخی کره معناسنه بار
اوج کره ودخی باریمش معناسنه واجازت وستور معناسنه کلور که

ژرف
دریک

شکوف
اولو

مطلب رد بحر الغرایب وملا حلیمی ونعمة الله
در فرق کاف وشکاف

مغاك

کو
جغز

بار

برك

بهار

بار
بر

میوه وفرقهای الاستعمال

کاك شام
بکسمد

سلی ترش

چابك چالاك

جست

پری

پادشاهلرك قپوسنه بارگاه دیدكلری اجازت اولدوغیچون
اوكو معناسنه كلور ننه كیم بارخدا دیرلر یعنی اولو پادشاه دیمكدر
و بار بیدن و باراندن دن صیغهٔ امردر و وصف تركیبی كلور
اشكبار دیرلر گوز یاشلی یعنی ریجی معناسنه یعنی دوكجی دیمكدر
ومشكبار دیرلر مسك یغدریجی معناسنه افسر همزه نك فتحیله
تاج معناسنه در گرسنه آج معناسنه راء مهمله نك سكونیله وسین
مهمله نك فتحیله وعكسیله ایكی وجهله فصیح مستعملدر زاك زاء معجمه
نك فتحی وكاف عربینك سكونیله زاج معناسنه كه تركجه قره بویه دیدكلری
دروشب یعنی به وغیرسه عورته دخی زاك دیرلر تقطیع یكباره مفعول
رخیسول مفاعلن اجكرسه مفاعیلن بار فاع • تاجفی مفعول
ركرسنا مفاعلن حن اجلدی مفاعیلن زاك فاع اوگره اولدی ایو وطوغری
الحانه قودقو • آنكه شدرنیك وراست اوراچه پاك • آنكه اول كه سنداولدی
نیك ایو وراست طوغری اوراچه پاك نه قورقو تقطیع الحمد
مفعول ایو وطغ مفاعلن راما نعو ر مفاعیلن قو فاع آنكش مفعول
مفعول دینكرا مفاعلن بست اوراچه مفاعیلن پاك فاع مفعول
مفاعلن مفاعیلن فاع دولتلواوكم اوزده عبیده ایده پاك تقطیع
دولتلی مفعول الماز ده مفاعلن عبیده اد مفاعیلن پاك فاع • هانك
بودخی منفق اولدر • دل بنده درسكا وجاكرهم جان • شنبوبی لیك روح
روانم حیرانكی • معلوم اولكه مشایخ قاتنده روح بردر بحسب الاعتبار
اسماسی مختلفدر عالم قدسه انتسابی اولوب خلع قدسیته ایله
ملتبس اولمسی اعتباریله روح قدسی دیرلر وعالم جبروته انتسابی
اولوب خلع جبروتیه ایله ملتبس اولمسی اعتباریله روح سلطانی
دیرلر واعلادن اسفله واسفلدن اعلایه ووطن اصلیسنه سیر وسلوكی
اولمسی اعتباریله روح سیرانی وروح روانی دیرلر واصلنه اضافت
ونسبتی اعتباریله روح اضافی دیرلر وحالیا بو عالم جسمانی ایله
علاقه سی اولمسی اعتباریله روح جسمانی دیرلر بحر شیرینی قطعه •
دربحر رجز مطوی پیخنق اولدی اتمك هم دخی ماشو دوالك هم دخی

اشو

افسر تاج

گرسنه آج

زاك زاج

نیك ایو

پاك قورقو

مطلب معانی روح قدسی وروح سلطانی وروح سیرانی وروح جسمانی

مطلب [illegible]

پیخنق

90

اشو كل سرخ اولدی سپوس اولدی كپك • پیخنق باء عربینك كسریله
وباء مثناة تحتیه ایله خاء معجمه نك سكونیله اتمك عربجه نخل دیرلر استقبالدن
خانه یه قلب اولنوب بیزد وبیزنده دیر ماشو الك وقبره دخی
دیرلر ماشوب مثلو كل سرخ كاف عجمینك كسریله بلجق معناسنه
سرخ قزل معناسنه اسلی تعبیرا عنه قزل اولدوغیچون كل سرخ دیرلر
سپوس سین مهمله نك فتحی وباء عجمینك ضمی ایله كپك عربجه
نخاله دیرلر وهرسه یه دخی دیرلر تقطیع پیخنق مفتعلن دیالك
مفتعلن همدخا مفتعلن شو دوالك مفتعلن همدخا مفتعلن
شو كلسر مفتعلن خلد سپو مفتعلن سلدكپك مفتعلن
خواهر قزقرنداشه دیرلر مادر انا پدر اتا • آدمه مردم دیرلر ولی مردم
چشم اولدی بیلك • خواهر خاء معجمه ایله اصالتده مضموم ایدی لكن صكره
ضمه سی فتحیه اماله اولندیلر وواوی رسمیه در قزقرداش عربجه اخت
معناسنه مادر دال مهمله ایله مشهور وذال معجمه ایله دخی جائزدر تركجه
انا عربجه والده معناسنه پدر باء عجمینك ودال مهمله نك فتحیله تركجه
اتا عربجه والد معناسنه مردم آدم اوغلانی ودخی كوز بیكی معناسنه در كه
مردم چشم دیرلر تكم انسان عربیده بو ایكی معناده مشترك
اولدیغی كبی وكوز بیكنه عربجه انسان العین دیرلر تقطیع خاهرقز
مفتعلن قرداشدی مفتعلن مادرنه مفتعلن اته پدر مفتعلن
ادمه مردم مفتعلن مردم چشم مفتعلن ماید بیلك مفتعلن
هیمه وهیزم دراودن هم دخی خاكستر كل • ازراوده انكشت كل
اخكر كوز یعنی زلك • هیمه وهیزم ایكیسنده دخی هانك كسریله در
ناظم مرحوم نقله لغته اتباع ایدوب ایكیسنه اودن عربجه حطب
معناسنه قالدی اما علامه یكانه كمال پاشازاده افندی دقایقنده
ایكیسنی فرق ایدوب هیزم كسلنك شجر معناسنه قلمش
وبو بیت ایله استشهاد اتمش بیت خرامد برای كوه هیزم
فراز بدان سست بالا و پیهن دراز وهیمه نی كسلدكدن شجر
یناغی معناسنه قلمش اودونچكنه هیمه كش دیرلر خاكستر

پیخنق عربجه قسفه

ماشو عربجه منخل

كل سرخ عربجه مفره

پیخنق بیزد

سپوس عربجه نخول

خواهر

مردم عربجه انسان

مردم چشم عربجه وسط عین الانسان

هیزم

هیمه كش اودونجی

خاء معجمه نك فتحیله وكاف عربینك كسریله كال عربجه رماد معناسنه آذر مدله
وزاء معجمنك مقدمنك فتحیله وراء مهمله نك سكونیله اودكه یقدرلر
آتش ایله بونك بیننده فرق اولدركه آتش عناصر اربعه نك بریسیدر
محسوس اولسون غیر محسوس اولسون آذر قزدان محسوس اودك اسمیدر آذر گون
بوندن دركه جمله آذ یدر رنكی اود رنكنه مشابهدر وسمندر دیدكلری
قوش اود اچنده معیشت ایدیكیچون فارسیده آذر وش دیرلر ودخی
آذر حضرت ابراهیمك عمیسی آدیدر قول صحیح بودر زیرا اصول
انبیاء علیهم السلام دنس كفردن طاهر ونبینك باباسنك ناجدركه حضرت
نوح علیه السلامدر یعنی اوزره ایمش نظم كریمده لابیه آزر بیورلمسی قاعدهٔ عربیه
مبنیدركه عرب عمه اب اطلاق ایدر كذا فی القاموس انكشت همزه نك
فتحی وكاف عربینك كسری وشینك سكونی كومر معناسنه اخگر همزه نك
فتحی وخاء معجمنك سكونیله اود كوزی كه قوردلر بوكا فارسیده
زلك دخی دیرلر ذاء معجمه ایله لامك فتحیله ناظمك یعنی ذالك دیمسی
تصحیح وزن ایچوندر والا مقترك مقترده اوضح تعبیریكز شرطیدر
تقطیع هیمه هی مفتعلن زمرا ودن مفتعلن همد خا مفتعلن كسترال
مفتعلن آذردن مفتعلن اخكركن مفتعلن یعنی لكن مفتعلن
زنده وری زنده بیالوطونه دی داخی ادیم • صختیبی جرم كون بوست
وری خاست دلكی • زنده زاء عربینك كسریله دری عربجه حی معناسنه
مقابلی مرده دركه تركجه اولو عربجه میت معناسنه زندكی درلك
عربجه حیات معناسنه زندكانی دركه حیاتدن تمتع معناسنه
نتكم عمر خیامك بو رباعیسنده ظاهردر **رباعی** می كوش كه عمر جاودانی
نیست • از حاصلست ازو وجوانی اینست • هنكام كل وباده زیاران
سرمست • خوش باش دمی كه زندكانی اینست • زنده زاء عجمینك
فتحیله بیالوطون یعنی كهنه قفتان معناسنه تحقیقی بودركه بر مغلق
پاره لنمشه دیرلر علی الاطلاق ادیم عربیدر فارسیده دخی مستعملدر
صختیان معناسنه پس ناظم مرحومك واحماد یم قولی ما بعدینه
مرهوندر جرم جیم عجمینك فتحیله صغر كوننه دیرلر بوست

باه

مطلب فرق اود وآتش
سمندر طیر یعیش فی النار
مطلب آذر عم ابراهیم علیه السلام كذا فی القاموس
انكشت عربجه فحم كومر فحم
اخكر عربجه بروع
زلك عربجه جمرة
زنده
زنده عربجه خرقه
ادیم عربجه ادم
صختیان
جرم عربجه دارش
عربجه اهاب

باء عجمینك ضمیله دری وهرنسنه نك قابنه دخی استعمال اولنور
پوست بادام وپوست جوز دیرلر خواست خاء معجمه نك فتحی
وواو رسمیله اسم مصدر دردلك معناسنه وصیغهٔ ماضی دخی
اولور مصدری خاستن دردلمك عربجه ارادت معناسنه مستقبلنده
سین هایه قلب اولنور خواهد وخواهنده دینلور **تقطیع**
زنده ری مفتعلن زنده بیا مفتعلن لوطونه دی مفتعلن داخادم
مفتعلن صختیان مفتعلن جرم كن مفتعلن بوست دری مفتعلن
خاستدلك • بوزانه دی خنك وسمند اولدی فلا اولدی جستن
سركش وسكسك نرم رو اول كه اوله دولت • خنك خاء معجمه نك
كسری ونونك كاف عربینك سكونیله بوز آته دیرلر سمند سینك
مهمله ایله میمك فتحیله صاروآت كه تركجه قوله وكل رنكنده اولان آته
دخی دیرلر سركش آصلنده وصف تركیبیدر سر ایله كشیدن مركبدر
باش چكیجی معناسنه درصكره چامش اولان حیوانه باش چكیجی اولوب
رام اولمدیغیچون سركش دیدیلر وانسانده دخی عناد ایدوب باش
چكیجی اولانه كیسه دخی دیرلر ومحرف كلمشی قلمه دخی دیرلر
مصراعی اولك آخری مصراع ثانیه مرهوندر سكسك سینی مهمله نك
فتحیله وایكی كاف عربینك سكونیله یلكن طواره دیرلر واخلدامرود نه
دخی دیرلر نرم رو وصف تركیبیدر یوموشق كیدیجی دیمكدر یوموشق
یوریشلو آته تركجه دولك آت فارسیجه نرم رو دیرلر **تقطیع** بز اتدی
مفتعلن خنك سمند مفتعلن الدقلا مفتعلن الدجستی مفتعلن
سركشسك مفتعلن سكیلكی مفتعلن نرم رول مفتعلن كولدلك
مفتعلن • چند شتابی بكنه ایی روشت تابكجا • نیجه ایورسن
یازوغه بو كدشك قندیه دك • چند جیم عجمینك فتحیله عربیدر چند
مثله نیجه معناسنه دروكاه اولور قاج معناسنه عدد سؤال اولور بوراده
معنای اول مراددر شتابی یاسی خطاب ایچوندر شتاب اسم
مصدردر ایومه معناسنه مصدری شتابیدن درایومك عجله معناسنه
لطف الله حلیمی اسم مصدر ایله مصدری فرق ایتمیوب شتاب ایومك

پوست
اسم مصدر خواست عربجه رجا دلك
خاستن مصدر
خواهد مضارع
مفتعلن
یلكن
خنك عربجه اشهب
سمند عربجه صنابی
سركش عربجه جاموش
سكسك عربجه شبوب یلكن
واخلدامرود دیرلر
نرم رو دولك
چند كم
شتابی عربجه تعجل
مطلب طعن علی لطف الله حلیمی

روشت عربجه ذهاب
بكنه عربجه ذنب
این عربجه هذا
تابكجا عربجه حتى این

اسم مصدردر دیدوكنده خطا ایتمشدر بوراده مضارع معناسی ویرمشلردر
چند شتابی دیمك نیجه ایودسین دیمكدر بكنه بانك فتحیله كنه كناهدن
تخفیفدر تركسی یازقدر این بوروشت تاسی خطاب ایچوندر دوشی
رانك فتحی وواوك كسریله اسم مصدردر كدش معناسنه ویوریش
معناسنه مصدری رفتن درودخی روش عادت وتره معناسنه
دخی كلور بوراده معنای اول مراددر تابكجا تا بوندن انتهای غایت
ایچوندر بكجا بانك فتحیله كجا قنده دیمكدر تابكجا قنده دك دیمكدر
تقطیع چند شتا مفتعلن بیبكنه مفتعلن اینروشت مفتعلن
تابكجا مفتعلن نیجه اور مفتعلن سیزدیع مفتعلن بوكدشك مفتعلن
قنده دك مفتعلن مفتعلن مفتعلن مفتعلن مفتعلن نه صنوكر
اشكه هب بشوكه كلسه گرك ٭ یعنی اشوكه ومصاحبنه هر نه صنارسك
اكر خیر واكر شر كندو باشكه كلسه گرك آنكیچون حضرت علی رضی
بیورمش بن بركسیه ایولك ایتدم وكملك ایتدم یعنی احزه الله دكم
ایولك وكملك هب باشمه كلدی پس ایلكی وكملكی بركسه یه ایتدم
بلكه كندومه ایتدم دیمكدر پس كلام نصیحت عظمایی متضمن اولدیكم
كمسنی آخره دائما ایولك ضمق گرك ایمش احزه صندوغنی ایولك كندویه
اصابت ایلیه تقطیع هرنه صنر مفتعلن سكا شكه مفتعلن
هب شكه مفتعلن كلسكرك مفتعلن هاشره بودخی منعق لدر
عاشق اولان ای گوكل ترد دله چاره آرزه بر صنمی صر معله سینه سینه
مرهم آرزه مفتعلن مفتعلن مفتعلن مفتعلن بومطوی بل تاولمس
اهل هنر بحاحد وعشرون قطعة در بحر منسرح دیدرزه همواره دی
هم دخی یكسان كسی برابر فصیح اوررسیداده همواره هانك فتحیله
همواره مثله مطلقا دزدیمكدر عربجه املس معناسنه برك وغیر اشیانك
صفتی اولور ناظم مرحومك مرادی بودر وكاه اولور خصیله دزیر
دخی استعمال اولنور همیشه معناسنه دخی یكسان بودخی دیدز معناسنه در
تحقیق بودر یك ایله سان دن مركبدر یك بر سان وجه واعتبار
معناسنه یكسان بروجه واعتبار اوزره دیمكدر دیدرز اولاده فنه یه

هموار عربجه سهل
همیشه
دبدزه
یكسان عربجه سواء

بروجه

بكنو عربجه اقطع وحة
سنداده اوریس
تیشه عربجه قدوم
چوبسای عربجه مسحن
سوهان عربجه مسحن
پرتم عربجه غمامه
بخنو
بخنو عربجه رشاد وصاعقه
شبنم عربجه طل
بزم
هر
طمان

بروجه وبر اعتبار اوزره اولدیغیچون یكسان دیمشدر ببوباء اولاده
زائده ایله باء ثانیه اصلیه نك ضمیله صیغه امردر كس عربجه
اقطع معناسنه مصدری بریدندر بانك ضمیله كسمك عربجه
قطع معناسنه رانك تشدیدیله وتخفیفیله ایكسی دخی لغتدر
ابنوهمزه نك فتحی ونونك سكونی وبانك ضمی ابنوه مثله قصاح
عربجه كلوب وكلبتانه دخی دیرلر سنداده سینی مهمله نك كسریله
اوریس معناسنه دمور چیلرك وقوبحیلرك وسائر اوداشی
اشلیلرك آلتلرندندر عربیده وفارسیده دخی مستعملدر اوریسه
عربجه علاة دیرلر وفارسیده سنداره دخی دیرلر تقطیع دبدزهم
مفتعلن واردی فاعلن همدخی یك مفتعلن سان فاع كسبو
مفتعلن بر فصیح فاعلن ارسدسن مفتعلن دان فاع ٭ تیشه كسردر
چكچ هم دخی خایسك ٭ دربیه دی چوبسای هم اكه سوهان ٭
تیشه تانك كسریله وبانك سكونی وآخرنده هاء غیر ملفوظ ایله
كسركه بجارلرك آلتندندر وكلنكه دخی دیرلر خایسك خاء
معجمه نك فتحیله وكسریاء ایله چكچ عربجه مطرقة معناسنه لغت بهلویدر
سنداده معناسنه كلور چوبسای جیم عجمینك وباء عربینك كسریله دد
بنی بجارلرك آلتلرندندر سعفن دیرلر سوهان اكه دیدكلری آلت
معروفدر تقطیع تیشه كسر مفتعلن دوچكچ فاعلن همدخا مفتعلن
یسك فاع دربیه دی مفتعلن چوبسای فاعلن هماكسو مفتعلن
هان فاع ٭ اولدی طمان الدیرم بیرمله بخنو ٭ شبنم چه هر طمان
عرش كوزمان ٭ پرتم باء عجمینك فتحی وزاء عجمینك سكونیله طمان
معناسنه بخنو باء موحده نك فتحی وخاء معجمه نك سكونی ونونك
فتحیله اصل بخنوه در ها ایله وزن ایچون حذف اولنمشدر الدیرم
عربجه صاعقه معناسنه وكون كورلتی دخی دیرلر شمنم چه هر كیجه
دوشن چیه شبنم دیرلر قطره قطره اولورسه ژاله دیرلر هر هانك
كسریله طمان معناسنه تارمغ دخی دیرلر بیرمله بونك فرقی اولدر كه
پرتم مطلق طماندر هر اعضای طماندر كه یازایامنده حرارت شدیده قصندن

ظاهر اولور كذا سمع من بعض الاساتذة الجهابذة كروزمان كاف عربيله
راء مهمله نك فتحيله بعده زاء عجمينك سكونيله غمكدان وزفن اوزره
بعض ارباب لغت زعفران وزفن اوزره نقل ايتمش عرش وفلك
واسمان معنالرينه كلور كوزبان مثله تقطيع الطما مفتعلن نبلدرم
فاعلن يومليج مفتعلن نن فاع شبنبح مفتعلن هر طمان فاعلن
عرش كوز مفتعلن مان فاع • هم رخشنده ودرالدرابجى هم دخى تابانده
واحى درخشان • رخشنده صيغۀ اسم فاعلدر الدريجى معنالرنه رخشيدن
مصدرى دوراء نك فتحيله الدرمق معنالرنه ورخشيدن لفظندن تخفيف
اولنمشدر رخشنده نك صيغۀ مبالغه سى رخشا ورخشان معنالرينه
كلور مبالغه ايله الدريجى معنالرنه تاب شعله تابيدن مصدرندن الدرمق
معنالرنه صيغۀ فاعلى تابان كلور وورخشان دال مهمله نك كسرى وراء
مهمله نك فتحيله الدرمق معناسنه اولان درخشيدن ندن اسم فاعلدر
الدريجى معناسنه تقطيع هم دخرخ مفتعلن شندر فاعلن الدرنى
مفتعلن جى فاع هم دخشا مفتعلن بندرر فاعلن داخدرخ مفتعلن
شان فاع • معنيده درياب خوش كلمه ديمكدر • هم زه زاد دول ودوش
يون يوش سامان • در صيغۀ امردر كلمه ديمكدر مصدرى يافتن
بولمق معناسنه اولنه درادخال اولنجق اكلمق عربجه ادراك معنالرنه
اولور مستقبلاتنده فاى بايه قلب ايدوب درياب ودريابند
ديرلر اما ناظم مرحومك خوش كلمه ديمسى اكلنمدى زيرا خوش معنالى
درياب ده داخل دكلدر وزن ايچون كلمشى دينلورسه وزنك مخصوص
كالو توفيق يوقدر لفظا خر اثبانيله دخى اولور زه وزاد ده زاء معجمه نك
فتحيله مجموعى نتيجه دل دوش عربجه نسل معنالرنه سامان نك نجمى
يون يوش انتظام حركات وسكنات معنالرنه يونسز كيشى بى سامان
ديرلر ودخى سامان عقل وصالح ومحال وحد واندازه ونشانكاه وابو
خوى وعادت معناسنه تقطيع معنيدر مفتعلن يابخو فاعلن
شا كلمه مك مفتعلن در هز هز و مفتعلن دلهدش فاعلن
يونيشسا مفتعلن مان فاع • بكلم جين صر بيبح حم شد الكلدى

اكرى

كوزمان عربجه عرش
رخشنده ودرخشان عربجه لمعان وتلألؤ
تابان عربجه شعشع
درياب عربجه افهم
زه زاد عربجه توالد وتناسل
سامان عربجه قيدوم

اكرى كن يونچه دوى بكرداني • چين جيم عجميله بكلم معناسنه وطغرى
راست معناسنه وبر مملكت اديدر كه غرب تعريب ايدوب صين
ايدوب صينه دين وددرمك معناسنه اولان چيدندن صيغۀ
امر ووصف تركيبى اولور كلاچين وعرق چين كبى بپيچ باء اولاء زائده
قلنمشدر باء ثانيه عجميه اصليه در صيغۀ امر حاضردر مصدرى
پيچيدندر طولمق صرمق معناسنه ويورمق وبوكمك معناسنه
كلور خم فتح خاء معجمه ايله اكرى وبوكلم ويارارى وصيفه وابوان معناسنه
خميدن اكلمك معناسنه خم شد اكلدى ديمكدر ومعلوم اوله كه بوكلم
ايله اكلمك بيننده فرق واردر طغرى نسنه هر قنق طرفه اكلنسه
اكلدى ديرلر بوكلدى ديمزلر خم ايله كژ نك فرقى واردر بونده ظاهر
اولدى حلقه اولن نسنه يه بوكلمش اولدوغيچون خم ديرلر نتكم خلقه
كمنده خم كمند ديرلر كژ كاف عربينك فتحى وزاء عجمينك سكونيله
اكرى عربجه اعوج معناسنه روى بكرداني دوكيوز بكر باء زائده
نك كسرى وكاف عجميله صيغۀ امردر مجموعى يوزجور ويوزدندر
معناسنه در مصدرى كرديدندر مطلقا دندرمك معناسنه در
مثلا نعمة الدهرك تحويل احواله تخصيص ايدوب برحالدن برحاله دندرمك
ديمسى صحيح دكلدر ودخى كردان وصف تركيبى دخى كلور روكردان
ديرلر يوز دندرجى معناسنه ودونكى معناسنه صيغۀ مبالغه
دخى اولور تقطيع بكاچين مفتعلن صربيچ فاعلن خم شد كژ مفتعلن
دى فاع اكر كژى مفتعلن يوزجور فاعلن روبيكو مفتعلن دان
فاع بكيندكى وبى وابج بنوش بيا شام • قونق الى ميزبان قوندعه
مهمان • بكذر باء زائده نك ضمى وزاء عجمده كاف عجمينك سكونيله
بكچ كت معناسنه صيغۀ امردر بنوش باء زائده نك ضمى ايله
بيا شام باء زائده نك كسريله ايكسى دخى صيغۀ امردر ايچ عربجه
اشرب معناسنه مصدرى برى نوشيدن وبرى اشاميدن
ايچمك معنالرنه ويمك معنالرنه اولسى منقول دكلدر پس ناظم
مرحومك يى ديمسى موجه دكلدر ميزبان ميمك كسريله

چين عربجه صين
بپيچ عربجه لف وطى
خم عربجه
روى عربجه وجه
بكردان عربجه اعرض
روى بكردان اعرض الوجه
كردانيدن
مطلب
بكذر عربجه امض
بنوش
بيا شام

قونغه دیرلر مهمان قونق الورب رعایت ایدنه دیرلر عربجه مضیف
دیرلر لفظ مرکبدر و بر جزئی مهدرکه قونق معناسنه و بر جزئی
باندرکه حفظ ایدیجی معناسنه زیرا با والف ونون کلمه آخرنده حفظ
وحراست معناسنی افاده ایدر مهمان قونغه اطلاق اولنور لفظا مرکبدر
بر جزئی مه درا ولو معناسنه و بر جزئی دخی ماندر بکلیجی معناسنه
اسم فاعلدر ما نسق دن قونغه مستحق تعظیم اولوب قوندوغی
یرده رعایت اولنور غیجون مهمان دیدیلر میزبان ایله بونک
بیننده نسب اربعه دن تساوی واردر عربیده بونک کبی لره
لفظا متراد فان دیرلر کمال پاشا زاده دقایقده خصوص وعموم
ایله فرق ایدوب میزوضع خاصّده موضوعدر مهمانک اطلاقی
وضع ترکی حسبیله دردیدوکنک وجهی ظاهر دکلدر زیرا ایکیسنک
دخی وضعی عام اولوب قونوق قونغه شامل اولمسی اظهر من
الشمس در تقطیع بکذ بکی مفتعلن پیواج فاعلن بنوبش وبیا
مفتعلن سلم فاع قونغلی مفتعلن مهن بی فاعلن قونغه مه
مفتعلن ماه فاع • طغ دیسنه دی شیخ کریوه بلکدر • کوه نجس
کوه طاغ اورتجه کوهان • شیخ شینک معجمه نک فتحی وخاء معجمه ایله
طاغ دیسنه دیرلر عربجه قله معناسنه وبام اولی یره دخی دیرلر
کریوه کاف عجمینک وراء مهمله نک کسریله و یاء مثناة تحتیه نک
سکونیله وواوک فتحی وهاء غیر ملفوظه ایله بلک طاغ معناسنه
ترکیده آیکی طاغ اورته سینه دیرلر و حیتک بول وآیتیش و بوقش
واغیل و یقه معناسنه کلور کوه کاف عجمینک ضمی وواوله هانک
سکونیله انسان نجاستنه دیولر عربجه غائط دیرلر کوه کاف
عربیله طاغ عربجه جبل کوهان کاف عربینک ضمی وواوک سکونیله
دوه اورکجنه دیولر عربجه ذروه دیرلر و دخی هر حیوانک صرتنه
دخی دیرلر تقطیع طغدیسی مفتعلن ندیستیخ فاعلن کوبو بلک
مفتعلن درقع کوهنجس مفتعلن کوهطغ فاعلن اورکجکو مفتعلن
هان فاع • میوه یمش بیوه طول خربزه قاوون • پاتله تاواریم هم

اوله

اوله تاوان میوه میمک کسریله انسان ییجک یمش بیوه باء موحده نك
کسریله طول عورت عربجه ارمله معناسنه خربزه خاء معجمه نك فتحی
وراء مهمله نك سکونیله وباء موحده نك ضمی وزاء معجمه نك فتحی
وهاء غیر ملفوظه ایله قاوون وقاربوز جنسنك آدیدر نتکم عرفی سی
مشترکدرکه ایکیسنه دخی بطیخ دیرلر پاتله باء عجمیله وثاء مثناة
فوقیه نك کسری وهاء غیر ملفوظه ایله پاتله مثله تنجره دیرلر
نقلده لغاتك نقلی بودر ناظم مرحوم تاوه معناسنه قلمسی موجه
دکلدر زیرا پاتله نك تاوه معناسنه اولمسی ثابت دکلدر تاوان ویرم
عربجه دین معناسنه والم ویودجلو وجرم وجنایت وصوج معناسنه
دخی کلور تقطیع میوه یمش مفتعلن بیوه طل فاعلن خربزقا مفتعلن
وون فاع پاتله تامفتعلن واورم فاعلن هم التمفتعلن وان
فاع • قیش اوی کاشانه درکاخ دردکوشك • چردغه درواره دی
هم دخی ایوان • کاشانه قیش اوی وجهنشین وصحبت یری
ومطلقا او معناسنه کاخ کوشك وچادرق تماشاکاه وتفرجکاه
معناسنه درواره چردق معناسنه بعض نسخده وارواره واقع
اولمشدر اما صحیح دکلدر ایوان همزه نك فتحیله بودخی چردق معناسنه
درومصنده واوطه سی که عربجه اوکنك سقفیدر بو معناسنه
دخی کلور تقطیع قشاوکا مفتعلن شانه در فاعلن کاخدرد مفتعلن
کشك فاع چردغود مفتعلن واردی فاعلن هم دخی ای مفتعلن
وان فاع • مونسه دی غمکسار دردیشه هم درد • دم نفس وهمدم
اش صوکه دی پایان • غمکسار مونس ومصاحب معناسنه
ناظم مرحوم مونسی مقام ترکیده قیلوب غمکساری بونك
ایله تعبیر ایلدی لکن مونس عربیدر معنای ترکیسی اوکعزدر
همدرد هم مصاحب ایچون بله معناسنه همدرد دردیشی دیمکدر
دم دال مهمله نك فتحیله نفس معناسنه فارسیدر ودم چیلرکه
کوردوکی وقوت وقتغود وعیش وعشرت وذوق وآه ایتمك
معناسنه دخی کلور همدم بلجه اولدوب طورد یعنی اش معناسنه

عربجه حکرکر

مهمان عربجه ضیف
شیخ عربجه قله جبل
کریوه عربجه تل
کوه عربجه جبل وعلم
کوه عربجه نجس وغائط
کوهان عربجه سنام
بیوه عربجه بلیط ومطلقه
تاوان عربجه دین وقضا
کاشانه عربجه بیت شتا
کاخ عربجه قصر
دردش عربجه بریض
دم صولق نفس

یایان باء عجمیله صوك عربجه آخر معناسنه **تقطیع** موبنی دخی مفتعلن غمکسار
فاعلن دردستهم مفتعلن دردفاع دمنفی مفتعلن همدمی فاعلن
صولکدیا مفتعلن یان فاع خرقه رکو اوقه پشت بیل میاندن آب روان
دخی اقر صوبه روان جان رکو واو مهمله ایله کاف عربینك ضمیله رکوبدن
مقصوددر بو بیاریسنه دیرلرکه عربجه خرقه دیرلر پشت اوقه عربجه
ظهر معناسنه میان کسر میمله بیل معناسنه آب روان آب صو روان
رفتن دن مبالغه اسم فاعلدر آب روان وصف ترکیبی درآقجی صو
دیمکدر روان دخی دیرلر معلوم اوله که جان دخی فارسیدر عربیسی
روحدر روان ایله جان بیننده فرق اولدر که جان روح حیوانیدر هر
دریده وار در حیوانه جانور دینیلوی جانلو اولمق اعتبار یلدر
روان روح مجرددر که انسانه مخصوصدر حیوانات اولمز عربیده
اکا نفس ناطقه دیرلر فلیحفظ ودخی روان موضع جان ومطلق
اقر نسنه یه وتیز یورر نسنه یه وقوه معناسنه کلور **تقطیع** خرقه
رکو مفتعلن اوقه پشت فاعلن بیلمی مفتعلن دروها بروان
مفتعلن دیاقر فاعلن صوبه روان مفتعلن جان فاع من بن
وبطنمی من کیکه دروصاع اولجکه پیمانه دخی عهد دخی پیمان
من ضمیر متکلمدر عربیده انا ترکیده بن معناسنه من نوننك تشدیدیله
بطنمی معناسنه که ایکی یوز التمش درهمدر هراقچه بر درلو [illegible]
صایلور عربیده دخی من دیرلر تشدید یله کیله فارسیدر ترکیده
دخی شایعدر اولجك معناسنه صاع عربیده جوهری صحاحده
ایدر الصاع مایکتال به ناظم مرحومك کیله یی صاع ایله تعبیری
عربیدر پیمانه بانك [illegible] اولجك دیرلر وفتح معناسنه
مشهوردر پیمان عهد وقول واقرار معناسنه **تقطیع** منبنبط
مفتعلن منمنو فاعلن کیله در مفتعلن صاع فاع اولجکی مفتعلن
مانك فاعلن عهد دیمی مفتعلن مان فاع اولدی گران وسبك
اغر وییقی دخی قیز [illegible] گران هم اوجز اردن گران کاف عجمینك
کسریله اغر عربجه ثقل معناسنه سبکك مقابلیدر سبك سین

مهمله

پشت
میان عربجه جانب
بیل
آب روان عربجه ماء جاری
روان عربجه روح
فرق جان وروان
سن
بطن
۲۶۰
پیمانه عربجه قفیز
پیمان عربجه عهد واقرار
گران عربجه ثقیل

95

مهمله نك فتحی وباء موحده نك ضمیله ییقی عربجه خفیف معناسنه دخش
دال مهمله نك ضمی وخاء معجمه نك سکونیله دخت مثلا قز عربجه بنت
معناسنه وقز طغوریجی عورته دخت نای دیرلر گران کاف عجمینك
کسریله ترکجه قیمتی بهالو وقیمتلو معناسنه عربجه غالی دیرلر
ارزانك مقابلیدر ارزان هنوزنك فتحیله وبعده زاء مهمله نك سکونیله
اوجوز عربجه رخیص معناسنه **تقطیع** الدکرا مفتعلن نوسك
فاعلن اغزیی مفتعلن نی فاع دختر قز مفتعلن قز گران فاعلن
هاجز مفتعلن دان فاع صوردر سك صولجان نه اوله چوگان
یولنی طوبجغاز کویك غلطان صولجان فارسیدر تعریب اولنمشدر
چوگانه جیم عجمینك ضمی وواوك سکونی وکاف عربیله فارسیدر
ترکیده دخی شایعدر انکیچون ناظم صولجان بونکله تعبیر
ایلدی صولجان دیدکلری اوجی اکری عصادر پادشاهلر اتلوندن
وکمشدن ایدوب آنکله میدانده وصحرالرده طوب اوینولر کویك
کاف عجمینك ضمیله وواوله یانك سکونیله طوبکه جوکانله چکولر
وهر نسنه که طوبه بکزر یومری اوله اکا اطلاق اولنور وکفتن لفظندن
صیغه مبالغه ووصف ترکیبی اولور مثلا سخن کوی دیرلر سوز کلی
معناسنه دخی اولور کویکده اولان یاء اخیر تصغیر ایچوندر طوبجغز
دیمکدر غلطان غین معجمه نك فتحیله صفت مشبهه در مصدری
غلطیدندر یوالنمق عربجه تدحرج معناسنه کویك غلطان
مجموعنك معناسی یوالنی طوبجغز دیمکدر معلوم اوله که حرف
صفت اطباقی وصفت استعلایی جامع اولدیغی سببدن غلطان
خالی دکلدر انکیچون اهل فرس هر طای تا او قوللر واکثرنی
دخی تایازرلر حتی غنی دلده وقرآنده واقع لفظلری بیله بو ویله ایدر
فلیحفظ **تقطیع** صوردر سك مفتعلن صولجان فاعلن تا جو
مفتعلن کان فاع یوالنی مفتعلن طوبجغز فاعلن کویکفل مفتعلن
طاغ ژاله صوده بیلن تلفظ دیرلر هم دخی طاغ جغه دیدیلر فاع
اتبانه ژاله زاء عجمیه ایله شول طولودر که اوفرلر اکا صوده

سبك خفیف
گران عربجه قحط
صولجان
چوگان فا
طبطاب ع
کویك عربجه کوره
غلطان عربجه متدحرج
ژاله عربجه برد

بیتی لر انکله یوزلر ترکجه تلفق دیرلر ابنان همزه نك فتحی ونونك
سکونی ایله طغرجق عربجه جراب معناسنه تقطیع زالصد مفتعلن
بینکی فاعلن تلفقدر مفتعلن کرفع همد خطا مفتعلن غزجغ
دیدکلرینه مفتعلن بان فاع مهر کنشی داخی بیل مهر ومهاری ساوی
وبورندرق دوه جی شتربانه مهر میمك کسریله وهایله رانك
سکونیله کنشی ودخی مهر ساوی ومحبت معناسنه کلور پس بو بیت
مرهون قیلندیدر ودخی مهر شفقت وفضل خزانك اول پای
وایك اون آلتنجی کونی والك یازانی معناسنه کلور ومهارك میمك
فتحیله ترکجه بورندرق معناسنه که حیوانه ورد قلوری یولره دیرلر
شتربان دوه یی حفظ ایدیجی یعنی دوه جی معناسنه ودخی دوه جینك
واوی ساکن اوقنور وزن ایچون تقطیع مهر کنشی مفتعلن داخیل
فاعلن مهر ومها مفتعلن رکی فاع ساوو بو مفتعلن رفدرق فاعلن
دوه جیتر مفتعلن بان فاع کی دخی کیدر بپوش داخی بپوشان
نیفه ایج طون یقه سی یانه کریبان بپوش باء اولا زائده ایله باء
عجمیه اصلیه نك ضمتیله صیغهٔ امردر کیمك معناسنه لازمی مصدری
پوشیدندر کیمك معناسنه بپوشان بو دخی صیغهٔ امردر کیدرمك
معناسنه متعدیدر مصدری پوشانیدندر کیدرمك معناسنه
نیفه نونك کسریله وياء مثناة تحتیه نك سکونی وفانك فتحی
وهاء غیر ملفوظ ایله ایج طون یقسی یعنی طمانی اغی که ایکی
بحاسنك اراسنه دیرلر اوغلنجقلره دیکولر عرب تعریب ایدوب
نیفق دیرلر جوهری صحاحده ایدر ونیفق السراویل الموضع
المتسع منها والعامة تقول نیفق بکسر النون انتهی کریبان کاف
عجمیله راء مهمله نك کسریله اثواب یقه سی معناسنه تقطیع
کیدر خیکی مفتعلن در بپوش فاعلن داخی بو مفتعلن شان فاع
قاموس بسلیجی صقلایجیدر باهمه پروردگار هست نگهبان
باهمه قاموس یعنی قمو خلق پروردگار باء عجمیله پرور وایله کاردن
مرکبدر پرورد فعل ماضی تربیه ایدیجی بسلدی معناسنه

کار

مهر عربجه راع
کونش
ساوی
مهر عربجه مودت
محبت
مهاری عربجه انام
بورندرق
شتربان عربجه جمال
بپوش عربجه البس
کی
بپوشان عربجه البس
نیفه عربجه نیفق
کریبان عربجه جربان
یقه
تقطیع مفتعلن طنیفنسی
فاعلن بابکری مفتعلن
باهمه عربجه اجمع واکتع بان فاع

کار آدات مبالغه در کاه اولور صیغهٔ ماضینك آخرنه لاحق اولور
مبالغهٔ فاعل معناسنه اولور بوراده اولدیغی کبی پروردگارك معناسی
مبالغه ایله تربیت ایدوب بسلیجی دیمکدر عربجه رب معناسنه
وگاه اولور امر آخرنه اولشور اموزگار کبی کثیر التعظیم معناسنه هست
وار معناسنه نگهبان نگاهبانده مقصوردر ناظم مرحومك هست
نگهبان قولنده ایکی وجهیله کلام واردر بری بو که ناظم مرحومك بو لغه
محلنده قاعده سی مصراعی فارسیده اولان کلماتنك هر بری مصراعی
ترکیده اولان کلماتنك هر برینه مقابل اولمقدر بوراده بو قاعده یه
مخالفت ایدیکه مصراع ترکیده هستك مقابلی یوقدر وبری
دخی صقلایجی ایله نگهبان بیننده اتحاد معنی جهتیله تقابل یوقدر
زیرا نگهبانك معناسی صقلایجی دکلدر بلکه کوروب کوزدیجی
عربجه رقیب معناسنه صقلایجی معناسنه اولان نگهدار در
پس بو وجهیله دخی قاعده سینه مخالفت ایلدی پس قاموس
بسلیجی کوزلیجی در باهمه پروردگار است نگهبان دیدی بو
ایکی اعتراضدن قورتلوردی فلیفهم تقطیع قاموس مفتعلن
لایجی فاعلن صقلایجی مفتعلن در فاع باهمه مفتعلن وردگا
فاعلن هستنکه مفتعلن بان فاع مفتعلن فاعلن مفتعلن فاع
بعض نسخه ده فاع یرینه فع واقع اولمشدر اما صحیح دکلدر یار اوله
دائم سکا همت مردان مردان مردك جمعیدر بوراده مرداندن
مراد رجال الله ترکجه ارلردر مشایخ قاتنده مجاهده وعبادتله
قوت سر پیدا کسب ایدوب سر بودنده اسرار طالبینه تصرفه
مالك اولن مشایخه اطلاق اولنور تصرف فی الوجود شرط دکلدر
تقطیع یار اوله مفتعلن دائم سکا همت فاعلن همت مفتعلن دان
فاع هامشده بو دخی منقولدر پادشاها رفعتك مزید اوله
هرگاه دولت ونصرت معین یار جك الله مفتعلن فاعلن مفتعلن
فاع مطوی مجزوف کلری منسرح ای شاه جزجیمك فتحیله شرینده
حذف جزینه دیرلر بحر مجزو اطلاق تجوز طریقیله در زیرا مجزو

پروردگار
رب
هست عربجه حاصل
نگهبان عربجه حافظ وراقب

مطلب بحر هزجه شعربجه ادی ٢٢

حقیقتنده جنت مجدوفدر بحر اثنی عشرنجی قطعه در بحر هزج محذوف
چه نه قوش یمی چینه دخی قونجی سخن چین • حسود اولدی بد اندیش
اوزینی کوریجی خودبین • چه لفظینک تفصیلی سبق ایتدی چینه
جیم عجمینک کسری و یانک سکونیله و نونک فتحی وهاء غیر ملفوظه
ایله دانه طوزاغنه قوردقلری انکله قوش اولرلر و قوشی قورصغی
و قتی دیدکلری طوزق معناسنه کلور سخن چین وصف ترکیبیدر
سخن سوز چین دیروب دیوشورمک معناسنه اولان چیدندن در
سخن چین سوز دیروب دوشیریجی دیمکدر قونجی اولان کمسنه یه
سوز دیروب دیوشوروب بر یردن بر یره نقل ایدیکی چون سخن
چین دیرلر ترجمه تمام دیولر بد اندیش وصف ترکیبیدر برمی
فکرلو دیمکدر حسود وعدو یه وعداوت ایتدوکی کمسنه حقنده فکری
بره منزا اولدوغیچون بد اندیش دیرلر خودبین دخی وصف ترکیبیدر
کندینی کوریجی دیمکدر تقطیع چینقیشی مفاعیلن بچینه فعولن
دخی قونجی مفاعیلن سخن چین فعولن حسود اولدی مفاعیلن
بد اندیش فعولن اوزنکوریجی مفاعیلن خودبین فعولن • یوغونده
زفت وبخیله دکل زفت کز زفت • تندر قیره دخی تیره بولانق
توره آیین • زفت زاء معجمنک فتحیله وفاءیله تانک سکونیله
یوغون ویومری واصولسز خشونت ایدن کمسنه یه دخی دیرلر
زفت زاء معجمه ضمیله بخیل و بدخو معناسنه کلور زفت زاء معجمه‌نک
کسریله ترکیبده اصلی فارسیدر قیر فارسیدر معربدر که عربیجه دخی
قیر دیرلر معناسی قره صقزدر محققین اطباقار لفظندن تحریف
اولنمشدر دیمشلر و دخی بو بیت مرهونه قیلندندر تیره تاء
مثناة فوقیه نک کسری و یاء مثناة تحتیه نک سکونیله بولانق
معناسنه و قره قولاک و بر منور نسنه منغیق اولوب قراروب
طونق اولمق معناسنه دخی کلور آیین مدله ترتیب عربیجه رسم
وعادت معناسنه در سیکه صوقیحق قایدر یوکه دخی دیرلر
تقطیع یغون فتی مفاعیلن بخیله فعولن دکل زفتی مفاعیلن و کز زفت

چینه عربیجه ملواح

سخن چین عربیجه غماز

بد اندیش عربیجه حسود

خودبین وصف ترکیبی عربیجه بطور

زفت عربیجه عبل وغلیظ

زفت عربیجه بخیل باخل

زفت عربیجه قیری قیر قار

تیره عربیجه کدر

آیین عربیجه عادت توره

فعولن

97

فعولن تندر قیره مفاعیلن دخی تیره فعولن بولانق توره مفاعیلن آیین فعولن
پرند ابریشمه هم دی دیباج واینک کونک • کوزل خوب اولور زیبا وخی
زشت اولور چرکین • پرند باء عجمیله راء مهمله نک فتحیله کسریله
دخی جایزدر ابریشمه دیرلر و اینک عربیجه پرید و علم پادشاهی وقلج
جوهری که عربیجه فرند دیرلر و آمید طوتدیغی معناسنه دخی کلور ابریشیم
لفظی دخی فارسیدر ترکیده مشهوردر که توت یپراغنده حاصل
اولور تعریب ایدوب ابریسم دیرلر سینی مهمله ایله دیباج دال
مهمله نک کسریله بو دخی ابریشم معناسنه در معربدر اصلی دیبادر
علامت تعریب ایچون جیم زیاده اولنمشدر کونج کاف عجمی وزاء
معجمه ایله دخی ابریشم دیرلر پابوددرکه عربی اولان قز لفظندن تعجیم
اولنمشدر زیرا عرب بعض لغات عجمی تعریب ایتدوکی کبی عجم دخی
بعض لغات عربی تعجیم ایدر بونک نظایری چوقدر ویا خود
قز لفظی بوندنه تعریب اولنمشدر خوب کوزل عربیجه حسن معناسنه
زیبا زیبانده مثله بو دخی کوزل معناسنه استعمال اولنور اما
اصل معناسی بو شعله درکه تحقیقی سبق ایتدی زشت زاء معجمه نک
کسریله چرکین عربیجه قبیح معناسنه خوبنک مقابلیدر تقطیع
پرند بری مفاعیلن شمه هم فعولن دی دیباج مفاعیلن اینکلن فعولن
کز خوب مفاعیلن لززیبا فعولن ولیز شتو مفاعیلن لچرکین فعولن
ندنطاغ ارکی نلک قلم کلک قرواوزم • مویز اولدی وقوز کوز ... دخی
موسیقی • نلک کسری ولامه کاف عربینک سکونیله طاغ ارکی
اورواجق آکشی اولور بعض نقله لغت کسدانه معناسنه در دیو
نقل اتمش کلک کاف عربینک سکونیله قلم معناسنه استعمال
اولنور خامه ایله بونک بیننده فرق واردر کلک اول قمشه دیرلر
انده قلم ایدرلر ایتدکی اولان اوقه کلک یونولوب قلم اولدقده نصکره
خامه دیرلر فلیحفظ مویز میمک فتحی وواوک کسری و یاء زای
عربینک سکونیله قرواوزم اصلی عربیدر فارسیده دخی مستعملدر
قرواوزم صوینه مویناب دیرلر اصلی آب موین در علم اولمغله تقدیم

پرند عربیجه ابریسیم

ابریشم

دیباج

دیبا

خوب عربیجه بهیج

مطلب تعجیم اللفظ العربی کما یعرب اللفظ الفارسی قز کژ

نلک

کلک

قلم مزبور عربیدر

مویز عربیجه زبیب

مطلب فرق کلک وخامه

وتأخیر اولنمشدر و دخی بو بیت مرهون قبیلندندر کوز کاف عجمینک ضمی
وواو ایله زاء عربینک سکونیله قوز عربجه جوز معناسنه قوزه فکریله
کردکان دخی دیرلر مورد لغت مرسلیدر شجرلک یمشی معناسنه
نقل اتمشدر مورد انه نک مثلی مثلی قلمشدر ودخی مورد صواوده سنده
بتن سبزویه دخی دیرلر تقطیع بندر طاغ مفاعیلن رکینلک
فعولن قلملکو مفاعیلن فروزم فعولن موبز اولدی مفاعیلن
وقوزکوز فعولن دخیمورد مفاعیلن نمز سبتی فعولن دی سبز
ارسلانه کفتار دیتور سرتلانه روبه دنور دلکویه هم پارس
ددر یوز کنام ایی شیر شینک کسری فتحیله اماله ارسلان عربجه
اسد معناسنه کفتار فتح کاف عربیله ترکجه سرتلان دیدکلری بر نجی
جانور عربجه ضبع دیرلر روبه راء مهمله نک ضمی وواوک سکونی و
بای موحده نک فتحی وهانک سکونیله روباهدن مقصوردر دلکو
عربجه ثعلب معناسنه پس ناظمک روبه قولی مصراع ثانیه مرهوندر
یوز یاء مثناة تحتیه نک ضمی وواو ایله زاء عربینک سکونیله پارس
دیدکلری بر نجی حیواندر عربجه فهد دیرلر وسبع حق معناسنه
واسمنک معناسنه دخی کلور کنام کاف عربینک ضمیله بر نجی
حیوانلرک ایی وطوراغی اوتلق یری وقوش دورنکی معناسنه
دخی کلور تقطیع دشیر شلا مفاعیلن نکفتش فعولن دنسر تلا
مفاعیلن نزروبه فعولن دیوز دلکو مفاعیلن بهرام بوربت فعولن
درر یوزو مفاعیلن دخی قوت دی زور دخی دیو جر ودور اراف
طاغ اشکی کور دخی کوغ در سبی زور زاء عربینک ضمیله ادمان
ایله حاصل اولان قوت وکوج معناسنه بونک ایله تاب وتوان
بیننده فرق اوائل شرحده سبق ایتدی دیو دال مهمله نک کسری
ویانک سکونیله جن معناسنه دور دالک ضمیله وواو ایله رانک سکونیله
ایراق عربجه بعید معناسنه پس بو بیت مرهون قبیلندندر
کور کاف عجمینک وواوک ورانک سکونیله طاغ مرکبی ترکجه قلان
دخی دیرلر بهرام کور دیدکلری جبار پادشاهک وجه تسمیه سی

شکاریون

کوز
قوز
جوز
مرده عربجه رند
کفتار
روبه
عربجه ثعلب
پارس
یوز
کنام عربجه مکان
زور عربجه قوت
دیو عربجه لیث
دور عربجه بعید
کور طاغ اشکی عربجه عیران
کور عربجه قبر
سین

98

شکاریون الکا تخصیص ایتدیکیچوندر ودخی کور لغت مشترکه اولوب
سین عربجه مقبره ویمش وعشرت ونشاط واوجوق وبخیل معناسنه
کلور تقطیع دخیقتی مفاعیلن ندیدو فعولن دخند بر مفاعیلن
بجودور فعولن ارقطاغ مفاعیلن تشکلکور فعولن دخیکور مفاعیلن
ددوسبی فعولن • کسر اولسه طلوانچه دکل کیسه بر سیم • کر اولسه جنوق
التوندیور کاسه زرنیخ • بر باء عجمینک ضمیله طلو عربجه مشحون
معناسنه سیم سینک کسری ویاء ایله میمک سکونیله کمش عربجه فضه
معناسنه وانچه معناسنه دخی استعمال اولنور کمشده اولدوغیچون
کیسه بر سیم دیمک طلوانچه کیسه دیمکدر کاسه جنوق عربجه قصعه معناسنه
زرنیخ التون یا ایله نون نسبت ایچوندر کاسه ذ زرنیخ دیمک التونه
منسوب یعنی التوندن کاسه دیمکدر تقطیع کسرالس مفاعیلن
طلونچه فعولن دکلکیس مفاعیلن بر سیم فعولن کرسنجه مفاعیلن
نقلتون فعولن دیر کاسه مفاعیلن زرنیخ فعولن دکل صلغوم سکه
خونبه دخی آزیته نوشنه قنق نان خورشد اولدی دکل هیکبیه
خوجیی • خونشه خاء معجمه نک ضمیله وواوک سکونیله وفتح نون
معجمه ایله وهاء علامت ایله واوزومک وخرمانک صلغومی یعنی بک
وادیه نک باش وکوکلر بر بیچ ادیدکه سینلر دیرلر نغشته تاء مثناة
فوقیه ایله خونشه ونیزه اریق عربجه زاد معناسنه نان خورش نزریف
ایتمک خورش اسم مصدر دیبغه نان خورش بو ایکیسنده موکبدر
ایتمک قاتغی عربجه ادام معناسنه در وواو رسمیدر خرجین خاء معجمه نک
ضمی ورانک سکونی وجیم عجمینک کسریله خرج مثله خرجینه کذلک
هکبیه معناسنه دو خرجدا تبوکنه دخی دیرلر تقطیع دکلصلغو مفاعیلن
مخفته فعولن دخیان مفاعیلن غنترشه فعولن قنقنن مفاعیلن
دشلری فعولن دکلهکب مفاعیلن بخرجیو فعلن کوکل نیجه
بالدرسنی سیز وطنبلو دلاجند قوچند ترازم قربه ورشیف
دلاوی کهکل دیمکدر اهن ندی لی الف نزاد جند نیجه قربنک الدو
ترازسنی قربه قانک فتحی ورانک سکونی وباء موحده نک کسری

زرین عربجه زخرف
نان خورش
توشه عربجه کفاف ورزق
خرجین
هکبه
خرج عربی
دلا عربجه ای قلب
قربه
چند عربجه کم
فربه عربجه
عربجه
عربجه

٩٩

اولندی ودخی ناظم مرحوم بونی اوقه سی کوز ایله تعبیر ایتمه سی یرنده
دکلدر زیرا کوز ترکیبده استعمال اولنمز بلکه بونک یرینه اوقه سی بکری
کوز بشت دیسه اظهر اولوردی کوسبج کاف عربینک فتحی وواوک
سکونی وسین مهمله نک فتحیله معربدر فارسی سی کوسه در کاف
عربینک ضمیله علامت تعریب ایچون آخرینه جیم زیاده اولنمشدر
کوسه لفظی ترکیده شایعدر صقلی از وسیوك اولیه کمسنه یه
دیرلر پس ناظم مرحوم کوسبج دیجکنه لفظ کوسه وبلمه
ریشدر دیسه اولی اولوردی نتکم لطف الله حلیمی ده بویله دیمشدر
زیرا آنک وظیفه سی الفاظ فارسیه معانی سنی بیاندر بو جنسده
الفاظ عربیه نک معانیسنی بیان دکلدر بلمه ریش بلمه ایله ریشدن
مرکبدر بلمه باء موحده نک فتحی ولامک سکونی وهاء علامت ایله
اولوبیوك معناسنه دربزرك کبی ریش صقل صقلی بیوك قبا
اولان کمسه یه بلمه ریش دیرلر بونک دخی اصلی ریش بلمه در علم
اولمغله تقدیم وتاخیر اولنمشدر تقطیع طاشغد مفتعلن بباد کند
مفاعلن ارقسکن مفتعلن خکز بشت مفاعلن کوسر صا مفتعلن
قلیقبا مفاعلن کوسبجل مفتعلن مرشیدر مفاعلن قوبرغه
دم دکی دیم ادیك نیم یوم صرم دوال • صوصغری بیشی ندکله کاو میشدر
دم دال مهمله نك ضمیله قویروق معناسنه آنده وایتده وهر حیوانده
استعمال اولنور وبر سبیل استعاره هر شینک آخرنده استعمال
اولنور دیم راء مهمله نک کسری ویاء مثناة تحتیه نک سکونیله
ادیك عربجه صدید معناسنه واق کیکه ومص قواغنه دخی دیرلر
نیم نونک کسری ویاء مثناة تحتیه نک سکونی ایله یارم عربجه
نصف معناسنه دوال دال مهمله نك ضمیله وواوك فتحیله صرم
دکلری قیشدرکه حیوانك قرنی التنه وکوسنه اورلر کله کاف
عربینک فتحی ولام مشدده ایله مطلقا باش ودیه وقفا وتقل
اولنورکه جیبی ولا یتنده برآدم باشیدرکه اول بیوك باد شاهنك
شیرخانه سیدر اول دیارده ندکلو باغی بیوك کمسه وار ایسه

وهانك سكونی له قرنی مثله سمز عربجه سمین معناسنه شیرین
طتلو تقطیع کلکنجه مفاعیلن برایذ فعولن سنبیمی مفاعیلن
رطتلو فعولن دلاچند مفاعیلن قریبد فعولن تراغرب مفاعیلن
هنیرین فعولن مفاعیلن فعولن مفاعیلن فعولن • درش علم رکا
ایدرلر سکالحسانی تقطیع درشعلمو مفاعیلن کماله فعولن ادلرسا
مفاعیلن کنحسن فعولن هامشده بو دخی منقولدر • الا ای شه
خوبان دل وجان ایدن جای • سعادتله بو جایی شریف ایله ایلی
مفاعیلن فعولن مفاعیلن فعولن • چونکه زوف اوله بحر هزج بحر
دلاسای • دلاسای دل ایله اسایدن مرکبدر وصف ترکیبیدر
دل کوکل اسای وصف ترکیبی مصدری اسانیدن در دکلندرمك
معناسنه متعدی دلاری اسایدندر دکلنمك معناسنه
دلاسای کوکل دکلندریجی یعنی استراحت وصفا ویریجی دیمکدر
بحرك صفتیدر بحر ثالث وعشرین قطعه دبحر فیغ مدیدمثمن
شانه طرق بیق بروت هم صقل ادی ریشدر • دیشه صحیق در
دخی برد باش ادی ریشدر • شانه شین معجمه ایله ونونك
فتحیله وهاء علامت صقل طرغی معناسنه شایعدر وقل طرغنه
دخی اطلاق اولنور بروت باء موحده نك ضمی وواوله ثانك
سکونی ایله بیق عربجه شارب (سبلت) معناسنه ریش کسر صریحه ایله
عربجه لحیه معناسنه وکتشملك طوت وقراجه ونورك معناسنه
ریشه صحیق معناسنه تقطیع شانه طرق مفتعلن بیق بروت
مفاعلن همصقلا مفتعلن دریشدر مفاعلن ریشه صحیق مفتعلن
درو دخی مفاعلن برد باش مفتعلن دریشدر مفاعلن طاشغی
دابه باد کند ارقه سی کوز خوکوز بشت • کوسه وصاقلی قبا
کوسبج وبلمه ریشدر • باد کند اصلنده وصف ترکیبی در دابه کیشیه
علم اولمشدر کوز ایله بشتدن مرکبدر کوز کاف عربینك ضمی وواوك
سکونی وزاء معجمه ایله اکری وایکی بوکلمش معناسنه بشت ارقه کوز
بشت ارقه سی بکری دیمکدر اصلنده کوز ایدی علم اولمغله کوز تقدیم

بشت

اولكده

شیرین

دلاسای
کوکل دکلندریجی

بحر
٢٣
شانه عربجه مشط

حلیمی

اوزملوین آنك ایچنده صقرلر دخی طولمز کاویش صوصغری کاو
ایله میشدن مرکبدر واصلی میش کاو در علم اولمغله تقدیم و تأخیر
اولنمشدر مقامی ترکیبی سی کاوك میشی یعنی قیونه بکزرینی دیمکدر
وجه مشابهت اولدرکه کاوك بر نوعی مزوجه اهلی در اوده صقلنور
خدمتلرین لروس وجه دشبیدر نیجه ایلی بیانیده کوزکسه کوزتمز
میش جنسنك دخی عمومی وارد راهنیسه وشبته انکچون مذکور حیوانك
میشه اضافتی جائز اولمشدر وکله کاومیش دیمك صوصغری باشی
دیمکدر تقطیع قیرغدم مفتعلن دوکمرك مفاعلن نیمرم مفتعلن صرم
دوال مفاعلن صوصغرکی مفتعلن باشیدر مفاعلن کله کا مفتعلن
ومیشدر مفاعلن • کوز قپغینه پیله دی بر طلودر کدوقبق • بوش
تهی وباش سر ارتق دخی بیشدر • پیله بانك جیمنك کسری ویاء مثناة
تحتیه نك سکونی وهاء علامت ایله کوز قپاغی عربجه جفن معناسنه
وجرجی آلتی وکوکلا برشمی وکوکل قوردی وجتل دمرطوا اوق معناسنه
دخی کلور پر بانك جیمنك ضمیله طلو عربجه مشحون معناسنه کدو کاف
عربینك فتحی ودال مهمله نك ضمی وواوك سکونیله قبق عربجه
قرع معناسنه تهی تاء مثناة فوقیه نك فتحی وهانك کسری ویانك
سکونیله بوش عربجه خالی معناسنه تهی تهك اتباع ومزاوجه
طریقیله استعمال اولنور سرباش عربجه راس معناسنه بیش
باء عربینك کسریله ارتق عربجه زائد وکثیر معناسنه بعض نسخه
ارتقه یعنی بیشدر واقع اولمشدر بعض نسخه ده دخی ارتق بیش
واقع اولمشدر امّا ایکسی دخی صحیحدر دکلمیدر تقطیع کن قپغی مفتعلن
پیله دی مفاعلن بر طلودر مفتعلن کدو قبق مفاعلن بوش تهی
مفتعلن وباش سر مفاعلن ارتق دخی مفتعلن بیشدر مفاعلن
چیرکی دی کمونه زیره وخیره بوشدر • بالی آرینك جی نوشدر
دیکی دخی نیشدر • چیره جیمنك کسری ویاء مثناة تحتیه نك
سکونی وهاء علامت ایله یکن عربجه غالب معناسنه وبو کلور فصیح
واونکورنی ادب وبوینك یول وبرادمك آدی در چیره مثله والی

کاومیش عربجه جاموش
پیله
پر عربجه ملا
تهی
سر
چیره یکن عربجه رکین

اوز

١٠٠

اوز اولوب نیه یا بشو وسه الذن کلن کسه چیره دست دیرلر
زیره راء معجمه نك کسری ویاء مثناة تحتیه نك سکونیله ترکجه کمون
دیدکلری اوت خیره خاء معجمه نك کسریله دیره وزننده ترکجه
بوش یعنی طنق آدم دیمکدر بوش لفظی فارسیدر ترکیده دخی
مشهوردر ودخی خیره اویوشمش اعضا وقمشمش کوز وبوش
وبورغی وتحیر وبتمزلك وبداندیش ولجوج کمسه معناسنه
کلور خیره مثله والی اوز اولمیوب امشه یقشمیوب کمسه یه خیره دست
دیرلر نوش نونك ضمی وواوله شین معجمه نك سکونی ایله بال
عربجه عسل معناسنه وجام انجی وعاقبت ولذت ولذتلو شربتلو
ونوشیدن لفظندن صیغه امر ووصف ترکیبی در واجه معناسنه
اسم مصدردر مصدری نوشیدندر ایچمك عربجه شرب معناسنه
پس لطف الله حلیمی نوش ایچمك شرب معناسنده اسم مصدردر
دیدوکنده خطا اتمشدر کما لا یخفی نیش نونك کسری ویاء مثناة
تحتیه ایله شین معجمه نك سکونیله مطلقا اغولی حیوانك کنسی
ودکنی نقله لغاتك نقلی بویله در ناظم مرحومك بال اری سینك
آلته سینه تخصیصی انلوك تعمیم نه مخالفدر مقبول دکلدر تقطیع
چیره یکن مفتعلن دیکمنی مفاعلن زیره وخی مفتعلن ره بوشدر
مفاعلن بالرنك مفتعلن جیوشدر مفاعلن دیکندا مفتعلن
خنیشدر مفاعلن • مشتلغدی مژده ومژدکرك دوکم کری ویره
آری ودیره اوق یك وله بوقو شدن • مژده میمك ضمی وزاء
معجمه نك سکونی ودال مهمله نك فتحی وهاء علامت مشتلق معناسنه
اسم مصدردر مژده دادن ومژده کردن مثله مزد میمك ضمی وزاء
عربیله دال مهمله نك سکونیله ترکجه کرا عربجه اجرت معناسنه
وثواب ومشتری یلدزی کرکی کاف عجمینك فتحی وراء مهمله نك
کسریله دوکم معناسنه واولك معناسنه دخی کلور معرب تعریب ایدوب
جریب دیمدیر ویره واوك کسری ویاء مثناة تحتیه نك سکونی
وزاء عجمینك فتحی وهاء علامت ایله خالص ترکجه آری وپاك معناسنه

زیره
کمونه عربجه کمین وکمون
خیره عربجه زحوف
نوش
رد حلیمی
مژده عربجه بشارت
مزد
ویره عربجه صفوة
آری

ریزه اوی عربجه رضاض

وبن مثله بعض نقله لغت خاصه معناسنه نقل اتمشلر ویلکه معناسنه دخی نقل اولنمش ریزه رادمهمله نك کسری و یاء مثناة تحتیه نك سکونی وزاء عربینك فتحیله زیر مثله اوق اوشوق دخی دیرلر عربجه حزه دیرلر ودکمك معناسنه اولن بختی دن صیغه امر ووصف ترکیبی اولور چون ریزه کبی قاده دوکجی معناسنه

ورزه

ورزه واوك کسری وزاء عجمینك فتحی وهاء علامت ایله قرش عربجه شبر معناسنه بعض نسخه ده وبزه دشمش اما غلطدر نك ورزه برقرش دیمکدر تقطیعی مشتلعن مفتعلن دمن دف مفاعلن من دکری مفتعلن دو نمکری مفاعلن وبزاری مفتعلن وریزاوق مفاعلن یکورزه برمفتعلن قرشدر مفاعلن رونق

فی رونق عربجه بیدر

وفردخی دکر بلته تبرونی سبی فلقنه دیرلر اوق یای قوججوق ادی کیش درفی فانك فتحیله رونق معناسنه دکر دال مهمله نك کسری وعلامت کسر اولان یا ایله دخی عربیده وواو عاطفه یعنی وابرق واکنو وقتی عصر معناسنه تبر تاء مثناة فوقانیه مقدمه

دکر دگی عربجه غیر دیکر

باء موحده نك فتحیله بالته عربجه فاس معناسنه سپر سین مهمله نك کسری وباء عجمینك فتحیله قلقان عربجه جنه معناسنه

تبر بلته عربجه فاس

واوج معناسنه ناظمك ونی سپر دیدوکی مصراع ثانینك اولنه مرهوندر کیش کاف عربینك ویا مثناة تحتیه ایله شین معجمه نك سکوننه شول صندوق که ایجنه اوق یای قویرلر ترکجه ترکش دیرلر ودخی مذهب دین معناسنه دخی کلور نتکم شمدی کلجك بیتده کلور تقطیعی رونق فی مفتعلن دخی دکر مفاعلن بلته ونی مفتعلن ولی سپر مفاعلن قلقند رمفتعلن لروقتی مفاعلن قوججا مفتعلن دکیشد مفاعلن طپمغدی پرستش وبسلمکه دی پرورش زاهد پارسا دکل مذهب ودین خوکیشدر پرستش باء عجمینك وراءنك فتحیله طپش معناسنه اسم مصدردر مصدری پرستیدندی طپمق معناسنه ناظم مرحومك پرستنده معنای مصدری ویروب طپمق معناسنه قلمسی صحیح

بیره کیشی عربجه جعبه

کیش ترکش

پرستش عربجه عبودیت

پارسا زاهد

101

پوورنو عربجه تربیه پروردن

دکلمه پرورش باء عجمینك فتحی وراء مهمله نك سکونی وواوك فتحی وراء مهمله نك کسریله اسم مصدردر بسلیش معناسنه در مصدری پروردن دربسلمك معناسنه ناظم مرحومك پرورشی دخی بسلمك معناسنه قلمسی صحیح دکلدر پارسا باء عجمیله وزن ایچون راء مهمله نك کسریله زاهد وعابد ویاك دامن وتزکیه لنمش

پارسا زاهد

وشاهد وحلال زاده وآیش اری وانوه حك ایش معناسنه تقطیع طپمغدی مفتعلن پرستش مفاعلن بسلمکه مفتعلن دپرورش مفاعلن زاهده پا مفتعلن رسا دکل مفاعلن مذهبدك مفتعلن حکیشد رمفاعلن آتلو سوار ومرتبه پایه پیاده در

کیش عربجه مذهب

پیا ساج ایقی سه پایه درهم دخی سیخ شیشدر سوار سین مهمله نك ضمیله آتلو عربجه فارس معناسنه پایه باء عجمیله یاء مثناة تحتیه ایله وهاء غیر ملفوظه ایله معناسی نرد باندر استعاره طریقیله مرتبه معناسنه استعمال اولنور انجق اورکی وبهادر ودرجه معناسنه پیاده پیا عربجه راجل معناسنه وسطرنج پیاده سی معناسنه پایه سه پا مثله ساج ایق که اوندن طنجره وچوملك قورلر وهرنسنه که انجلین اوج ایقلو اوله اکا سه پا دیرلر نتکم چراغدانلرك اوزرینه چقوب قندیل یقدیقلری نسنه یا

سوار عربجه راکب

شه پایه

پایه مرتبه

دیدکلری کبی ترکیبی دخی مشهوردر سه ایله پادن مرکبدر سه اوچ معناسنه اخرنده کی هاء علامت فتحه در کن سین فتحه صریحه ایله تلفظ اولنمز بلکه اماله ایله تلفظ اولنور واکثر یرده اشباع او یاء ایله تلفظ اولنور یای ایق مذکور شیلرسه پایه نك اطلاقی اوج ایقلو اولدوغیچوندر سیخ سین مهمله نك کسری ویاء مثناة تحتیه ایله خاء معجمه نك سکوننده مطلقا شیشدر که برنسنه یی صنجلر کرك شیش دن اولسون وکرکه دمردن اولسون خصوصیله کباب دمورنه دیرلر وامزکه ونطسن ویا نند دمرك وجوال وغزاره اغزنه سنجدکلری جوالدز کبی شیشدر تقطیع آتلو سوا مفتعلن رمرتبه مفاعلن پایه پیا مفتعلن درپیا مفاعلن ساجیقی مفتعلن

لندب

سیاه‌در مفاعلن همدم خیر مفتعلن خشیشه‌در مفاعلن اینست
آب هنو شکوار آید آنکه تشنه است بو در ایو سکبجی صو کله اوکه صو حمدر
اینست بو در آب خوش کوار ایو سکبجی صو زیرا خوش ایله کوار دن
مرکبدر کواریدن سکمک و سکرمک معناسنه لازم و متعدی استعمال
اولنور آنکله معناسنه و علی الاصطلاح انکا اصلی انزاکه در ضمیر
مفعول اولان وانک صفتیدر اوکه دیمکدر تشنه است صو صمیشدر
دیمکدر **تقطیع** اینست آمفتعلن بخرشکور مفاعلن آیدان مفتعلن
کتشناست مفاعلن بو در ایو مفتعلن سکبجی صو مفاعلن کله اوکه
مفتعلن صو صمشدر مفاعلن مفتعلن مفاعلن مفتعلن مفاعلن
علم و کمال و معرفت عارفه اوزکه عیشدر عیش امثالنه موازن اولسون
ایچون کسر عینله اوقنور والا اصلی فتحیله در **تقطیع** علمکما مفتعلن
لمعرفت مفاعلن عارفاز مفتعلن کعیشدر مفاعلن هاکش بو دخی
منقولدر مرشد کامل آدمی جام جهان نما ایدر جام جهان نمامه در
آینه خدا ایدر معلوم اولدکه جناب حق عز شانه کمال قدرتیله وجود
انسانی انجلای ذات اولور مرآت اولمغله مستعد خلق ایتمکله وجود
حیوانیدن ممتاز قلدی پس طالب صادق مستعد مجیء بر
مرشد کامله تسلیم وجود ایدوب اندن مایه لیٔ توحیدی تلقی ایتسه
و اراده قویه ایله توحید و عبادات و ریاضات و مجاهدات مشغول
اولسه علی التدریج کندو ایله حق بیننده اولان بیگانه رفع اولنوب
وجود آینه اسکندری جام جهان نما دیرلر انوک کبی اولور پس
آنده حق تعالی نوک ذاتی و صفاتی و جمله عوالم و اکداره نمایان اولور
اول وقت کشی کندو نفسی قدسی سنک حقیقتنی فهم ایدر لکن
اول محلده سالکه لازم در که کندو نفسیله حقی تمییز ایلیه اگر نفسنه
حق دیر ایسه تحقیق کندوی بلمامش اولور مخلوق خالق اولماق
نیجه متصور در سالکیندن نیجه لر بو رده غلطه دوشمشلردر
معنای نفسی حق صنمشلردر انا الحق دعواسی اور مشلردر
شیخ ابو یزید بسطامی قدس سره السامی بیور مشلر اوقو
بیل

بیل انواع مجاهدات و ریاضات و مدتت قوسنده اوتوردم اوتوز
ییلدن صکره حقله سوم اراآمده مجالکری قالدردم کوردم ابو یزید
برده آردنده ظاهر اولدی یعنی ابو یزید محجوب اولدی او قیله صانورکه
آستدکم بولمشم چونکه تحقیق بلدم تحقیق کوردم معنای ابو یزید
ایمش چونکه معنای ابو یزیدی بلدم انده حقی بلدم **بیت** ای نسخه
نامه الهی که توئی ٭ وی آینه جمال شاهی که توئی ٭ دل آینه جمال شا
هنشاهست ٭ ای هر دو جهان غلاف آینه توئی ٭ فلیتحقق ثم لیفهم
مفتعلن مفاعلن مفتعلن مفاعلن حبنله طیله رجز قلبکی بر صفا
ایدر **بحر اربع و عشرین قطعه در بحر رمل مخبون** فریب الدمق اولدر
فریبیدن الدمق کشی چاپلوس ایتمک تیز یعنی یلدیمق فریب
فا ایله راء مهمله‌نک کسریله اسم مصدر در الدرمق معناسنه و کاه
اولور مصدر معناسنه دخی استعمال اولنور الکیچون ناظم مرحوم بو
معنایه قلدی فریبیدن فریفتن مثله مصدر متعدیدر الدمق
عربجه خداع معناسنه در ناظم مرحومک الدمق معناسنه لازم
قلمسی غریبدر چاپلوس جیم تحمیله دخی جائزدر والقدن صکره
باء موحده ایله لامک ضمیله در مصدری اولدیغی زمانده کرددن
ایله استعمال اولنور ~~چاپلوس اولنور~~ چاپلوس کردن دیرلر ترکجه
یلتقلنمق یعنی دوستلق صورتی کستروب اما کوکلنده اولمق
عربجه تبصبص دیرلر پس ناظم مرحوم دخی چاپلوس کردندن
ندر یعنی یلدیمق دیسه اولی اولوردی **تقطیع** فریبل فعولن الدمق
اولدی مفاعیلن فریبی فعولن دیلدیمق مفاعیلن کشیجا فعولن
بلوسنمک مفاعیلن ندریع فعولن نیلدیمق مفاعیلن کشید ندر
چکمک کشادن دن آچمق لغتده بمنکیدن قعقیب طوطلدیمق
کاف عربینک فتحی و شین معجمه‌نک کسریله مصدر در چکمک
معناسنه کشادن کاف عربینک ضمیله آچمق و آچلمق معناسنه
متعدی و لازم استعمال اولنور مستقبلاتنده بر یا زیاده ایدوب
کشاید و کشاینده دیرلر بمنکیدنک باء نائده‌نک ضمی و میمک

بحر اربع و عشرین

المصادر و اسماؤها

چاپلوس

یلدیمق

تبصبص

کشیدن

کشادن

بمنکیدن

مطلب کلام ابی یزید بسطامی بعد ریاضات کثیرة

کسریله بر کسه‌یه قفوب طوطلدیغه دیرلر مصدر وجمله بو بحرده
ذکر اولنان کلمات هپ مصدردر تقطیع گشیدن فعولن دوردمك
مفاعیلن گشادن دورآچمق مفاعیلن لغیدن فعولن یمکیدن مفاعیلن
قفوب فعولن طوطلدیغ مفاعیلن غنودن امزغنمق ایومق خسبیدن
بیالشق نهادن سرحو بصد وغی بصد نموق غنودن غین معجمه نك
ضمیله برشیئه طیانوب ایومق که ترکجه مزغنمق دیرلر خسبیدن
باء زائده ایله خاء معجمه نك ضمیله یاتوب ایومق معناسنه بیالشق باء
اولاء زائده نك فتحیله بالش بصدق عربجه وساده معناسنه نهادن
نونك کسریله قومق عربجه وضع معناسنه سر باش مجموعنك
معناسی باش بصدوغه قومق یعنی بصدوغی بصد نموق دیمکدر
تقطیع غنودن فعولن امزغنمق مفاعیلن اویومق فعولن خسبیدن
مفاعیلن بیالشق فعولن نهادن سر مفاعیلن خیصد فعولن
خیصد نموق مفاعیلن. بکنمك پسندیدن گزیدن اوکوتلامك ٥٥
سرآییدن اولامق بشرمیدن اوتنمق. پسندیدن باء عجمیله وسین
مهمله نك فتحیله بکنمك عربجه تحسین معناسنه گزیدن کاف عجمینك
ضمیله اوکوتلمك یعنی بر شیئك ایوسنی اوزوب لیوب سچمك
عربجه انتخاب معناسنه مستقبلاتنده نون زیاده اولنوب گزیند
وگزیننده دینلور سرآییدن سین مهمله نك فتحیله کسریله جائزدر
اولمق عربجه تغنی معناسنه بشرمیدن باء زائده نك کسریله اوتنمق
معناسنه تقطیع بکنمك فعولن پسندیدن مفاعیلن گزیدن
فعولن اوکوتلمك مفاعیلن سرآیی فعولن دنولامق مفاعیلن بشرمی
فعولن دنوتنمق مفاعیلن چشیدن دادرطتمق یمك خوردن
ایمك. مزیدن مکیدن هم بغردن اگرمك. چشیدن جیم عجمینك
وشین معجمه نك کسریله طتمق عربجه ذوق معناسنه خوردن خاء معجمه نك
ضمی وواو رسمیله یمك عربجه اکل معناسنه مزیدن میمك فتحی وزاء
عربینك کسریله برشیئی صوروب ایمك عربجه مص معناسنه وطتمق
معناسنه دخی گلور مکیدن میمك فتحی وکاف عربینك کسریله بو دخی

ایمك

غنودن
بخسبیه
نهادن
پسندیدن
گزیدن
بشرمیدن
چشیدن
مزیدن
مکیدن

ایمك معناسنه در پس بو بیت مرهون قبیلندندر بغریدن باء
زائده ایله غین معجمه ضمیله اگرمق یعنی کورلمك ارسلان اگرمسی گبی
وگرینوب سوکمك معناسنه گلور تقطیع چشیدن فعولن دادر
طتمق مفاعیلن یمکیدن فعولن دنوایمك مفاعیلن مزیدن فعولن
مکیدن هم مفاعیلن بغردی فعولن دنگرمق مفاعیلن. دی سفتن
دلك دلمك درنکیدن اکلنمك. دی فنجا وغلطیدن کرمك یوالنمق
سفتن سین مهمله نك ضمیله دلك دلمك عربجه ثقب معناسنه
سنبیدن مثله مستقبلاتنده فاء یرنه نون ویا کتورب سنبید
وسنبیدن دیرلر درنگیدن دال مهمله نك وراء مهمله نك سکونی
وکاف عجمینك کسریله اکلنمك عربجه لبث معناسنه درنك کردن
دخی دیرلر لازمدر متعدیسی درنکانیدندر فنجا فانك کسریله
ونونك سکونیله اصلی فنجاکردن در ضرورة وزن ایچون کردن
حذف اولنمشدر فنجیدن مثله کرمك که اطبا قمتنده عدا اولنور
عربجه تمطی دیرلر غلطیدن غین معجمه نك فتحی ولامك سکونیله
عجم بوطالری تا اوقور بلکه کاهی تا یازر یوالنمق عربجه تدحرج معناسنه
اولان غلطانیدن مطاوعیدر تقطیع دسفتن فعولن دلکدلمك
مفاعیلن درنگی فعولن دکلنمك مفاعیلن دفنجا فعولن وغلطیدن
مفاعیلن کرمك فعولن یوالنمق مفاعیلن. جریدن اوتلامق
هم اغشتن اصلامق. شده ترزباران یعنی یغموردن اصلامق
جریدن جیم عجمینك فتحی وراء مهمله نك کسریله ورانك تخفیفله
وتشدیدیله جائزدر اوتلامق معناسنه اغشتن مد وغین معجمه نك
کسریله اصلی اغیشتن در تخفیف ایچون یا حذف اولنمشدر اصلمق
واصلنمق معناسنه متعدی ولازم استعمال اولنور شده تر یاش
اولمق زباران یغموردن یعنی یغموردن اصلانمق دیمکدر تقطیع جریدن
فعولن دوتلامق مفاعیلن هم اغشتن فعولن تصلامق مفاعیلن
شده تر فعولن زبارانی مفاعیلن یغمور فعولن دن صلانمق مفاعیلن
بهار جانست این کشتا اگر میکنی باور. بو سوز یگدر زجاندن

بغریدن
سفتن
فنجا
غلطیدن
جریدن
شده تر
زباران

کو ایدر سك ایناتمق • به از جانست جانده ایودر این گفتار توسوز
اگر مسکی اگر ایدر سك باور بوراده اناتمق عربجه تصدیق معناسنه
مصدر واستعمال اولنمش اما اصلنده اسم مصدردر باوریدن درو
دخی باور راست کوی یعنی طوغری سویلیجی معناسنه دخی کلور
تقطیع برهن جا فعولن نستکلفتا مفاعیلن دکر می فعولن کنبا ور
مفاعیلن بسزیك فعولن دررجنده مفاعیلن کریده فعولن
سکینمق مفاعیلن فعولن مفاعیلن فعولن مفاعیلن کشی اصلو
لقد ندراشی اصلوبه طنمق تقطیع کشیاص فعولن للقدندر
مفاعیلن اشیاص فعولن لویطنمق مفاعیلن هامشده بودخی
منقولدر • بو بحر طویلی کل ایشت ای بوبو اوزون • که نیجه لطیف
وخوب اولور منتها موزون • فعولن مفاعیلن فعولن مفاعیلن • همیشه
سعادت یار جك دولتك افزون بحر خمس عشرین قطعه
دربحر متقارب چام اغاجی کیش وقوش اغاجی غوش • اغج دلکی
خو لدر بوم بیقوش • کیش کاف عربینك کسری ویاء مثناة تحتیه
ایله زاء عجمینك سکونیله چام شجری که عربجه صنوبر دیرلر غوش
غینی معجمه نك ضمی وواوله شین معجمه نك سکونیله قوش شجری
اندن اوق اوزولر وساز ننده لر قبوغندن رحمه دوزرلر وبغدای
باشی معناسنه دخی کلور خولك خاء معجمه نك ضمی وواوله لامك
سکونیله اغج دلکی قوش وخروس ایبوکی وجولق قوشی ولاجه
سرحه وبایو بالوخ وخیارق مرضی واوز قوشی معناسنه کلور
بوم باء عربینك ضمی وواوله میمك سکونیله عربیده فارسیده
دخی مستعملدر بیقوش دیدکلری قوشدر که ازی حقله اوی
ایاغنه کلوب بعضیسی ازاد ایدر واوکی قوشی وسرحد وقراد اگاه
معناسنه دخی کلور تقطیع چماغا فعولن جیکزو فعولن قوشغا
فعولن جبیقوش فعولن اغجده فعولن لکنجق فعولن لدرلو فعولن
مبیقوش فعولن • بیر اوته کی کونه دیدی دونه دی • دون اصراغی
کیجه دوش وپرندوش • پرین باء عجمینك فتحی وراء مهمله نك
کسری

104

کسری ایله دونکی دکل اوته کی • دی دال مهمله نك کسریله دون عربجه
امس معناسنه دوش دال مهمله نك ضمی وواوله شین معجمه نك
سکونیله دون کیجه معناسنه پرندوش باء عجمیله راء مهمله نك
فتحی ونونك سکونی ودال مهمله نك ضمی وواوله شین معجمه نك سکونیله
دون کیجه دکل اوتکی کیجه معناسنه که غلط ترکیسی اصراغیدر تقطیع
بیرو فعولن تکیکو فعولن ندیدی فعولن دونرا فعولن غکیجه فعولن
پدوش فعولن پرندوش فعولن • دوشك جامه خواب اولدی
عریان یالنجق • دراغوش کون قوچ قوجاق اولدی اغوش جامه
خواب دوشك اصلنده جامه خوابدر علم اولمغله قاعده ترکیب
تغییر اولنوب جامه نك اخرنده کی همزه که علامت اضافتدر حذف
اولنمشدر عریان عربیدر فارسیده مستعمل دکلدر بوکه تعریض
ناظمك وظیفه سی دکلدر • دراغوش کون دال مهمله وراء مهمله نك
فتحیله امر حاضردر قوچ معناسنه دکه ایله اغوش دن مرکبدر مصدری
اغوش کردندر قوچمق عربجه بضع معناسنه آغوش مدله وغین
معجمه نك ضمیله برقوجق ادیه وبغدای دسته سی جزمه معناسنه قوچمق
وقوجلمق معناسنه اولان اغوشیدن دن اسم مصدردر وامر ووصف
ترکیبی دخی کلور تقطیع دشکجا فعولن مجابل فعولن دعریان فعولن
یلنجق فعولن دراغو فعولن شکنقچ فعولن قجغال فعولن دراغوش
فعولن سمك خلم در داخی بیج بورندر • فقاخیره قولق دبنی
دربناگوش • خلم خاء معجمه نك ضمیله یاخود کسریله سمك که بورنده
چقر بلغمدر عربجه مخاط درلر رخم مثله بیج باء موحده ایله
ویاء مثناة تحتیه نك سکونی ونونك کسریله بورن عربجه انف
معناسنه ویدندن صیغه مستقبلدر کوره سن معناسنه خیره
خاء مهمله نك کسریله ویاء مثناة تحتیه نك سکونی وراء مهمله نك
فتحی هاء غیر ملفوظه قفاتره اکه معناسنه بناگوش باء موحده نك
کسریله قولق تونزی معناسنه تقطیع سمکخل فعولن مدرداقعو فعولن
خبینی فعولن برندر فعولن قفاخیر فعولن دبیدر فعولن بناگوش

بر بندوش
اصراغی کیجه
دون کیجه

دراغوش
امر
قوچ
آغوش

برخلم

مطلب

کیش
صنوبر

بوم بیقوش

بیر

كوش

فعولن دوكی كوبی یه چیزی ومیمونه كبی هم آهو كیك طوشنه هم دی‌خر
چیزی جیمك كسریله برنسنه دیمكدر كریغ دكلدر بلكی معناسنه اولور
چیزو درچیز وامثله غالبا ناسیحون چیزو بی چیزی تحریف اتمشلر
كبتی كاف عربینك فتحی وباء مشدده نك كسریله میمونه دیدكلری
حیوانددر آهو مدله وهانك ضمیله كیك دیدكلری حیوان عربجه ظبی
درلر وعیب معناسنه دخی كلور خركوش طوشن عربجه ارنب معناسنه
خ ایله كوشدن مركبدر دخی مركب كوش قولاغی قولاغی مركب قولاغنه
مشابه اولمغله طوشنه خركوش دیمشلر تقطیع دكبی فعولن بچیزی
فعولن ومیمو فعولن نكبی فعولن هآهو فعولن كیكطو فعولن شنهم فعولن
دخرگوش فعولن چك خوردلی سیر توق روزه اورجدر ادك
موزه اولدی بیج اولدی پاپوش خوردنی خوردوار رسمیله طعام معناسنه
بردوسرد قافیه سنده استعمال اولنور خوردنی یمكه شهی طعام
دیمكدر سیر سین مهمله نك كسره سی فتحیه اماله ایله توق یعنی یمكدن
طویمش عربجه شبعان معناسنه روزه راء مهمله نك ضمی وواوك سكونی
وزاء عربینك فتحی وهاء علامت ایله اورج عربجه صوم معناسنه كون
معناسنه اولان روزه اختصاص اولدوغندن اوتروا اخرندكی ها ادات
اختصاصدر روزه دار اورج طوتیجی عربجه صائم معناسنه در موزه
میمك ضمی وواوك سكونی وزاء عربینك فتحی وهاء علامت ایله
ادك عربجه خف معناسنه پاپوش بیج معناسنه ابق معناسنه اولان
پا ایله اورتی معناسنه اولان پوشدن مركبدر اصلی پوش پا در ابوق
اورتوسی دیمكدر علم اولمغله مضاف الیه تقدیم اولنمشدر ودخی پوشش
اورتمك معناسنه اولان پوشیدن دن صیغه امر و وصف تركیبی دخی
استعمال اولنور تقطیع تمخورد فعولن دنیسی فعولن روتیغر ونعولن
درجدر فعولن دكمو فعولن زالدی فعولن بیجاك فعولن دپاپوش
فعولن اوجق طوتمشه دیو فرسای دیولر حرد عقله دی اوكی تیمنه
بیهوش دیو فرسای اوجق طوتمش كسنه دیو ومسای مثله خرد
خاء معجمه نك كسری وراء مهمله نك فتحیله عقل معناسنه بیهوش اوكی

كتمش

چیزی سنه
گبتی
آهو
خرگوش
روزه اورج
سیر
موزه ادك
پابوش
بیج
قوله مضاف الیه ... المضاف ... فی الاعلام الفارسیه
خرد مند عقلی

105

كتمش كسنه زیرا هوش اوك معناسنه درعقلدك وراسنده بن الدركه
تفصیلی سبق ایتدی تقطیع اچقطت فعولن مشدی فعولن وفرسا
فعولن یدركر فعولن خردعق فعولن لدوبا فعولن كیكتم فعولن
طوقتمقدر آسیب آشوب اوركی اورش دزم درفتی
غوغا [illegible] خلالوش آسیب مدله وسین مهمله نك كسریله ویاء
مثناة تحتیه ایله باء موحده نك سكونیله طوقتمه ویاده باشمی
كلمه معناسنه اسم مصدردر صكوره زحمت ومشكل معناسنه شایع اولمشدر
ناظم مرحوم معنای مصدری ایله تعبیر ایدوب طوقتمقدر آسیب
دیمسی بوندندر كلدر آشوب شین معجمه نك ضمی وواوله باء موحده نك
سكونیله اوركی یعنی هرنسنه نك اوركوب بربرینه قرشمه سی اسم
مصدر ومصدری آشفتن در ودخی آشوب ذكر موجب وكمسكوكه انكله
اودقشدرلر واشفتن دن دخی صیغه امر و وصف تركیبی دخی كلوب
رزم راء مهمله مقدمه نك فتحی وزاء معجمه ایله میمك سكونیله اورش
یعنی غوغا وجنك معناسنه خلالوش مشهوردر دخی اوداش مثله
اما نادردر قانی غوغا معناسنه ومطلقا غلبه وقتی وكفت كوی
یعنی دیدی قودی وسوز سوز وخلق اراسنده اولور جاو معناسنه دخی
كلور تقطیع طقتمق فعولن دراسی فعولن باشوز فعولن باركی فعولن
ارش رز فعولن مدرفا فعولن تغوغا فعولن فرشته سروش وادب
اولدی فرهنك دلوبه دیوانه هم داخی مدهوش سروش سین
مهمله ایله رانك ضمی وواوله شین معجمه نك سكونیله جانب حقدن
انبیایه خبر كتوره فرشته یه دیرلر شمس فخری وابو منصوری الدی
جبرائیل دیرلر دیمشلر فرشته هاء غیر ملفوظه ایله مطلقا ملكه
دیرلر پس ناظم مرحومك مقیدی مطلق ایله تفسیر ایدوب
فرشته سروش دیمه سی محل كلام دكلدر ودخی فرشته درحق فارسیدر
تركیبده شایعدر اصلی پرشته در بو ایله هشته دن مركبدر بر
باء عجمیله قنات معناسنه در بانك فایه تبدیلی شایعدر پارسیده
فارسی واصبهان اصفهان دیدكلری كبی هسته صانی وبرمك

فرشته
پرشته

فرهنگ شعوری

معناسنه اولان هشتن دن اسم مفعولدر قوتش قنادلری مله فرو هشت
دیرلر نقص بولوده قنادلرین اچق یا دقلری کون بر هشته دیمشدر
بو دخی جائزدر که فرشته نك جزء اخیری هشت اوله که صیغهٔ ماضیدر
اخرنده کی ها معنای ترکیبیده معنای خاص علمی یه نقل ایچون
نقل اولنه کم همخوابه دیدکی گبی فرهنگ فر ایله هنك دن مرکبدر
فر اول معنادندر که آکاف دیرلر هنك اغرلق معناسنه در بو
کلهٔ ادبدن کنایه ایدرلر نتکم بویله کنایه ترکیبده دخی واردر فلان
ادبلیدر دیجك بر ده اغردر دیرلر پس مجموع مرکب اصطلاح اهل
فرسده ادب معناسنه استعمال اولنور دیوانه دلو عربجه مجنون معناسنه

دیوانه

تحقیقی بودر که آخرنده ها تشبیه ایچوندر کم دیوه تشبیه اولنمشدر

دیوه تشبیه اولنمشدر

الف ایله نون تشبیه ده مبالغه ایچوندر و بوناك نظایری فارسیده
چوقدر تتبع ایدنه خفی دکلدر مدهوش بو دخی دلو معناسنه در تقطیع

مدهوش

فرشته فعولن سروش فعولن ادبك فعولن دو فرهنگ فعولن د دیو

دیوانه

فعولن نه ماند فعولن خردهوش فعولن صلی وبر دیسك رهاکن
دی تن زن دیسك ایسم اولدهم دی مباش خاموش رهاکن
امر حاضردر صلی ویر دیمکدر مصدری رهاکردندر صالی ویرمك معناسنه
هاندن مثله تن زن امر حاضردر ایسم اول دیمکدر مصدری تن زدن
در ایسم اولمق معناسنه تم زدن مثله پس تن زن قولی مصراع ثانینك
اولنه مرهوندر مباش خاموش بو لر دخی ایسم دیمکدر امر حاضردر
مصدری خاموش شدندر ایسم اولمق معناسنه خاموشیدن مثله لازمدر
متعدیسی خاموش کردندر ایسم ایلمك معناسنه تقطیع صلی ور فعولن
دسکدی فعولن رهاکن فعولن د تن زن فعولن د سکاب فعولن
سمباهم فعولن دمباش فعولن خاموش فعولن دیمایی سکا دیمجك

بیهوش

کرهسی ایشت مکویم بتو کفتنها نو بیوش بکویم دیا بی بتو سکا کفتنها
دیجکلری کفتنی نك جمعیدر کفتنی دخی اولنی با یاء ماکرر سویلنجك
یعنی سویلمکه لایق سوز دیمکدر نیوش بیوش امر حاضردر ایشت
معناسنه اوّلنه با ایله یا زیاده اولنمشدر مصدری نیوشیدن در یاد

مثناة

106

مثناة تحتیه نك ضمی ایله ایشتمك معناسنه بعض نسخه ده بینوش واقع
اولمشدر نون ایله اما غلطدر تقطیع دیایی فعولن سکا دی فعولن
بجکلر فعولن سنشنت فعولن بکویم فعولن بتو کف فعولن تنیزها فعولن
تنبیش فعولن فعولن فعولن فعولن فعولن ایت اسناده حذف
صفتن اولنغل لوش لوش لامك ضمی و واوك شین معجمه نك سکونیله

لوش

فارسیدر ترکیده دخی مشهوردر دست و کاهل یعنی تنبل آدم دیمکدر
و بلجق حیوان بتابکا دخی لوش دیرلر تقطیع انستا فعولن د خدمت
فعولن صفناك فعولن معللش فعولن هامشده بو دخی منقولدر نکار
سمی بر شکر لب بر برو یکی عنبر تن صنجی غالیه بو سمی سین مهمله
ایله سیمك فتحیله بر نوع اق چیچکدر که بعض برده آکا بیغمبر چیچکی دیرلر
و یاسمینه و بونجه چیچکینه دخی دیرلر بر کوکس معناسنه سمی بر دیمك
سمی کوکسلو دیمکدر نکارك کوکسی بیاض صافی اولدیغی اول جهته

بری فارسی
جن عربی

تشبیهدر شکر لب شکر طتلو دیمکدر بو دخی نکارك صفتیدر طوطی
شکره تشبیه اولنمشدر پری فارسیدر عربیسی جندر و دخی کونش
معناسنه ده کلور نتکم بو رادهده بو معنایه دربری دو دیمك کنش
یوزلو دیمکدر عنبر تن عنبر دیمکدر عنبر معروف قوقولو نسنه در

غالیه
قلم مسك

برادات تفضیلدر غالیه قلم مسك دیدکلری طیب معروفدر که
خاتونلر استعمال ایدرلر غالیه دیمکدر غلبه مشك و قوقو دیمکدر
فعولن فعولن فعولن فعولن تقارب کاوله سالم اوش ای پری دو
بحر سبع عشرین قطعه در بحر خفیف هم بریدن اوجمع وهم داغی

مطلع
۲۶

اوجمق اولدی بهشت دوزخ اولدی طمو آدی الدی بکشت بر یده نو کشت اولدی جمع
با فتحینك ورای مهمله نك کسریله اوجمق عربجه طیران معناسنه رانك
تشدیدی و تخفیفی ایکیسی دخی لغتدر بهشت باء موحده نك

بهشت
دوزخ

کسریله ترکجه اوجمق عربجه جنت معناسنه دوزخ دال مهمله نك ضمی
و واوك سکونی و زاء معجمه نك فتحیله طامو عربجه جهنم کشت کافك
عجمینك فتحیله اولدی عربجه صار معناسنه فعل ماضی در مصدری کشتن
در اولمق صیرورت معناسنه و دخی دونمك عربجه دور و بر حالدن

بر حالدن دونمك انقلاب معناسنه در بلكه صيرورت معناسنه استعمالی بودر كه صيرورت بر حالدن بر حاله انتقالدن عبارتدر بكشت باء زائده ايله كاف عربينك كسريله فعل ماضيدر اكدی معناسنه مصدری كشتن در اكمك عربجه زراعت معناسنه مستقبلنده زايه ابدال اولنور وماقبلنده بر الف زياده اولنور كارد وكادنده دیرلر تقطيع هم بيدن فاعلاتن اجغرم مفتعلن داخاجق فاعلاتن اولدی بشهيت مفتعلن دو رخلدن فاعلاتن طوادی مفتعلن كشتادی فاعلاتن اكدبكشت مفتعلن • انجيل ادی انكليون بت پرست بته طبجی • هم تليسه هكبه در هم كليسه اولدی كنشت انكليون همزه نك فتحی ونونك سكونی وكاف عجميله لامك كسری وياء مثناة تحتيه نك ضمی وواوله نونك سكونی ايله انجيل معناسنه كوكدن اينی دورت كتابدن بريكيدر ونصارا بيننده بر معتبر كتابدر وبر قماشدر كه بدی درلو رنكی ودرلو درلو چچكلری واردر بت باء عربينك ضميله اول صورتدر كه كافرلر دوزرلر بنزلر تكری ديو طپرلر عربجه صنم ديرلر بت پرست وصف تركيبی در بته طبجی ديمكدر تليسه تاء مثناة فوقيه نك فتحی ولامك كسريله تركجه هكبه معناسنه كه معروفدر كنشت كاف عربينك ضمی ونونك كسريله مطلقا كليسا معناسنه خصوصيله جهودلرك كليسالرينه كنش ديرلر تقطيع انجلادی فاعلاتن انكليون مفتعلن بتپرست فاعلاتن طبجی مفتعلن هم تليس فاعلاتن هكبه در مفتعلن هم كليس فاعلاتن الدكنشت مفتعلن سمج در يرالتی زلق بيجح اولدی رنج وفرخج • جركن وجبل دخی دی جركنه خشوك دی زشت • سمج سينك مهمله نك ضمی وميم جيمك سكونيله نقب كه ير التنده قزوب قلعه لره يول ايدرلر اما عبارت ناظمك بو معنايه دلالتی ظاهر دكلدر ودخی مغاره وجركنه قوخوادم معناسنه دخی كلور سمجه مثله بجج ياء مثناة فوقيه نك فتحی وخاء معجمه مقدمه ايله جيمك سكونيله زلق معناسنه زلق زاء معجمه نك ايله لامك فتحی

ايله

تليسه
هكبه

بت پرست

كنشت
كنيسه
كليسه

سمج

زلق

ايله كابدنمق وبوزاورمق معنالرنه عربيدر فارسيسی زنجح در خاء معجمه ايله ناظم مرحومك بيجحی لفظ عربيله تعبيری وظيفه سی دكلدر رخج راء مهمله نك فتحی وخاء معجمه مقدمه ايله جيمك سكونيله جركين معناسنه فرخج فا ايله راء مهمله نك فتحی وخاء معجمه ايله وآخرنده جيم عجميله جبل معناسنه وغايت جركين معناسنه دخی كلور وبو بيت مرهونه قبيلندندر خشوك خاء معجمه ايله شين معجمه نك ضميله وواوله كاف عربينك سكونيله بو دخی جركين معناسنه وحرامزاده معناسنه دخی كلور زشت زاء عربينك كسريله بو دخی جركين معناسنه درمشهوردر تقطيع سمجد ربر فاعلاتن التن زلق مفتعلن بيجحالدی فاعلاتن رخجفرخج مفتعلن جركنخشوج فاعلاتن بلدخذی مفتعلن جركنخشو فاعلاتن كودرزشت مفتعلن • كلستان در بستكه اول ازل نه يزدی ايسه • خواهد امدن بسرشت وی نخست هرچه نبشت خواهد امدن خواهد امدست دينسه اولی اولوردی زيرا كليست در معناسنه اولان خواهد امدست در خواهد امدن دكلدر بسرشت باشكه وی اول نخست ازل هرچه هر نه نبشت نون مقدمه نك ضمی وباء موحده نك كسريله فعل ماضيدر يازدی معناسنه مصدری نبشتن در عربجه كتابت معناسنه مستقبلنده باواوه وشين سينه قلب اولنور ومابيننه بر واو زياده اولنور نويسد ونويسنده دينلور تقطيع كلستان در فاعلاتن رباشكه مفتعلن اول ازل نه فاعلاتن يزدايسه فاعلاتن مفتعلن خاهدام فاعلاتن دنسرشت مفتعلن ونخست فاعلاتن هرچه نبشت مفتعلن فاعلاتن مفتعلن فاعلاتن مفتعلن اكثر نسخده فاعلات مفتعلن فاعلات مفتعلن واقعدر اما غلطدر • طبع وطبيعتی در ادمك نهاد وسرشت • نهاد كسر نونله اصل وبنياد بدن معناسنه در طبع طبيعت معناسنه اولسی منقوددكلدر ودخی نهاد رسم وآيين معناسنه وقومق معناسنه اولان نهادندن صيغه ماضی در سرشت سين مهمله ايله راء مهمله نك كسريله مزاج وطبيعت

رخج
جركين

خواهد آمدن
بود
نخست
نبشت

سرشت

وعناصر اربعه وحروف و یوغرمق معناسنه اولان سرشت دن اسم
مصدر در یوغرش دیمکدر تقطیع طبعو طبب فاعلاتن عنبدر ا
مفتعلن دمکز یا فاعلاتن دوسرشت مفتعلن هامشده بو دخی
منقولدر ◦ یار کلمز ادم اکی کوزم اوجیله قبله نظره ◦ خرم اوله جان
کوکل مدحی ایله بشام وسحر ◦ فاعلاتن مفتعلن فاعلاتن مفتعلن
طی ایدرسه مقتضی دیرلر اکا اهل هنر بحر سبع عشر بن قطعه
دوبحر مدید جاه منصب جاه قوبو راه یولکاه صامن که دخی کا
هو مرول ◦ جاه جیم عربیه فارسیده دخی مستعملدر منصب وقدر
ودولت وعزت معناسنه چاه جیم عجمیله مطلقا قیو کرکسه صو
قیوسی اولسون وکرکسه ایچنده آدم حبس ایتدکلری قیو اولسون
راه یول عربجه طریق معناسنه الفی قصر ایلدره دخی دیرلر کاه کاف
عربیله صامن عربجه تبن معناسنه ومنصب ومندر ومسند
ومأول معناسنه واکسک ایتمک واکسلمک معناسنه اولان کاستن
دن صیغه امر ووصف ترکیبی واسم مصدر در الفی قصر ایله
که دخی لغتدر کاه کوکاف عربیله مارول که باغچه لرده صیتلسی
تقطیع جاه منصب فاعلاتن جاه قیو فاعلاتن راه یول فاعلاتن
کاه صامن فاعلاتن کرهد خکا فاعلاتن هو مرول فاعلات ◦ قین
انا زن مادری بل شوی ار ◦ ینکه قین انا بیو زن بدر ◦ زن بوراده
ارعورت عربجه زوجه معناسنه در زن مادرک اصلی مادر زن در
کلام اضافیدر عورتک اناسی دیمکدر علمیت نقلله مضاف اوزره
تقدیم اولنمشدر شوی شین معجمه نک ضمی وواوله یاء مثناة تحتیه
نک سکونیله ار یعنی عورت اری عربجه زوج معناسنه زنک
مقابلیدر معنای مذکوری اعتبار ایله یاسنیشو دخی لغتدر
بیو باء عجمیله یاء مثناة تحتیه نک ضمیله ینکه وکلین ودینه
وارکز اوغلان وکدوه دیدکلری قوردجعزدرکه اثواب وکتاب
مقفول سیبی بر هلاک ایلر زن بدر قیناته دیمکدر اصلی بدر
زن در عورت باباسی دیمکدر علم اولمغله مضاف الیه تقدیم اولنمشدر

تقطیع

تقطیع قیناتا زن فاعلاتن مادر بل فاعلاتن شوی یار فاعلات ینکه قینا
فاعلاتن نبیو وفاعلاتن زن بدر فاعلات ◦ تول قاز بوزلی در وفرزند
اوغل ◦ کوبکو داماد در اوبناتش مول ◦ تول نونک ضمی وواوله لامک
سکونیله مطلقا قوش یوروننه دیرلر نقله لغاتک نقلی بویله در
ناظم مرحومک قاز یوروننه تخصیصنک وجهی ظاهر دکلدر ودخی تول
اغزلی طشره سنه وطابنجق نسنه یه دخی دیرلر فرزند فانک فتحی
وراء مهمله نک سکونی وزاء عربینک فتحی ونونک سکونیله
اوغل معناسنه اکثر استعمالی بو معنادره ودکاه اولور اوغل وقز عربجه ولد
وتازه چمن معناسنه دخی استعمال اولنور ◦ داماد کوبکو عربجه ختن
معناسنه مول میمک ضمی وواوله لامک سکونیله اوبناتش معناسنه
که معروفدر واکلنمک معناسنه اولان مولیدن دن اسم مصدر در وامر
ووصف ترکیبی دخی کلور تقطیع تول قز بوز فاعلاتن نبیدر ف
فاعلاتن زن ده غل فاعلات کوبکو داماد فاعلاتن ماد دوراه فاعلاتن
ناشمول فاعلات ◦ خشمکین طیره تبیره درطول ◦ اوغل اوغلیده
تبیره کوبری بل ◦ خشم کسر خاء ایله مشهور در فتحیله افصحدر
غضب معناسنه درکین کسر کاف عجمیله ادات نسبتدر خشمکین
خشملو وغضبلو کمسه دیمکدر غمکین ونمکین کبی طیره طاء مهمله
کسری ویاء مثناة تحتیه نک سکونی وراء مهمله نک فتحیله خشم
وغضب معناسنه در پس کلام ناظمده کلام واردر زیرا حمل صحیح
دکلدر زیرا خشملی کمسه غضب دکلدر تبیره تاء مثناة فوقیه نک
فتحی وباء موحده نک کسریله ترکجه طول معناسنه وکوس وزنانکه
چلوله وپاره پاره معناسنه دخی کلور تبیره نونک فتحی وباء
موحده نک کسریله اوغل اوغلی معناسنه تبیره مثله پل باء عجمینک ضمیله
کبری عربجه جسر معناسنه واوکجه معناسنه دخی کلور واوله بول
دخی لغتدر تقطیع خشمکنطی فاعلاتن ره تبیره فاعلاتن درطول
فاعلات اوغلغلی فاعلاتن در تبیره فاعلاتن کبری بل فاعلات
دوله دد قاصر غنه یلکی بادباد ◦ انجکه بستان دی چلقین ستانه

دوله دال مهمله نك ضمی وواوك سكونی ولامك فتحی وهاء علامت
ایله قاصرغه عربجه اعصار معناسنه قاصرغه فارسیده باد كرد دخی دیرلر
باد باد اك كمی بلكن عربجه شراع معناسنه یل معناسنه اولان باد
ایله حافظ یعنی صقلیجی معناسنه اولان بان دن مركبدر بادبانك
معنای لغویسی یل صقلیجی دیمكدر یلكن روزكاری حفظ ایدوب چون
بادبان تسمیه اولنمشدر بستان باء عجمینك كسری وسین مهمله نك
سكونیله المجك معناسنه تركمان لغتیدر ممه عربجه ثدی معناسنه در
ستان سینی مهمله نك كسریله ارقه سی اوزرینه جلقو یوم
كبه دیرلر والمق معناسنه اولان ستاندن صیغه امر ووصف تركیبی
كلور دل ستان كبی كوكل الیجی معناسنه واداث اسم مكاندكه تحقیقی
دان ایله بونك بیننده فرق اوایل شرحده سبق ایدی تقطیع
دولدرق فاعلاتن صرغیلكن فاعلاتن باد بان فاعلات المجكبس
فاعلاتن تندجلقو فاعلاتن بیستان فاعلات یالی بش دوشاب
بكمز خواب دوش كبك كملك بیره كیك وبت سبتش پش
باء عجمینك ضمی وشین معجمه نك آت بلسی معناسنه وقوبجی معناسنه دخی كلور
دوشاب دال مهمله نك ضمی وواوك سكونیله بكمز عربجه دبس
درلر اطباقاتنده مطلقا دوشاب ودبسی ذكر اولنسه خرما
بكمزی مراد اولور اوزم بكمزینه رب العنب دیرلر خواب فتح خاء
معجمه ایله وواو رسمیله دوش عربجه رؤیا معناسنه وكاه اولور مجاز
عربجه نوم معناسنه كلور معلوم اوله كه خانك مخرجی اغزك بوغزه
منضم اولدوغی یردن اولمغله اكثریا فارسیده خاء مفتوحه ومكسوره
دن صكره روم ضمیه اشارت ایدوب واو رسمی یزوله كه تلفظده
اصلا دخل یوقدر خواب واستخوان كبی كیك كاف عربینك فتحی
وباء موحده نك سكونیله كملك قوشی ونادان ومادول معناسنه
كیك كاف عربینك فتحی ویاء مثناة تحتیه نك سكونیله پره كه
انسانه وحیوانه اوشر عربجه برغوث دیرلر واماله كافله كوبكنه
دیرلر عربجه انسان العین معناسنه بیتش سینی مهمله نك وباء

دوله
اعصار
قاصرغه
بستان
المجك
ممه
پش
دوشاب بكمز
خواب
كیك

یاتن كسیه دیرلر كه تركیت
وسكونیله صح
وخوان صح
اولنسه شین ایله دخی لغتدر صح

تجبینك
ضمیله بت معناسنه اولنده شین ایله دخی لغتدر تقطیع یالیسدو
فاعلاتن شابكمز فاعلاتن خامدوش فاعلات كیكلك فاعلاتن
بیره كیك فاعلاتن بتسبتش فاعلات چكره طمله كنلوانمك تحفره
ازه یجقو كف كلاش وهم كره چكره جیم عجمینك فتحی وكاف عربینك
سكونی وراء مهمله نك فتحی وهاء علامت ایله طمله معناسنه چكه
دخی دیرلر وكومك معناسنه دخی كلور كرك صونك اولسون و
كرك اغزك وغیرینك تحفره فانك فتحی وخاء معجمه نك سكونی وبعده فا
ایله رانك فتحی وهاء علامت ایله كنلوانمك معناسنه ازه همزه ایله
راء مهمله مشدده یاخود مخففه نك فتحیله وهاء علامت ایله یجقو
نجارلرك الندن ندندر كلاش كاف عربیله راء مهمله مخففه نك
فتحیله وهاء علامت ایله بودخی كف معناسنه در تقطیع چكره طمله
فاعلاتن كنلوانمك فاعلاتن تحفره فاعلات ازه یجقو فاعلاتن كف كلاش
فاعلاتن همكره فاعلات بوزهم بدفوز اغن اورددم غصه و
غیقو نتد وهم دژم بوز باء عجمینك ضمی وواوله زاء عربینك
سكونیله اغو عربجه سم معناسنه واغو جوره سی معناسنه دخی مرویدر
بدفوز باء موحده نك فتحیله بودخی اغو معناسنه وجوره سی معناسنه
دخی مرویدر دژم فتحی زاء عربیله یاخود تجمیده اورد معناسنه نونند
نونك كسری وزاء عجمینك فتحی ونونله دالك سكونیله اصلنده متغیر
الحال معناسنه در وبو معنای عامك تحتنده مندرج اولان ملول وغصه لو
معناسنده استعمال اولنور ناظم مرحومك نفس غصه معناسنه
قلمسی منقول دكلدر ودخی فرومانده قلمشه واویكه لنمشه وصولمشه
دخی دیرلر كه هر برنده تغیر حال متحقق در دژم دال مهمله نك
كسری وزاء عجمینك فتحیله بودخی اصلنده متغیر الحال معناسنه
ادمه وغیریه صفت واقع اولور وغصه لویه دژم دیرلر تغیر حال
اولمسی اعتباریله ناظم مرحوم بونی دخی غصه وغیقو معناسنه قلدی
اما منقول دكلدر وبو معنای مزبورك وجودی اعتباریله اویكه لو
وهیبتلو ادمه دخی دژم دیرلر تقطیع بوزهم بد فاعلاتن فواغز

بوز
نونند
دژم

كاف عربیله والامك فتحیله وشین معجمه نك سكونیله كرنفس كردن دمرده واقع كیمده
وغیری نسخه لرده اولور كلاش كمی بنیلر صح
وزاء عربیله صح
فتحیله صح
لو
لمشه
بلغ

فاعلاتن وودزم فاعلات غصهوقی فاعلاتن غونزندر فاعلاتن
هم دزم فاعلات طورموق اولدی ایستادن کاستن اولدی اکسلمك
وقلمق خاستن ایستادن همزه نك کسریله کیوتن طورموق معناسنه
مصدردر یاسن دخی لغتدر مستقبلاتنده دوش استد دیرلر کاستن
مصدردر اکسلمك نقص وانتقاص معنالرنه متعدی ولازم استعمال اولنور
مستقبلاتنده سین هایه قلب اولنور کاهد وکاهنده دینلور بس بینده
مرهون وارد رخاستن قلمق عربجه قیام معناسنه مصدردر تقطیع
طرملدی فاعلاتن ایستادن فاعلاتن کاستن فاعلات اولدی اکسل
فاعلاتن مکو قلمق فاعلاتن خاستن فاعلات هم پرستو قرلنجی سیمابدر
زیبوه چیکك جرس آکت سرخابدر پرستو بانك عجمینك واو مهمله نك
فتحی وسین مهمله نك سکونیله قرلنجی دیدکلری قوشدر که مشهوردر
پرستك مثله وقوزوقولاغی سیماب سین مهمله نك کسری ویاء مثناة
تحتیه نك سکونیله زیبوه ترکیده تحریف اولوب شیوه دیرلر زیبق
دینور زیبوه زاء عجمیله بودخی فارسیدر ترکیده شایع اولمشدر دخی
بینده مرهون واردر جرس جیم عجمینك فتحی وراء مهمله ایله سین
مهمله نك سکونیله ترکجه چیکك دیدکلری قوشدر که الاجه باشی
وقویروغی اوزون اولور سرخاب سین مهمله نك ضمیله ترکجه آکت
دیدکلری قوشدر که اوردك کبیدر دوراکانی وتبریزده اولان ترکجه
زیکر یعنی عورتلر قرلنجه سی وقزل صووقان زین شهر آدی دروبی
پهلوانلکده رستم جهانکیرك آتلو ننده بر آت اوبیدرکه سرخاب تاز دیرلر
ایدی تقطیع هم پرستو فاعلاتن قرلنجی فاعلاتن ما بدر فاعلات زیبوه
چیکك فاعلاتن جرس آکت سر فاعلاتن خابدر فاعلات دیدبان
کوزجی طنفند هم کواه صغناجق یرده دی جای پناه دیدبان کوز
معناسنه اولان دید ایله ادات نسبت اولوب ترکجه جی معناسنه اولان
باندن مرکبدر معناسی کوزجی عربجه عین وطلیعه دیرلر کواه کاف
عجمینك ضمیله ترکجه طانق عربجه شاهد معنالرنه جای بر عربجه مکان
معناسنه یاسن جادخی لغتدر پناه باء عجمینك فتحیله صغنجق یر

عربجه

عربجه ملجا معناسنه پناکاه دن مخفف دراما اصلنده پناه التجا ترکجه
صغنمق معناسنه اولان پناهیدندن اسم مصدر دروامر ووصف
ترکیبی درلیك مفعولیت معناسنه در پادشاه عالم پناه کبی که
عالم صغنمش پادشاه دیمکدر جای پناه صغنجق یر دیمکدر معنای
مکان پناده واراکی جای ذکری پناهی معنای مکاندن تجرید
مبنیدر تقطیع دیدبانکز فاعلاتن جیطنفند فاعلاتن هم کواه
فاعلات صغناجق فاعلاتن یرده دی جا فاعلاتن یپناه فاعلات
دی قجاجق یرده هم جای کریز دایه تارك دی تادك داخی نیز
کریز کاف عجمینك ضمیله وکسریله جائزدر واسم مصدر درقجه وقچش
معناسنه مصدری کریختن درکاف عجمینك ضمیله وکسریله جائزدر
قجمق عربجه فرار معناسنه مستقبلاتنده خا زایه قلب اولنور کریز
وکریزنده دینلور جای کریز قجاجق یر دیمکدر تار مطلقا دپه
کرك آدمك اولسون وکرك غیرینك تارك دپه جك دیمکدر کاف تصغیر
ایچوندر ناظم مرحوم دپه جك تارك دیسه اولی اولوردی زیرا معنی
لفظك عینی کتورمش اولوردی معلوم اوله که لغت عربیه ده صیغه
تصغیر استعمال اولنان یرلرده حقیقة صغیر بولنمق لازم دکلدر کاه
اولورکه فی الحقیقة کبیر ایکن تحقیر ایچون صیغه تصغیر ایله تعبیر ایدرلر
وکاه اولور احد ضدینی آخر ایچون استعاره طریقیله استعمال ایدرلر
وکاه اولور صیغه مذکوره ایله تلطف قصد ایدرلر لغت فارسیده دخی
کاف تصغیرك استعمالی بو وجوه اوزره دردر دخی ادات تصغیر ایله
صغر مقداردن تعبیر ایتدکلری کبی قصور شاندن ده تعبیر ایدرمثلا
کوزلکه کورمك خصوصنده کوزدن قصوری اولدیغیچون چشمك دیرلر
ودخی فارسیده دلالت وضعیه حسبیله قطعا معنای صغری افاده
ایده عبارت جه درکه آخر کلمه یه لاحق اولور اول کلمه نك مدلولنده
صغر معناسنی افاده ایدر مثلا کوچك باغه باغچه دیرلر باغك لطافتندن
تعبیر قصد ایتسه لر باغك دیرلر صغرندن خبر ویرمك دلسه لر
باغچه دیرلر فلیحفظ فانه نفیس تا فارسیده ادات غایتدر ترکجه

معناسنه عربجه ص
مصدردر ص
خاستن
سیماب
زیبوه
جرش چیکك
آکت
سرخاب
دیدبان کوزجی
کواه
شاهد
طانق
جای پناه
دیرلر ص
عربجه
پیوند جای لفظی ذکر ... [illegible]
کریختن
کریز
مطلب
وجه استعمال الکاف للتصغیر فی الفارسی
ومعانی
مطلب
قاعدة تصغیر
تا
... [illegible]

دك معناسنه تانك سائر معناسی سبق ایتدی نین ... عربیده
واو عاطفه معناسنه تقطیع دیمجاجق فاعلاتن بین همه فاعلاتن
بیکرین فاعلات دیبینا فاعلاتن رکدتادك فاعلاتن داخنیو فاعلات
تاشی دزیوزده جفت هم دامغول اوردرزانو دزطونق یزولسه
تاشی اول خط درکه یوزده جود ایله غوریلو ایدرلر که تکیده کاجفت
دیرلر دامغول اوردیدکلری نشیشی درکه ادمه وغیری حیوانه اولور
اغوغز وختام ریخنه ده دیرلر بس بیتده مرهون واردر زانودین
غریجه وکبه معناسنه یوکل باء عجمیله زاء عربینك ضمیله طبوق واشق
ویالدر واغك وقن جفزلرك دیسلم اوینی عریجه جکیك دیرلر تقطیع
تاشدریوز فاعلاتن دجفتهم فاعلاتن دامغول فاعلات اوردر زافاعلاتن
نودزطوق فاعلاتن یقیزوك فاعلات جشنن بیوامدر بشی لالنك در
هم سبجی سکی ومصلق بنك در جشنی جیم عجمینك فتحیله واخرنده نونده
ایله ونونسی دخی لغتدر بیرام عریجه عید معناسنه ودوکی ولیمه معناسنه
جشد مثله لالنك پیشی که باغده بشوردکلری خمیردر وطتلو معناسنه
لالك مثله سبکی سینی مهمله نك کسری ووزن ایچون زیاده اولنان یانك
سکونی وکاف عجمینك کسریله ترکجه سبجی یعنی شراب معناسنه در حقیقتده
مثلثنك ادیدرانا استعمال اهل استعمال فرسده سبجی مراد اولنور
وشراب خانیه سکی خانه دیرلر بنك باء عربینك فتحی ونونك کاف
عربینك سکونیله اسرار معناسنه که ترکجه مصلق عریجه عنبل دیرلر
لکن بو معنایی استعمالی اصطلاح عوام اوزره در دیمشلر اصل معنی
بزرنبج در تقطیع جشنبرم فاعلاتن در بشی لا فاعلاتن لنکدر
فاعلات همسبجی فاعلاتن کیو مصلق فاعلاتن بنکدر فاعلات
قورقولوایشده دی کاری سهمناك بلجوق التجکاری صندوغه لاك
کارکاف عربینك فتحیله ایش معناسنه سهم فارسیده قورقو
وهیبت معناسنه ناك یوراده ادات اتصال واتصافدر کار
سهمناك قورقولو ایشی دیمکدر لاك مطلقا تکنه در کرد بلجوق
تکنه سی اولسون وکرك حمیر تکنه سی اولسون وکرك کیسی تکنه سی

ناظم

111

ناظم مرحومك بلجوق تکنه سینه تخصیصی نقلة لغتك تعمیمنه
مخالفدر ودخی لاك معناسنه کلور لکن اول نسنه درکه انکله قزل رنك
بویرلر هندوستاندن کلورکه انده سوکبی بواوتك اوستنه کورلر
تقطیع قورقولوای فاعلاتن شدیکاری فاعلاتن سهمناك فاعلات
بلجغلت فاعلاتن حکلو یصی فاعلاتن دوغه لاك فاعلات
یوغ صوبیندی کوزن اولدی صغن خاك توده اولدی طبوقدن
یعنی یوغ باء عجمینك فتحی وزاء عجمیله غین معجمه نك سکونیله
صوبیننك یعنی صوارقی دکومی کبی وقور یعنی وسم ادم معناسنده
کلور کوزن کاف عربینك ضمی وواوك فتحی وزاء معجمه نك نونك سکونیله
صغن کیك معناسنه کوزن مثله خاك طبواق توده تاء مثناة فوقیه نك
ضمی وواوك سکونی ودال مهمله نك فتحی وهاء علامت اصلنده
دیه دیرلر وهر نسنه که جج کبی یغله بو سبیل اما تشبیه دخی توده
دیرلر تنکی بو راده طبواق یعننه خاك توده دیدکلری کبی تقطیع بوغ صو
فاعلاتن دیکوزنك فاعلاتن دیصغن فاعلات خاك توده فاعلاتن
اولدطبوق فاعلاتن دینغی فاعلات اولدی اوردن کنورمك ریختن
دوکمك وجمقدر بکر ریختن اوردن مدله واوك فتحی وراءنك
سکونیله کتورمك معناسنه مصدردر مستقبلا تنده رایه فتحه
حرکت ویریلوب آورد واوریده دینلور ریختن راء مهمله نك کسری
ویا ایله خاء معجمه نك سکونیله دوکمك عریجه صب معناسنه مصدردر
مستقبلا تنده خارایه قلب اولنوب ریز وریزنده دینلور بس
بیتده مرهون واردر بکر ریختن باء زائده نك ضمیله وکسریله جائز در
بعدنده اولان کافك ضمی وکسری جائز اولدیغیچون تقطیع اولدا ورس
فاعلاتن دیکرمك فاعلاتن ریختن فاعلات دیکوچ فاعلاتن مقدوربد
فاعلاتن ریختن فاعلات ماچجی بالان آتی دراشتلم عریده در
طینغه دی سنب وشتم ماچجی بالان اتی یعنی سرآتی که اما اسبخانه
دیرلر اشتلم همزه نك ضمی وشین معجمه نك سکونی وتا ایله لامك
ضمی ایله جزع وفزع معناسنه در عربیده معناسنه اولمسی منقولدکلدر

ودخی عربیده لفظندن بیدر صحاح جوهریده ایدر العربدة سوء
الخلق وفلان معربد یوزی ندیمه فی سکره انتهی فارسی یی عربیله
تعبیر ناظم مرحومک وظیفه سی ودخی کلیدر صحیح نبیده مرهون وارد وسنب
سین مهمله نک ضمی وکسریله دخی منقولدر وسم سین مهمله نک
ضمیله ایکسی دخی طینق معناسنه در طینق ترکمان لغتیدر طرنق
دیمکدر تقطیع ماجحیبا فاعلاتن لاانتبدر فاعلاتن اسنکم فاعلات
عربدر فاعلاتن طینقدنک فاعلاتن سخنسم فاعلات ٭ اسنک
اساوسرقه اوکسرک ٭ کزلو ده پوشیده پوسیده چرک ٭ آسا مد همزه ایله
اسنه معناسنه اسم مصدر ومصدری آساکشیدن در اسنمک معناسنه
ناظم مرحوم اسم مصدر ایله فرق ایتیوب آسای اسنمک معناسنه
اسم مصدردر دیدوکنه اصابت ایتمشدر ودخی آسا مثل وایقوده
اغزی اجق قالوب واساس وداحت وقائم دیدکلری حیوان معناسنه
کلور سرفه سین مهمله نک ضمیله اوکسرک عربجه سعال معناسنه
علته ومعلوله اطلاق اولنور مصدری سرفیدن در اوکسرمک معناسنه
پوشیده کزلو اولمش عربجه خفی ومستور وپاک عورته دخی دیرلر
پوسیده چرک نسنه اصلنده چوریمک معناسنه اولان پوسیدندن
اسم مفعولدر چوریمش دیمکدر تقطیع اسنکما فاعلاتن سارسرفه
فاعلاتن اکسرک فاعلات کزلودر بو فاعلاتن شیده پوسی فاعلاتن
دچرک فاعلات ٭ اویقوده خورلده اولدی بجست ٭ هم شکسته
درصنق بوتی درست ٭ بجست باء موحده ایله خاء معجمه نک ضمیله
فعل ماضیدر اویقوده خورلده دی دیمکدر ناظم مرحومک لفظ
مذکوره معنای مصدری ویروب اویقوده خورلدمق اولدی بجست
دیمسی صواب دکلدر زیرا معنای مذکور بجستنک مصدری اولان
بجستنک وبجست کیدنک معناسی در بعض محللرده فارسیده
ماضی یه مصدر معناسی ویریلور لکن اول اینجق ماضی مصدر
مقامنده استعمال اولنان یرلرده اولور هر یرده اولمز ناظم مرحومی
اویقوده خورلدی اولدی بجست دییدیکی اصابت ایتمش اولوردی

شکسته

سُنُب
سُنْبه
طینق
طرنق

پوشیده
پوسیده
چرکین

بجُسْت

112

شکسته شین معجمه نک کسری وکاف عربینک فتحیله اصلنده اسم
مفعولدر صنمش معناسنه صکره مطلقا صنق نوعنه اسم اولمشدر
مصدری شکستندر صینمق وصنق کسر اوانکسار متعدی ولازم
استعمال اولنور مستقبلاتنده سین نونه قلب اولنوب شکنند
ولشکنده ودخی شکسته خسته معناسنه دخی کلور مزاجی صنده
درست دال مهمله ایله راء مهمله نک ضمیله بتون وصاغ وسکلنمش
وکمش معناسنه تقطیع اویقوهو فاعلاتن ورلدمعال فاعلاتن دی بجست
فاعلات هم شکست فاعلاتن درصنقبو فاعلاتن تن درست
فاعلات ٭ مهره بونجق مهره هم والاتنزر ٭ قاو چقمق سوخته آتش زنه
مهره بونجق وکاعد وبز مهره سی واوکوز غنه کوکی والارتقه کاغد مهره سی
سوخته قاو که انکله آتش یقرلر ویقمق ویندرمق معناسنه اولان
سوختندن اسم مفعولدر یانمش معناسنه آتش چقمق که انکله
اوچقرلر تقطیع مهره بنجق فاعلاتن مهره هم وفاعلاتن لا زنه فاعلات
قاوچقمق فاعلاتن سوختانن فاعلاتن تشزنه فاعلات ٭ کاسنی
کونیک بوزرلک سپند ٭ هم وتیره کونلک وقوش بوزنی شند ٭
کاسنی کاف عربیله کونیک دیدکلری اوتکه عربجه هندبا دیرلر
غایت نافعدر اصلی بوددر چکنه اطلاق اولنور وبو نوع ماروک
وقصنی معناسنه دخی کلور سپند سین مهمله نک کسری وباء
عجمینک فتحی ونونله دال مهمله نک سکونیله یوزرلک تخمی که بوف
کوزنلرندن قوشبی وبویلر وتیره واوک فتحی ونونک کسری و
یاء مثناة تحتیه نک سکونی وزاء عجمینک فتحی وهاء علامت ایله
کونلک که معروفدر وکنکو صقوزنه دخی دیرلر شند شین معجمه نک
فتحی ونونله دال مهمله نک سکونیله قوش منقاری شبند مثله تقطیع
کاسنی کو فاعلاتن بنکبوز فاعلاتن لکسپند فاعلات هم وتیره فاعلات
کنلکو قشی فاعلاتن بوزی شند فاعلات ٭ غلبه انبوه قصنی انکره ٭
اوده تخم یوبجی دده ٭ انبوه همزه نک فتحیله غلبه ترکجه کورومک

بلغ

سوخته
یانمش

آتش زنه
بیان

کاسنی
کونیکه اوزره
هندبا

سپند
یوزرلک تخمی
شهور اوزرلک
شند
منقار

وتیره
کونلک

معناسنه انكوزد فتح همزه وسكون نون وكاف عجمينك ضمى وزاء عجمينك
فتحيله قصبى ديدكلرى صاقز كبى بر نسنه دو طبيلرده اولور علاج
ايچون استعمال ايدرلر وبصر بالنه دخى ديرلر نخجير نونك فتحى وخاء
معجمه نك سكونى وبعده جيمك كسريله اوعربجه صيد معناسنه
اوجيه نخجير دار ديرلر وسيبو وبول معناسنه دخى كلور دَدْ دال
مهمله نك فتحى وتانك سكونيله بونجى جانوره اطلاق اولنور بونجى
اولينه دام اطلاق اولنور تقطيع غلبانت فاعلاتن بو قصبى فاعلاتن
انكوزد فاعلات اودر وزنخ فاعلاتن جيرهمير فاعلاتن بتيجه دفاعلن
طوملادى خست بالق اعنى شست • نست بوق آرى اوَدْ دوادْ
خست فعل ماضيدر طوملادى معناسنه اما بونم قاتمزده اولان
لغتده لفظ مذكورك مصدرى خستنك معناى مذكوره اولمسى
مذكوردكلدر شست شينى معجمه نك فتحى وسينى مهمله ايله تانك
سكونيله بالق اعنى وبالق اوليجق اولته كه شعرا محبوبلرك زلفن اكثريا
اكا تشبيه ايدرلر وبوندن بومقدار اوق اتيجق كوشى قوبجق يروار نجه
ولطيفه والتمش عدد معناسنده نست مركبدر كلمه نفى اولان نى
ايله رابطه اولوب اصلندن اصلى نى است در تركيب اوليجق الف
حذف اولنمشدر معناسى يوقدر پس ناظم مرحومك نستى يوق
معناسنه قلمسى بو تحقيقدن غافل اولدوغيچوندر بلكه يوق نى نك
معناسى ودخى نيست هستك مقابليدر كه معناسى وار دردمكدر
بودخى فى الوجوده دلالت ايدن ها ايله رابطه اولان استدن مركبدر
اصلى ها استدر تركيب اوليجق الف حذف اولنمشدر ومعلوم اوله كه
لفظ است قچن آخرى مفتوح اولى كلميه متصل اولسه خطدن الفى
اثبات واجبدر جواجه است وبنده است كبى لفظده جائزدر
اما قچن يا وضعا ويا استعمالا آخرى ساكن اولان كلميه متصل اولسه
هم لفظدن وهم خطدن الفى حذف واجبدر نست وداد ست كبى
جملى آنده كلور فليحفظ ودخى استك معناسى دردر هستك معناسى

وارد در

انكوزد
قصبى
صاقز
نخجير
اوتو
صيد
شست
نفت
آرى
اوَدْ

قاعدة للفظ است وهست في الاستعمال

113

واردر ديمكدر مجازا كاه اولور است هست معناسنده استعمال
اولنور نتكم بو بيتده واقع بيت جهان كوجه سراسر الاله زاردست
برهنه پا مرو انجا خارست مراد شاعر بايد كلمه شول يره كه دكن واردر
ديمكدر بو خسته يالك ايق كلمه شول يره كه دكنلر ديمك دكلدر نسنى
بوقلق معناسنه در هستى وارلق معناسنه معلوم اوله كه هستى
ايله بودنك معنيلرى برى برندن ممتازدر هستى نك معناسى
وارلقدر بودنك معناسى اولمقدر كه دلنده اندن عبارت كون
ايله تعبير ايدرلر وجود لفظى كون لفظنه مراد فدر تحقيق معناى هستى
وجوده مغاير ايدوكنه دليل قاطع بو دركه است موجود لاحق اولور
موجود دست دينلور هسته لاحق اولمز هستست دنمز اما بوده
است ديرلر مذكور رابطه لفظنه كه مرادف موجوددر لاحق اولور
اكر هستى نك معناسى موجود معناسنه مرادف اوليدى موجوده
لاحق اولان رابطه هسته ده لاحق اولوردى نته كه بوده لاحق اولور
معناى بود معناى وجود اولدوغندن اوتورى فليحفظ هذا التحقيق
الحقيق آرى مدهمزه وكسرى را ايله فارسيده حرف ايجابدر تركجه
اوَدْ ده ديرلر عربجه نعم وبلى معناسنه ودخى اوَرْدْ ندن استفهامدر
كتوردمش ياخود خبردر كتوردرسين معناسنه تقطيع طوملادى
فاعلاتن خستبالق فاعلاتن اعشنت فاعلات • نستيفا فاعلاتن
ريا وددر فاعلاتن وار هست فاعلات • سوبسو هرياكه دربونو
كيين • هم بوزك انكشترى فاشى نكين • سوسين مهمله نك ضمتيله
طرف تركجه ياكه معناسنه سوبسو هرياكه ديمكدر كمين كاف عربينك
فتحى وميمك كسريله مكى مثله پوسركه بولشكر جنك محلنده بربلوك
آدمى بويره صقلرلر كمين كاه وكمين كه بوسويرى ديمكدر انكشترى
همزه نك فتحى ونونك سكونى وكاف عجمينك ضمى وشين معجمه نك
سكونى وتانك فتحى وراءنك كسرى وياء اصليه ايله يوزك عربجه خاتم
معناسنه تحقيقى ما بعدنده سبق انكشتوانه معناسنه درزيلوك
بومقدارينه چورب آنكله ايش دكدكلرى نسنه دروزه كو معناسنه درك

آرى
سوبسو
كيين
بونسو
انكشترى

انکله اوق آترلر نگین نون ایله کاف عجمینک کسریله یوزک قاشی عربجه
فص معناسنه تقطیع سو بسو هر فاعلاتن یاکدر بو فاعلاتن سو کمین
فاعلات همزکان فاعلاتن کشتی بنا فاعلاتن شنکین فاعلات ٭ پنبه
پنبوق هندوانه قاربوز ٭ ایکی در بوزینه میمون یاربوز ٭ پنبه فارسی
پنبوق ترکی هندوانه قاربوز معناسنه هندوانی مثلا بوزینه باء
عجمینک ضمیله در بو مصراعک معناسی اولدرکه بوزینه نک معناسی
ایکیدر بری میمون دیدکلری جانوردر وبری یاربوزدرکه بیان لغتنه سی
ترکجه یاربوز دیرلر تقطیع پنبنیق فاعلاتن هندوانه فاعلاتن یار
بوز فاعلات ایکیدر بو فاعلاتن زینه میمون فاعلاتن یاربوز بوز
فاعلات ٭ دست ابرنجن بلازک کوشوار ٭ کوپه تیرهو چیل صغرجق قوشی
ساز ٭ ابرنجن همزه نک فتحی وباء موحده نک سکونی وراء مهمله نک کسری
ونونک سکونی وجیمک فتحیله مطلقا بلازکه یعنی ابرنجی دیرلر
عربجه خلخال دیرلر کوشوار قولاق معناسنه کوش ایله ادات مصاحبت
وملابسه وتعلق اولان واردن مرکبدر کوپه قولاغه طاقلمغه
ملابس وتعلق اولدیغیچون کوشوار دینمشدر ودخی کوشوار دم
یکدانه یه دخی دینلور کوشواره مثلا پس بیتده مرهون
واردر تیرهو تاء مثناة فوقیه نک کسری ویاء تحتیه نک سکونی وهانک
ضمی وواوک سکونیله چیل دیدکلری قوشدر عرب تعریب
ایدوب طیهوج دیر وحلیم معناسنه دخی کلور ساز صغرجق
قوشی که بوقره ایله بیاض قرشق الجه قوشدر زرزور دیرلر
باشلی صغرجغه ساز بینر دیرلر ودخی ساز کل معناسنه در بوندن
ایدسر بیننده فرق سبق اندک وفرسنک نشانی وقسله ونسبت
واضافت معناسنه درو کاه اولور کثرتدن وسوکلکدن کنایه اولور
وسر معناسنه دخی کلور والف زائده اولور سنک وسنک سرکبی
تقطیع دستابرن فاعلاتن جنبلازک فاعلاتن کوشوار
فاعلات کوپه تیرهو فاعلاتن چلصغرجق فاعلاتن قوشیساز فاعلا
هم صوده یوزمک شناویدندر ٭ هم دخی ضرمق تراویدندر

نگین
یوزک قاشی
فص
بوزینه
پربوز
بیان لغتنه سی
ابرنجن
بلازک
خلخال
تیرهو
چیل
ساز

شناویدن

شناویدن شین معجمه نک کسریله مصدردر صوده یوزمک
عربجه سباحت معناسنه شناوکردن مثلا شناوریدن
کذلک تراویدن تاء مثناة فوقیه نک کسریله مصدردر
ضرمق معناسنه عربجه ترشح دینلور تراویدن مثلا تقطیع
هم صدرز فاعلاتن مکشناوی فاعلاتن دندرز فاعلات هم زی
ض فاعلاتن مفتراوی فاعلاتن دندرز فاعلات ٭ هجر
بنالیدن اکلدمک دردر ٭ هم زنوییدن سکلدمک دردر
بنالیدن باء زائده نک کسریله نالیدن ندن اکلدمک
معناسنه مصدردر اکلدیه ناله دیرلر زنوییدن زاء معجمه نک
کسریله مصدردر سکلدمک معناسنه واف کشمک و
ایت اولومق وبوکه بکزر معنالره کلور تقطیع هم نالی
فاعلاتن دنالد فاعلاتن مکدرز فاعلات هم زنوی فاعلا
د سکلد فاعلاتن مکدرز فاعلات ٭ هم ضرمق خود کماریدندر
ندر ٭ هم سکوپ قنمق کواریدندر ٭ کماریدن کاف
عجمینک ضمیله ضرمق معناسنه عربجه تبسم دیرلر اسم
مصدردر مصدری کماردر کواریدن کاف عجمینک ضمیله
مصدردر سکمک وقنمق معناسنه در ناظم مرحوم
سکمکو قنمق کواریدن دیسه اولی اولوردی تقطیع هم ضرمق
فاعلاتن خدکماری فاعلاتن دندرز فاعلات هم سکپق
فاعلاتن مکواری فاعلاتن دندرز فاعلات ٭ مستمند
اکلودر کلاغزارق ٭ تلخ اجی اکشی ترش غوره قورق ٭٭
مستمند میمک ضمی وسین مهمله نک سکونی وتاء ایله میمک
فتحی ایله اکلو یعنی حاجتلو وشکایتلو وغملو معناسنه در
کلور لاغزارق عربجه هزال معناسنه تلخ اجی ترش تاء ایله
رانک ضمیله قرش وزننده واصل بوردر وکاه اولور تخفیف
قصد ایدوب رای ساکن قیلورلر اکشی معناسنه ترشیدن
اکشمک بونده راء البته ساکن تلفظ اولنور غوره غیی

شناویدن
تراویدن
ضرمق
ترشح
بنالیده
کاریدن
مستمند
اکلو
حاجتلو
تلخ
ترش
ترش

معجمه نك ضمى وواوك سكوني وراء مهمله نك فتحى وهاء
غير ملفوظ ايله قورق معناسنه معيار جماليده ايدر بو لفظ
مشتق كدرمك قورقمقدندر ديرلر اما مشهور ومسموع
اولدركه بو معنايه زاء معجمه ايله استعمال اولنور تقطيع مستمندك
فاعلاتن كوردرو لا فاعلاتن غزادن فاعلات تلخيانك
فاعلاتن شيرينى عو فاعلاتن رقروق فاعلات اوقاشيدر
خنور وبار دان • قبه تجمعندا اوقلغودر واردان • خنور
خاء معجمه نك فتحى ونونك ضمى وواوله رانك سكونيله اوانواب
عربجه متاع البيت معناسنه قبه وتجمعه وبالتيه وكسره وغيريه
عامدر ودخى جو لكجيلوك آلتنه وقومبره يه دخى ديرلر
باردان خاصدر اومتاعندن قبه وتجمعه اطلاق اولنور ودخى اوده
يوك بغجوق يره دخى باردان ديرلر ودخى بيتده مرهون واردر
واردان متاع بيتدن اوقلغويه ديرلر وحزار وجوال معناسنه
دخى كلور تقطيع اوقاشى فاعلاتن درخنور فاعلاتن باردان
فاعلات قبه تجمعندر فاعلاتن اوقلغودر فاعلاتن واردان
اغليجي دردله اولدى زاروزار • لابه يلوارمق اردقدر هم نزار •
زاروزار ايكسنده ده اولنده زاء عربى وآخرنده راء مهمله ايله
اكليجي نالان معناسنه كلور ناظم مرحومك ايراد ايتدوكى معنى
منقولدر يعنى اكليجي درد له اولدى زاروزار ديسه اولى اولوردى
ودخى زار ادات اسم مكاندر والكثر يا كلمه نك آخرنه لاحق اولور
اسمنك كثرتنه دلالت ايدر لاله زار وكلزار كبى زارى كلدى
ناله معناسنه زاره مثله زار يدندن مصدردر اكلمك معناسنه
لابه اسم مصدردر يلوارمق معناسنه در لابه مثله مصدرى
لابيدن ولابه كردن دريلوارمق عربجه تضرع معناسنه در
ودخى لابه لطيفه ومسخره لق وفسوس معناسنه دخى كلور
نزار نونك كسرى وزاء عربى وآخرنده راء مهمله ايله اراق
وانجه معناسنه كلور تقطيع اغليندر فاعلاتن ديلالدى فاعلاتن

زاروزار

زاروزار فاعلات لابه يلوار فاعلاتن مقادرقدر فاعلاتن هم نزار
فاعلات • خستكى در صيرولق دردد اغريدر • آصلى اويخته
دردد اوغريدر • خستكى صيرولق معناسنه آخرنده كى يا رصفيت
ايچوندر ما قبلندكى كاف عجمى اول معناى وصفيتى تاكيد ايچوندر
زياده قلنمشدر خسته نك معناى حقيقيسى ياره لنمش مصدرى در
خانك فتحيله ياره لنمك معناسنه هر صيره يه خسته ديمكلرى
مجازدر درد اغريدر وصرى وبورى عربجه وجع معناسنه
در دكردندن مصدردر اغرمق واغرتمق معناسنه آويخته
مذهبه وكسره واوله اصلنده اسم مفعولدر اصلمش معناسنه
مصدرى اويختن در اصلمق معناسنه مستقبلا تنده خاء زايه
قلب اولنوب آويز اويزنده دينلور ودخى اويخته صارقمش
واصيق نسنه وهر نسنه نك چوره سى معناسنه ده كلور اويز
مثله دزد دال مهمله نك ضمى وزاء معجمه نك سكونيله اوغرى
عربجه سارق معناسنه هر كوردوكى اغزيه دوزد افشار ديرلر
دزديدن مصدردر اوغرلق معناسنه تقطيع خستكيست فا
علاتن صيرولقدر فاعلاتن دغردر فاعلات اصلنا فاعلاتن
ويخته در فاعلاتن دغردر فاعلات • يافتى بولمق ديمك
كفتى دردم • دلك دمك دخى سفتى دررو • يافتى بولمق معناسنه
بوراده تكرار واقع اولمشدر زيرا بحر تكلمده سبق ايتدى ايدى
كفتى مصدردر ديمك تكلم معناسنه سفتى دلمك معناسنه
بونده دخى تكرار واقع اولمشدر زيرا بكرمى بشنجى بحرده ذكرى
سبق ايتدى ايدى تقطيع يافتى بل فاعلاتن مقدمكفت فا
علاتن تندرد فاعلات هم بكل فاعلاتن مكدحسف فاعلاتن
تندرد فاعلات • نودمكشد شنحه ديمك هيبت شكوه ••
اولدى كوردستانده برطاغ كورده كوه • شه شين معجمه نك
ضمى وهانك سكونيله كلمه تعزيه در بو معناسنه وبوكسنه
نك يوزينه توكرمك معناسنه وتف واف وقادرش ويمك

وبزار اولمق معناسنه دە کلور شکوه شین معجمه ایله کاف
عربینک ضمیله هیبت وخشیت وبورشقلق وعجب معناسنه
تخفیف اولنوب شکوه دخی دیرلر اولوغه شکوهی دیرلر
اولنمغه شکوهیدن دیرلر مصدر در کُرده کوه کاف عربینک کسری
واخرنده ها علامت ایله شایدر کوه بیستانده بو بیوک
طاغدر قومنک اکثری ملاحده ایش ففتی حقیقی ظهور ایدرمکه
بو عبارتده تغییر وتصحیف وار در صحیحی گرد کوه در
کاف عربینک ضمی ودالک کسریله اصلی کوه کُرددر کرد طاغی
دیمکدر علم اولمغله مضاف الیه تقدیم اولنمشدر **تقطیع** تو دیمکدر فاعلاتن
شهد مکرهی فاعلاتن بتشکوه فاعلات الذکر دس فاعلاتن تتدبر طع
فاعلاتن کرده کوه فاعلات • بادبیزن بادزن هم بلیزه بی مزه طتسن
خوطتلو بامزه بادبیزه بادزن ایکسیده بلیزه معناسنه عربجه مروحه دیرلر
باد بار مثله باد باذ کبی کبی حرف نفی مزه میمک فتحیله یا خود ضمیله وزاء
عربینک فتحی وهاء علامت ایله طا دیمک چشنی ولذت معناسنه بی مزه طتسز
دیمکدر بامعیت ومصاحبت معناسنه عربجه مع کبی بامزه طتلو دیمکدر **تقطیع**
بادبیزن فاعلاتن بادزن هم فاعلاتن بامزه فاعلات • حب دانه خوشه سلقمدر
عربجه اوکی سنبله • دبه کون بردق کلندر بلبله • حبه فارسیده دانه معناسنه
استعمال اولنمز بلکه برجکردک اغزنده استعمال ایدرلر که ایکی ادبه
اغزیده دانه معناسنه حبه عربیدر پس کلام ناظمده حبه عربیدر
لفظ عربینک حکمنه تعرض ناظم وظیفه سی دکلدر معلوم اوله که زبان
فارسیده حاء مهمله اولمز بلکه یا عربیدن اولوب استعمالی کندو دللری کبی
تصرف ایدرلر لسان عربی جمله دللرک اشرف وافصحی اولدیغیچون ویا خود
ویا خود غیری دلدن نقل ایدرلر ویا خود عوام تحریف ایدوب حائله
تلفظ ایدرلر فلیحفظ خوشه خاء معجمه نک ضمی و واوک سکونی وشین
معجمه نک فتحی وهاء علامت ایله بغدای وار بنک باشی که عربجه سنبله
دیرلر وبونلره بکزر حبوباتک باشی وصلقم داکم صمل وکوکدع سنبله

116

سنبله بورجی معناسنه دە کلور دبه دال مهمله ایله باء موحده نک فتحیله
بردقدر که کونلک اولور جره کبی سفرده صو قابی ایدرلر وکوندن
یاغ وبال ومعجون قابلیسنه دخی دیرلر اصلی عربیدر لسان عربیده معناسی
اخیره استعمال اولنور انجق نتکم جوهری صحاحده ایدر والدبة التی هی
للدهن انتهی بلبله ایکی باء موحده نک ضمیله برحمز قلحیدرکه قورشنده
در ترکجه کلندر دیرلر کاف ولامک کسریله وامزکلو برده دخی دیرلر
عربیدر فارسیده دخی مستعملدر **تقطیع** حب دانه فاعلاتن خوشه دی
فاعلاتن سنبله فاعلات دبکنبر فاعلاتن دکلندر فاعلاتن بلبله
فاعلات • بو کلمک اولدی سکیزیلدن ستور • الغیه دیرلر کوشد
نیشخور سکیز یلدن سین مهمله ایله کاف عجمینک کسریله ترکجه بو کلمک
یعنی قلغمق معناسنه وجالغمق معناسنه دە کلور ستور سین
مهمله ایله تاء مثناة فوقیه نک ضمیله اسم عاملدر طوار معناسنه
قلمشلر که قسرق سهو سنه دیرلر ترکان طائفه سی اتی تعبیر ایدرلر
ناظم مرحومک کلامی قول اوزره مبنیدر ودخی بیتده مهون وار در نیشخور
نیشخوردن مقصور در وزن ایچون زیرا دالسز لغت اولمسی منقول
دکلدر کوش معناسنه بعض حیوان یم یدکدن صکره کوش طورر
تقطیع بکلمک اول فاعلاتن دی سکیزی فاعلاتن دلستور فاعلات
القیدر فاعلاتن لرکوشد فاعلاتن نیشخور فاعلات انجغرق اولدی
زغنک اما آروغ • اولدی تکرمک دخی یالان دروغ • زغنک زاء عربیله
عین معجمه نک فتحیله انجغرق علتکه اطباقا تنده فواق دیمکله معروفدر
وکوز قبه مق عربجه لحظه دیرلر انجغرمه زغنکیدن دیرلر آروغ مد
همزه ایله قصر ایله دخی جائزدر وراء مهمله نک ضمیله ککرملث عربجه
جشا دیرلر اصل اروغ کرده در کردن حذف اولنمشدر ودخی بیتده
مهون واردر دروغ دال مهمله ایله راء مهمله نک ضمیله یلان عربجه

کذب معناسنه یلانجیه دروغ زن ودروغ کوی دیرلر تقطیع ابجم قال
فاعلاتن دیز عنکم فاعلاتن مادروغ فاعلات الذکر فاعلاتن مکذ خیا
فاعلاتن لند دروغ فاعلات • ایچ یعنی بیه قفردق چرده دوده اوبه
چادره خیمه چره • بیه بای عجمینك کسری ویاء مثناة تحتیه ایله
هانك سکونیله ایچ یعنی وشرحه معناسنه چرده جیم عجمینك فتحی
وزاء عربینك سکونی ودال مهمله ایله راء مهمله نك فتحی وهاء علامت
ایله قفردق که معروفدر دوده دال مهمله نك ضمیله کوجك قبیلیه دیرلر
که ترکجه اوبه دیرلر بیوك قبیله یه دودمان دیرلر خیمه چادر معناسنه
عربیدر فارسیده دخی مستعملدر چره جیم عجمیله راء مهمله نك فتحیله
وهاء علامت ایله بودخی چادره دیرلر تقطیع اجیغییی فاعلاتن
هقفردق فاعلاتن چرده فاعلات دوده اوبه فاعلاتن چادره حی
فاعلاتن مجره فاعلات • ایچ درون هامون یزی قیرك کنار • اولدی
سوپرکه دکن چاروب خار • درون ایچ معناسنه هامون دوز یر
ترکجه یزی عربجه صحری دیرلر کنار کاف عربینك فتحیله ترکجه قیراق
عربجه طرف معناسنه ودخی کنار حالت وصلتده قوجمق معناسنه
بونکله وصلتدن کنایه ایدرلر چاروب جیم عربیله سپرکه عربجه
مکنسه دیرلر چارو مثله ودخی چاروب صیغه امردر یرسپر
دیمکدر ووصف ترکیبی درسپرکه چالجی دیمکدر خار خاء معجمه
ایله دکن عربجه شوك دیرلر تقطیع اجدرنها فاعلاتن
منیزیقی فاعلاتن رکنار فاعلات الدسپر فاعلاتن کدخیجا
فاعلاتن روبخار فاعلات • بکدش همتا دکل همزاد ایکز •
آبکیر اولدی کول ودریا دکز همتا هانك فتحیله اصلنده بکدش

117

بکدش معناسنه درکه برادم برادمه بکزرسه اول بکزین ادمه دیرلر صکره
مطلقا نظیر وشبیه معناسنه استعمال اولندی بی نظیره بی همتا
دیرلر همزاد بله طوغمش یعنی اکز عربجه توأم دیرلر معناسنه •
آبکیر اصلنده وصف ترکیبی درصوطوتجی معناسنه دیمکدر کول
صوطوتوب کندیده صویی جمع اتدیکیچون آبکیر دیرلر دریا دکز عربجه
بحر دیرلر دریاچه کول دریاجك دیمکدر تقطیع بکدشهم فاعلاتن
تادکلهم فاعلاتن زاد دکز فاعلات آبکیرل فاعلاتن دیکلو در
فاعلاتن یادکز فاعلات • گورخانه دخمه در کیکش فراخ •
هم چقل چاغل شغال وسنکلاخ • دخمه دال مهمله نك فتحی وخاء
معجمه نك سکونیله گور معناسنه گورخانه دخی فارسیدر شول اوه
دیرلر که ایچنده قبر اوله اصلی خانه گوردر علم اولمغله مضاف الیه
تقدیم اولنمشدر ترکیده دخی شایعدر فراخ فانك فتحیله کیکش
عربجه واسع معناسنه کیک لکه فراخی وفراخا دیرلر شغال
شین معجمه نك فتحیله ترکجه چقل دیدکلری معروف حیواندر سنکلاخ
سین مهمله نك فتحی ونونله کاف عربینك سکونیله طاشلی و
چاقللی یره دیرلر چاقلر دخی دیرلر ناظم مرحوم نفس چقل
معناسنه قلدی اما منقول دکلدر چقل عبارتی ترکیده اوق طشلی
دیرلر چاغل دخی دیرلر ودخی ناظم مرحوم بو مصراعده ترتیبه
رعایت اتمدی نظمدن اوتری تقطیع گورخانه فاعلاتن
دخمه در کی فاعلاتن سنکلاخ فاعلات لوخصا زاخ اولدی
کیشفراخ فاعلات هم چغلی فاعلاتن قلشغال فاعلاتن جحم

مامی بیشیاد • بویل امسال اولدی بلدر اولدی یاد • زاج زاء عربیله
واخرنده جیم ایله فارسیده لوخصه عورت معناسنه در عرب تعریب
ایدوب حزه بویه مرکبه قوید قلری نسنه معناسنه استعمال ایدر •
بیشیاد بانک عجمینک کسریله ترکجه مامی یعنی ابه که عورت دوغرد ر
امسال اصلی ایم اولوب فارسیجه این ترکجه بو معناسنه اولان
ام ایله یل معناسنه اولان سال دن مرکبدر بویل دیمکدر یاد
باء عجمیله ترکجه بلدر یعنی گچن یل معناسنه تقطیع لوخصه زاج فاعلاتن
خلدی مامی فاعلاتن بیشیاد فاعلات بویل امسل فاعلاتن
اولدی بلدر فاعلاتن اولدی یاد فاعلات • هم جریدن
اوتلمق اوتله بجر • اوبجی وجرجی بزشک بیلود • جریدن جیم
عجمینک فتحی وراء مهمله مخففه یاخود مشدده نک کسریله
مصدردر اوتلمق عربجه رتع معناسنه بجر باء زائده نک
کسری وجیمک فتحیله امر حاضردر اوتله دیمکدر بزشک
باء عجمیله زاء عربینک کسریله وشین معجمه ایله کاف عربینک
سکونیله ترکجه اوبجی یعنی بعض ادویه ایچون اود صتن حکیم
دیمکدر بیلود باء عجمینک کسری ویاء مثناة تحتیه نک
سکونی ولام ایله واوک فتحیله ترکجه جرجی عربجه صیدلانی
دیرلر تقطیع هم جریدن فاعلاتن اوتلمقات فاعلاتن
بجر فاعلات اوبجی وجر فاعلاتن جیز بشکو فاعلاتن
بیلود فاعلات • کوده آماش شیشد

زاج لوخصه

مامی ابه

امسال اصله ایمسال

یاد

بجر اوتله

بیلود جرجی صیدلانی بجی

118

کوده آماش شیشدی ایلیتن قیدجوغی صونکلر کوبلا آماس مد حمزه ایله قمرد نجی
لغتدر کوده اولان شیش دورم دیل طوتمق معناسنده کلور اما شولشیمک
اماسیدن دیرلر مصدر در ابلا مد حمزه وکسر باء موحده وفتح لام وهاء
علامت ایلشنده اولن قبرجوج که اکثری خلطی طبیعت دفع ایدوکندن اولسور حکما
قاتنده ادمک اعضاسنده اولان جبجکلر که عربجه جدری دیرلر وایت
دیدکلری علتدر ودخی بیتره مرهون واردر کوبله کاف عربینک
ضمی وواوک سکونی وباء عجمیلک کسری ولامک فتحی وهاء علامت
ایله کویا درصو اوزره اولان قبرجوق که یغمور یغرکن اولور عربجه
حباب دیرلر تقطیع کوده آناعلاتن ماس شیشدر فاعلاتن ایلا فاعلات
تنغرجق فاعلاتن عنیصعنکدر فاعلاتن کوبله فاعلات که بجی اولورتنه درمله جر
ایوه به هم کبد وهم یومق ودوکم کره که کسر کاف عربجه وسکوندرم
هاایله کجی عربجه صغیر معناسنه وشاح الجق دنی معناسنه کلور ده کسریم
وسکون هاایله اولور عربجه سیلد معناسنه وند یعنی یوق معناسنه
ده کلور به باء موحده نک کسری وهانک سکونیله ایوه دیدکلری
میوه عربجه سفرجل دیرلر وایوه عربجه حسن معناسنه ده کلور کروه کاف
عجمیله دانک ضمی وواوک سکونیله وهانک فتحی واخرنده هاء علامت
ایله یومق وبوم دیوالق نسنه لره اطلاق اولنور حصره اولور
ادسون وحفوهه له طلابه دخی کروه دیرلر کره کاف عجمیله راء مهمله
نک کسری وهانک سکونیله دوکم عربجه عقده معناسنه تقطیع که بجیدر
فاعلاتن ایوبه فاعلاتن هکمر وهو فاعلاتن بو معنودو فاعلاتن ککره فاعلات
هم درخت وشاخ آنجه اولری بوق هی نهند فورلرنها دنزر قومق درخت
دال مهمله نک کسری وراء مهمله نک فتحیله کلمش شجر کسلدکدن صکره
چوب دیرلر ودخی استعاره طریقیله کلمشی شجره دخی اطلاق اولنور نتکم
بو بیتده واقعدر بیت لاله خدکدن مکر کل رنک وبوا عرض لکم درخت
صاردین کرد رزلر بازارلرده خوشی استعاره واقع اولمشی دیمکدر
که طل رنک وبوبولوب تازه وتراولمش درلاله خد محبوبه مقارن اولمغله
وجوب جغز قوت غازیه دنایه استعدادن بولوب درخت مرتبه سنه

اماسیدن

کوبله حباب

کره

به ایوه

کروه یومق دوالق

کروهه

درخت چوب

وارمشور وبو معناده حكايت اولنوركه شاه منصورك استادى كه
شاه اوغلان ايكن ايوه جوغيله تاديب ايدوب دوردى پادشاه
اولدقدنصكره استادينى دعوت اتدكده عتاب ايده استادى بلديكه
درونده ايوه جوغى آجسى وار ديكى ايچينه برايوه كزلادى قاتنده
وارجق عتابله خطاب ايديجك ايوه يى يكسن چقردى دابيتى اين ميوه
آن درخت يعنى بوآديه ومعارف اوشجرك ثمره سيدر شاخ بودق
ديو نيوزى معناسنه ده كلور شاخسار مثلى ادات حالدر نهند نونك
وهانك فتحيله فعل مضارع جمع مذكر غائب درقور ديمكدر مفردى نهد در
مصدرى نهادن دربونك كسريله قومق عربجه وضع معناسنه تقطيع
مهدر خنو فاعلاتن شاخ خيال فاعلاتن ديبدق فاعلاتن مينهند قور فاعلاتن لرنهادن
فاعلاتن در رنق فاعلاتن انجمن آبستن وزادن ديمكدر درنك وبوكلو طوغرمق
خ رنج انجمن همزه نك فتحى ونونك سكونى وجيم عربيك ضمى وميمك فتحيله
اصلنده درنك وجمعيت يرى معناسنه درعربجه محفل ومجلس درلر آبستن
مد همزه وكسرى باء موحده ايله انسانده وحيوانده بوكلو اولاديديه
درلر زادن زاء عربيله طوغرمق وطوغرلق معناسنه لازم ومتعدى كلور
مصدر درستقبلاتنده دال مهمله يايه قلب اولنوب زايد وزايزه ديلور
پس بوبيتك مصراع اولى ثانيه مرهوندر رنج زاء مهمله نك فتحى ايله
امك ورحمت وخستهلك عربيله مثله وانجلك معناسنه اولان رنجيدن امر
درخته ورنجلوكيشه رنجور ديرلر تقطيع رنجها فاعلاتن بستونزافا
علاتن ديدملك فاعلات درنك يك فاعلاتن بوطرمق فاعلاتن رنجك فاعلاتن
سوله كندر كنيشلر كنولق دخى شالق پلاس ديكى نوكنشش كاف عربيك ونونك
فتحى ونايله شين معجمه نك سكونيله سروشجريكه برمعروف طوغرى شجردر سوا
مجوبارك بوين اكا تشبيه ايدرلر سرو فارسيده مستعملدر كنو كاف عربيك ونونك
فتحيله كندر ديدكلاركتاندركه اندن اوغان ايدرلر كندر كخنه كنوداند كنواته ديرلر
لق لامك تخفيله شالق شله سال پلاس يعنى اسكى تنتان نونونك فتحيله شايد
ضيله دخى لغتدر بكى عربجه جديد معناسنه تقطيع سه دلكن فاعلاتن دركنفشى
فاعلاتن لكنو فاعلات لعدخن فاعلاتن لغيلاسو فاعلاتن يكينو فاعلاتن

ديوجه اولادى سلك داخى زلى يوبشو بكذار دقوبوعنز كلو ديوجه عامه نعله
لغت قاتنده تخيل يتى دكوه معناسنه درامام شيخ ابو اسمعيل جرجانى سلك معناسنه
ده نقل ايلمش ناظم مرحومك كلامى بوكه مبنيدر زلو زاء عربيله عجميله ده منقولدر
زله تخفيف لامله كذلك بشو باء زائده ايله شين معجمه نك ضميله امر حاضردر بجه
يونجه اغسل معناسنه مستقبلاتنده سين مهمله يرينه يا ايله وادكتوب شويد وشو بنده
دير بكذار باء زائده نك ضمى دوزن ايچون كاف عجمينك سكونيله امر حاضردر
قو معناسنه مصدر كذاشتن دركافك ضميله قومق وقطا ويرمك وكچمك معناسنه
درستقبلاتنده شين ذاله قلب اولنور كذار وكذارنده ديرلر كلو كاف عجمينك
فتحيله بوغز عربجه حلق معناسنه تقطيع ديوبال فاعلاتن دبسلكزافى علاتن جزلو
فاعلاتن بوبشوبك فاعلاتن زاردقوبو فاعلاتن عركلو فاعلات ۰ پا برهنه پالن
ايق بنده كى قوللق اولدى قاش حشم بارنده كى پا ايق پايدا مقصوددر برهنه باء
موحده نك كسرى ودالك فتحيله پلپجى عربجه عارى معناسنه پا برهنه پالن ايق
ديمكدر بنده كى قول تفصيلا سبق الذى نبره كى كاف عجمى وياء وصفيه ايله قوللق ديمكدر
پس بينده مرهون واردر بارنده كى قش كونلرنده يعنى بيغمورايله قارشق قاردر
كه تركجه اكا قاى ديرلر بغش دخى درلر تقطيع پا برهنه فاعلاتن پالن ايق فاعلاتن
بنده كى فاعلاتن قوللغرى فاعلاتن قاپيهها فاعلاتن رنده كى فاعلاتن ۰ بس بس
بيتر خيلى بس اوبله اولسه بيس بيتش قالمشلره فرياد رسى بيس باء عربيك
فتحيله بتر واچق ديمه وفاتنده معناسنه كلور بس باء عجميله ادات جزادر عربجه
اذاكان كذكدر تركجه اوبله اولسه معناسنه درو صوكى واز ذ واوك معناسنه
ده كلور فرياد رس وصوتركبى درمعناى مدد ايرشدرجى درمدد معناسنه
اولان فرياد ايله ايرشدرمك معناسنه اولان رس لفظندن مشتق رسن دن
مركبدر قالمشلره مدد ايرشدوب معاونت ايدنلكسيه فرياد رس ديرلر
تقطيع بس بيترحى فاعلاتن ليبيل فاعلاتن الس فاعلاتن بيتش قالمش فاعلاتن
لرفرفا علاتن يا درس فاعلاتن ۰ صع طرد كا درس دبيغوله بوجق جم
درى الجوع اشتدان اوجق كا درس كاف عجميله ويامثناة تحتيه نك سكونيله
ايله مطلق بوجق معناسنه كيرك ادبوجى اولسون دكرك غيرى وطارصوقه
وتنكيه معناسنه كلور بيغله مثله الجوع همزه نك فتحى ونونك سكونيله

وجیمك ضمی واحد یزه عینا جمله اوجق که آنده آتش یقرلر دا نجغرق واوجق
دیکلم معناسنه کلور آتشران بودخی اوجق معناسنه در داتش پرست
یعنی آتشه طبجی معناسنه کلدر **تقطیع** حلطوکی فاعلاتن وربیعو فاعلاتن
لیجق فاعلات حمد خیانی فاعلاتن جوجی آتش فاعلاتن د ناجق فاعلاتن
بیره بولیدر طبرحون تحظلون توزجتو کی کتمدی اکنون دکنونا طبرحون
حاء مهمله ایله باء موحده طاء فتحیله قزل سکوت بید طبری دخی دیرلر و قوری
شنجر و تازه یابند و طبلغو شنجرکه براوزونی قزل شنجردر معروف دیمشی
لی کره بولی درلر بیره بولی معناسنه مشغول کلدر تغیر ظن ایدرم بو عبارتده
ناسخلرك تصحیف و تغیر وار در اصلا کره بولی درکه مذکور شنجرك عیندر
تحظلون تاء مثناة فوقیه نك فتحی و خاء معجمه نك سکونی و کاف عربیله لامك
ضمیله جوزکه ایجی جقمدده عبرت اولور تحظلوه مثلا اکنون همزه فتحیله و کاف
عربیك سکونیله شمدی عربجه الآن معناسنه کنون کافك ضمیله بولغه مقصود ردر
بودخی شمدی معناسنه در وان شاء الله معناسنه کلور **تقطیع** بیره بولی
فاعلاتن درطرحن فاعلاتن تحظلون فاعلات قزجوکی فاعلاتن شمدی اکنو
فاعلاتن توکنون فاعلات رشکی کوی پشکی بتکلی قیچ بر کشتوان
ات طونیدر خود اشق پهلوان رشکی راء مهمله نك فتحیله کونی دبجزت معنا
سنه پشکی باء عجمیله فیتونی و جروده و قرحه و طوجق دبو نجه قرمنی دقورجق
معناسنه کلور بر کستوان باء عربیله و عجمیله منقولدر اتله طونی یعنی آتك اسبابی
ترکجه چقال دیرلر خود خاء معجمه نك ضمی و واو و داللك سکونیله جقود بود
قافیه سنده استعمال اولنور توغلغه دمور تغیه دیرلر جلع کوننده بلشه
کیرلر ترکجه اشق دیرلر یاء مثناة تحتیه نك فتحیله یاخود کسریله پهلوان د
بها در و صالح طور معناسنه درجی پیلان کلور پهلوان لفظی دخی فارسیدر
ترکیده دخی شایع اولمغله ناظم مرحوم یلی بو نکله تعبیر ایلدی پهلوان فارسیده
شجیع عقلو و قوتلو و دلیر و قو باتق و سر عسکر و فرسدن بر طائفه معناسنه
کلور ابن کمال علیه رحمة المتعال دفایعده ایدر پهلوان مفرد اولمق الکلنر که
سپاه معناسنه مفرد اوله اما مقتضای تدقیق نظر اولدر که مرکب اوله بر جزئی
پهل در که حشم در عرب خیل و حشم دیر عجم سپه و پهل در و بر جزئی وان

درکه

طبرحون
بیره بولی

اکنون کنون
الآن

دشنک
عبرت

خود اشق
توغلغه

پیل
پهلوان

مطلب
معانی پهلوان

درکه

اصلا پان در حافظ معناسنه نتکم سکبان و قربان درلر پهلوان دخی معناسنه ترکیب
حافظ حشم در اصلا وان پهلو در علمیه نقل اولنمقده مضاف الیه تقدیم اولنوب
قاعده ترکیب تغیر اولنمشدر **تقطیع** رشکی کونی فاعلاتن پیشکش فاعلاتن
کستوان فاعلات اقطنیدر فاعلاتن خود اشتقیل فاعلاتن پهلوان فاعلات
رشته و خیره و خسو بیته نذر ارجاسی قیتا قیتانه در راء مهمله نك فتحیله
رشت مثلا ارجاسی یعنی صف معناسنه دیو معنادن اخذ اولنوب بری بری
یاننده صره صره بازار د کانلرنده استعمال ایدرلر و دخی بازار معناسنده
استعمال ایدرلر خیر خاء معجمه نك ضمی و سینی مهمله ایله راء مهمله نك سکونیله
اتا معناسنه حسنت مثلا خیره و خیره کذلك خسو بینه خاء معجمه ایله سینی مهمله
نك ضمی خیر دینه مثلا خیره و خیریه و خیر ور و خیر وره کذلك پس
بیتك مطرعی اولی مطرعی ثانیسنه مرهونیدر **تقطیع** رشتو خیس فاعلاتن
وخیولی فاعلاتن نذر فاعلاتن ارجاسی فاعلاتن قیتاقی فاعلاتن ناندر
فاعلات دارلق حقیقت در پیوسته در اولمق پیب اولان آهسته در
حقیقت وارلق معناسنه تفصیلی سبق اتیدی پیوسته اولمق و جنق معناسنه
ده کلور سو رصون وار و ر آهسته مدهمزه له یب یب معناسنه ونعم و
ددولك طوار دد دلك آدم معناسنه ده کلور **تقطیع** دارلقهس فاعلات
بیتدر ربی فاعلاتن دستور فاعلاتن اولشقیب فاعلاتن بیالنا فاعلاتن
حصتدر فاعلاتن کوچك پستو سی خاتون سیم کوچ نفک زبطانم
کورك اولدی دم پستو باء عجمیله ستوقه مثلا کو پجك دیمکدر یعنی کوجك
کوبکم تواتو یعنی ایچنده اقچه قوزلرتی سیم مهمله نك کسریله خاتون معناسنه
سیم سینی مهمله نك کسریله و تانك فتحیله ترکجه کوج عربجه جور معناسنه
ایدیجی ظالم ستمکار دیرلر دخی بیتك مرهون وار در زبطانه زاء عربیله
اغز قوقمه دیرلر دخی طوزاغنه دخی دیرلر دم دال مهمله نك فتحیله
دمرجیلرك کورکی **تقطیع** کوچکی فاعلاتن توستینجا فاعلاتن تونیم
فاعلاتن کجنکرب فاعلاتن طانه کورکی فاعلاتن اولدم فاعلات بکبر قزدد
شیزه کالم ار کوزن عورت بانجم قولها فلاحنی د رصیح د دشیره
دال مهمله نك ضمی و واو ك سکونیله کبر قریعنی قزاد غلانی معناسنه قرلنه

خسر
آتا
قیننا

آهسته

سیم
کوج

دم
کورك

زبطانه
اغز نوقطه دیر

کالم ارکورش
بالا بوجه
بیسه آله
هویدا عیان
زنبر تذکره
شوخ کیر

دوشیزکی دیر بو کالم کاف عربیله ارکورش عورت یعنی آری اولوب براره دخی
وارن عورت مشهور اولان اولدرکه اره وارش عورتة اطلاق اولنور
ودخی بستده مرهون وار در بلخم بای عربیك فتحیله فلاخن فانك فتحیله اکیسی
دخی صبان معناسنه که انکله طاش آترلر تقطیع بکر قزدن فاعلاتن شیر
کالم فاعلاتن ارکورن فاعلات عورتیل فاعلاتن حجفلاخن فاعلاتن در صبان
فاعلات یوجه بالا یوجی دلاله درهم اویق تندیسه آله در بالا یوجه معناسنه
دلاله یوجی عورت یعنی بوزونکلك ایدیجی عورت تندیسه تاء مثناة فوقیه
نك فتحیله اوین که بوستانلرده ایدرلر قوش اورکتمك دن اد نوری ومطلق
دوزمه عورت والاجه معناسنه ده کلور بیسه باء عجمیك کسریله الاشنه
والاجه والا قرغه وصقصغن وابرصق معناسنه ده کلور تقطیع یوجه بالا
فاعلاتن یوریجیدل فاعلاتن لالدر فاعلات صمایق تن فاعلاتن دیبیل
فاعلاتن آلدر فاعلات صونیت اندر قشلق پرنیان اولدی نا قشلو هویدا
درعیان نی تش عربجه قصب معناسنه طرف مکان تحقیق اوایل شرحده سبق
اتدی نیستان قشلق معناسنه در پرنیان باء عجمیك فتحیله نقشلو حریر یعنی در
کرك بلطو نقش اولسون وکرك الله ایلمش اولسون والکلس دوله معناسنه
ده کلور ودخی بیتده مرهون واردر هویدا ضم هاء ایله سوییلا وزننده مشهور
دردر فتحیله کیزا وزننده جائز در آشکاره وعیان معناسنه در تقطیع حمیستن
فاعلاتن درقشلق فاعلاتن پرنیان فاعلات الونا تش لوهویدا فاعلاتن
درعیان فاعلات نکته ذر فسر زنبر چکرکه درملخ شوخ کیر در چرك تازیجه
وسخ زنبر زاء عربیك فتحی ونونك سکونی وباء موحده نك فتحیله تذکره که
انکله یلجق یا غیرسنه گتوررلر زنبده مثلا ناظم مرحوملک نکته دید دکنده مراد
تذکره دیمك ایسه تذکره یه نکته اطلاق معروف دکلدر والمر معروف اولان نکته
دیمك ایسه انکا زنبر اطلاقی معروف دکلدر منقولدر دکلدر ملخ میم لامك فتحی
وخاء معجمه نك سکونیله تزکجه چکرکه عربجه جراد دیرلر شوخ شینی معجمه نك
سکونی کیر عجبه وسخ وکرلشنه یه دیرلر بالا معناسنه اوایل شرحده
سبق اتدی کرلنمکه شوخیدن دیرلر مصدر وشخ داوله سینی مهمله نك
فتحیله چرك معناسنه عربیدر فارسیده دخی مستعملدر عبارة ناظمده

تازیجه

121

رستمه تنبار
دنبه
قوبرق
بخیه نکنك
مطلب انواع الحکما عند الاطباء
خارش کیجیك
دبیر کاتب
کرکدان
مطلب حکایت کرکدان وحملها الفیل علی قرنه الی ان یموت

تازیجه دیمکدر تقطیع نکته درزن فاعلاتن بر چکرکه فاعلاتن در ملخ فاعلات
شوخ که در فاعلاتن چرك تازی فاعلاتن جو سلخ فاعلات دنبه قوبرق
رستمه تنبار خنه کدك بخیه معنیده نکنده در دیدك دنبه دال مهمله نك ضمی
قوبرق معناسنه اکثریا قیون قویرو غنده استعمال اولنور کاهی اکا تشبیهاً
آدمده دخی استعمال اولنور تنب اولنده تاء مثناة فوقیه نك فتحیله اسمه
عربجه حمی معناسنه که عند الاطبا البحث لوغه یتشر رخنه راء مهمله نك
فتحیله کدك دبای کبری وهم صنعتلق نزده کرك اولسون بلچ بوزنده و
دیوارده جمله اطلاق اولنور بخیه باء موحده نك فتحیله وخاء معجمه نك
سکونیله نکنده که دررنیلر بسه ایله قیغانه یول یول دیکرلر تقطیع دنبه قوبرق
فاعلاتن ستمبرخ فاعلاتن نکدك فاعلات بخیمی فاعلاتن دکنده فا
علاتن درد دله فاعلات کیجیك خارش دخی اولدی زیر صاریلق هم
یازیجی اولدی دبیر خارش خاء معجمه ایله کیجیك دیدکلری مرض وعربجه حکه
دیرلر وکچل معناسنه اولان خارندن اسم مصدر در کچی دیمکدر زریر
زاء عربیك فتحی وراء مهمله نك کسریله صارلق وصاولق اوتی عارضه ومعه
وصفه اطلاق اولنور وبر صارواو نتدر زرده چوب دیرلر ویرقان مرضنه
وصعلولنه دخی اطلاق ایدرلر ودخی مرهون وار در دبیر دال مهمله
ایله باء موحده نك کسریله یازیجی عربجه کاتب معناسنه مکتبه دبیرستان دنیلور
که یازی یازجق ویازه اوکرنمك یردر اکرچه اوغلان جق لراوقیجق یرده
شایع اولمشدر تقطیع کیجیکی فاعلاتن رشد خیال فاعلاتن دیزریر
فاعلات صاریلیم فاعلاتن یازجیان فاعلاتن دیدبیر فاعلات کرکدان
ارنج اولدی قیجی غلیچ هم سپاری در اکرازدی اچ کرکدان ایکی کاف
عربیك فتحیله وسکون راء مهمله ایله برجانوددر بر روایتده بر قوشدر
هندستان جزیره لرنده اولور ارسلان پنجه سی کبی پنجه سی ودبه سنده
بعیر بوینوزی کبی بوینوزی اولور ایمش قیل بوینوزنه اورر کتورر فیلك
یاغی ارر کوزلرینه اقه اقه کور اولور عربجه حمریش دیرلر جوهری صحاحده
ایدر الحریش دابة لها مخالب کمخالب الاسد ولها قرن واحد حامیة بسمیها
الناس الکرکدان انتهی ودخی روایتده اولنور بر بیوك قوشدر اولورش

کلورمش فیلا ایکیسی فیادبولسنه الدوایمش العهده علی الراوی ودخی کردان
چقال معناسنه دخی کلور کرکدن مثلا ارج عبارتی همزه نک فتحی ورا ایله
جیمک سکونیله کرکدانک ترتیبی دراج فارسیده دخی استعمال اولنور قیمت
وزیبالک ودولت معناسنه غلبج غاینک معجمه نک فتحیله قیجقلمق که برکمسنه نک
قولتقنی یاخود طبانینی قیجیق کولدرمک ایچون ایدرلر عربجه دغدغه دیرلر غلبج مثله
سیپادی سینک مهمله نک کسری وبانک عجمی ایله ترکجه اکیز بجلیدکدن صکره یرنه
اکنز دیرلر اژدف اصلنده مد همزه ایله در وزن ایچون قصر ایله اولنور وزای
عجمینک سکونیله درعربیده دخی روایت اولنور ودال مهمله نک ضمیله درترکجه اژدها
دیدکلری یلان دکه طاغ بیولرنی درشجرنه اطلاق اولنور زعور دیرلر
تقطیع کرکرانرفاعلاتن جلد قیجق فاعلاتن غلبج فاعلات ههمعاری فاعلاتن
دراکنز اژ فاعلاتن دقایلیج فاعلات بید درسوکت کز الغون درنهال تازه دال
اولدی وبویون اولدی یال بید بانک عربیک کسریله سوکت شجری عربجه خلاف
درلر کوزل قوقولو نسنه بیدمشک ودخی بید اولا باشنده معناسنه ده کلور
کز فتحه کافک عجمی ایله زای عربی ایله الغون شجری دار شون که انکله بز الجرلر وچقل
دا مرمق معناسنه اولان کز یدنی امر و صف ترکیبی کلور نهال کسر نونله تازه
دالکه شجردن چقر پس بیده مرهون واو دریال یا مثناة تحتیه ایله بویون
کردان معناسنه بوینی بوسی معناسنه ده کلور تقطیع بیدرسو فاعلاتن
کتکز لغن فاعلاتن درنهال فاعلات تازه دالا فاعلاتن دیوبوین فاعلاتن
الوبال فاعلات اوته دارو شبام کنجد دربسته فستق اکده هم سنجد در
دارو دال مهمله ایله وبعد الالف رای مهمله نک ضمیله اصلنده درمان عربجه دوا
درحکیم اوتی درمان سبب اولمغله اکا اطلاق اولنمشدر عقلا ایچی اوته
داروی بیهوش ودارو بی صغیر دیرلر ودخی دارو ابو کتنی معناسنده ده
کلور کنجد کاف عربیک ضمی ونونک سکونی وجیم عربیک کسریله کنجد ده دخی
لفتدر بلکه کنجد بوندن قصر اولنمشدر شام دیدکلری معروف نسنه عربجه
سمسم دیرلر بسته بانک عجمیک یاخود عربیک کسریله بخواجه بانک عربیک
ضمیله دیو تصحیح ایلمش فستق دیدکلری یمش معناسنه سنجد سینک مهمله
نک کسری ونونک سکونی وجیم عربیک کسریله سنجد مثلا اکده دیدکلری

122

یمشه اطلاق اولنور اکرنه یاد کاه اولور شجرنه دخی اطلاق اولنور برنوعنه قزلجه اکده
دیرلر الکافارسیده سنجد دینی دیرلر عناب دخی بر نوعنه دیرلر اکه سنجد کور
کان دیرلر تقطیع اوته دارو فاعلاتن الیه هم فاعلاتن جنددرر
فاعلات اولدی کهواره بشك لتر بیوك انر سوکند وکروه اولدی بولك
کهواره کاف عربیک فتحی وهانک سکونیله بشك عربجه مهد دیرلر کا هوار دل
مقصور درلتر لامک ضمی ویمک سکونیله بیوك وسمزد قتلو داوکمه
درکه لا ابالی صحیح سنه دن غیرمیه لمطرمثلا بعض نسخده لتر یرینه مهتر واقع
اولمشدر اولدخی صحیح در سوکند سینک مهمله نک فتحی وواوک وکاف عربیک
فتحیله اند عربجه یمین وقسم معناسنه اند ایچمکه سوکند خوردن دیرلر مصدر
درکروه کاف عجمیله رای مهمله نک ضمیله بولک عربجه حزب معناسنه کاه اولور شعراء
واوینی حذف ایدوب کره دیرلر تقطیع الرکهوا فاعلاتن رشکیج فاعلاتن
ترببوك فاعلات اندسوکند فاعلاتن ددکر دهل فاعلاتن دیبلک فاعلات
ساوالکند ودرسید ساوینی دکر دولی ایلک برو اقلای بچخوکلر ساوایکنده
یعنی آلتون اوراخی معناسنه وصرت النمش النون دخراج ودرلر لک معناسنه
اولان ساوین دخی امر و وصف ترکیبی درساوه مثلا ساوین بنته بنیق سبک
وقفاکه دکزکن ارنده باز ساوون مثلا دکر عبارتی دخی معناسنه دروزن ایچون
کلمشدر دول دال مهمله نک ضمی وواو وکاف عجمینک سکونیله ایلک که انکله ایلک
دایب اکردرلر بردبا عجمی فتحیله قولای وطاقت وفراغ وعوس وکاه
ومبالات معناسنه کلور برخو بای عجمیک فتحیله ورای مهمله نک سکونی وخای معجمه
نک ضمی وواوک سکونیله که انده زخیره قورلر وصبان وشادیلق وطعام
معناسنه ده کلور تقطیع ساوکند فاعلاتن درسا فاعلاتن ونیوکر
فاعلات دوکاکیر فاعلاتن مراقلیر فاعلاتن خوکلر فاعلات سرب
قرشون شوره ده چورق سراب شوره یرکم کوریش ایو آقلان ابسرب
سینی مهمله نک ضمیله ورای مهمله نک ضمیله جیب دزنده یاخود سکونیله رب
وزننده قرشون معناسنه درذیزمیی معناسنه ده کلور شوره بجه نک
ضمیله وواوک سکونی ورای مهمله نک فتحی وها علامت ایله چورق یرکم
انده اکین داوت بتمز زمینی شوره دخی دیرلر وطوزلو ومرکب

مطلب مرکب ترنج انواعندن برنوعدر

دیدکلری یعنی که ترنج انواعندن در دکا صووات بانادی معناسنه ده
کلور سراب سینک مهمله ایله دانک فتحیله صحرالرده اسی دنکلرده صو کبی
کورینور چوق یرلرده کونشک پرتولرندن بو صورت بغلر یعنی بیتده
مرهون واددر دخی سراب عربیده دخی معنای مذکوره مستعملدر فارسیده
دخی شعرلرده ترکیده دخی مستعملدر الکم صامغ معناسنه تقطیع سربرتشی
فاعلاتن شود بجو فاعلاتن در سراب فاعلات شود بکم فاعلاتن کوردن
هم چوا لمدن تونه اوله بندوزکرد است کوم اولدی وصوق اولدی سرد
بندورتر باء عربیه ضمی و نونک سکونی ایله جو الاذعجم شمام معناسنه کرد
کاف عجمیک فتحیله توز عجم غبار معناسنه کوم کاف عجمیک فتحی و راء مهملنک
سکونیله اسی عجم حار معناسنه سرد سینک مهملنک فتحی و راء ایله دال مهملنک
سکونیله صوق عجم برد معناسنه صو صووجق یره سرداب و سرادبه دیرلر تقطیع
همو الوز فاعلاتن تونه لایب فاعلاتن در زکرد فاعلات اسکرمل فاعلاتن
دیو حوق فاعلاتن الای سرد فاعلات کاج بیلی اولدی کرنج اولدی دیم
هم بوینی اولودر سر بنم دیدیلم کاج کاف عربیه و آخرنده جیم عربیه و عجمیله دخی
منقولدر که بو آهنک بوزنه اودرلو و بر شجرکه اوبیدر کرنج کاف عربیه فتحی و راء و مهملنک
کسری و جیم عجمیلک سکونیله ذی ایچون راء مهمله ساکن قیلنور مطلق پاره معناسنه در
معرنون اولورسه اولمسون مثلا ماوق دلیمنه کرنج حزیره دیولر و دیعه اولندوسنه
کریبان ناظم مرحوم دخی لایق نقل لغته اتباع ایدوب مطلق پاره معناسنه قلمغری
بو یعنی باء عربیه فتحی و راء مهملنک کسریله اولو معناسنه در اکثر نسخه ده بوینی
اولدی دوشمش اما غلط نظامدر و دخی بر یتی صولویرد و تو فرصودبو تادوده کی
نسنه و حوزنه نلک لطیفدر که دیوجه دکی معناسنه طورکرکه ذاتده اولسون دکرکه
مرتبه ده سر سینک مهمله ایله دانک کسریله ترجمه بلم یعنی طوتقال معناسنه تقطیع
کاظلیل فاعلاتن الذکرجن فاعلاتن دیدیلم فاعلات هم نیان فاعلاتن لوسر بنم فاعلاتن
دولیم فاعلات بخت داسکنجه اولدی بیج بیج یوله عزم اغلک براغی اولدی ~~سنج بیج~~
بیج بیج باء عجمیله کسری و یاء مثناة تحتیه انک ایله جیم عجمیله سکونیله بخت داسکنجه دیبا
معناسنه بیج باء عربیک یا خود یاء عجمیله فتحی و سینک مهملنک کسری و یاء مثناة
تحتیه ایله جیم عربیک سکونیله یول یراغی معناسنه در ناظم مرحومک بوله عزم

کرم

سرد

کاج بسکه

کرنج دیم

بوینی اولو

بیج بیج

بیج بخت

بسیج یول یراغی

اغلک

123

اغلک یراغی اولدی دیمسی دکیک درود فیه بو قلمغه بسیجدن دیرلر تقطیع بخنوا نش
فاعلاتن کجا اولدی فاعلاتن بیج بیج فاعلات یولزمت فاعلاتن نکیرا عزمت فاعلاتن
دبیج فاعلات هم نوانغمه نصیب اولدی نواخم کشتی کاکا درراش کوچ کیا نوانونک
فتحی و دخی نغا بهره یعنی نصیب و جکرده طوطو قوشی و بایقو و نعمت و عسکر و جا
لجبرلری سازی و کرده ماح که او چشم و دستان وعنا درونق حال معناسنه کلور
کاکا ایکی کاف عربیله کیشی و عزیز آدم و اولو کیشی معناسنه در کیا کاف عربیک
کسری ایله ایش کوچ معناسنه دادملو ددرت طبیعت و سپرلی معناسنه
کلور تقطیع هوانغ فاعلاتن منصبیل فاعلاتن دبنوا فاعلات هکشیا فاعلاتن
کادرر ایش فاعلاتن کجکیا فاعلات خب کن اسم اول دیمک بلجق خلاب زب
تکلک اولدی و صافی اولدی تاب خب خاء بمجه نک فتحیله صیغه امر حاضر در اسم اولدیکه در
مصدر خب کردن در اسم اولمق معناسنه خلاب خاء بمجه نک کسریله بلجح و بجر طپی
معناسنه و جرکاب دنفس اماره یه ادیلمش مکسنه معناسنه ده کلور زب زاء و بیله
فتحیله تکلک یعنی آسان قولای معناسنه و ایکان معناسنه ده کلور تاب معنای حقیقی
خالص در مجازا صافی معناسنه استعمال اولنور و ماننداز و دیبی و غایتده بیوک
دیش معناسنه ده کلور مثلا فیلک و خنزیرک دیشنه دیرلر تقطیع خنکنسم فاعلاتن
جیقلاب فاعلات دبکزال فاعلاتن دبوصافی فاعلاتن الرناب فاعلات ازبرایت کیم
دورت درر صفی تاب بوی تاب آفتاب ماهتاب مصراع اولک معناسی حفظ ایله
کم تاب لفظنک معناسی دورت در بو بزنده اکلنان تابک معناسی دورتده حصر
در اما یرنده دکلدر زیرا تابک دخی نیجه معنالری واردر که او جهتی بکرکه شرحنده
سبق اندی مصراع ثانیک معناسی اولکی دورت معنانک بوی کونشک و آیک ضیاسی درکه
بونده ایکی وجهله کلام واردر بری بودرکه تابک معناسی اولان سنعلم درکه اتشک
ضیاسنه اطلاق اولنور ناظم مرحومک کونشک ضیاسی معناسنه تعلیمی یرنده دکلدر
دبوی دخی بیانک شرطی مبیندن واضح اولمقدرکه بیانی ملتحق اولا ناظم مرحوم ایسه
تابی ینه تاب ایله بیان ایلدی فاین البیان تقطیع از بوکم فاعلاتن دو تندر ربع فا
علاتن نیتاب فاعلات بوی تاب فاعلاتن آفتاب فاعلاتن ماهتاب فاعلات بوی
قزمق بوی طاقت بوریسی زلفک ایپک الکوب بوکلمسی یعنی تابک معناسیدر بوی
قزمق اما محل کلامدر زیرا قزمق تابک معناسی دکلدر بلکه مصدری اولان تابیدنک

نوا نغمه

کاکا کیشی

خب کن

خب کرده

ناب

مطلب معانی تاب

تاب

ضیا

قزمق

طاقت

الکوب بوکلک

بلغ

معنایسی دره کتاب تابیدن معناسنه اولور لکن نقل لغتدن نقلنه محتاجدر نقل
ایله معروف دکلدر و دخی تابلک بر معنایسی دخی طاقتدر اول سطرده سبقت
ایتدی دیوی دخی مطلق الکوب بو کلمه معناسنه دُرُذ لغه مخصوص دکلدر مراد
ناظم دخی تخصیص دکلدر بلکه تحصیل وزن ایچوندر کلامه اول قالبه افراغ ایتشلردر
پس بیتده مرهوندر و ادر تقطیع بیر تنزمق فاعلاتن بیر طاقت فاعلاتن بر سپی
فاعلات ذلتکیلک فاعلاتن آکلبو فاعلاتن کلمیسی فاعلات هم کتابلک اولی فهرست
هم برحکیمک آدی زردشت ای ددم فهرست فانک کسری و هانک سکونیله
کتابک اولنه دیرلر و دخی قانون و ضابطه اجمالی ده که کتابلر اولنده ایرلر اوکتابلرک
بابلرینی بولمسی آسان اولسون دیو فهرست مثله دخی فهرست معربدر دیبیده
آخرنده تاسز استعمال اولنور قاموسده ایدر الفهرس بالکسر الکتاب الذی یجمع فیه
الکتب معرب فهرست وقد فهرس کتابه انتهی و دخی مصراع اولک آخرنده کی هم عبارهٔ
مصراع ثانیه مرهوندر زردشت ذال عربیه فتحی و راء مهمله نک سکونی و دال مهمله نك
ابراهیم علیه السلام ملتنده بر حکیمک آدیدر زرادشت مثله و دده ایکنجی دالدن صکره
ها و غیر ملفوظه ایله یازیلور بعض نسخه یازلمه سی ناسخلرک جهلندندر دده عبارهٔ
دده کبی یوبخته جناوردیر بو فارسیده اهل تصوفه دده دیمسی تشبیه طریقله در اغواء
ظاهره و باطنه یه مقاومتده شجاعت و غیرت صاحبلری اولدقلری ایچوندر تقطیع
حکمتابلک فاعلاتن اوولیه فاعلاتن ربستهم فاعلات بر حکیمک فاعلاتن اددر سی
فاعلاتن تبره ده م فاعلات یاریلوب آچلمش اولسه کفته دی الکوب طولشمش
اولسه جفته دی کفته کاف عربیه فتحیله اسم مفعولدر یاریلوب اچلمش دیمکدر مصدری
کفتن درشکفتن معناسنه مثله جفته جیم عربیه فتحیله اسم مفعولدر الکوب طو
لشمش معناسنه مصدری جفتن در الکوب طولشمش و اصیه حرکه ایلمه و میل
ایلمک دیبانه قایمق تقطیع یارلیبا فاعلاتن چلشلی فاعلاتن کفتدی فاعلات
الکلیصلو فاعلاتن لشمشلی فاعلاتن جفتدی فاعلات اولدی اِسْپَرْغَم و بحر ضمران
فلکن دریکیتی ترکی ریحاندر اِسْپَرْغَم کسر همزه و سکون سینی مهمله و فتحی
باء عجمیه ایله فارسیده رحق بو که جمیع انواعنه اطلاق اولنور اسم عامدر ریحاندر ضیران
دکلدر زیرا ضیران ضاد معجمه نک فتحی و یانک سکونیله و میمک ضمیله ریاحینج بیردن
بر نوعنه یاخود ریحانی فارسیه یه اطلاق اولنور امام فیروز آبادی قاموسده

ایله

فهرست فارسی

فهرس عربی

مطلب
دده و اطلاقه
علی اهل التصوف

کفته

جفته

اسپرغم
ضیمران
فلکن

124

البدر و الضیران و الضومران من ریحان البر و الریحان الفارسیة انتهی پس ناظم مرحوم ضمیر
ریحانه تبدیل اتمه اولوردی و دخی عربیه تعرض ناظمک و ظیفه سی دکلدر ریک
بیت بو بنی باء موحده نک ضمیله صرسنه نلدینه اطلاق اولنور بنی ده کی یا نسبت
کبی یلک بنی ریاحین انواعندن بر نوع فسلکدر که انجق بو دینی اولور پس مصراع
ثانیک معنایسی یک بنی لعطفلنک ترکی فسلکن دردیمکدر برا نظم ترتیب عبارت تغیر
اولنمشدر تقطیع الدا پر فاعلاتن غمو فاعلاتن ضیران فاعلات فسلکندر فاعلاتن
بیکر فاعلاتن کیهان فاعلات کوک کبی یعنی سپهر آشنا سپرم اولدی هم ریحان ادتمق
اولدی سَپَرْغَم سپهر سینی مهمله ایله باء عجمیه کسریله کوک عربجه سماء معناسنه آشنا مر
همزه ایله بوراده مثلا معناسنه در فلان آشنا دیرلر فلان مثلی معناسنه بوراده سپهر
آشنا سپهر مثلی ترکجه کوک کبی دیمکدر سپرم سینی مهمله نک کسری و باء عجمیه ریحان
ترکجه فسلکن معناسنه پس بیتده مرهوندر درسترم سینی معجمه نک فتحی و راء
مهمله ایله میمک سکونیله او دعجه حیا معناسنه اسم مصدری شرمیدندر او تنمق معناسنه
ناظم مرحومک شرمی او تنمق معناسنه قلمسی نقله محتاجدر نقله یو قدر بلکه عامهٔ اهل
لغت او د معناسنه اسم نقل اتمشلردر و دخی شرم شرمیدن صیغه امردر صونرکی
دخی کلور شرمسار اوتنان و اودچکن کمسه شرمکین مثله تقطیع کاکیبع فاعلاتن
سپهرا فاعلاتن ساسپهرم فاعلات اولدی هم رکی فاعلاتن حانتمق فاعلاتن
اولدی سپرم فاعلات فام و کونه کبی یعنی زرد فام صاروشی کلکونه کل کبی ای صام
فام و کونه ایکیسی دخی عربجه مثل معناسنه در یعنی عبارتده فام و کونه لی تغییر درلیقه
تخیلقلری سبق اتدی زرد فام صاروشی معنالنه فام بوراده رنک معناسنه در کلمه آخرنه
کلور اول رنکه ادتق میلی اولدوغنه دلالت ایدر کل کونه کول کبی دیمکدر تحقیق سبق
اتدی صام ضم صا ایله عربیدر اصلنده بیوک پادشاه معنالنه درصکره هر ایوکشی یه
یه اطلاق اولندی تقطیع فامکونه فاعلاتن کبیعنی فاعلاتن زرد فام فاعلاتن کز ننکی فاعلاتن
سیهام فاعلات توتون کلنجان شم اغانی مرغدر کوشلی کرخ اولدی برزهم بر حدر
توتون تاء مثناة فوقیه نک ضمی و واوک سکونیله کلخن دشرق طرفندن بو مملکته آدیدر
بن جهزیه توران دیرلر یا بسی نسبت ایچوندر مرخ میمک فتحیله راء مهمله ایله خاء معجمه نک
سکونیله کوشلی و ماوی و بر مشهور شهردر که قطب الاولیا حضرت معروف کرخی
اول شهره منسوبدر اصل معنایی موضوع له سی اول بیردر که جمیع زینت دار آیتش ایله

الریحان فارسی
فسلکن

سپهر آشنا
سپهر مثلی

دیکاه
فسلکن
شرم
حیا

فام
کونه

هم

توتون

کرخ
بلده
فی طرف الشرق

مطلب قطب الاولیا
بلدهٔ معروف کرخی

شرح کرخی معروف کوفی

آرآسته اوله شهر مزبوره کرخ اطلاقی وجه مذکور اوزره مزین اولدیغیچوندر برخ باء
عربیه‌نك فتحی و راء مهمله‌نك و خاء معجمه‌نك سکونیله بوزغیجه بعض دکوشلك و براد و نصیب
معناسنه ده کلور برخی شه باعجیل برخ کذلك تقطیع تو تکمن فاعلاتن شه معناجی فاعلاتن
مر خدر فاعلات کشکر خل لی فاعلاتن دبیر زخم فاعلاتن بو خدر فاعلات معنده نادان
دغافلدر لوند ضم دخی تعقیبی بوق صاحبنك اذ ند لوندلمه واو که فتحی و نونك دال مهمله‌نك
سکونیله نادان و غافل بی نوا و دائما نفس آرزوسنه تابع اولان کمسنه ایدنکر همزه و فتح
دال مهمله و سکون نون و دال صاحبنك که معینی اولمیه و دنلك بو کل بو طرفه در بر جانبه
معناسنه ده کلور بعض نسخه ده اد ند پیر سنه اند دنشش اولدخی صحیحدر زیرا اند
گاه اولور بجه معناسنه اسم کلور که مطلق عدد مجهولدن عبارتدر بعض ارباب
لغت اوجدن اونه دك اولان عدد مجهولدن جز اولنور اسنك جمعی اولور و آخرنده کی الف
دوالف الحاد اولشمه جایز در الف یوینه یا کتورر لو مثلا اشامند و مهرو ینز کبی وگاه
اولور است رابطه طور رکی کتوررلو نتکم خواجه سلمانك بو بیتنده واقعدر
بیت این کرد حی که نور سید ستند عشوه جان در زر خرید ستند فلیحفظ تقطیع
معندر فاعلاتن دانی غل فاغل درلوند فاعلات حمد خفیه فاعلاتن بینیقصا فاعلاتن
غشادتن فاعلات لان اورب سوز جیه یعنی ملند ضم یوز اولان جردن اولدی ونند
ملند ادات نهی اولان میمك فتحی و لامك ضمی و نونك دال مهمله‌نك سکونیله نهی حاضردر
لانه اورب سوز جیه دیمکدر جردن فتح حاء مهمله ایله و ضم راء مهمله ایله عبیدر فاسیده دخی
مستعملدر ایکی دلده اسب نافرجام یعنی اوکر غلغه توسن ات معناسنه استعمال
اولنور چو خوی صحی حله ایدر فرس حرون لاینقاد و اذا اشتد به الجری وقف
انتهی کلام ناظمدن مستفاد اولان مطلق یوز معناسنه اولمیه اما منقول
دکلدر تند تاء مثناة فوقیه‌نك ضمیله و نونك و دال مهمله‌نك سکونیله مطلق تند
معناسنه کلور یوز معناسنه اولمیه منقول دکلدر تقطیع لا فرس فاعلاتن چنیع
فاعلاتن یملند فاعلات حمیغد اوفاعلاتن لتخر و نل فلاتن دیو تند فاعلات
دی ددائع ایدی دیسك بدرود کرد حمله و جنگ اینکه دیرلر نبرد بدرود کرد با موحده
ایله مجموعی فعل ماضیدر مصدری بدرود کردن در ترکجه اسکلمك یعنی سفره کیدرکن
تکریه اصرلمق و سفره کیدرکن یرنده قلانلره اسن قالوك دیمك معناسنه نبرد
نونك باء موحده‌نك فتحیله جنگ و معرکه و حمله معناسنه جنگ ایدیجی بهادرکه سنه

برغ
برز
بعض
لوند دائما نفس آرزوسنه تابع کمسنه
نادان
غافل
ملند
تند
یوز
بدرود کوفقدان طاغ

125

نبرده دیرلر تقطیع دیو اعت فاعلاتن دید سکید فاعلاتن رود کرد فاعلات حمله و جنگ
فاعلاتن کتمکدر فاعلاتن لر نبرد فاعلات اوینق بیدار عاشق کرم دار خصم خشل آتقا
محکم استوار بیدار باء عربیه‌نك کسری و یاء مثناة تحتیه‌نك سکونیله اویانق معناسنه
مصدری بیدار شدن اوینقا معناسنه دارکان عجمنك فتحیله عاشق معناسنه در آتقا
مدحمزه ایله ایکلك و بزرك خلق و صحق معناسنه ده کلور استوار همزه‌نك ضمی و سینك
مهمله‌نك سکونی و تاء مثناة فوقیه‌نك ضمیله محکم دیرك و امایی معناسنه استوان شله
اوینقی فاعلاتن دار عاشق فاعلاتن کرم دار فاعلات خصم شلا فاعلاتن حصار محکم
استوار فاعلات انجه یوه بنا ابی صنجار در اولولشکر باشی سالاردر صنجار صاد نك
فتحی و نونك سکونی و جیمله اولا انجه یول معناسنه بعض ارباب لغت مطلقا یول معناسنه
نقل ایتمشلر ثانیا بنا ابی که انکله دیواری طوغری بیبرلر و دخی برابر بوله کتمك و دیرمك
و غصه معناسنه ده کلور صنجار مثلا سالار اولو کشی و عسکر باشی ایکی معنایه ده کلور
و دخی نقیب و نائب و شحنه معناسنه ده کلور تقطیع الجیلبن فاعلاتن نام ایسهن فاعلاتن
جاردر فاعلاتن اولو کشی فاعلاتن کربش فاعلاتن طار در فاعلات یصلو چیبلق یو
کوار و موشخوار خصم یوش کیشه یه دیرلر برد بار و سوك سینی مهمله‌نك ضمیله و دواوله
کاف عربیه سکونیله یاص و مصیبت و کوسه رنك صقل و تزکه باشی سوکوار یصلو دیمکدر
و اراد ات نسبتدر سوکوار مثلا موشخوار میمك ضمی و واوله شینی معجمه‌نك سکونیله
و خاء معجمه‌نك فتحی و واو رسمیله چیلاق دیدکلری قوشدر بونك اصل معناسی ترکیبی
بوك کتوریجی در عربجه جمول معناسنه یوك کتورد و کچون یوش ادمه برد بار دیدیلر بردبار
مثلا تقطیع یصلو چیلاق فاعلاتن سوکوار فاعلاتن موشخوار فاعلات حلیوشکی فاعلاتن شبیدر
لو فاعلاتن بردبار فاعلات اغلمق موییدن افسانه سمر ضم برنج بو نجق شبه درتجه
موییدن ضم میم و سکون و واوله اغلمق معناسنه مصدر در و صفو صنق معناسنه ده
کلور سمر سینی مهمله ایله میمك فتحیله افسانه یعنی قصه و حکایه معناسنه افسانه
لفظی دخی فارسیدر لکن ترکیده دخی مستعمل اولمغین ناظم مرحوم سمری بونکله
تغییر ایلیدر شبه شینی معجمه ایله باء موحده‌نك فتحی و هاء علامت ایله صاره و برنج غلی
سینه و معدنه نسنه‌ش مللدر و قره بونجق و نونج و کجه لك دبرد کنلو سنجر درکه ذراع
مقدار بویی اولور و قتی برده بتر بودقاری قتی اولور مرسانی بپراغی اولور رونیل
صاره و لغه مایل قزل چچکی اولور و کندر کنی ~~اولور~~ کبی تخی اولور تخمن صیقیق بلمسنك

استوار
استوانه
محکم
سالار
اولولشکر باشی
موشخوار
چیلاق
بردبار
یوش
سمر
افسانه
قصه
حکایه

جهلش بكوزر طوبتي جيزه اول رطوبت ايله عمل ايدرلر غيني معجمه نك فتحي وراء مهمله
سكونيله اوبيي عورت وحزاو غلان دوبه معناسنه بعض ارباب لغت دبه معناسنه
اولان ضم عنيله درديمشلر تقطيع اغلمج سو فاعلاتن بيدنفس فاعلاتن سيمز
فاعلات صبر بخيي فاعلاتن جقشيدر فاعلاتن تجغز فاعلات صورخي خشمكاش
كوكناد صم بيو كويه كلردسوسماذ كوكنا دكان غيبيد فتحي وواوك سكونيله
خشخاش دبرنوع چام شجرنه ديرلر بيوباء عجي مقدمنك فتحي وياء مثناة تحتيه
نك ضميله كوه ديدكلري قورد چقز دكه يان وقتنه كيا سيله دكوركلرده و
صوفرده وكتابلرده اولور دبو مذكوري بوحلاك ايدر عربجه عثه ديرلر سوسماد
سيني مهمله نك سكونيله كلمه عربجه ضب معناسنه تقطيع صهد خيخش فاعلاتن خاشالدر
فاعلاتن كوكنار فاعلات صبيو كو فاعلاتن بكلردر فاعلاتن سوسمار فاعلات
صم خزينه اولدي كنجور اي پسركه اولدي خوزه گر كنجور كاف عجميك فتحي
ونونك سكونيله كنج يعني خزينه معناسنه وخزينه دار معناسنه ده كلور كنج خاء
معجمه نك ضميله دفينه استوجي وآرايجي كمسه ديمكدر تقطيع صهم زين فاعلاتن
الدكنجو فاعلاتن رسير فاعلات استوجي فاعلاتن كه اولدي فاعلاتن خوزه
كر فاعلات ايكي كوبوردر ازو مروز دربري اول ولايته كي شهري دري
راز راء مهمله نك فتحي وآخرنده ذاء عربيك سكونيله شيرازه يقيني بركويدر قوي
سينندر حضرت مولانا قدس سره الاعلى مثنوينك جلد اولنده لفظ مذكوري
معناي مسعوده ايراد بيورمشلر رودني راز عربجه سر معناسنه دبا لجقي دبالجقه
ديوا دبا بوجي وعتاب معناسنه ده كلور مروز كلور ميمك ضمه وراء مهمله نك
سكوني واولك فتحي وزاء عربيك سكونيله هري شهرينه يقيني بوكويدر قوي
رافضي دربس ناظم مرحومك بري ديدكي مصراع ثانيه مرهوندر اول برده مرادي مروز
يعني بو ايكي كويك بري اول ولايتده دركه هري اول ولايتك شهريدر هري هاء ايله
راء مهمله نك كسريله خراسان مملكتنك تختگاهيدر تقطيع ايكيدر فاعلاتن رازمروز
فاعلاتن دربري فاعلات اول ولايت فاعلاتن دكه شهري فاعلاتن در هري فاعلات
صم علم برشهراديدر صم طرازدي برافرادت جلفويه ساز علم عيني مهمله ايله لامك
فتحيله برشهرادبدر وبرشنه دركه تفتان اموزنه وبكيه ديكيرلي شمدي اتمزني وشانه
وطاغه دخي ديرلر عربيدر جوهري صحاحده ايدر العلم العلامة والعلم الجبل

والعلم

١٢٦

والعلم علم الثوب انتهى طراز طاء مهمله نك كسريله وراء مهمله نك فتحي وآخرنده زاء
عربيله سكونيله علم ديدكلري شهردر وتفتان اموزنه دكلري شنه ديو اشتقاق ونيا
طرازيدندن صيغه امر ووصف تركيبي كلور طراز مثلا سازبراغ والتي دجلفو معناسنه
تقطيع صمعلم فاعلاتن شهر ديدر فاعلاتن صم طراز فاعلات دبراغ فاعلاتن الحجل
فاعلاتن قوي ياز فاعلات ليني خوب اندرز دراصرلمق صم بيوك كبز اولدي كرز
اولدي جومق لين لاملك كسري وياء مثناة تحتيه نك وزاء عربيك سكونيله
خورو حقير كمسه معناسنه اندرز همزه نك فتحي ونونك سكوني ودال مهمله نك فتحي وراء مهمله
مقدمه ايله زاء عربيك سكونيله راء مهمله نك فتحيله ده منقولدر اصلنده اسم مصدردر
اصرلمه معناسنه واندرز كردن يعني اصرلمق معناسنه ده منقولدر كبز كاف عربيك
فتحي وباء موحده ايله زاء عربيك سكونيله بيوك عربجه عظيم معناسنه وسمير معناسنه
ده كلور كرز كاف عجميك ضمي وراء مهمله ايله زاء عربيك سكونيله دمرچومق چومقه
كحنت ده ديرلركه سبق اتدي بونلرك انلر بينينده فرق بودركه كحنت مطلق چومقه
ديرلر اما كرز دمرچومقه ديرلر بعض ارباب لغت بيودك چومق معناسنه نقل
اعتشلر تقطيع بيزخران فاعلاتن درزدراصي فاعلاتن مرلمق نكلات صهيكب فاعلاتن
زلدكرذل فاعلاتن ديجق فاعلات اسنمكرنه ميان وشاشي كاف كراوله تينوسي
خرمن اولدي راز خاميازه خاء معجمه ايله عربجه تثاوب معناسنه كاذكاف عجميله
ث ثني عربجه احول وسايبان وطرله معناسنه ده كلور تينوس تاء مثناة فوقيه
نك كسري وياء مثناة تحتيه نك سكوني ونونك ضميله خرمنده كي تركه تركيده طناس
ديرلر ذاث ايكي ذاء خرمن وخرمن قبوسي دوه دكني وجوديجوب وبا طل سوز
وقلوغن وبراو تذركه عربجه غلس وغليص ديرلر تقطيع اسمكدر فاعلاتن خاميانر
فاعلاتن شاشكاز فاعلات الالي فاعلاتن نوسخرمي فاعلاتن الدراز فاعلات
استكك تغنش اورته باي آدي تموز داخي في الجمله ديمكدر صفتونه تغش تاء مثناة
فوقيه نك فتحي ونا ايله شين معجمه نك سكونيله اسسلك عربجه حرارت معناسنه وكيك معناسنه
ده كلور عامه شنحده تعنش داقعدر سيني مهمله ايله اما صحيح دكلدر تموز تاء مثناة
فوقيه نك فتحي وميمك ضمي وواوله زاء معجمه نك سكونيله اورته يازايي بعض ارباب
لغت اورته كوز آيي معناسنه نقل اعتشلر صفنوز حاء نك ونونك ضميله في الجمله
ديمكدر اما بو معنايه اولميه معروف دكلدر بلكه معروف اولان شمدي معناسنه

غرو كبسه وحيز او علاة

بيو كويه قورو

راز

شيراز

مروز سهم قرتو مهارقه

مروزي

هري شهر ولايه خراسان وتختگاه

ابلز خور

اندرز اصرلمق

كبز بيوك

كرز دمرچومق

تينوس طناس تركه

خميازه اسنمك

هنوز فلطه شمدي

تغنش تعنش حرارة

اولمیه در تقطیع اشکلتنز فاعلاتن سونیایا فاعلاتن دیتموز فاعلات داخغلجم فاعلاتن در
هنوز فاعلات صحم قوس اولدی دخی حیفا ایلمك داخی صفرل و بیهوده سوز سویلمك
قوس فا ایله سیحه مهمله نلك ضمی حیف ایلمك و دخی اوف طوغمش سنه و طریع نسیم نفخ
الملق معناسنه ده کلور تقطیع صحقوسل فاعلاتن دیدیخنی فاعلاتن فلیمك فاعلاتن داهزل
فاعلاتن بهارسی فاعلاتن سویلملك فاعلات جغزایجی جرکلی جیفندر هم دینی جرك دربر شهر
آدیدر صحم طبسی جغز جیم عجمیك فتحی و غینك سکونیله ایجی جرکلی جیجی
دیمکدر بانك معناسنی سبق ایتدی دنس دال مهمله ایله نونك فتحیله جرك معناسنه در و دخی
دنس لفظ عربیدر لغفا عربیه تعرض ناظم مرحوملك وظیفه سی دکلدر جرك لفظی
ترکیده شیعدر اما اصلی فارسیدر کرد حاس معناسنه در کیربوربا سلواده جرکلی دیر
طبس طاء مهمله ایله باء موحده نلك فتحیله بر شهرك آدیدر جغز خنیجم که فاعلاتن کیجیندر
فاعلاتن صحدنس فاعلات جرکدر بر فاعلاتن صحح شهر آدیدر فاعلاتن صحطبس فاعلات
صحم منش طبع و سکالش حیله مکر بوش کثرت یعنی جمع زید و بکر منشی میملک
فتحی و نونك کسریله طبع و طبیعت معناسنه و کوکل خوشلغی دیکرو آرزو و صحت
دلولق معناسنه ده کلور سکالش سینك مهمله نلك کسری و کافك فتحیله حیله
و مکر معناسنه والادیش و دعوت معناسنه ده کلور بوش باء عربیه نلك فتحی و واوك شینك
بیجمه سکونیله کثرت یعنی درتدر جماعت معناسنه و مطلق چوق و بیوك و شهرت و فخر
معناسنه ده کلور لغظ عربیدر فارسیده دخی مستعملدر عربیده معنای اولده
مستعملدر جوهریده حده ایدر البوش الجماعة من الناس المختلطین یقال بوش
باش والاوباش مقلوب منه انتهی تقطیع صحطبس فاعلاتن عو سکالش
فاعلاتن حیلمکر فاعلات بوش کثرت فاعلاتن یعنی جمع فاعلاتن زید و بکر فاعلات
بهلو بجر اولدی کش رخش و وخش بلخده شهر البراهیم درد رخش
رخش راء مهمله نلك فتحی و خاء معجمه ایله شینك معجمه نلك سکونیله لغت پهلویده
کونش معناسنه در اما لغت دریده مشعله لك دیوارده یا خود دیغری پرده
عکس اوردوغنه و یلدرمه والاماحه بکلی یوزانه و یوکرکه آئنه و قره صقاله دشن
صفت مقداری اقه دیرلر اغزور کوباکه ایجنده اشله و پهلوایله دریلك تحقیقی
اوائل شرحده سبق ایتدی وخش واوك فتحی و خاء معجمه ایله شینك معجمه نلك سکونیله بلخده
بر شهرك آدیدر و بیتده مرعون دادر و صوابه ابتدایه دخی وخش .

درلر

قوس

جغز

جرك فارسی و ترکی

طبس شهر آدی

منش طبع

سکالش حیله

بوش جماعت اوباش مقلوب منه

بهلوی

دری

127

دیو و درخش دال مهمله نلك کسری و راء مهمله نلك فتحیله درخشیدن یعنی یلدرمق
معناسنه استعمال اولنور اما اصلنده اسم مصدر در یلدرایش دیمکدر و دخی
درخش یلدرم و شمشك و علم و طوفان نوع و م معناسنه و درخشیدن
صیغه ام ده صف ترکیبی دخی کلور تقطیع بهلو بجه فاعلاتن الرکش فاعلاتن
رخشوخش فاعلات بلخده شه فاعلاتن دیدرامق فاعلاتن نغ کور شعله فروغ
نغ لاغ قاره کومنغ کبیجه قارا کوسی هاغ منغ میملك ضم و غینك معجمه نلك سکونیله
کلام ناظمدن مفهوم اولان کبی مطلق کافر معناسنه دکلدر بلکه مخصوص
آتشه طپان کافره اطلاق اولنور و زندیق یعنی منکر قیامت و بعضی بو یبوزی معنا
سنه ده کلور فروغ فا ایله راء مهمله نلك ضمیله و واولك غینك معجمه نلك سکونیله شعله
آتشه ایزنلغ معناسنه و علو و یراشق معناسنه ده کلور لاغ اخرنده غینك معجمه
ایله غردونه عجمه صحح معناسنه ناظم مرحوم صفرل جوزنه یه تبدیل ایتسه اولی اولور دکلمغ
میملك فتحیله و غینك معجمه نلك مطلق قارکو معناسنه هاغ مخصوصا کیجه قارکوسنه دیرلر و صو
اوزره یوریجی بوجك و قره بقه غولشه و جابوجن دم غزار و سنجاب و خردر
دیرکه لکه یارن معناسنه ده کلور تقطیع صحمنکدر منغ فاعلاتن لعزدغوفاتن صحرلاغ
فاعلات قارکومنغ فاعلاتن کیجقار فاعلاتن کوسهاغ فاعلات صحم نغول اولدی
دارکه داجی کزاف بیهوده سوز درعقلسز درنشاف نغول نونك غینك معجمه
ضمیله و واو ایله و واوسز لغتدر دریك عجمه عمیق معناسنه و آنجه و آتش برست
کافر معناسنه ده کلور کزاف کاف عجمینك ضمیله کزاف مثله قولاینه بیهوده سوز
و بیهوده و باطل و عبث ایش معناسنه عرب تعریب ایدوب جزاف دیرلش بیتده
مرعون دار درنشاف کسرنونله عقلسوز احمق کمه تقطیع صحنغول آفاعلاتن
دید رکزا فاعلاتن خیکزاف فاعلاتن بیهوده سوز فاعلاتن عقلسز فاعلاتن
درنشاف فاعلات زشت جغریق و نشانه درصدف قف در بو نوعم قبق و
اولدی خفه زشت راء مهمله نلك فتحی و شینك معجمه نلك تاء مثناة فوقیه نلك سکونیله
شتاق که بر دیوار اسکیوب یقلمغه بشلر و صحرنسنه که اسکیوب یقلمغه دیو الفغه
برده و ثقتانده و غیریده استعمال اولنور غلیظ ترکیبی جغریق درنشانه
کسر نونله اوق نشانی عجمه هدف دیرلر ناظم مرحوملك هدف ایله تعبیری تحصیل
قافیه وزن ایچون اولمق کرك و دخی نشانه علامت معناسنه اولان نشان

نغ

کاوکر کافر دیتیر بو یبوزی و زندیق

منغ

نزنجه

علا

نغول دارکه

کزاف جزاف

درنشاف

زشت

جغریق

بشلر

معنالرنه دخی کلور قتی قافله بر نوعه قاب در مراد شتبه در خف خاء معجمه ایله بزدن
اولان قاد معنالرنه تقطیع رستخیزی فاعلاتن قوتشان فاعلاتن در حذف
فاعلات ققند ربر فاعلاتن نو عقبقا فاعلاتن ولدرخن فاعلات تاشده والنده
جیمی آژنکلی درضلق داوار خنک طنکدر آژنک مد همزه ایله وفتحی زاء عجمی وسکون
نون وکاف عربی ایله تاشده والنده دیوزده اولان یکلم معنالرنه خنک خاء معجمه نک
ضمیله صقلیغ معنالرنه خنشیدی دخی دیولر طنک طاء مهمله نک فتحی ونونک کاف عربیی
سکونیله آواز معنالرنه تقطیع فاشدالوی فاعلاتن لیمزجنا فاعلاتن زنکدر فاعلات
صقلوا فاعلاتن وازجنلی فاعلاتن طنکدر هم تکالا در بغلتاق اولدی حقلی
قونه دی شیوه لی محبوبه شنکی بغلتاق باء موحده ایله غینی معجمه نک فتحیله انکلیه
قفتان حقلی هانک فتحی ایله قوه معنالرنه دریسی بیتره مرهون دار درددخی
حنک اوص معنالرنه وموج دریا وادب واثر قصد ومفاره معنالرنه ده کلور شنک
شینی معجمه نک فتحی ونونک کاف عربیله سکونیله شرینی وشیوه لو محبوب معنالرنه دخی
بدخو دلکش دیو که اوزن شکل اوله دیوعنی دسمز وابته بیومش وقبله یوکسه
ویرکوکی قانه بیتش اولمز سنجر معنالرنه ده کلور تقطیع حقتکالا فاعلاتن دربغلی
فاعلاتن الرحقند فاعلاتن فوتری فاعلاتن شیوه لدجی فاعلاتن بوبشنلی فاعلاتن
داخی جوربزکی هزل اولدی جنکلوکی الی ایاغی اکری اولا تاله خدوکی جوربزلی جیم ایله
ضمی واو وزاء مهمله نک سکونی وباء موحده نک فتحیله نکنه دخورنه لوسوز ناظم
مرحوملی هزل دیدکدن مرادی بو در جنکلوک جیم فتحی ونونک سکونی وکاف
عجمیلی فتحی ایله الی ایاغی اکرلمش که یا قوجلقدن یا طفل ایکن دایه نک بیرام طوتدد
عنذن یاخود برآفت سببیله پس بیتله مرهون دار در خدوکی خاء معجمه ایله
ودال مهمله نک ضمی وواوله کاف عربیلی سکونیله تاسه و معدلی یعنی اوشنورمک
وزحمت دیرملی تؤکیره دخی استعمال اولنور که بولی دیرمه دیرلر وغضب معنالرنه ده
کلور واوسز دخی استعمال اولنور عامه نسخه ده دال مهمله ایله واقع اما صحیح
دکلور تقطیع داجربزلی فاعلاتن هزل اولدی فاعلاتن جنکلوکی فاعلات الیاغی
فاعلاتن اکرلتا فاعلاتن سخندوزی فاعلات هم بتوراکی ایکی تخته درکه خوشنی
بغلیوب چتلادیب اورکوده قوش بتوراکی تاء مثناة فوقیه نک فتحی وباء موحده
ضمیله دخرد دیدیکلری چیکلرکه اوغنجلرد وقوشب زلر آنکله قوشی اورکو درلر

ودن

آژنک
خنک
طنک

بغلتاق
انکلیه قفتان

شنک شیوه لو محبوب

جوربز
هزل دخورنه

خدوک
تاسه

128

ودن معنالرنه ده کلور تقطیع حمبتور فاعلاتن کبکبخت فاعلاتن درکه خوش
فاعلاتن بغلیوب جبت فاعلاتن لاد بنیاد فاعلاتن کوده قوشی فاعلات کوجلا
دغلو عنبلی غمنا لی در ناوک اوقدر مسلی اوتی هم نالی در خنک خاء معجمه ایله نونک
ضمیله کوکجدی عجه حسن معنالرنه وهواء معتدل معنالرنه ده کلور غمناکی غم ایله
ناکدن مرکبدر غملو معنالرنه عکینی مثلا ناک کی ادات اتصال وانصاف در کلمه آخرینه
لاحق اولور معنای مذکوری افاده ایدر زهرنالی وخشناکی وغضبناکی
کبی ناولی قوش اوقی حقیقتده اول اولوق کبی نسنه نک ادیدر آنکله ایچنده اول
اوقی اول آتلر اقه بتر ناکی دیولر اما شایع اولدرکه اوق اوله وصبانی دمری
وقتشلق وایکنجی معنالرنه ده کلور ناکی مثلی اوتی یعنی براو تزرکه مثلی کبی
قوقرطاغرده وصولو وکوریولرده بزد مثلی مفتوکش که سرشته اولمش
اوله تقطیع کمانکو فاعلاتن نو ختکشی فاعلاتن فاکدر فاعلات پاد کعدر فاعلاتن
شکتیهم فاعلاتن ناکدر فاعلته داخی نافرجام داخی ناسزا دلکشی اوله که لایق
اولمیه نافرجام ناسزا ایکیسی دخی بو شیه لایق اولمیان کمشی ولایق نسنه معنالرنه
کلور دخی نافرجام یرمز واخری ایو دکل دعیبلو ایشی وفایده سز وکچرک
معنالرنه ده کلور تقطیع داخشافر فاعلاتن جامداخی فاعلاتن ناسزا فاعلات
الکث وفاعلاتن لاکلایق فاعلاتن اولمیه فاعلات معنده توزیم یعنی کسترییم ترکیبی
دوشایلیم بیراغلم توزیم وکستریم ایکیسی دخی دوشایلیم بیراغلم معنالرنه مضارعدن
صیغه متکلم مع الغیردر مصدری توزیدن وکستردن در توزیدن ایرلمک واودکلمک
وفرلمق ودوشیوب براغمق معنالرنه توختن مثله کستردن دوشمک معنالرنه
کستریدن مثلا تقطیع معند نو فاعلاتن زیمینی فاعلاتن کستریم فاعلات
ترکسیدن فاعلاتن شایلمی فاعلاتن راغلم فاعلات هم شحولیدن دوراد رمق
صوفهم نکوهیدن یکوب یتمکه دیر شحولیدن شینی معجمه ایله خاو معجمه نک ضمیله مطلق
جاعزمق ودخی کورلمک فرشیدن کبی وات کشنکی معنالرنه ده کلور نکوهیدن
نونک کسری یاجود ضمیله وکاف عربیلی یرب ینجیب حودلمق معنالرنه مصدر در
تقطیع هشحونی فاعلاتن دنذرر اور فاعلاتن مقصوغر فاعلات حقنکوهی فاعلاتن
دیر بینی فاعلاتن بکدبر فاعلات هم دخی توزیدن ولیدنکی یعنی فازنق اکرنمک
بیابک قوزیدن فرنمق وجه کسب معنالرنه که سبق بولیدن تاء مثناة فوقیه نک

ایتدی چ

ناک

ناوک

نافرجام
ناسزا

نکوهیدن

آمون
کانون
منقّل
جیز
مابون
ابنه
تکی خاتون
دودمان
بیوک معناسنه
برهمن

صنتی و واو ساکن ایله اکونمک ارسلان الرغبی کبی دخی اطلمق و صالنجق معناسنده
کلور تقطیع صمد حینو فاعلاتن زید بونو فاعلاتن لیرنک فاعلات معنسنا فاعلاتن
زنگنه د فاعلاتن بنلک فاعلات هم بخشا ده اجابنده آمون دکل بر اوی یا اوجاغه کانون
دکل آتون مدعی ایله نجار اجابنده بر اوانلکه آدیدر بس بیتده مرهون دا ورد نجارا
اصلنده نجاردن مشتقلر مغان یعنی بت پرست لر لغتده مجمع معناسنه در دخی اتون
محکم دبوکه و سیرخیرات معناسنه ده کلور و اوسز آتی دخی الغتده کانون کاف عربیله
فتحیله بیدر فارسیده دخی مستعمل در ایکی لغتده ده معمورده و یا بعضده ذکر اولنمش او دیقاحق
اوجق منقل دخی دیرلر و تاریخ زوسیده ایکی ایک آدیدر برینه کانون اول دیرلر که قیش اتییدر
کنش انک اوزن جنتی کونی جدی برجنه انتقال ایدر برینه دخی کانون ثانی دیرلر اوره قیش
ایی کنش انک اوزن ایکلنجی کونی دلو برجنه انتقال ایدر و کانون انجزادم معناسنه ده کلور
جوهری صحاحده ایدر والکانون والکانونة الموقد ویقال للثقیل من الرجال کانون الاول و کانون
الاخر شهران فی قلب الشتا بلغة اهل الروم انتهی و فارسیده آتله او کو صحرا و جانی معناسنده
کلور تقطیع صحیحارا فاعلاتن جابندا فاعلاتن مو ندکل فاعلات بر او ایه فاعلاتن ادخیکا
فاعلاتن بونو کل فاعلاتن جیز ما بوندر دخی خاتون تکی پادشاه حلوا اولدی کیهان ای اخی مابون
لفظ ابنه صاحبی دیمکدر عربیدر فارسیده مستعمل در جیز ادغلانه دیرلر تحقیقی سبق ایتدی
ودخی مابون خائن معناسنه ده کلور ناظم جوملی جیز مابوندر دیدکی جیزک فارسیسی
مابوندر دیمکدر رحمی باء مثناة فوقیه نک فتحیله خاتون دیمکدر کیهان کاف عربیه فتحی و یانک سکونیله
پادشاه حلوا دیمکدر دیوجه وجهان وابکنجی معناسنه ده کلور تقطیع جیز مابی فاعلاتن در
دخینی فاعلاتن تو تنکی فاعلات پادشاه فاعلاتن الدکیهان فاعلاتن شاخی فاعلات سور تنی
یعنی تخزان هم عشیره و قبیله دودمان عز غزان غینی معجمه نک فتحی و زاء معجمه نک سکونیله
دینه غینی معجمه نک فتحی و زاء معجمه نک فتحیله سور تنی و ایمکلیو ایمکلیو بورجی که صیغه مبالغه در
مصدری غزیدندر دودمان دال مهمله نک ضمیله و واوک سکونیله و ثانیه دال مهمله نک فتحیله
عشیره و قبیله دیو لو بوی معناسنه تقطیع سر تیز فاعلاتن تو تیغی فاعلاتن دودمان
فاعلات عز غز فاعلاتن دقبیل فاعلاتن دودمان فاعلات هم طرلغمتی ترنجیدندر
داخی اوراد قیش آتی بهمن در در ترنجیدن تاء مثناة فوقیه ایله راء مهمله نک فتحیله طر
لغمتی معناسنه مصدر در قش عنی وقولا لمحکم مجکمله دیجوب صنقمق و مصلمق معناسنه ده
کلور بهمن باء موحده نک فتحی و هاء نک سکونی و میمک فتحیله تاریخ فرسی قدیمده

وتاریخ

129

سپوزیدن

وتاریخ جلالیده برآیک آدیدر تاریخ جلالیده متقیح اوره قیشن آتی در تاریخ فرسده کبیسه
اعتبار اولنمدغندن اوتوری ایلرو و کیرو دوار ایدر و دخی فرس ایلرینک ایکنجی کونی که بهمن آیبنده
اول کونی ملوک فرس بیرام ایدرلر و غایتده تعظیم ایدوب طعاملر شورلر دی اول طعامه بهمن
سرخ و بهمن سپید قویوب غایت مبارک طوترلردی و جمیع اهل چرخ جمع اولوب بر برینه
تفتیش ایدرلر اول کونه بهمنجه دیرلر ایدی و دخی بهمن بر شخصک آدیدر و طبیل فاتنده
معروف ایکی درلو دوا در بر درلوسی آق اولور بهمن سپید دیرلر و بر درلوسی قزل اولور بهمن
سرخ دیرلر و زعفران ایله بربر حکیمدر بعض ارباب لغت زعفران معناسنه نقل اتمش تقطیع
جمطرلغت فاعلاتن مقرحی فاعلاتن دندرر فاعلات داخی ارن فاعلاتن فش بینه فاعلاتن
مندرر فاعلات او ده ملک قوللغی تو زیدندر صغلوب طلق سپوز یدندر ترتوزیدن مصدر
قوللق او ده ملک یعنی خدمت ایتمک معناسنه سپوزیدن سین مهمله ایله باء عجمیه ضمی و واوک
سکونی و زاء عربیه کسریله عنف ایله بر شیئه طلق بسر جیلر صنع ایله ساز طقلد قلری کبی تقطیع
او دمکل فاعلاتن تو غتلو زی فاعلاتن دندرر فاعلات صنلیسق فاعلاتن مقنیپوزی فاعلاتن
دندرر فاعلات اولدی فرسوده بزلوب اسکمک داخی شادروان بیوک دوشلک فرسوده
فانک فتحی و راء مهمله نک سکونیله مصدر در بزلوب اسکمک و اشنمق و اشقر مق و سورملک
و ایاغله دیلک و سوزملک و صولمق و او صالمق دبوشنه او رزینه کیچلر انلک او رزینه معراولق معناسنه
مستقبلاتنده احلا بو درکه واو یرن الف و یا کتورب فرساید فرسانید دیوب شادر بویک معنی ش
دوشک و آی و کون آلتی و معروف شی در که اچنده صو چقوب اقر کیده دخی مستعملدر
و منقش دریم اوی دبیوک دیلوکه قالیچه کبی دوشنورلر و سرای معناسنه تقطیع الدگر
فاعلاتن دبنز ولب فاعلاتن اسکمل فاعلات دا خنغار د فاعلاتن و اندر ربویکدشل فاعلاتن
طلوته بیغاره بزک اولدی فره اولدی هم بر ایشده ار تعلق فره بیغاره فتحی و یاء مثناة تحتیه نک
سکونی و غینی معجمه ایله طعنه یعنی بهانه له سوز سویلمک و بهتان و تاکش و حیله و لغت معناسنه
ده کلور فره فانک کسری یا حود فتحی ایله و راء مهمله نک کسریله بزلک و حیرانلده فضل یعنی ارتق
ار تعلق دکلمش و ضرایشده غالب اولمق معناسنه ده کلور تقطیع طعینا فاعلاتن دبزک
فاعلاتن دیفره فاعلات الاحقر فاعلاتن ایشده ارتق فاعلاتن لعفره فاعلات داخی بتمک
اولدی رویبده دخی اولدی رو زیدن زبونه سعبه دی رویبده راء مهمله نک ضمی و واوک سکونیله
بتمک عربجه نبت معناسنه لازمدر متعدیسی دیانیدندر بتورمک عربجه انبات معناسنه رو زیدن راء مهمله
نک و واوک سکونی و زاء عجمیه کسریله بودخی رویبدن معناسنه بس بیتده مرهون دادر

سقنغه سی سین مهمله نك ضمی و غین معجمه نك سکونی و بای موحده نك فتحی وهای علامت ایله زبون
معناسنه تقطیع داختلك فاعلاتن الدوی فاعلاتن وندخی فلاعلات الدوزنی فاعلاتن
دنز بوله فاعلاتن سقبدی فاعلاتن جمع کرازیدن صلمنی برطله بورکی نوحکه عورتیدر
واهله کرازیدن کاف عجمیه ضمی ورای مهمله نك فتحی وبعد الالف زای عربیه کسریله صلمنی وحکاله
صالق کمله معناسنه برطله بای عربیه فتحیله بورك پس بیتده مرعون وادر وردخی قزل
تیه دنلبق معناسنه ده کلور برطیل مثلا نوح پیغمبرك عورتینك آدیدر تقطیع جمکرازی
فاعلاتن دنصلمنی فاعلاتن برطله فاعلات برکنوحك فاعلاتن عورتیدر فاعلاتن واهله
فاعلات نسترین نسرین کلیدر یتره ماه کوزه دیرلر اولو یولدر شاهراه نسترینك نونك
فتحی وسینی مهمله نك سکونی وتای مثناة فوقیه نك فتحیله نسرین کلنه یعنی کلزار دیدیکلری
کلدر نسترو وسترن وسترده امثال یتره ماه ناظم مرحوم بوروکوز معناسنه طوتوب
مابعدنه مرعون قلمشدر اما منقول دکلدر بلکه منقول اولان فرس ایکرین الی معناسنه
اولمسیدر شاهراه اولو یول معناسنه که سلطان یولی دیرلر اصلی راه شاه در کلام اضافتیدر
علم اولمغله مضاف الیه تقدیم اولنمشدر تقطیع نسترنی فاعلاتن رنکلیدر فاعلاتن
فاعلاتن یتره ماه فاعلات کوزه دیرلر فاعلاتن اولیلر فاعلاتن شاه راه فاعلات
هم صومعدر زحیدن طنطنه دی جفلدی وجای آوازه زحیدن زای عربیه نك
فتحیله مصدر درمق طشره ده اپونده ادتمك معناسنه ده کلور لازمدر متعدیسی زهای
نیدندر صوصزدرمق معناسنه طنطنه طای مهمله نك فتحی ونونك سکونی ویته طای مهمله نك فتحی
ونونك فتحیله جفلدی وجای آوازی معناسنه پس بیتده مرعون وادر تقطیع همصو
صرمق فاعلاتن درزحیدن فاعلاتن طنطنه فاعلات دیجفلدی فاعلاتن یوجایا فاعلاتن
وارنه فاعلات هم کویشه دریواشه هم دخی طوشغه درلر دوشاخه ای اجی کویشه
لامك فتحی وواوك کسریله یواشه شجری که نغلبندلر یوزاولمی اتلکه بوربنه کجوررلر
دوشاخه فارسیدر بو نوعه کسکه دیرلر که ایکی باشلو درادرتاسی بری بوینه متصل در
ترکیجه طوشنق تعبیر ایدرلر تقطیع هملویشه فاعلاتن دریواشه فاعلات ای اجی فاعلات
طوشغدر فاعلاتن لردوشاخه فاعلاتن ایا اخی فاعلات درذزنج اوغلان طوغرمق
زحمتی کاغه نادان یاره بلکل رشوتیدر درذزن اوغلان بورسیه که عورتلر طوغرکمی
اولور درذوزی مثلا کاغه کاف عربیه وبعد الالف غین معجمه نك فتحیله نادان یعنی جاهل وابله
معناسنه یاره یای مثناة تحتیه ایله رشوت وایارنج دیدکلری داروی مرکب که تنقیه دماغ ایچون

فتح زا ... باره ...

سقنغه زبون

برطله

شاهراه

طنطنه

کویشه

دوشاخ طوشنق

130

ایچوندرلو درلو ترکیبلر اعتشادر وقول بانی وشدت وقدرت وزحم وجراحت وآلاده بلازکه
یوزکه غنچه معصم دیولر دشوخ وشاطر معناسنه ده کلور وبای عربیه باره وبای عجمیه پاره
دخی رشوت معناسنه کلور تقطیع درد زنانی فاعلاتن لنظرمق فاعلاتن زحمتی فاعلات
کاغنادان فاعلاتن یاره بلکل فاعلاتن رشوتی فاعلات اولدی بجبیدن زبون اولمق
ایکی دمدمه آوازه شلفرنج دن بجبیدن بای موحده نك فتحی وخای معجمه نك سکونیله
مصدردر زیاده زبون اولمق معناسنه ایکی عبارتی ترکیدر زیاده دیمکدر وبجبیدن طرفنه
ومتغیر اولمق وارمله دچد کلمه معناسنه ده کلور دمدمه تعظیم عبیدر فارسیده دخی مستعملدر
شلرشی معجمه نك ضمی ولام مشدده نك فتحیله عورت فرجی تقطیع الدبجبیی فاعلاتن
دنز بوفل فاعلاتن مقاکن فاعلاتن دمدما فاعلاتن دارسغلی فاعلاتن فرجرن فاعلات
خمره بلغور شوربایی درکوبجلك خمره اولدی خوبنق قرمق دیدیك خمره خای معجمه نك فتحی
ومیمك سکونیله برلغور شوربایی خمره خای معجمه نك ضمیله کوبجک یعنی کوجک کوب که ایچنده اچی قویولو تورکیه
خمره دیرلر دکوچک کوب که ایچنده غله یعنی زخیره قودیلر پس ناظم کوبجلده دیدیکی مابعدنه مرعون
درخمره خای معجمه نك فتحیله شجیره ایچی وقرمق اوتلمیکین ایچنده بنوب ایکی صنعین ایلر عبارت
ناظمده قرمق دن مراد بودر دزن ایچون راساکن قلمشدر عامه کسخره فانك
کسری ومیمك فتحی ایله اعجام اولنمشدر بوده قرمق معناسنه اما تقحیف قبیلندندر زیرا
حوله معنای مذکوره کلمی منقولدر کلدر ودخی بجبه ودرمشق وپناهکه مره چاوی
معناسنه ده کلور تقطیع خربلغور فاعلاتن شوربایی فاعلاتن کوبجله فاعلات خمرالدی فاعلاتن
خوبه قترفاعلاتن مقدیرکه فاعلات ماهکانه ایلق اولدی پیشکاه صدرفرزانه اولوروقت
کاه ماهکانه کاف عجمیه ایلق یعنی ایلق علوفه معناسنه ماهکانی مثلا پیشکاه بای عجمیه کسریله
صدر یعنی اوکرده صدرا ولان یرکه اولولراو تورلر مراد ناظم بودر وکاه اولوراو ایلرکه
یعنی اولوسی وپیتوا وکه دوقت اول معناسنه ده کلور پیشکه مثلا ودخی بیتده مرعون دادر
درفرزانه فانك فتحیله اولو معناسنه وحکیم عارف وذوفنون داوصلو ومعتبر وقوتلو و
ومبارکه معناسنه ده کلور کاه کاف عجمیه وقت معناسنه تقطیع ماهکان فاعلاتن ایلغدی
فاعلاتن پیشکاه فاعلات صدر فرزانی علاتن اولودر فاعلاتن وقت فاعلات یافه هذ
یان سوزکه اوله هرزه اوهرزه سوزسویلی دریاوه کوه یافه یای مثناة تحتیه ایله فانك
فتحی وهای علامت ایله هرزبان وهرزه سوز هجو ولطیفه کبی وهرزه سوزسویلی
معناسنه ده مستعملدر یاوه مثلا یاوه کوه صوزکبی دریاوه سویلی دیمکدر

ایکن یعنی زیاده تدکی

خمره

قرمق قرمق

بیشگاه صدر

یلوکو

تقطیع یا مهندس فاعلاتن سن کاوله فاعلاتن بهرزاد فاعلات بهرز سوزیسی فاعلاتن
تیجیده فاعلاتن یادکو فاعلات دیدیلر پاچیله اول بو جیزه ابن العنه الله بتمیه پاچیله بای
بجیله وجیم عجمیلکی کوبلی بوچیبه درکه اوجیلایقلری نه ایلورد ایاغه محکم بغلرلو چوق
تاریفدیکی دنلرده انکلیوریب یا غزلوا الور بر نوع ایق قابنده دیو تقطیع
دیدلر یا فاعلاتن پچیلالید فاعلاتن پچیزه فاعلات ایغلنی فاعلاتن بایتما فاعلاتن یغر فاعلات
اولدی خه خه معنیده زهی زهی دی اجی باشا یه یعنی تهی خه خه ایکسنده دخی
خای معجمه نک فتحیله وهانک سکونیله تحسین در زهی یعنی نه کوکجک نه کوکجک معناسنه
زهی زهی دخی فارسیده کلمه تحسین در ترکیده مستعمل دکلدر ربس ناظم مرحومک
خه خهی بولنکه تغیری وظیفه سنه که فارسی ترکی ایله تعبیر و تفسیر در محالفدر ددخی خه
خه بنکا بیکا وبجبه بجبه وخی وخی وخوش کلدکه معناسنده کلورخ خ مثلا اجی جیزه
ایله جیم عجمیلک کویلی باش دوزو معناسنه عربیدر و عجمه تونی معناسنه ده کلور ایکی باش
کلدوکی کبی ته تای مثناة فوقیه نک سکونیله تهی یعنی بوش عربجه خالی معناسنه عجمه
مثلا تهی دخی فارسیدر ترکیده مستعمل دکلدر بو دخی وظیفه یه محالفدر سنجکده
مصراع ثانیده اجی بوش اولمه یعنی تهی دوشمی اما اصح وافید اولان اولکیدر تقطیع
الو خنجه فاعلاتن معنیده زه فاعلاتن بهزی فاعلات دیا چیپا فاعلاتن ش تیغ فاعلاتن
تیهی فاعلات هم خدو تکرکه نکره مکدر تغو هم تنو بو کونامکدر رفو خدو خا معجمه نک
فتح ودال مهمله نک ضمیله تکرکه معناسنه خیر مثلا تغو تای مثناة فوقیه ایله فانک ضمیله یوزه
تکرمک که غضب محلنده یوزه توکوروب تکرر تو تفو فانک فتحی وتای مثناة فوقیه نک
ضمیله بوبوره دریغ اویدررتو رای مهمله نک ضمیله دفو عددن مقصود درکوزمه
دیو بوندکشدر وکوزمه دکشی دکمکه معناسنه ده کلورکه ناظم مرحومک منقلی
بو درکوزمه دیو بودخی رفو یه معناسنه ده کلورکه تفتانه بیمرنی تقطیع همخیز
وله فاعلاتن دکتکرمله فاعلاتن در تنو فاعلات حقیق بو فاعلاتن بوکرمله فاعلاتن
در رفو فاعلات کندرکله بیلیغ متغیری اولدی کندوری ودستنبوری کندوری
کاف عربینک فتحیله کندرکه دیدکلری بیودی سنزه که اترالی طاینه سنه چوق
اولور ودیپیکیدا دار ددکه سنزه اورزینه قورو دیلچقله وترسیله وصوغش
بیوکه غله قوجیق ستید معناسنه کلور کندور مثلا کندوره کله لک دستنبو دال
مهمله نک فتحیله بیلیغ عبارته ترکیه دستول کجرکه قوندکه شل وقزل وصارد

حظلر

خضخض

زهی

اجی باش

تهی

خدو

بیلغج شمامه

بیلدکلری داد

۱۰۴
۱۲۹

۱۳۱

الشمامه بالتشدید برنوع اوطه که خطارده اودکلرده کوبلک ایچه بی دکرکه نیل
وقزل وصاری خطلری وکوبک اولورکه بونده وارکبدی اکثری
اولور فارسیده دستنبویه دیر ارافضل

وخطلری وار دروکوکجک داچه سی وار در حسن دالچه سیچون بستان ارالمه
اکولو عربجه شمامه دیرلو سیبی معجمه نک فتحی ومیمک تشدیدیله دستنبو یه مثلا بیتک مصراعی
اولی مصرع ثانی یه مرهون در دمصراع ثانینک اوکنده بوکی اولمشرد وزن ایچون
تقدیر کابوکی اولدی کندوری ودستنبوکی در تقطیع کندرکل فاعلاتن خه
بیلنجه فاعلاتن نیلوی فاعلات الرکندو فاعلاتن دبود ستنی فاعلاتن بوبری فاعلات
در حساب ابجد دکلاکل ابجد حسابی ای پسر کم العذری یا یه دک بربر صیر
بیانی بودر ا بر ب ایکی ج اوج د درت هوو التی ز یدی ح سکز ط طقوز
ی اون در تقطیع دکل کلاب فاعلاتن جد حسابکی فاعلاتن ای پسر فاعلات
کم العذری فاعلاتن یا یه دکیر فاعلاتن بر صیر فاعلات صی یادن قاقه دکی اون اون
الکه یک بیانی بودر ک یکرمی ل اوتوز م قرق ن اللی س التمش ع یتمش ف
سکسان ص طقسان ق یوز قافدن یوز یوز صیلو غینه دک ر ایکیوز
ش اوچیوز ت درتیوز ث بشیوز خ التیوز ذ یدی یوز ض سکز یوز ظ طقوز
یوز غ بیک تقطیع صید نقا فاعلاتن قدکانان فاعلاتن اکلیک فاعلات قافدنیز
فاعلاتن بر صیلو فاعلاتن غینه دک فاعلات چون حساب ابجدی بلدک تمام
تحفه ملانتار تحفه یل ای همام تحفه ی ملک عبارتی متصل یازن ناسنغل امشلرد
صواب اولان منفصلا وتحفه نک هاء غیر ملفوظه سی اثبات ایله یازملقدرزیرا
قاعده اولدرکه آخرنده هاء غیر ملفوظه اولان کلمه نلک آخرنه ضمایر لاحق اولسه
منفصلا واو کلمه نک هاسنی اثبات ایله یازیلور فلیحفظ تقطیع چونکه
فاعلاتن ابجد یل فاعلاتن دکتمام فاعلات تحفه یل فاعلاتن ای همام فاعلات
بو حساب اوزره ایت بو مصراع دن شماد بو مصراع دن مراد بعد شماد
اولان مصراع ثانیدر شمار شینی معجمه نک ضمیله صفش وحساب معناسنه در
قالدی سنزن شاعد تو یادکار یادکار کلمه سی اکمق معناسنه اولان یاد
ایله کاف عجمیله کاردن مرکبدر معناسی ترکیبی اکد ریجی در ددخی حساب مذکور
اوزره بو مصراع که حروفنک اعدادنک مجموعی طقوز یوز یکرمی بودر
تقطیع بو حسابن فاعلاتن دبتمصراعی فاعلاتن دشماد فاعلات قلدی سنزن
فاعلاتن شاعدی تو فاعلاتن یادکار فاعلات فاعلاتن فاعلاتن فاعلات
بو کتابه اوکون ایچ آب حیات تقطیع بو کتابه فاعلاتن اکو بجا فاعلاتن بجیات

شمامه

التی یوز ذ ح

یادکار

سنه ۹۲۱

ق	۹۱	ن	۵۰
ا	۱	ش	۶۰
د	۳۰	ا	۱
د	۴	د	۵
ی	۱۰	د	۴
س	۶۰	ک	۲۰
ن	۵۰	ن	۵۰
د	۴	و	۶
	۲۴۹		۱۸۶
	۳۸۶		
	۴۳۵		

شاهدی یه هرکم ایلرسه دعا
ایده محشرده شفاعت مصطفی صلی الله علیه وسلم

فاعلات فاعلاتن بو دخی منقولدر هرکه خوب اخلاقله موصوف اوله دولت
کوناین اکا معطوف اوله فاعلاتن فاعلاتن فاعلات وزن بو درجون دمل الحمد
اوله بحمد الله که بو کتاب تحفة الملوک تمام وبو علم فا حزده تألیف وتصنیف
اولنن کتب فرا مزه یه امام اولدی بو مدی اصل انصاف قننزه مسلمه دداهل
اعتساف بو ایکی بیت جواب صوابدر للّه در قائلهما بیت قل لمن لم یر المعاصر
شیئاً ویری الاوائل القدیما ان ذاک القدیم کان جدیداً وسیبقی هذا الجدید قدیما
وقد وقع الفراغ من الجمع والتالیف سنة ثلث وستین والف من هجرة من له العز
والسعادت والشرف فی اوائل شهر جمادی الاولی یسر الله ما احری واولی
وسئل الله التسدید والتأیید وان یجعل خالصاً لوجهه موجباً من کرمه
المزید وصلّ وسلم علی حضرة الرسول العزیز الوحید وعلی سایر الانبیاء والمرسلین
الداعین الی طریق التوحید وعلی تابعیهم واتباع تابعیهم من العلماء الکرام اهل
التقلید والاولیاء العظام والمشایخ الفخام ارباب التجرید احشرنا معهم
تحت لوائهم یا مجید تم الکتاب بعون الله الملک الوهاب قد جفت القلم وخلصت
من الالم من ید تخیف الاثم

سلیمان بن حسن
فی بلدة قسطنطینیة فی مدرسة
سلطان محمد خان
علیه الرحمة والغفران
١١٤٩

تاریخ الشرح
سنة ١٠٦٣

بسم الله الرحمن الرحيم **هذه رسالة العروض الشاهدي**

الحمد لله الذي ارسل رسوله رحمة للانام وعليه وعلى اله اكمل التحية والسلام
وبعد فهذه رسالة قطع كتاب الشاهدي اوردت فيها الاصطلاحات
العروضية بعون الهادي **فاعلم** ان الاجزاء التي تتركب منها الاشعار
والابيات عند الجمهور ثمانية فعولن فاعلن متفاعلن مستفعلن مفاعلتن
مفاعيلن فاعلاتن مفعولات وهذه الاجزاء المذكورة تتركب من سبب
نوعان خفيف وثقيل فالخفيف هو متحرك بعده ساكن نحو قم والثقيل هو متحر
كان نحو لك والوتد ايضا نوعان مجموع ومفروق فالمجموع هو متحركان
بعده ساكن نحو لكم والمفروق هو متحركان بينهما ساكن نحو قال والفاصلة
ايضا نوعان صغرى وكبرى فالصغرى هي ثلث متحركات بعدها ساكن نحو
بلغا والكبرى هي اربع متحركات بعدها ساكن نحو بلغكم ثم اعلم ان مفا
عيلن مفاعيلن مفاعيلن مفاعيلن من البحر الهزج السالم يسمى مصراع
الاول ومفاعيلن مفاعيلن مفاعيلن مفاعيلن منه يسمى مصراع الثاني
ومجموعهما يسمى بيتا والجزء الاول من المصراع الاول يسمى صدرا والاخير
منه يسمى عروضا والاول من مصراع الثاني يسمى ابتداء والاخير منه يسمى
ضربا وما عداها يسمى حشوا ثم القطع الواقعة في الشاهدي مجموعها
ثمانية وعشرون القطعة الاولى منها اعني بنام حالق اه هي البحر الهزج
المحذوف المجزو واصله مفاعيلن ثمانية مرات بناء على مسلك الفارسي واما
على مسلك العربي فست مراة وهو محذوف لحذف سبب خفيف من الجزء الثا
لث والسادس ومجزو لحذف الجزئين من شطرين هذا عند الفارسي
واما عند العربي فمحذوف فقط الثانية اعني نكر بنده اى بدر راه هي البحر
المنسرح المطوي المكسوف اصله مستفعلن مفعولات مستفعلن
مفعولات مرتين بناء على مسلك الفارسي واما على مسلك العربي
فاصله مستفعلن مفعولات مستفعلن مفعولات مرتين وهذه

القطعة

هزج

منسرح

سبب خفيف نحو قم — ثقيل نحو لك — وتد مجموع نحو متحركان بعده ساكن — مفروق متحركان بينهما ساكن — فاصلة صغرى ثلث متحركات بعدها ساكن — فاصلة كبرى اربع متحركات بعدها ساكن نحو بلغكم

133

القطعة على مسلك الفارسي مطوي لحذف الرابع الساكن من جميع الاجزاء
ومكسوف لحذف السابع المتحرك وهو التاء في مفعولات فبقي ~~مستفعلن~~
~~مستفعلن~~ مستعلن مستعلن لحذف الفاء ومفعولات مفعلا لحذف الواو
والتاء فلعدم استعمالهما نقلا الى مفتعلن وفاعلن الثالثة اعني
كت برواه هي البحر السريع المطوي المكسوف اصله مستفعلن مستفعلن
مفعولات مرتين على كلا المسلكين وهو مطوي لحذف الرابع السا
كن من جميع الاجزاء ومكسوف لحذف السابع المتحرك وهو التاء في
مفعولات فلعدم استعمالهما نقلا الى مفتعلن وفاعلن الرابعة اعني
اجوع كشاده اه هي البحر المجتث المحذوف المخبون المقصور اصله
مستفعلن فاعلاتن مستفعلن فاعلاتن مرتين بناء على مسلك الفارسي
وهو مخبون لحذف الثاني الساكن وهو السين في مستفعلن والالف
في فاعلاتن من جميع الاجزاء ومقصور لحذف السابع الساكن واسكان ما
قبله في العروض والضرب فقط من فاعلاتن فبقي متفعلن متفعلن فلعدم
استعماله نقل الى مفاعلن واما فاعلاتن الذي في الحشو فبقي فعلاتن بحذف
الالف فقط فترك على حاله وفي العروض والضرب فبقي فعلات بحذف
النون واسكان التاء فترك ايضا على حاله لاستعماله واما اصله عند العربي
فمستفعلن فاعلاتن مرتين الخامسة اعني زغن جيلوه اه هي البحر المتقارب
المقصور اصله فعولن ثمان مراة على كلا المسلكين مقصور لحذف النون
واسكان اللام في العروض والضرب فبقي فعول بحذف النون وسكون اللام
السادسة اعني درلرجي باده اه هي البحر المضارع الاخرب المكفوف
المقصور اصله مفاعيلن فاعلاتن مفاعيلن فاعلاتن مرتين عند الفا
رسي وهو الاخرب لحذف الميم والنون من الصدر والابتداء فبقي
فاعيل فلعدم استعماله نقل الى مفعول ومكفوف لحذف النون من حشو
الذي فاعلاتن مفاعيلن فبقيتا فاعلات مفاعيل فتركا على حالهما
ومقصور لحذف النون واسكان ما قبلها من العروض والضرب فبقيا
فاعلات بحذف النون وسكون التاء واما عند العربي فاصله مفاعيلن
فاعلاتن مفاعيلن مرتين السابعة اعني قرين شكم اه هي البحر الرجز

سريع

مطوي حذف رابع ساكن — مكسوف حذف سابع متحرك

مجتث

مخبون حذف ثاني ساكن — مقصور حذف ساكن واسكان ما قبله في العروض والضرب

متقارب

مضارع

اخرب حذف الميم والنون من مفاعيلن — كف

رجز

السالم اصله مستفعلن ثمان مراة عند الفارسي واما عند العربي فمسدس
الثامنة اعني جشمه بكاراه هي البحر الهزج المجزو الاخرب المقبوض
المحذوف اصله مفاعيلن ثمان مراة مخروب لحذف الميم والنون من
الصدر والابتداء و~~مقبوض~~ مقبوض لحذف الخامس الساكن
من الحشو ومحذوف لحذف سبب خفيف من العروض والضرب ومجزو
لحذف الجزئين من الشطرين فبقي مفعول مفاعيلن فعولن بعضه
بالنقل وبعضه بالترك علي حاله التاسعة اعني ميجكد بعني اه هي البحر
الرمل المقصور اصله فاعلاتن ثمان مراة علي مسلك الفارسي وهو — رمل
مقصور لحذف الساكن السبب الخفيف واسكان ما قبلها في العروض
والضرب واما علي مسلك العربي فمسدس العاشرة اعني بورزي دن اه
هي بحر الهزج المثمن السالم الحادية عشرة اعني سه شيراه هي بحر الكامل
المثمن السالم اصله متفاعلن ثمان مراة علي مسلك الفارسي واما عند
العربي فمسدس الثانية عشرة اعني تكرك طلواه هي بحر الوافر المثمن
السالم اصله مفاعلتن ثمان مراة علي مسلك الفارسي واما علي مسلك — بحر كامل
العربي فمسدس الثالثة عشرة اعني تجوريراه هي بحر الهزج الاخرب المكفوف
المحذوف الضرب في الصدر والابتداء والكف في الحشو جميعا والحذف
في العروض والضرب فالصدر والابتداء نقلا الي مفعول والحشو جميعا — وافر
ترك علي حاله والعروض والضرب الي فعول فكأن مفعول مفاعيل مفاعيل
مفاعيلن فعولن الرابعة عشر اعني همرايه اه هي بحر الهزج الاخرب
المثمن اصله مفاعيلن ثمان مراة لما مر غير مرة اخرب لحذف ميم مفا
عيلن من اوله ونون من اخره في الصدر والابتداء والجزء الثالث والسا — بحر هزج
بع فبقي فاعيل فلعدم استعماله نقل الي مفعول فح كانت هذه القطعة
مفعول مفاعيل مفعول مفاعيلن مرتين الخامسة عشر اعني فوقيشه اه
هي بحر الرمل المرفل المربع المجزو الظاهر ان هذه القطعة مبنية
علي مسلك العربي فاصله عندهم مستفعلن ست مراة فحذف الجزئين — رمل مرفل
من الشطرين فبقي مجزوا مربعا ومرفلا لزيادة سبب خفيف في اخره
مستفعلن فلعدم استعماله نقل الي مستفعلاتن او بحر المتقارب

المثمن

المثمن علي كلا المسلكين اصله فعولن ثمان مراة اثلم لحذف فاء فعولن من
الصدر والابتداء والجزء الثالث والسابع فبقي عولن فلعدم استعما
له نقل الي فعلن بسكون العين وعلي هذا الاحتمال تكون هذه القطعة
فعلن فعولن فعلن فعولن مرتين وعلي الاول مستفعلاتن مستفعلاتن — بحر كامل مقطوع
مرتين ايضا السادسة عشر اعني نذر اصطره اه هي بحر الكامل المقطوع
المقصور اصله متفاعلن ثمان مراة علي مسلك الفارسي مقطوع لحذف
ساكن سبب خفيف واسكان ما قبلها من متفاعلن ايضا لان متفاعلن
مركب من سبب ثقيل وخفيف ووتد مجموع فلاجل القطع حذف النون
من اخره وساكن اللام قبلها ولاجل القصر حذف الفه من وسطه وسكن
الفاء قبلها فبقي متفعل بتحريك الميم والتاء وسكون الفاء وبتحريك العين
وسكون اللام فلعدم استعماله نقل الي فعولن لكن هاتين العلتين في
العروض والضرب والجزء الثالث والسادس وكانت هذه القطعة
متفاعلن فعولن متفاعلن فعولن هي مرتين فاحفظ بها لا بما يقو
لون فلان بعضهم قال من الرمل فكانت فعلاتن فاعلاتن فعلاتن
بعروض مشكل وهو اجتماع خبن وكف في الصدر والابتداء ~~والاجزاء~~
والجزء الثالث والسابع لكن يا بابا ه ايراد المص ببيان اجزائه لمن
يأخذ بما قلنا اولا اجزه فقطعة السابعة عشر اعني بلچق كل اه
هي بحر المضارع الاخرب اصله مفاعيلن فاعلاتن مفاعيلن فاعلاتن
مرتين لما مر اخرب لحذف الميم والنون من مفاعيلن في الصدر
والابتداء والجزء الثالث والسابع فبقي فاعيل فلعدم استعماله نقل الي
مفعول فكانت هذه القطعة مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن الثامنة
عشر اعني ايو خرسراه هي بحر الخفيف المخبون المقصور اصله فاعلاتن — بحر خفيف مخبون
مستفعلن فاعلاتن مستفعلن مرتين عند الفارسي والعربي مخبون
لحذف السين من مستفعلن فبقي متفعلن فلعدم استعماله نقل الي
مفاعلن ولحذف الالف من فاعلاتن في العروض والضرب ومقصور
لحذف ساكن سبب خفيف واسكان ما قبلها في العروض والضرب
ايضا فبقي فعلات بحذف الالف وسكون التاء فلاستعماله ترك

علي حاله فكانت هذه القطعة فاعلاتن مفاعلن فعلات مرتين التاسعة
عشر اعني بنجتن اه هي بحر الرجز المطوي المثمن اصله مستفعلن
ثمان مراة لما مر غير مرة مطوي لحذف الرابع الساكن في جميع فبقي
مستعلن بحذف الفاء فلعدم استعماله نقل الي مفتعلن فكانت
هذه القطعة ثمان مراة العشرون اعني دبدزه اه هي بحر المنسرح
المطوي المكسوف المجزوء اصله مستفعلن مفعولات اربع مراة
كما مر مطوي لحذف الرابع الساكن ومكسوف لحذف السابع
المتحرك وهو التاء في مفعولاتن فبقي مستعلن ومفعلا فلعدم استعما
لهما نقلا الي مفتعلن وفاعلات ومجزوء لاسقاط السببين الخفيفين
من اول مفعولات واسكان التاء من اخره في العروض والضرب
فبقي لات بسكون التاء فلعدم استعماله نقل الي فاع بسكون العين
فبقيت هذه القطعة مفتعلن فاعلات مفتعلن فاع الحادية والعشرون
اعني جه نه فوشي اه هي بحر الهزج المكفوف لحذف ساكن السبب الخفيف
وهو النون من الصدر والابتداء والجزء الثالث والسابع فبقي مفاعيل
بحركة اللام فلا استعماله ترك علي حاله ومحذوف لاسقاط سبب خفيف
من العروض والضرب والثاني والسادس فبقي مفاعي فلعدم استعماله
نقل الي فعولن فكانت هذه القطعة مفاعيل فعولن مرتين الثانية
والعشرون اعني شانه اه هي بحر الرجز المطوي المخبون اصله
مستفعلن ثمان مرآة من بيانه مطوي لحذف الرابع الساكن وهو
الفاء فبقي مستعلن فلعدم استعماله نقل الي مفتعلن هذه في الصدر
والابتداء والجزء الثالث والسابع ومخبون لحذف الثاني الساكن
وهو السين في العروض والضرب والجزء الثاني والسادس فبقي
متفعل فلعدم استعماله نقل الي مفاعلن فكانت هذه القطعة مفتعلن
مفاعلن مفتعلن مفاعلن مرتين الثالثة والعشرون اعني يوترغه اه
هي بحر الرمل المخبون المقصور اصله فاعلاتن ثمان مراة لما مر ومخبون
لحذف الثاني الساكن وهو الالف في غير الصدر والابتداء ومقصور
لحذف ساكن سبب خفيف وهو النون واسكان ما قبلها وهو

مفاعيل مفاعيلن فعولن صح

التاء

التاء في العروض والضرب فكانت هذه القطعة فعلاتن فعلاتن فعلا
تن فعلات ~~فعلاتن~~ مرتين الرابعة والعشرون اعني تلك اه هي بحر
الهزج الاخرب المقبوض الاول اصله مفاعيلن ثمان مرآة وهو اخرب
لحذف الميم والنون من الصدر والابتداء فنقلا الي مفعول ومقبوض
لحذف الخامس الساكن من الجزء الثاني والسادس وازل لحذف الميم
واسكان العين وحذف الياء واللام والنون من العروض والضرب
فبقي كل منهما فاع بالفاء المفتوحة والالف والعين الساكنة لان
الزال هو الهم والجزم والهم هو القصر والحذف والجذم هو حذف
الميم من مفاعيلن والقصر هو حذف ساكن سبب حفيف واسكان
ما قبلها والحذف اسقاط سبب خفيف فلاجل الجذم حذف الميم
ولاجل القصر سكن العين وسقط الياء ولاجل الحذف حذف اللام
والنون فبقي فاع فكانت مفعول مفاعيلن مفاعيلن فاع مرتين الخامسة
والعشرون اعني فويب اه هي بحر الطويل المثمن السالم اصله فعو
لن مفاعيلن اربع مراة السادسة والعشرون اعني جام اغاجي اه
هي بحر المتقارب المثمن السالم اصله فعولن ثمان مراة السابعة
والعشرون اعني هم بريدن اه هي بحر المقتضب المطوي المثمن
اصله مفعولات مستفعلن اربع مراة مطوي لحذف الرابع السا
كن من جميع اجزائه فنقلت الي فاعلات مفتعلن اربع مراة الثامنة
والعشرون اعني جاه منصب اه هي بحر الرمل المقصور المجزوء وبيان
اصله وعلله مر فيما سبق فتذكر حتي تعلم وكن من الطا
لبين ...
تمت

بسم الله الرحمن الرحيم

معلوم اوله كه بو بحر هزجك وزن اصليسي فارسيده دورت كره
مفاعيلن دركاه اولور كه بر جزء حذف اولنوب اوج مفاعيلن قالور
اوج دخي مصراع ثانيده جمله التي اولور بوكه هزج مسدس ايكن
آخركه جزءدن لن حذف اولنوب مفاعي قالور انك يرينه فعولن
كتورورلر مفاعيلن فعولن جزء محذوف درلر بحر بسيط بو وزنه بحر
بسيط مطوي ديرلر اصلنده مستفعلن فاعلن درطي ديدكلري
داخل اولمغله مفتعلن اولمشدر طي لغتده درمكه ديرلر
اصطلاح عروضده حرف ثاني ودوردنجي حرف ساكن واقع
اولدقده حذف اتمكه ديرلر مثلا مستفعلن دن دوردنجي حرف كه فادر
حذف اولنسه مستعلن قالور كلام عربده مستعلن لفظي مفقود اولمغين
مفتعلن لفظي حركات وسكناتده انك يرينه موافق بولمغين وزنده
انك يرينه بوني كتوروب مفتعلن فاعلن ديديلر ومستفعلن لفظنه طي
داخل اولوب مفتعلن قالدوغندن اوتوري مطوي ديرلر ايكيجون بو
بحره بحر بسيط مطوي ديديلر بحر سريع بو وزنه بحر سريع مطوي
مكشوف ديرلر اصلنده مستفعلن مستفعلن مفعولات ايدي ايكي
مستفعلن لفظنه طي داخل اولوب مفتعلن مفتعلن قالمشدر ومفعو
لات لفظنه طي دن صكره كشف عارض اولمغين فاعلن قالمشدر
طي اصطلاحده سبب خفيفك حرف ساكن حذف اولنمغه ديرمثلا
مستفعلن دن فا اسقاط اولنوب مستعلن قالور كلام عربده
مستعلن لفظي اولمغين مفتعلن لفظي اكا وزنده موافق بولنمغين
انك يرينه بوني كتوروب مفتعلن ديرلر ومفعولات لفظندن واو
حذف اولنوب مفعلات قالوب وفاعلات لفظي انك يرينه كتوريلوب
وجملنسه مطوي ديرلر وكشف لغتده اجمغه ديرلر واصطلاحده

معو

معمولاتدن تا حذف اولنوب مفعلا قالوب وفاعلن لفظي انك
يرينه كتورمكدر اكر بو عمل طي داخل اولدقدن صكره واقع اولورسه
يعني اولا مفعولاتدن واو صكره تا حذف اولنورسه بس فاعلا قالور
فاعلن لفظي انك يرينه كتوروب مطوي مكشوف ديرلر بحر مجتث
~~بحر مجتث~~ بو وزنه بحر مجتث ديرلر مقبوض ومخبون ومقصور
دخي ديرلر اصلنده مفاعيلن فاعلاتن در قبض داخل اولمغين مفا
عيلن دن حرف يا حذف اولنوب مفاعلن قالمشدر قبض حرف
خامس ساكني حذف اتمكه ديرلر وخبن داخل اولمغين فاعلاتن دن
الف حذف اولنوب فعلاتن قالمشدر خبن حرف ثاني ساكني حذف
واسقاط اتمكه ديرلر وايكنجي فاعلاتنه قصر وخبن داخل اولدقدن
صكره فعلات قالمشدر قصر فعلاتن دن نوني اسقاط ايدوب نونك
ماقبلي اولان تايي اسكان اتمكه ديرلر بس فاعلات اولور كلام عربده بو وزن
موجود اولميوب فاعلات لفظي وزنده بوكا موافق اولمغين انى
كتوروب فاعلات ديديلر وبعد الخبن فعلات ديديلر بحر مجتث مخبون
ومقصور اوزره • بحر متقارب بو وزنه بحر متقارب ديرلر اصلنده دورت
كره فعولن در دوردنجي فعولنه قصر داخل اولمغله فعول اولمشدر
قصر لغتده قصه لنمغه ديرلر اصطلاحده آخرنده واقع اولان سبب
خفيفك حرف ساكني حذف ايدوب ماقبلنده اولان متحرك ساكن
اتمكه ديرلر بس فعولنك آخرنده اولان لن كه سبب خفيفدر انك
نوني حذف اولنوب لامي ساكن ايلديلر فعول اولدى قصر دخي داخل
اولدوغيجون بو وزنه بحر متقارب مقصور ديرلر
بحر مضارع بو وزنه بحر مضارع مكفوف مقصور ديرلر اصلنده
مفاعيلن فاعلاتن مفاعيلن فاعلاتن درلكن اولكي مفاعيلنه خرب
علتي داخل اولمغله مفعول قالمشدر ضم لام ايله خرب لغتده يقمغه
ديرلر اصطلاحده مفاعيلن دن ميم ونون دوشمكه ديرلرچون مفا
عيلن لفظنك اولنده ميم وآخرنده نون ساقط اوله فاعيل قالور
كلام عربده بو صيغه بعينها معدوم اولوب ومفعول لفظي وزن

عروضده اکا موافق بولنمغلن بوبنی انك یرینه قویوب مفعول دیدیلر
بس بو خرب داخل اولمغله اخرب دیدیلر اولکی فاعلاتنه و ایکنجی مفا
عیلنه کف علتی داخل اولوب فاعلات و مفاعیل قالمشدر تانك و لامك
ضم لریله کف لغتده منع دیرلر اصطلاحده فاعلاتندن و مفاعیلندن
و مستفعلندن و متفاعلندن نون حذف اولنوب ما قبلنك حرکتی باقی
قالمغه دیرلر پس کف داخل اولمغله فاعلاتندن و مفاعیلندن نون حذف
اولونوب فاعلات و مفاعیل قالدی و عندن اوتوری مکفوف دیرلر ایکنجی
فاعلاتنه قصر داخل اولمغله فاعلات قالوب فاعلات لفظی اندن
بدل کتورمشلر پس بو بحرك اجزاسنه خرب و کف و قصر داخل
اولدوغیچون بحر مضارع اخرب و مکفوف و مقصور دیمشلر بحر رجز
٧ بو بحره رجز عجمی سالم مثمن درلر عجمی دیمکله عربیدن احترازا ایتدی
زیرا بو بحر رجز استعمال شعراء ~~عجمده سکز کره مستفعلن در~~ عربده
التی کره مستفعلن در و استعمال شعراء عجمده سکز کره مستفعلن
در بحر هزج بو وزنه بحر هزج اخرب مجزوء مقبوض محذوف دیرلر
٨ اصلنده استعمال عجمده بر مصرع دورت کره مفاعیلن در اولکی مفا
عیلنه خرب علتی داخل اولوب مفعول لضم لامله قالمشدر ایکنجی مفا
عیلنه قبض داخل اولوب یاسی ساقط اولمغله مفاعلن قالمشدر اوچنجی
مفاعیلنه حذف داخل اولمغله سبب خفیف اسقاط اولونوب مفاعی قالدی
قدنصکره فعولن لفظی اندن بدل کتورلوب محذوف دیمشلر درد
نجی مفاعیلنه جزء داخل اولوب بر اوغوردن حذف اولنمشدر
بحر رمل بو وزنه بحر رمل مقصور مثمن دیرلر اصلنده دورت کره
٩ فاعلاتن در دوردنجی فاعلاتنه قصر داخل اولوب نون دوشوب
وتا ساکن قلنوب فاعلات قالمشدر القصر حذف ساکن السبب
الخفیف ثم اسکان متحرکه • بحر هزج مثمن بو بحره هزج مثمن سالم
١٠ دیدکلری بر جزندن بر حرفنه علت داخل اولمدوغیچون در زیرا
اصل استعمال او وزره واقع در • بحر کامل بو وزنه بحر کامل فارسی
١١ مذال دیرلر اصلی هر مصراعده دورت کره متفاعلن در و لکن
دورد

دوردنجی متفاعلنه علت اذاله داخل اولمغله وتد مجموعدن صکره
الف ساکنی زیاده اولونوب متفاعلان اولمشدر که بونکله مذال دیرلر
بحر وافر بو وزنه بحر وافر سالم فارسی دیرلر سکز کره مفاعلتن
١٢ دن مرکب در عجمی دیدکلری بحر وافر عربیدن احترازا ایچوندر زیرا
بو بحره استعمال عربده دائما مسدس در مثمن اولمز
بحر هزج اخرب بو وزنه بحر هزج اخرب مکفوف محذوف دیرلر
١٣ اصلنده هر مصراع دورت کره مفاعیلن در اولکی مفاعیلنه خرب
علتی لاحق اولمغله مفعول قالمشدر و ایکنجی و اوچنجی مفاعیلنه کف
علتی داخل اولمغله مفاعیل قالمشدر و دوردنجیه حذف داخل
اولمغله فعولن قالمشدر بحر هزج بو وزنه بحر هزج اخرب دیرلر
١٤ اصلنده هر مصراع دورت کره مفاعیلن در اولکی مفاعیلنه و اوچنجی
مفاعیلنه خرب علتی داخل اولوب مفعول قالمشدر خرب اصطلا
حده مفاعیلندن عیلندن میم و نون دوشوب فاعیل قالوب مفعول
لفظی انك یرینه کتورمکه دیرلر • بحر رجز بو وزنه بحر رجز مرفل مربع
١٥ درلر ترفیل لغتده اوزاتمق معناسنه در ترفیل لنمش یعنی ترفیل
علتی داخل اولمش جزء دیمکدر اصطلاحده بر جزءکه انك اخری
وتد مجموع اوله انده ایکی حرف زیاده ایتمکه دیرلر مثلا مستفعلن
دن دیرلر اخرینه بر الف زیاده ایدرلر اصلنده مستفعلن در و متفا
علاتن دیرلر اصلنده متفاعلن در شول جزکه بو علت اکا داخل
اوله مرفل درلر بحر کامل مضمر بو وزنه بحر کامل مضمر مخبون
١٦ مقطوع دیرلر مضمر لغتده کزلو یه دیرلر لکن اصطلاحده
اضمار علتی داخل اولان جزء درلر اضمار سبب خفیفك جزء
ثانیسی واقع اولسه اسکان اولونمغه دیرلر مثلا متفاعلنك تاسی
ساکن قلنوب متفاعلن اولوب مستفعلن لفظی انك یرینه کتورلمك
اضمار دیرلر مقطوع اصطلاحده وتد مجموعنك حرف ساکنی
حذف اولونوب ما قبلی ساکن قلنمغه دیرلر بو علت واقع اولان
جزء مقطوع دیرلر مثلا مستفعلنك و متفاعلنك و مفتعلنك

ومفاعيلنك نونلرين حذف ايدوب لاملرين اسكان ايتمكه قطع ديرلر
واول جزولره مقطوع ديرلر ● بحر مضارع بو وزنه بحر مضارع اخرب
ديرلر اصلنده استعمال عجمده ١٧ هر مصراعك وزني مفاعيلن فاعلاتن
مفاعيلن فاعلاتن در اولكي مفاعيلنه وايكنجي مفاعيلنه خرب علتي
داخل اولمغله مفعول قالمشدر ضم لام ايله خرب اصطلاح عروضده
مفاعيلندن ميم ونون حذف اولنمغه درلر چونكه حذف اولندقدن
صكره فاعيل قالور مفعول لفظني انده بدل كتوررلر محصل كلام
خرب علتي داخل اولان جزء مفاعيلن دركه بو علت سببي ايله اول
واخري حذف اولنوب فاعيل قالور مفعول لفظني انك يرينه
بدل قلمشلردر بحر خفيف بو وزنه بحر خفيف مجزوء مخبون
محذوف مذال ديرلر اصلنده استعمال عجمده ١٨ هر مصراع فاعلاتن
مستفعلن فاعلاتن مستفعلن در رجز علتي داخل اولمغله ايكنجي
مستفعلن ساقط اولوب اوچ جزء قالمشدر مجزو برينك يا بر مصرا
عك اخرنده بر جزئني حذف ايتمكه ديرلر اولكي مستفعلنه خبن
ديدكلري زحاف داخل اولمغين مفاعلن اولمشدر وايكنجي فاعلاتنه
خبن داخل اولمغله فعلاتن قالوب واذاله علتي داخل اولمغين فعلاتن
اولمشدر بر جزولر اخريكه وتد مجموع اوله اول وتدك نوننده اول الف
ساكنه زياده ايتمكه ديرلر بحر رمل مخبون بو وزنه بحر رمل مخبون
ومقصور دير اصلنده هر مصراعده ١٩ دورت كره فاعلاتن در جميعسنه
خبن داخل اولمغله الفلري حذف اولنوب فعلاتن قالمشدر ودورد
نجيسنه خبندن صكره قصر داخل اولوب فعلان اولوب
اولمشدر القصر حذف ساكن السبب ثم اسكان متحركه ∴
بحر هزج اخرب بو وزنه هزج اخرب مقبوض ابتر ديرلر
اصلنده استعمال عجمده هر مصراع دورت كره مفاعيلن در اولكي
خرب علتي داخل اولمغله مفعول قالمشدر وايكنجيسنه قبض
داخل اولمغله مفاعلن اولمشدر واوچنجيسي سالمدر برنسنه داخل
اولمامشدر ودوردنجيسنه بتر علتي داخل اولوب فاع قالمشدر
بتر

بتر اصطلاحده عروضده حذف وقطع وخرم جمع اولمغه ديرلر مثلا
حذف فعلن ساقط اولوب مفاعي اولور صكره قطع يا ساقط اولوب عيني
ساكن قيلنوب مفاع قالور صكره خرم ايله ميم دخي ساقط اولوب فاع
قالور پس مفاعيلن بو اوچ علت داخل اولمغله فاع قالدقده اكا بتر ديرلر
پس بو بحره هزج اخرب مقبوض ابتر ديرلر ● بحر رجز مطوي بو بحر
رجز مطوي ديرلر عجمده ٢١ هر مصراع دورت كره مستفعلن در جمله سنه
طي داخل اولوب مفتعلن قالمشدر طي اصطلاحده مستفعلن دن
فا حذف اولنمغه ديرلر ومفعولاتدن واو حذف اولنمغه ديرلر
بعد الحذف مستعلن قالور كلام عربده بو صيغه معدوم اولمغين
ولفظ مفتعلن اكا موافق بولنمغين انك يرينه بوني كتوروب
مفتعلن ديرلر پس بو بحره طي داخل اولدوغيچون بحر رجز
مطوي ديرلر ● بحر منسرح بو بحره منسرح مطوي مجدوع ديرلر
اصلنده مستفعلن ٢٢ مفعولاتن در اولكي وايكنجي مستفعلنه طي داخل
اولمغله مفتعلن اولمشدر وايكنجي مفعولاتدن اولكيسنه طي داخل
اولمغله فاعلات قالمشدر وايكنجيسنه جذع علتي داخل اولوب فاع
قالمشدر بو وزنه بحر منسرح مطوي مجدوع درلر مجدوع شول
جزؤه ديرلر كه اكا جذع علتي داخل اولمش اوله جذع لغتده برون
كسمكه ديرلر اصطلاحده مفعولات لفظنه وقف داخل اولوب
مفعولات قلندقدن صكره مفعو لفظي حذف اولنوب لات
لفظي قالدقده فاع لفظني يرينه كتورمكه ديرلر پس فاع لفظني
يرينه كتوروب مجدوع درلر ● بحر هزج مكفوف بو وزنه بحر هزج
مكفوف محذوف درلر اصلنده ٢٣ استعمال عجمده هر مصراع دورت
كره مفاعيلن در اولكيسنه واوچنجيسنه كف علتي داخل اولمغله
مفاعيل قلمشدر كف مفاعيلندن نونك اسقاطنه ديرلر وايكنجي
سنه ودوردنجيسنه حذف داخل اولمغله فعولن قالمشدر
مفاعيلن دن لن حذف اولنوب مفاعي قالوب فعولن لفظني
يرينه كتورمكه ديرلر پس بو بحره كف وحذف داخل اولمغله

بحر هزج مکفوف درلر و محذوف درلر بحر رجز بو وزنه بحر رجز
مطوی مخبون دیرلر اصلنده استعمال عجمده ٢٤ هر مصراع دورت کره
مستفعلن در اولکی یه واو جیمی یه طی داخل اولوب مفتعلن
قالمشدر و ایکنجی یه و دوردنجی یه خبن داخل اولمغله مفاعلن
اولمشدر طی اصطلاحده مستفعلن ده و مفعولاتده فا
وواو حذف اولنمغه دیرلر چونکه حذف اولنه اولکی مستعلن
و ثانیسی مفعولات قالور اولکی یه بدل مفتعلن و ثانیه بدل
فاعلات کتوررلر و خبن مستفعلن ده سینی حذف اتمکه دیرلر
چونکه حذف اولنه مفتعلن قالور مفاعلن لفظی انک یرینه
کتوررلر بحر طویل بو وزنه بحر طویل دیرلر اصلنده عجمده
وعربده فعولن مفاعیلن ٢٥ فعولن مفاعیلن درنته کیم بو قطعه نك
وزنی اویله در شعراء عربه مخصوص اولن بحرلردن در
وعجمده استعمالی قتی آزدر اما عربجه زیاده مستعملدر آز
حیف و عجما عللدن چوق نسنه ادخال اولونور بو قطعه
نك وزنی اصلی اوزره سالم واقع اولوب تغییرات
عروضیه‌دن هیچ بر وجهله علل طاری اولمامشدر اندن
اوتوری بو نظم نوعا ثقلدن خالی دکلدر اکر وزنی یرنده
زیرا بو بحر ترکده و فارسیده استعمالی مأنوس دکلدر اول
سببدن ثقل کورینور اما عربی اولنجه کمال مرتبه سلیس
و لطیف اولور بحر متقارب بو وزنه بحر متقارب دیرلر
عربده و عجمده مستعملدر ٢٦ اصلی دورت کره فعولن درنته
کیم بو قطعه نك وزنی ایله در بو ایکی طائفه نك بیله لسا
ننده زیاده استعمال اولونورار اضیق و عللدن بعض تغییرات
الحاق ایدوب تصرف ایدرلر لکن بو قطعه نك وزنی
اصلی اوزره استعمال اولور تغییرات شعریه‌ده هیچ بر خلل
طاری و عارض اولمامشدر بحر مقتضب بو وزنه بحر مقتضب
مکفوف مطوی ٢٧ دیرلر استعمال عجمده فاعلاتن مستفعلن
فاعلاتن

فاعلاتن مستفعلن در اولکی سنه کف علتی داخل اولمغله فا
علات اولمشدر ضم طا ایله طی بر جزوده که انك دوردنجی
حرف ساکن اوله حذف اولنمغه دیرلر مثلا مستفعلن ده لفظی
وضع اتمکه دیرلر پس بو وزنه کف و طی داخل اولمغین بحر مقتضب
مکفوف مطوی دیرلر بحر رمل ٢٨ محذوف بو وزنه بحر رمل
محذوف مذال دیرلر اصلنده استعمال عجمده هر مصراع دورت
کره فاعلاتن در کاه اولور که هر مصراعده بر جزئی حذف
اولور بیت التی جزلی اولور اول وقت رمل مسدس دیرلر
کاه اولور مسدس ایکن هر مصراعده آخرکی جزءندن سبب
خفیف کیتنی در حذف اولونوب فاعلا قالور فاعلن لفظی
اندن بدل کتوررلر فاعلاتن فاعلاتن فاعلن اولور بو وزنه
رمل مسدس محذوف دیرلر کاه اولور بو وزنده ایکی
فاعلن لرك لاملری ایله نونلری اراسنه بر الف ساکن
ادخال ایدرلر فاعلان اولور اول وقت بو فاعلان لفظی
مذال دیو ملقب ایدرلر اذاله داخل اولدوغیچون
مذکور الفك زیاده اولنمسنه اذاله دیرلر پس بو بحره
حذف و اذاله داخل اولدوغیچون بحر رمل مسدس
محذوف مذال دیرلر فافهم فانه لازم لك فی کشف
الموازن تمت الرسالة
بعون الله المعین